

ՎԱՂԻՆԱԿ ՎՐԴ. ՄԵԼՈՅԵԱՆ

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒՆ ԱՐՔԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

ՊԵՐՈՒՔ
200-

ՔՐԻՍՏՈՍ ԿԸ ՃԱՆՉՆԱՅ ՄԵՉ ՄԵՐ ԱՆՈՒՆՆԵՐՈՎ

«Իրենց անուններով կը կանչէ իր ոչխարները եւ դուրս կը տանի զանոնք» (Յե 10.3): Քրիստոս մեզ մեր անուններով կը կանչէ որովհետեւ անձնապէս կը ֆանչնայ մեզ: Անունը գիտնալը պատկերացումն է այն սերտ մտերմութեան, որ գոյութիւն ունի Աստուծոյ եւ իր զաւակներուն միջեւ: Երբ Քրիստոս կը յայտարարէ, որ մեզ մեր անուններով կը ֆանչնայ, խորքին մէջ կ'ուզէ ցոյց տալ մեզի, եւ մանաւանդ վստահութիւնն ներշնչել, որ մենք ի՛րն ենք, իր բարեկամներն ենք, իր սեփականութիւնն ենք, իր պաշտպանութեան առարկաներն ենք:

Այսօրուան աշխարհին մէջ իւրաքանչիւր մարդ իր անձնագիրին վրայ թիւ մը ունի, որով կը ֆանչցուի իր երկրին կառավարութեան կողմէ: Քրիստոսի համար սակայն, մենք թիւ ու թուանշան չենք: Քրիստոսի համար մենք անուն ունեցող ա՛նձ ենք, ապրող եւ իրական անձ, սիրելի ու կարեւոր անձ: Քրիստոսի համար մենք իր արեան գինն ենք, եւ ուստի՝ երկինքէն աւելի՛ սուղ, հրեշտակներէն աւելի՛ թանկարժէք:

Աստուծոյ խօսքը ուղղուած Եսայի մարգարէին, ուղղուած է նաեւ մեզմէ իւրաքանչիւրին. «Մի՛ վախճար, վասնզի ես քեզ փրկեցի, քեզ քու անունովդ կանչեցի. դուն իմս ես» (Ես 43.1): Անգամ մը որ Աստուած փրկէ մեզ, մենք կը դառնանք իր բաժինն ու ժառանգութիւնը: Աստուած չի կրնար «դուն իմս ես» ըսել ոեւէ մարդու որ Քրիստոսով չէ հաշտուած իրեն հետ: Մեղքը մեզ օտարական դարձուց մեր երկնաւոր Հօր: Քրիստոս եկաւ եւ վերստին ընդունեց մեզ: Մենք այլեւս օտար չենք իրեն համար:

Աստուծոյ եւ մեր միջեւ կա՛յ անկեղծութիւն, կա՛յ հարազատութիւն, կա՛յ ջերմ սէր, կա՛յ խոր կապուածութիւն, կա՛յ միասին ժամանակ անցնելու գորաւոր փափաք, կա՛յ իրարու նայելու եւ իրարմով կշտանալու անգուպելի ցանկութիւն: Ան ընդունած է մեզ իր սրտին մէջ, իր սիրոյն մէջ, իր ծրագիրին մէջ, իր արքայութեան մէջ: Մենք խորթ չենք իրեն համար: Մենք ծանօթ ենք իրեն: Մենք արժէք ենք իրեն համար: Մենք իր ուրախութեան եւ ցնծութեան առարկաներն ենք: Մենք իր հպարտութեան ու պարծանքի անօթներն ենք:

Մենք այս բոլորը եղանք Քրիստոսով եւ Քրիստոսի համար, որովհետեւ ընդունեցինք մեր օտարական ըլլալը եւ դիմեցինք Քրիստոսի՝ մեր գթառատ Հովիւին, մեր հոգիներու Տեսուչին, եւ անկէ խնդրեցինք ապաստան եւ պաշտպանութիւն, փրկութիւն եւ հաշտութիւն:

Սիրելի՛ եղբայր եւ քույր, եթէ երբեք գիտնայիր թէ Յիսուս որքա՛ն կը սիրէ քեզ եւ փրկել կ'ուզէ, կը հաւատամ որ վայրկեան մը իսկ պիտի չուզէիր իրմէ հեռու մնալ, եւ ո՛չ միայն այսֆան, այլեւ խորապէս պիտի ցաւէիր այն բոլոր տարիներուն համար որ ապրած ես առանց իրեն: Առանց Քրիստոսի ապրուած օրը՝ մեռած օր է: Մի՛ թոյլ տար դուն քեզի օր մը եւս ապրելու առանց իրեն: Հիմա՛ է փրկութեանդ օրը (Բ.Կր 6.2): Հիմա՛ եկուր իրեն, եւ առիթը տուր իրեն քեզ քու անունովդ կանչելու:

ՓՈԽԱԴԱՐՁ ՀԱՆԱԶՈՂՈՒԹԻՒՆ

«Կը ֆանչնամ՝ ոչխարներս եւ անոնք ալ զիս կը ֆանչնան» (Յե 10.14): Քրիստոս այստեղ կը խօսի փոխադարձ ֆանաչողութեան մասին եւ ո՛չ թէ միակողմանի ֆանաչողութեան մասին: Քիչ չէ թիւը անոնց՝ որոնք կը յայտարարեն որ կը ֆանչնան զՔրիստոս, եւ որոնք սակայն, դատաստանի օրը անկէ պիտի լսեն. «Բնա՛ւ ձեզ չեմ ֆանչնար» խօսքը (Մտ 7.23, 25.12):

Օր մը ուսուցիչ մը իր աշակերտին հարցուց. «Կը ֆանչնա՞ս երկրիդ նախագահը», «Այո՛», պատասխանեց անիկա: Անոր հարցուեցաւ թէ ինչպէ՞ս կը ֆանչնար զանիկա: Ան բացատրեց որ բազմաթիւ անգամներ տեսած էր զայն հեռատեսիլին մէջ եւ կարդացած անոր մասին թերթերուն մէջ: Ասիկա միակողմանի եւ տեսական ֆանաչողութիւն է: Եթէ նախագահին հարցուէր որ եթէ երբեք կը ֆանչնար զինք ֆանչցող աշակերտը, անոր պատասխանը վստահաբար պիտի ըլլար բացասական:

Սիրելի՛ ընթերցող, դուն ինչպէ՞ս ֆանչցած ես զԱստուած: Իր մասին հոս ու հոն կարդալով, այս ու այդ եկեղեցիին մէջ սուրբ պատարագին ներկայ ըլլալով: Աստուած կ'ուզէ որ զինք ֆանչնաս անձնապէս: Կը ֆանչնա՞ս: Զայն անձնապէս ֆանչնալը անոր մասին բաներ մը լսած ըլլալը չէ միայն, Սուրբ Գիրք կարդալն ու եկեղեցի յաճախելը չէ միայն: Ամբողջ կեանքիդ ընթացքին կրնաս եկեղեցի յաճախած ըլլալ, իր մասին հարիւրաւոր ֆարոգներ լսած ըլլալ, մնայուն կերպով իր խօսքը սերտած ըլլալ, բայց առանց երբեք զինք ֆանչցած ըլլալու: Այս բոլորը արժէք կը ստանան երբ անձնապէս ֆանչնաս զՔրիստոս իբրեւ Տէրդ եւ Փրկիչդ:

Քրիստոս կ'ուզէ որ իր ձայնը լսես եւ ո՛չ թէ իր մասին լսես: Քարոզը չէ որ հոգիդ կրնայ կշտացնել, այլ ֆարոգուածը՝ Քրիստոս: Եկեղեցի յաճախելը չէ որ քեզ կրնայ փրկել, այլ՝ եկեղեցիին Գլուխին՝ Քրիստոսի յանձնուիլը: Տալալի՛ է տեսնել մարդիկ որոնք ամէն Կիրակի Աստուծոյ տունը կ'երթան, եւ սակայն, խորթ են Աստուծոյ համար, եւ Աստուած ալ՝ իրենց համար: Զի՛ բաւեր Աստուծոյ տունը երթալ, այլ պէտք է Աստուծոյ տունը ըլլալ: Եկեղեցի երթալը ուրիշ բան է, եկեղեցիի վերածուիլը՝ ուրիշ բան: Պօղոս առաքեալ կը հաստատէ, որ մե՛նք ենք Քրիստոսի տունը (Եբր 3.6), մե՛նք ենք Աստուծոյ Սուրբ Հոգիին տաճարը (Ա.Կր 3.16):

«Կը ֆանչնամ՝ ոչխարներս...»: Քրիստոսի ունեցած ֆանաչողութիւնը մեր անձերուն տեսական չէ: Քրիստոս կը ֆանչնայ մեզ մեր բոլոր մտահոգութիւններով, տագնապներով ու ցաւերով: Ան կը ֆանչնայ մեզ մեր փափաքներով, երազներով ու տեսիլքներով: Կը ֆանչնայ մեր ակնկալութիւնները, նպատակներն ու ծրագիրները: Ան ֆաշածանօթ է մեր բնաւորութեան, կարողութեան, խեղճութեան եւ նկարագիրին: Ան կը ֆանչնայ մեր ամբողջ ներաշխարհը, մեր սիրտն ու սրտին սէրերը, մեր հոգին ու հոգերը: Մէկ խօսքով, Քրիստոս կը ֆանչնայ մեզ մեր ամբողջ էութեամբ եւ իսկութեամբ: Եկո՛ւր իրեն առանց ֆաշուելու, որովհետեւ ան գիտէ թէ դուն ո՛վ ես եւ գիտէ թէ պէ՛տք ունիս իրեն:

ԴԺՈՒՔԻ ՎԱՊԽ, ԹԷ՝ ԱՐՔԱՅՈՒԹԵԱՆ ՍԷՐ

Կան այնպիսի մարդիկ որոնք Աստուծոյ կը դառնան, որոնք կ'աղաղակեն եւ արցունք կը թափեն անոր առջեւ, ո՛չ թէ որովհետեւ կը սիրեն զինք եւ կամ անոր հետ ըլլալ կը փափաքին, այլ որովհետեւ կը վախնան դժոխք նետուելէն: Այդպիսիներուն մտահոգութիւնը պարզապէս դժոխքին մէջ չնետուիլն է: Դժոխքին վախն է որ այդպիսիները ծունկի կը բերէ Աստուծոյ առջեւ եւ ո՛չ թէ Քրիստոսի սէրը: Նման վերաբերմունք մնացած մարդու վերաբերմունք է եւ ո՛չ թէ աստուածաւեր մարդու վերաբերմունք: Թէպէտ պէտք է ընդունիլ, որ քիչ չէ թիւը այն մարդոց որոնք դժոխքէն վախնալով փարած են Քրիստոսի ոտներուն եւ որոնց սիրտերէն Քրիստոս դուրս շարժած է դժոխքին վախը եւ լեցուցած զանոնք իր կրակէ սիրով:

Աստուծոյ յատուկ մէկ գործելակերպն է անգիղջ մեղաւորներուն սիրտերուն մէջ դնել մահուան եւ դժոխքի վախը, զիրենք առաջնորդելու համար ապաշխարութեան եւ փրկութեան: Սուրբ Ներսէս Շնորհալի կ'ըսէ. *«Իմ հոգիս մէջ բեւեռէ մահուան սուկայի օրը, դժոխքի սարսափը եւ արքայութեան սէրը, որպէսզի գոյամ իմ մեղքերուս համար եւ արդարութիւն գործեմ»*: Արդարեւ, երբ մտածենք թէ օր պիտի գայ երբ պիտի մեռնինք՝ այդ մտածումը կրնայ մեզ մեղանչումէ հեռու պահել: Երբ խորհինք դժոխքի արհաւիրքներուն եւ պակուցումին մասին՝ այդ կրնայ մեզ ինքնասրբագրութեան առաջնորդել: Իսկ երբ խորհրդածենք Յիսուսի սիրոյն մասին, այդ կրնայ մեր սիրտը փոխել, մեր հոգին սրբել եւ մեր համակ էութիւնը լեցնել խաղաղութեան գեղեցկագոյն գգացումով:

Մեր սիրտերուն մէջ Յիսուսի սէրը աւելի՛ մեծ պէտք է ըլլայ քան դժոխքի վախը: Դժոխքի ահը մեզ կրնայ անարդար գործերէ հեռու պահել, բայց չի՛ կրնար անարդարութեան ոգին արմատահան ընել մեր հոգիէն: Դժոխքի վախը կրնայ մեզ պիղծ բաներէ հեռացնել, բայց չի՛ կրնար մեզ սրբել եւ սրբացնել: Յիսուսի սէրն է որ մեզ կը սրբէ եւ կը սրբացնէ: Յիսուսի սէրն է որ արդարութեան նկատմամբ սէր կը բորբոքէ մեր ներսիդին: Յիսուսի սէրն է որ երկինքին հանդէպ կարօտի գորաւոր գգացում կը դնէ մեր մէջ:

Այս բոլորը դժոխքի վախը չի՛ կրնար ընել: Դժոխքի սարսափը մեզ աստուածաւեր եւ աստուածամեծ չի՛ դարձնէր եթէ երբեք չխնդրենք եւ չվայելենք Սուրբ Հոգիին ներգործութիւնը մեր սիրտերուն մէջ: Սուրբ Հոգին պէտք է գործէ որպէսզի սկսինք սիրել զԱստուած եւ մեր նմանը: Ինչպէս վախէն քաշուցումն չի յառաջանար կամ խոնկութենէն՝ խաղաղութիւն, այնպէս ալ մահուան եւ դժոխքի գարհուրելի տեսարաններուն մասին խոկալը՝ մեզ երբեք երկինքի Արքային զաւակները չի՛ դարձնէր: Անոնք կրնան մեզ դժոխքէն հեռացնել, բայց մեզ երկինքին մօտեցնողը Յիսուս Քրիստոս ի՛նքն է:

ԱՌԱՋՆՈՐԴԵԼ ՈՒՐԻՇԸ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

Պօղոս առաքեալ Դամասկոսի ցամբուն վրայ Քրիստոսի հանդիպելէ ետք, հազարաւոր մարդոց Քրիստոսի հետ հանդիպման պատճառ դարձաւ: Ան խորապէս կ'անդրադառնար որ Քրիստոսով Աստուծոյ հետ հաշտուած մարդուն կոչումն է *«ուրիշներն ալ հաշտութեան բերել»* (Բ.Կր 5.18): Հաշտութիւնը փրկութեան առաջնորդող միջոց մը չէ, այլ փրկութիւնն իսկ: Իսկ փրկութիւնը Փրկիչէն տարբեր բան չէ: Փրկիչին համը առնող մարդը, անկարելի է որ չաշխատի ուրիշներն ալ այդ Համին ու Համովին բերելու:

Անդրեասը գտնելէ ետք գՔրիստոս, գտաւ նաեւ իր եղբայրը՝ Սիմոնը, եւ *«տարաւ զինք Յիսուսի մօտ»* (Յհ 1.41-42): Ուշագրաւ է Անդրեասի վառ հաւատքը: Ան փրկութեան լոյսը չգերեզմանեց իր սրտին մէջ: Ան Փրկիչին յայտնուելուն աւետիսը իսկոյն հասցուց նա'իս իր եղբօր: Սիրելի՛ ընթերցող, եթէ դուն եւս Փրկիչին հանդիպած մէկն ես, պարտաւոր ես ամէն բանէ առաջ բուն ընտանիքիդ հարագատ անդամները, ապա բեզի մօտիկ եղողները Քրիստոսի բերել: Փրկութիւնը պէտք է սկսի տունէն, ապա շրջապատէն, յետո՛յ միայն տարածուելու համար այլուր: Ահա թէ ինչո՛ւ երբ Քրիստոս առաջին անգամ իր աշակերտները առաքելութեան պիտի դրկէր, անոնց թելադրեց չերթալ հեթանոսներուն շրջանները, այլ նախ երթալ *«Իսրայէլի կորսուած ոչխարներուն»* (Մտ 10.5-6):

Երբ Քրիստոս իսուեցաւ Սամարացի կնոջ հետ, *«կինը իր սափորը ձգեց եւ ֆաղաֆ գնաց եւ այնտեղի մարդոց ըսաւ. – Եկէ՛ք տեսէ՛ք. մարդ մը կայ, որ իմ բոլոր ըրածներս ըսաւ ինծի: Արդեօք ա՞ն է Քրիստոսը: Անոնք ֆաղաֆէն ելան եւ եկան Յիսուսի մօտ»* (Յհ 4.28-30): Կինը յանգած էր այն եզրակացութեան որ Քրիստոս ի՛նքն էր խոստացեալ Փրկիչը, բայց կ'ուզէր որ իր ֆաղաֆի բնակիչները իրե՛նք նաեւ գային եւ իրենց աչքերով տեսնէին եւ ականջներով լսէին գՔրիստոս, որպէսզի իրենք եւս նոյն եզրակացութեան յանգէին (Յհ 4.42): Սամարացի կինը եղաւ Սամարիայի մէջ Փրկիչին աւետիսը տարածող առաջին աւետարանիչը: Զուր տեղ չէ որ մեզի կ'ըսուի. *«կինը իր սափորը ձգեց եւ ֆաղաֆ գնաց»*: Ան չէր կրնար սափորը ուսին վազել: Ան ուզեց ամէն բան թողուլ որպէսզի կարենար աւելի արագ վազել եւ աւելի շուտ տարածել փրկութեան աւետիսը:

Իսկ դուն, ընթերցող բարեկամ, չե՞ս ուզեր ուսիդ շալկած տեսակ-տեսակ սափորները գետին դնել, որպէսզի կարենաս Քրիստոսի փառքին համար վազել եւ չթուլնալ, ֆալել ու չյոգնիլ (Ես 40.31): Զե՞ս ուզեր մաս կազմել այն չորս հոգիներու խումբին, որոնք վնոած էին ամէն գնով Յիսուսի հասցնել անդամալոյծը (Մր 2.3): Անոնք յանձն առին տունին տանիքը ֆակելու ու առաստաղը բանալու յոգնեցուցիչ աշխատանքը, որովհետեւ հաւատքի տէր մարդիկ էին: Ուր որ հաւատք կայ՝ հո՛ն կը վերնան խոչընդոտները: Ի՞նչ են այն տանիքները կեանքիդ մէջ որոնք պէտք է ֆակես կարենալ բերելու համար ուրիշները Քրիստոսի:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒՆ ԱՐՔԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

«Եթէ չփոխուիք եւ մանուկներու պէս չըլլաք, երկինքի արքայութիւնը պիտի չմտնէք» (Մտ 18.1-3):

Ո՛վ մեծ մարդիկ, մեծադիրք ու մեծապաշտօն մարդիկ, մեծնալ սիրող ու մեծութեան ցանկացող մարդիկ, եթէ չփոխուիք եւ մանուկներու պէս փոքր ու փոքրութիւնը սիրող չըլլաք՝ երկինքի արքայութիւնը պիտի չմտնէք: Արքայութիւնը փոքրիկներուն տեղն է: Մեծամոլ մարդուն համար դժուար է մեծարել զԱստուած: Մեծ կոչուիլ ուզող մը՝ Աստուծոյ մեծութիւնը մերժող մըն է:

Ո՛վ հպարտ մարդիկ, եթէ չփոխուիք եւ մանուկներու պէս հեզ ու խոնարհ չըլլաք՝ երկինքի արքայութիւնը պիտի չմտնէք: Արքայութեան մէջ ո՛չ հպարտներ եւ ո՛չ ալ հպարտութիւն պիտի ըլլայ: Հե՛զ է մեր Արքան: Անոր արքայութիւնն ալ հեզերուն համար է միայն:

Ո՛վ մեղքի մէջ թաւալող ու մեղքի կեանքը սիրող մարդիկ, եթէ չփոխուիք եւ մանուկներու պէս անմեղ ու պարզունակ չըլլաք՝ երկինքի արքայութիւնը պիտի չմտնէք: Մեղքի կեանքը սիրողները ո՛չ միայն արքայութիւն պիտի չմտնեն, այլեւ՝ մտնել անգամ պիտի չուզեն:

Ո՛վ փառասէր մարդիկ, եթէ չփոխուիք եւ մանուկներու պէս համեստ ու անփառասէր չըլլաք՝ երկինքի արքայութիւնը պիտի չմտնէք: Մանուկներուն մօտ փառասիրութիւն բնաւ չկայ: Ո՛վ հանդիպած է 4-5 տարեկան մանուկի մը որ ուրիշներէն փառք կ'ակնկալէ: Փառասէր մարդը չի՛ կրնար Աստուծոյ փառք բերող կեանք մը ապրիլ:

Ո՛վ բռնակալ մարդիկ, եթէ չփոխուիք եւ մանուկներու պէս բռնութիւնը ատող չըլլաք՝ երկինքի արքայութիւնը պիտի չմտնէք: Արքան բռնակալ չէ եւ ո՛չ ալ արքայութիւնը՝ բռնակալութիւն: *«Ուր որ Տիրոջ Հոգին ներկայ է՝ հոն ազատութիւն է»* (Բ.Կր 3.17): Եթէ բռնակալ մարդ ես՝ լաւ գիտցիր որ չունիս Աստուծոյ Սուրբ Հոգին:

Ո՛վ մարդիկ որ չէ՛ք վստահիր Աստուծոյ, եթէ չփոխուիք եւ մանուկներու պէս չըլլաք՝ երկինքի արքայութիւնը պիտի չմտնէք: Մանուկին ամէնէն աչքառու յատկութիւնը իր ցուցաբերած բացարձակ վստահութիւնն ու հաւատքն է հանդէպ իր ծնողին: Զկա՛յ մանուկ մը որ կասկածամտութեամբ եւ անվստահութեամբ մօտենայ իր ծնողին եւ անոր խոստումներուն: Մայր մը ինչ որ ըսէ՝ իր մանկիկը կուրօրէն կը հաւատայ: Աստուած կ'ուզէ որ մենք այդպիսին ըլլանք: Ան կ'ուզէ որ հաւատանք իր խօսքերուն ու խոստումներուն կո՛ւրօրէն, այո՛, կո՛ւրօրէն:

Ո՛վ ականջ ունեցող բայց Քրիստոսի կոչերուն չընդառաջող մարդիկ, եթէ չփոխուիք եւ մօրը ձայնին ընդառաջող մանուկին պէս չըլլաք՝ երկինքի արքայութիւնը պիտի չմտնէք: *«Յիսուս մանուկ մը կանչեց...»* (Մտ 18.2) եւ մանուկը իսկոյն ընդառաջեց Յիսուսի կոչին: Յիսուս կ'ուզէ որ մանուկի մը նման վստահիմք իրեն եւ ընդառաջենք իր հրաւերին. *«Ինձի՛ եկէ՛ք դուք բոլորդ...»* (Մտ 11.28):

ՏԵՐ, ՈՐՈ՞ՒՆ ՊԻՏԻ ԵՐԹԱՆՔ

Քրիստոս «դժուարամարս» պատգամ մը ներկայացուց եւ շատեր իր հետեւորդներէն հեռացան իրմէ: Ան տեսնելով որ շատեր հեռացան իրմէ, դարձաւ իր 12 աշակերտներուն եւ հարցուց. «Մի՞թէ դո՞ւք ալ կ'ուզէք երթալ»: Պետրոս տուաւ իր հոգելիր պատասխանը. «Տէ՛ր, որո՞ւն պիտի երթանք. յաւիտենական կեանք տուող խօսքերը դո՛ւն ունիս» (Յհ 6.68):

Քրիստոսի հետեւորդները իրենք գիրենք դժուարութեան մը դէմ յանդիման գտան, եւ այժմ պահն էր որոշելու, կա՛մ հեռանալ Քրիստոսէ եւ կա՛մ յարիլ դէպի իրեն: Դժուարին պահերու ընթացքին է որ մեր նշմարիտ հաւատքն ու նկարագիրը կը յայտնաբերուի: Անուանապէս քրիստոնէայ եղող մարդը աւագի նման կը փշրուի փորձութեան դիմաց: Երբ փորձութեան հանդիպինք՝ յիշենք Քրիստոսի խօսքը մեզի ուղղուած. «Մի՞թէ դո՞ւք ալ կ'ուզէք երթալ»: Սիրելի՛ ընթերցող, բու պատասխանդ Պետրոս առաքեալի պատասխանէն տարբեր պէտք չէ ըլլայ. «Տէ՛ր, որո՞ւն պիտի երթանք. յաւիտենական կեանք տուող խօսքերը դո՛ւն ունիս»:

Առաքեալը յստակօրէն կ'ըսէ որ Քրիստոսէ հեռացողը՝ յաւիտենական կեանքէն է որ հեռացած կ'ըլլայ: Առանց «*Ես եմ կեանքը*» յայտարարողին՝ չկա՛յ կեանք: Ինչպէս երբ վարդը բաժնուի իր նիւղէն կը թռչնի եւ ամէն անուշահոտութիւն կը կորսնցնէ, այնպէս ալ Քրիստոսէ բաժնուող մարդը՝ կը դառնայ բնակարան մեղքի գարշահոտութեան:

«Որո՞ւն պիտի երթանք»: Իսկապէս ալ աշակերտները որո՞ւն կրնային երթալ: Փարիսեցիներուն ու Սադուկեցիներո՞ւն, որոնց ուսուցումները ո՛չ ոքի հոգեւոր գոհացում կրնային տալ: Օրէնքի ուսուցիչներո՞ւն, որոնց բացատրութիւնները Մովսիսական օրէնքներու վերաբերեալ կամայական էին եւ կեանքէ պարպուած: Քահանաներո՞ւն, որոնք ինքնահովուութենէ եւ ինքնարածութենէ գատ ուրիշ բան չէին ըներ: Որո՞ւն կրնային երթալ եթէ ոչ Քրիստոսի որ երկինքը ձգելով իրենց եկաւ: Լէել գՔրիստոս՝ պիտի նշանակէր փակել մեր սիրտերուն դուռը Աստուծոյ շնորհին առջեւ: Հեռանալ Քրիստոսէ՝ պիտի նշանակէր յաւիտենական կեանքի փոխարէն դառնալ ժառանգորդը յաւիտենական դժոխքին:

Սիրելի՛ բարեկամ, ըսէ՛ ինձի, եթէ փնտռածդ ներում ու բաւութիւն է, իսաղաղութիւն ու ազատութիւն է, Քրիստոսէ գատ որո՞ւն կրնաս երթալ: Քրիստոս ի՛նքն է ամէն տեսակ հոգեւոր օրհնութեանց բաշխիչը: Ի՛նքն է նշմարիտ եւ անանց յաջողութեան պարգեւիչը: Մի՛ երթար Քրիստոսի միայն երբ հարց մը կամ հարցում մը ունիս: Քրիստոս լոկ պատասխան հայթայթող մը չէ, այլ՝ պատասխանն իսկ: Այո՛, Քրիստո՛ս է պատասխանը մեր հոգիներու ծարաւին, Քրիստո՛ս է պատասխանը մեր սիրտերու պահանջին, Քրիստո՛ս է պատասխանը մեր մրրկայոյց միտքերուն:

«Մի՞թէ դո՞ւք ալ կ'ուզէք երթալ»: Զգո՛յ՛ ըլլանք թէ ի՛նչ պատասխան կու տանք այս հարցումին: Մեր տալիք պատասխանով պայմանաւորուած է մեր ամբողջ յաւիտենականութիւնը:

«ՍԻՐԷ՛ ԳՈՒ ՏԷՐ ԱՍՏՈՒԱԾԴ ԱՄԲՈՂՁ ՍՐՏՈՎԴ»

«Սիրէ՛ քու Տէր Աստուածդ ամբողջ սրտովդ»: Սիրտը մարդկային մեր բոլոր զգացումներուն ակն է: Ամբողջ սրտով զԱստուած սիրել, կը նշանակէ մեր ամբողջ զգացումներով կապուիլ իրեն, որպէսզի ինք դառնայ մեր զգլխիչ ապրումն ու մեր ամենօրեայ մտածումը: Ամբողջ սրտով զԱստուած սիրելը անոր ներկայութեան մէջ ապրիլ է, անոր սիրոյն մէջ անիլ է, անոր Հոգիով եռալ է, մեր ուշադրութիւնը միայն ի՛ր վրայ կեդրոնացնել է, երկինքը բաղձալ է, անոր սիրով արբենալ է:

Զուր տեղ չէ որ Քրիստոս առաջին հերթին «սիրտ» բացատրութիւնը կը գործածէ, որովհետեւ ան գիտէ որ սրտէն բղիթածը կ'ըլլայ անկեղծ, վնիտ, նշմարիտ, մաքուր, հարազատ եւ վաւերական: Իսկ «ամբողջ» բառը, կը նշանակէ կատարեալ, անթերի, անբասիր եւ ամբիծ: Հետեւաբար, ամբողջ սրտով զԱստուած սիրել, կը նշանակէ զանկէս սիրել անկեղծօրէն եւ կատարելապէս:

Արդարեւ անկեղծն Աստուած անկեղծօրէն պէտք է սիրել: Սիրտի կատարեալ սիրով պէտք է փարիլ Աստուծոյ: Կատարելապէս սիրուիլը Աստուծոյ կատարեալ իրաւունքն է: Կատարելապէս սիսալ է անկատար սեր ցուցաբերել Կատարեալին նկատմամբ: ԶԱստուած սիրող մարդը, պէտք է իր ամբողջ սրտի ամբողջ կրակով սիրէ գայն: Կարելի չէ գաղջ սիրով մը սիրել զԱստուած որ կրականման սիրով մը սիրեց եւ կը սիրէ մեզ: Աստուծոյ կրակէ սիրոյն հետ կրակէ յարաբերութեան մէջ պէտք է ըլլանք:

ԶԱստուած սիրել ամբողջ սրտով, կը նշանակէ սիրտը իր ամբողջ խորունկութեամբ, իր ամբողջ ջերմութեամբ եւ իր ամբողջ գաղտնիքներով դնել Աստուծոյ տրամադրութեան ներքեւ: Աստուած չ'ուզեր որ մեր սրտին մէջ իրեն համար գաղտնի կամ ծածուկ բաներ ըլլան: Աստուած մեր սրտին Տանտէրն է եւ ո՛չ թէ հիւրը: Հիւրին համար տան մէջ որոշ բաներ ծածուկ կը մնան, իսկ Տանտիրոջ համար ծածուկ եւ մթին բան չ'ըլլար: Հիւր մը գուրկ է իր ուզածը, իր ուզած ատեն եւ իր ուզածին պէս ընելու կարելիութենէն: Աստուած կը մերժէ մեր սիրտերուն մէջ հիւրի մը դիրքը ունենալ:

Ո՛չ ոք իր ամբողջ սրտով կրնայ սիրել զԱստուած եթէ իր սիրտը ամբողջութեամբ յանձնած չըլլայ Քրիստոսի: Քրիստոս ի՛նքն է որ մեր սիրտերուն մէջ ապրելով, կարելի կը դարձնէ որ սիրեմք զԱստուած մեր ամբողջ սրտով: ԶԱստուած սիրելը մարդկային նիգի մը արդիւնքն է: *«Սէրը Աստուծոյ պարգեւն է»* (Ա.Յն 4.7 հմմտ Կղ 1.8): Այդ պարգեւը ունենալու համար, նախ պէտք է Պարգեւիչը ունենալ:

Սիրելի՛ ընթերցող, կը սիրե՞ս զԱստուած ամբողջ սրտովդ: Երբ կը մտածես Քրիստոսի սիրոյն մասին՝ ուրախութեան ապրում մը կ'ողողէ՞ եութիւնդ եւ հոգիդ կ'եփի՞ ներսիդիդ: ԶԱստուած դարձուցա՞ծ ես գերագոյն բաղձանքդ, գլխաւոր հանոյքդ, հոգիիդ պաշարը: Բա՛ց սիրոյդ կրակը Աստուծոյ վրայ: Ան կը սիրէ այդ կրակոցը:

«ՍԻՐԷ՛ ԳՈՒ ՏԷՐ ԱՍՏՈՒԱԾԴ ԱՄԲՈՂՁ ՀՈԳԻՈՎԴ»

«Միբէ՛ քու Տէր Աստուածդ ամբողջ հոգիովդ...»: Խօսեցանք սրտով զԱստուած սիրելուն մասին: Ահաւասիկ մարդկային մեր սիրտերուն կու գան միանալու մարդկային մեր հոգիները, որպէսզի Աստուծոյ հանդէպ մեր դրսեւորած եւ արտայայտած սէրը ըլլայ արդիւնքը մեր էութեան խորերը բնակութիւն հաստատած Սուրբ Հոգիի կրակին:

Մարդուն հոգին ստեղծուած է Աստուծոյ նմանութեամբ եւ պատկերով: Մարդուն հոգին իր ներսիդին Աստուծոյ Հոգիէն մասունք մը ունի: Մարդուն հոգին այն երկիւնքն է ուր Աստուած կը ցանկայ բնակիլ: Մարդուն հոգին է որ իրական մարդը կը կազմէ: Հետեւաբար, հոգիով զԱստուած սիրել, կը նշանակէ մեր համակ էութեամբ կառչիլ իրեն:

Երբ կը հաստատենք որ մեր հոգիները ստեղծուած են Աստուծոյ նմանութեամբ եւ պատկերով, այդ կը նշանակէ որ անոնք ստեղծուած են զԱստուած սիրելու ու պաշտելու կարողութեամբ: Մեր հոգիներուն գօրութիւն տրուած է պատուելու ու փառաւորելու զԱստուած: Հոգիէն բղիսած սէրը ոռւմբի պէս գօրեղ կ'ըլլայ, աստղի պէս փայլուն, ցօղի պէս մաքուր, լոյսի նման ջինջ, երկիւնքի նման անհպելի:

Ո՛չ ոք կրնայ իր ամբողջ հոգիով սիրել զԱստուած եթէ երբեք հոգեւոր կեանք մը չ'ապրիր: Հոգիով զԱստուած սիրելը պտուղն է մեր վերածնունդին: Հոգիով զԱստուած սիրելու համար պէտք է Քրիստոսի հոգիին նման հոգի մը ունենանք: Իսկ Քրիստոսի հոգիին նման հոգի մը ունենալու համար՝ պէտք է յանձնուիմք Սուրբ Հոգիին առաջնորդութեան:

Եթէ ամբողջ հոգիովդ զԱստուած չես սիրեր, գրկանք ըրած կ'ըլլաս թէ՛ Աստուծոյ եւ թէ՛ դուն քու հոգիիդ: Աստուծոյ իրաւունքն է սիրուիլ հոգիիդ կողմէ եւ հոգիիդ իրաւունքն է սիրել զԱստուած: Ո՛չ հոգիդ գրկէ Աստուծոյ սէրը վայելելու իր իրաւունքէն եւ ո՛չ ալ զԱստուած գրկէ քու սէրդ վայելելու իր իրաւունքէն:

Աստուած քեզ ստեղծեց որպէսզի սիրես զինք: Բայց հարկաւ այս չի նշանակեր որ երբ կը սիրես զԱստուած՝ բարիք մը ըրած կ'ըլլաս իրեն: Խորքին մէջ երբ զԱստուած կը սիրես դուն քու հոգիիդ է որ բարիք ըրած կ'ըլլաս, որովհետեւ աստուածսիրութեամբ է որ հոգիդ կը սրբանայ:

Թող ո՛չ ոք կարծէ որ Աստուած սիրոյ մուրացկան մըն է: Թող ո՛չ ոք մտածէ որ Աստուած մեր կողմէ սիրուիլ կ'աղաչէ ու կը պաղատի: Ճի՛շդ է որ պատուած կ'ըլլանք զԱստուած երբ ամբողջ հոգիով կը սիրենք զինք, բայց նաեւ ու մանաւանդ, պատուած կ'ըլլանք մեր հոգիները երբ կը սիրենք զԱստուած: Մեզմէ ո՞վ թագաւորի մը սեղանակից ըլլալով պատուած կ'ըլլայ զանիկա: Մենք չէ՞ որ պատւընուած կ'ըլլանք երբ թագաւորի մը սեղանակից կը դառնանք: Ահաւասիկ նո՛յնն է Աստուծոյ եւ մեր պարագան: Աստուած մեր հոգիները պատուելու համար է որ սէր եւ պաշտամունք կը պահանջէ մեզմէ: Մեր հոգիներուն համար պատի՛ւ է զԱստուած սիրելը: Հոգիդ ունի՞՞ այդ պատիւը:

«ՍԻՐԷ՛ ԲՈՒ ՏԷՐ ԱՍՏՈՒԱԾԴԻ ԱՄԲՈՂՋ ԶՕՐՈՒԹԵԱՄԲԴ»

«Սիրէ՛ ԲՈՒ Տէր Աստուածդ ամբողջ գորութեամբդ»: Իւրաքանչիւր մարդու ներսիդին Աստուած դրած է գորութիւն մը որ կ'անդրանցնի գնայունը: Աստուած գիտէ որ մարդ արարածը իր աստուածապարգեւ գորութիւնը կրնայ վատնել անպէտ բաներու համար, ահա թէ ինչո՛ւ ան կը յանձնարարէ ամբողջ գորութեամբ սիրել զինք:

Աստուածապարգեւ գորութիւնը հաւատքի գորութիւնն է: Հետեւաբար, զԱստուած սիրել ամբողջ գորութեամբ, կը նշանակէ գայն սիրել մեր հաւատքի ամբողջ կրակով: Հոն ուր չկայ ամբողջական հաւատք Աստուծոյ հանդէպ, հոն չի՛ կրնար ամբողջական սէր ըլլալ: Մեծ սէրը մեծ հաւատքի արդիւնքը կ'ըլլայ: Աստուծոյ հանդէպ գորաւոր հաւատք ունեցողներ՝ Աստուծոյ եւ իրենց նմաններուն հանդէպ գորաւոր սէր ունեցողներ եղած են եւ կ'ըլլան:

Քրիստոնեայ մարդը գորեղ մարդ պէտք է ըլլայ, որովհետեւ ան աշխարհի վրայ յաղթանակ տարած Փրկիչի մը գաւակն է: Պօղոս առաքեալ խօսելով իր քարոզութեան հակադրուող մարդոց մասին կ'ըսէ. *«Շուտով պիտի գամ, եթէ Տէրը կամենայ, ո՛չ թէ այդ հպարտացած մարդոց խօսքերը լսելու, այլ անոնց գորութիւնը տեսնելու համար»* (Ա.Կր 4.19): Դժբախտութիւն է որ քրիստոնեաներուն մեծամասնութեան մօտ ո՛չ մէկ գորութիւն կը տեսնենք: Տկար քրիստոնեայ մը չի՛ կրնար հնազանդիլ *«Սիրէ՛ ԲՈՒ Տէր Աստուածդ ամբողջ գորութեամբդ»* պատուիրանին: Ամբողջ գորութեամբ զԱստուած սիրելը տկար մարդու գործ չէ:

Առաքեալը կ'ըսէ. *«Աստուած իր Հոգին մեզի տուաւ՝ որպէսզի մեր վախկոտութիւնը յաղթահարենք եւ գորանանք, սիրով լեցուինք եւ զգաստ կեանք մը վարենք»* (Բ.Տմ 1.7): Սա խօսքը ցոյց կու տայ, որ Սուրբ Հոգիով պէտք է լեցուիլ կարենալ ձերբազատելու համար մեր վեհերոտութենէն եւ տկարութիւններէն: Սուրբ Հոգին գորութեան խորհրդանիշ է: Նո՛յնը կը հաստատէ Քրիստոս երբ կ'ըսէ. *«Երբ Սուրբ Հոգին իջնէ ձեր վրայ՝ գորութեամբ պիտի լեցուիք»* (Գրծ 1.8): Սուրբ Հոգիով լեցուած մարդը՝ գորութեամբ եւ սիրով լեցուած մարդն է: Սուրբ Հոգին ի՛նքն է որ ամբողջական սիրով Աստուծոյ փարելու գորութիւն կը պարգեւէ մեզի:

Քրիստոսի սիրով լեցուած մարդը գորութեամբ լեցուած մարդն է: Քրիստոսի սէրն է որ մեծ գորութեամբ կը գործէ մեր անգորութեան մէջ, կարողապէս կը գործէ մեր անկարողութեան մէջ, եւ մեզ կը պատրաստէ ընդունելու այն կեանքը, որուն արարիչն ու տուիչն է ինք, որուն սէրն ու սիրտն է ինք:

Իսկական սէրը Աստուծոյ սէրն է, մահուան վրայ յաղթանակ տանող սէրն է, յաւերժ եւ յաւերժութեան առաջնորդող սէրն է: Աստուծոյ սէրը հզօր է ո՛չ թէ որովհետեւ աստուածային է, այլ որովհետեւ աստուածայնացնող է. ո՛չ թէ որովհետեւ կատարեալ է, այլ որովհետեւ կատարելութեան առաջնորդող է:

«ՍԻՐԷ՛ ԳՈՒ ՏԷՐ ԱՍՏՈՒԱԾԴԻ ԱՄԲՈՂՁ ՄԻՏՔՈՎԴ»

«Սիրէ՛ քու Տէր Աստուածդ ամբողջ միտքովդ»: Սիրելի գԱստուած ամբողջ միտքով, կը նշանակէ մնայուն կերպով մտածել անոր սիրոյն մասին, ողորմութեան եւ գթառատութեան մասին, Քրիստոսով յայտնուելիք փառքին եւ թագաւորութեան մասին, անոր կատարած բարերարութիւններուն եւ բարիքներուն մասին: Հարկաւ այս չի նշանակեր որ մեր ուշադրութիւնը աւելի պէտք է կեդրոնացնենք Աստուծոյ բարերարութիւններուն վրայ քան բարերարն Աստուծոյ վրայ:

Դժուար է մարգել մարդկային մեր միտքը յարատեւօրէն մտածելու աստուածային բաներու մասին: Երանի՛ այն մարդուն որուն համար հանոյք է երկնային իրականութեանց մասին մնայուն կերպով մտածելը: Կասկած չկայ որ բոլորս ալ կը մտածենք մնայուն նշմարտութեանց մասին, բայց հարցը այն է, որ արդեօք մի՞շտ կը մտածենք եւ կ'ուրախանա՞նք երբ կը մտածենք: Ձի՛ բաւեր օր մը կամ երկու օր մտածել Աստուծոյ եւ աստուածայինին մասին եւ տասը օր մոռնալ անոնց գոյութիւնը: Ինքզինք երկինքի քաղաքացի նկատողը (Փլպ 3.20), իր ուշադրութիւնը մի՛շտ ու մի՛այն երկինքի եւ անոր Թագաւորին վրայ կեդրոնացուցած պէտք է ըլլայ:

Պօղոս առաքեալ այս կապակցութեամբ կ'ըսէ. *«Քանի որ յարութիւն առիք Քրիստոսի հետ, այսուհետեւ ձեր ուշադրութիւնը երկինք դարձուցէք, որովհետեւ հո՛ն է Քրիստոս, Հօր Աստուծոյ կողմը նստած: Երկնաւոր բաներու մասին խորհեցէք եւ ո՛չ թէ երկրաւոր բաներու»* (Կղ 3.1-2): Երկնային լոյսով լուսաւորուած մարդու մը միտքը չի՛ կրնար շարունակել երկրի իսաւարին մէջ իսարիսափել: Ինչպէս իր ծննդավայր երկրէն հեռացած եւ օտար երկրի մէջ ապրող մարդը մի՛շտ կը խորհի իր հայրենիքին մասին, այնպէս ալ Քրիստոսով երկինքի քաղաքացի դարձած մարդը, յարատեւօրէն պէտք է մտածէ երկինքի մասին:

Երբ վարժութիւն դարձնենք մեր միտքը կեդրոնացնելու Աստուծոյ եւ անոր իօսքին վրայ, հետզհետէ անգգալիօրէն պիտի ապրինք միտքի նորոգութիւն մը եւ այդ պատճառ պիտի դառնայ որ բոլորովին նոր մարդ ըլլանք (Հո 12.2): Միտքի նորոգութիւն չապրող մարդը չի՛ կրնար գԱստուած սիրել իր ամբողջ միտքով, ահա թէ ինչո՛ւ առաքեալը կ'ըսէ. *«Վերանորոգուեցէ՛ք հոգիով՝ ձեր մտածելակերպը փոխելով, եղէք նոր մարդ մը՝ Աստուծոյ պատկերին համաձայն ստեղծուած, եւ ապրեցէ՛ք նշմարիտ կեանքը՝ արդարութեամբ եւ սրբութեամբ»* (Եփ 4.23-24): Ամբողջ միտքով գԱստուած սիրելը, Քրիստոսով վերանորոգուած եւ վերակենդանացած ըլլալու մեծագոյն ապացոյցն է:

Սիրելի՛ եղբայր, աղօթքը կ'օգնէ մեզի սիրելու գԱստուած ամբողջ միտքով: Աղօթքը ո՛չ միայն կը փոխէ մեր մտածելակերպը, այլեւ՝ կը սրբէ ու կը սրբացնէ զանիկա: Ակեղծ սրտէ բղիտող ջերմ աղօթքը՝ մեր միտքներուն մէջ կը յառաջացնէ աստուածային մտածումներ:

ԵՔԷ ԱՍՏՈՒԱԾ ՀԵՌԱՆԱՅ ՄԱՐԴԵՆ...

Աստուած չի հեռանար մարդէն եթէ երբեք մարդը զԱստուած իրմէ հեռացնող յամառութիւն եւ անհաւատութիւն չցուցաբերէ: Աստուծոյ համար գործածուած «հեռանալ» բառը չ'ընդգրկեր լինի իմաստը: Այստեղ «հեռանալ» մարդէն, կը նշանակէ զինք թողուլ անպաշտպան: Իսկ եթէ Աստուած մեզ անպաշտպան թողու մեր յարատեւ յամառութեան եւ անհնազանդութեան պատճառով, ո՞վ պիտի կարենայ մեզ պաշտպանել: *«Եթէ Տէրը չչիմէ տունը, զուր տեղ կ'աշխատին անոր շինողները: Եթէ Տէրը չպահպանէ քաղաքը, զուր տեղ կը հսկեն պահապանները»* (Սղ 127.1):

Տուն մը կամ քաղաք մը որուն պաշտպանը Աստուած չէ, հո՛ն անապահովութիւն կը տիրէ: Ո՞վ պիտի կարենայ ապահովութեան զգացում ներշնչել մեզի եթէ երբեք Աստուած լինէ մեզ: Ո՞վ պիտի կարենայ մեզ ազատել բարձրեալ Աստուծոյ ձեռքէն եթէ ան իր ձեռքը մեր վրայ բարձրացնել ուզէ (Դն 4.35): Մեզմէ որո՞ւն սիրտը պիտի չհալի եւ որո՞ւն ձեռքը պիտի չթուլնայ եթէ Աստուած իր սուրբ պատեանէն հանէ (Եզ 21.3-7): Մեզմէ որո՞ւն երեսը պիտի փայլի եթէ Աստուած ուզէ մեզի *«հետ երես երեսի դատ»* վարել (Եզ 20.35):

Ըսէ՛ք ինձի, ո՞վ կրցաւ պաշտպանել Ադամն ու Եւան Աստուծոյ դիմաց: Ո՞վ փորձեց տէր կանգնիլ Կայէնին երբ Աստուած զինք լինէ (Ծն 4.12): Ո՞վ կրցաւ ազատագրել Սողոմոնի եւ Գոմորի բնակիչները երկնաէջ ծծումբէն եւ կրակէն (Ծն 19.24): Ո՞վ մտածեց փրկել փարաւոնն ու անոր ժողովուրդը երբ Աստուծոյ բարկութիւնը բորբոքեցաւ անոնց դէմ (Ել 7-12): Ո՞վ յանդգնեցաւ օգնել Նադաբին եւ Աբիուդին երբ Աստուած զանոնք կրակով սպառեց (Դւ 10.1-2): Ո՞վ խորհեցաւ ազատել Սամփսոնը Փղշտացիներուն ձեռքէն երբ Աստուած հեռացաւ անկէ (Դտ 16.20-21): Ո՞վ ծրագրեց փրկել Հեղիին երկու որդիները՝ Ոփնին եւ Փենէէէսը, երբ Աստուած ուզեց սպաննել զանոնք (Ա.Թգ 2.25, 34, 4.11): Ո՞վ կրցաւ պաշտպանել Աբարը Աստուծոյ բարկութեան դիմաց (Յես 7.24-26): Ո՞վ կրցաւ պաշտպանել Սաւուղը երբ Աստուծոյ Հոգին հեռացաւ անկէ (Ա.Թգ 16.14): Ո՞ր մարդը կրցաւ հոգ տանիլ Նաբուգոդոնոսոր թագաւորին երբ Աստուած որոշեց ժամանակաւորապէս հեռացնել զինք մարդկային ցեղէն եւ անասուններու հետ բնակեցնել (Դն 4.28-33):

Ահաւոր բան է ընդդիմանալ Աստուծոյ որ ամէն տեսակի ընդդիմութիւն կրնայ ճգմել: *«Իրաւ որ սարսափելի բան է կենդանի Աստուծոյ ձեռքը իյնալը»* (Եբր 10.31): Աստուած համբերատարութիւն, ներողամտութիւն եւ քաղցրութիւն կը ցուցաբերէ մեզի հանդէպ, որպէսզի ապաշխարութեամբ իրե՛ն դառնանք (Հո 2.4): Դառնա՛նք Աստուծոյ եւ Աստուած ալ մեզի պիտի դառնայ (Զբ 1.3): Մօտենա՛նք Աստուծոյ եւ Աստուած ալ մեզի պիտի մօտենայ (Յկ 4.8): Աստուած ո՛չ միայն կը սպասէ որ իրեն դառնանք, այլեւ անձամբ կ'աշխատի մեզ իրեն վերադարձնել (Բ.Թգ 14.14):

ԱՂՕԹՔՈՎ Է ՈՐ ԿԸ ՀԱՆՉՆԱՆՔ ԶԱՍՏՈՒԱԾ

Աղօթքով կրնանք աւելի լաւ քան ինչն ալ գԱստուած քան Աստուծոյ մասին կարդալով: Թովմաս Ագուհնացի կ'ըսէ. *«Ինչ որ աղօթքով սորվեցայ, շատ աւելին էր քան ինչ որ աստուածաբանութեան մէջ սորվեցայ»*: Աղօթքը սրտի եւ հոգիի կալուածին կը պատկանի, մինչ աստուածաբանութիւնը՝ միտքի կալուածին: Աստուածաբանութիւնը չէ որ մեզ կ'առաջնորդէ աստուածգիտութեան, այլ՝ աղօթքը: Մարդը կրնայ աստուածաբան ըլլալ առանց աստուածագէտ ըլլալու: Ըսել ուզածս այն չէ որ աստուածաբանութիւն ուսանած անձը չի կրնար գԱստուած քան ինչն ալ: Ըսել ուզածս այն է, որ մենք պէտք է ջանանք գԱստուած՝ քան ինչն ալ ու գիտնալ եւ ո՛չ թէ Աստուծոյ մասին գիտնալ:

Աղօթքի ընթացքին Աստուած ինքզինք կը քանչնէ մեզի աստիճանական կերպով: Աղօթքի պահուն է որ Աստուած կը յայտնէ մեզի նշմարութիւններ ինքնիր անձին մասին, մեր նմաններուն մասին եւ մեր անձերուն մասին: Աղօթքը հետեւաբար ո՛չ միայն մեզ կ'առաջնորդէ աստուածնաչառութեան, այլ նաեւ՝ ինքնաքննաչառութեան եւ այլանաչառութեան: Որքան աւելի աղօթենք՝ այնքան աւելի պիտի քան ինչն ալ գԱստուած, եւ որքան աւելի քան ինչն ալ գԱստուած՝ այնքան աւելի պիտի սիրենք զայն:

Մենք պէտք է աղօթենք ո՛չ թէ անոր համար որ ստիպուած ենք աղօթելու, այլ անոր համար, որ մեր բնութիւնը այդ կը պահանջէ: Մենք բնութեամբ ստեղծուած ենք իբրեւ աղօթող էակներ: Զաղօթող մարդը ինքնիր բնութեան հակասող մարդ է, ինքնիր ինքնութիւնը ուրացող մարդ է: Աղօթքի ընթացքին կը զգանք որ մեր կամքէն անկախ քաջողական ոյժ մը կայ որ մեզ Աստուծոյ կը կապէ: Այդ քաջողական ոյժը մեր բնութեան թոհչքն է դէպի Աստուծոյ բնութիւնը:

Աղօթքով է որ մեր նշմարիտ ինքնութիւնն ու նկարագիրը կը քան ինչն ալ գԱստուած: Ինքնութիւն մը եւ նկարագիր մը՝ որ աստուածապատկեր եւ աստուածապատկան ինքնութիւն եւ նկարագիր է: Ինքզինք քան ինչն ալ գԱստուած մարդը անկարելի է որ չաղօթէ, իսկ աղօթող մարդը՝ անկարելի է որ չքան ինչն ալ գԱստուած: Ինչպէս որքան խօսինք եւ ժամանակ անցնենք մարդու մը հետ՝ ա՛յնքան աւելի լաւ կը քան ինչն ալ գԱստուած գայն, այնպէս ալ որքան աւելի աղօթենք՝ ա՛յնքան աւելի խոր կերպով պիտի քան ինչն ալ գԱստուած:

Պօղոս առաքեալ կ'ըսէ. *«Միակ փափաքս է՝ քան ինչն ալ Գրիստոսը...»* (Փղպ 3.10): Ընթերցող եղբայր, ի՞նչ է քու միակ փափաքդ: Սրտիդ մէջ գԱստուած քան ինչն ալ գԱստուած փափաք մը կա՞յ: Հոգիիդ մէջ Աստուծոյ հետ ժամանակ անցնելու եռանդ մը կա՞յ: Աստուծոյ ներկայութեան կանգնելու ցանկութիւնը կը տանջէ՞ քեզ: Դուրս ալ Դաւիթի նման կրնա՞ս ըսել. *«Քան մը կը կը խնդրեմ՝ Տիրոջմէն ու ասիկա կ'աղաչեմ, որ կեանքիս բոլոր օրերը Տիրոջը տանը մէջ բնակիմ՝ Տիրոջը վայելչութիւնը տեսնելու համար ու անոր տանարին մէջ գինք խնդրելու համար»* (Սղ 27.4):

ԻՍԿԱԿԱՆ ԲՈՐՈՏՈՒԹԻՒՆԸ

Յիսուս լերան ֆարոզը աւարտելէ ետք, սկսաւ լեռնէն վար իջնել: Մեծ բազմութիւն մը կը հետեւէր իրեն: Մարդիկ լսած էին իր կենսատու խօսքերը լերան վրայ արտասանուած, հիացած էին անով, զարմացած այն իշխանութեան վրայ որով ան կ'ուսուցանէր. կը հետեւէին իրեն որովհետեւ կ'ուզէին աւելի'ն տեսնել եւ աւելի'ն գիտնալ իր մասին: Ասիկա կոչ մըն է մեզի. կոչ մը՝ չբաւարարուելու Քրիստոսի մասին մեր լսածով ու կարդացածով, այլ պէտք է հետեւիլ իրեն, սորվիլ իրմէ, անիլ իր ներկայութեան մէջ:

Քրիստոս իր խօսածները հաստատեց ու վաւերացուց իր գործերով: Եթէ ան խօսած է քեզի, անպայման որ նաեւ գործած պէտք է ըլլայ կեանքիդ մէջ: Ի՞նչ ըրած է Յիսուս կեանքիդ մէջ. միայն խօսած է, թէ նաեւ՝ գործած: Ան երանութեան լերան վրայ իր պատգամը աւարտելէ ետք, անմիջապէս գործի անցաւ: Երբ լեռնէն վար կ'իջնէր բժշկեց բորոտութենէ տառապող անձ մը որ իրեն մօտենալով ըսաւ. *«Տէ՛ր, եթէ ուզես՝ կրնաս զիս մաքրել»*: Յիսուս ձեռքը երկարեց, դպաւ անոր եւ ըսաւ. *«Կ'ուզեմ, մաքրուէ՛»* (Մտ 8.2-3):

Բորոտ մարդուն կեանքը դժոխալից կեանք մը կ'ըլլար անցեալին, յատկապէս Հրեաներուն կեանքին մէջ: Ան կ'արտաքսուէր ընկերութեան կեանքէն, երբեմն ալ ամբողջ ֆաղափէն՝ դէպի անմարդաբնակ վայր մը: Իրեն ամէնէն մօտիկ պարագաներն անգամ անկէ կը խուսափէին ու կը զգուէին: Ան կը նկատուէր Աստուծոյ կողմէ պատժուած մեղաւոր մը:

Հակառակ այս բոլորին, բորոտ մարդը ֆաջութիւնն ու յանդգնութիւնը ունեցաւ նեղֆելու Յիսուսին հետեւող բազմութիւնը, մօտենալու իրեն եւ բժշկութիւն հայցելու անկէ: Բորոտին կեցուածքը հաւա'տք ունեցող մարդու կեցուածք էր: Պէտք չէ մոռնալ որ Հրեաները ամբօրէն կը հաւատային որ բորոտութիւնը կը տրուէր միայն Աստուծոյ կողմէ եւ միայն Աստուած կրնար գայն մաքրել: Բորոտ մարդը Յիսուսի անձին մէջ լոկ մարդ մը չէր տեսած: Եթէ Յիսուս իրեն համար ամէն մարդու պէս մարդ մը ըլլար՝ ան պիտի չմօտենար իրեն:

«Տէ՛ր, եթէ ուզես՝ կրնաս զիս մաքրել»: «Եթէ»ն երբեք ցոյց չի տար կասկածամտութիւն, այլ ցոյց կու տայ որ բորոտը կ'անդրադառնար իր մեղաւորութեան: Ան չէր գիտեր որ եթէ Յիսուս զինք պիտի բժշկէր թէ ոչ, բայց գիտէր որ ան կարողութիւնը ունէր բժշկելու: Ան անդրադարձաւ իր անարժանաւորութեան եւ արժանի դարձաւ բուժուելու: Իրմէ սորվինք զայլ Յիսուսին՝ հաւա'տք ունենալով հանդէպ իր բժշկարար գօրութեան:

Սիրելի՛ ընթերցող, եթէ ունիս որեւէ տեսակ մեղքի բորոտութիւն՝ ստախօսութեան կամ հայհոյեանքի բորոտութիւն, բամբասանքի կամ զրպարտութեան բորոտութիւն, նախանձի ու ատելութեան բորոտութիւն, եկո'ւր Յիսուսի: Իսկական բորոտութիւնը մեղքով բորոտուած ըլլալն է: Նման բորոտութենէ միայն Յիսուս կրնայ ֆեզ մաքրել:

ԳԻՏՆԱԼ ԹԷ ՈՐՈՒԻ Է ՈՐ ԿԸ ՀԱԻԱՏԱՆՔ

Քրիստոս հաւանաբար կ'ուզէ որ «կուրօրէն» սիրենք զինք, բայց վստահաբար չ'ուզեր որ կուրօրէն հաւատանք իրեն: Քրիստոս կ'ուզէ որ մենք գիտնանք թէ որո՞ւ կը հաւատանք եւ կը պաշտենք:

Պէտք է հաւատանք պարզապէս որովհետեւ քարոզիչ մը կամ կրօնի ուսուցիչ մը յանձնարարած է մեզի հաւատալ: Պէտք է հաւատանք պարզապէս որովհետեւ մեր ծնողները իրենք կը հաւատան: Պէտք է հաւատանք որովհետեւ բարեկամ մը, ընկեր մը, դրացի մը կամ ոեւէ մարդ թելադրած է մեզի հաւատալ:

Երբ Յիսուս լսեց որ Փարիսեցիները ժողովարանէն դուրս դրին բժշկուած ի ծնէ կոյրը, գնաց գտաւ զայն եւ հարցուց. «*Դուն կը հաւատա՞ս Աստուծոյ Որդիին*»: Անիկա պատասխանեց. «*Տէ՛ր, ո՞վ է, որպէսզի հաւատամ անոր*»: Յիսուս յայտնելէ ետք թէ ինքն էր Աստուծոյ Որդին, մարդը իսկոյն ըսաւ. «*Կը հաւատամ, Տէ՛ր*» (Յհ 9.34–38): Սա ամէնէն ցայտուն օրինակն է որ կ'ապացուցանէ թէ Քրիստոս մեզմէ կը պահանջէ գիտակից հաւատք:

Գիտակից հաւատք ունենալ, չի նշանակեր հաւատալ որ Աստուած կայ: Դեւերն ալ կը հաւատան Աստուծոյ գոյութեան (Յկ 2.19) եւ կը ֆանչնան Յիսուսը (Գրծ 19.15): Մեր եւ դեւերուն տարբերութիւնը կը կայանայ անոր մէջ՝ որ անոնք կը հաւատան որ Աստուած կայ առանց սակայն անոր հետ սիրոյ յարաբերութեան մէջ ըլլալու, իսկ մենք ո՛չ միայն կը հաւատանք, այլեւ մեր հաւատքը կ'արտայայտենք Աստուծոյ հետ մշակած մեր սիրալիք յարաբերութեամբ: Հաւատացեալ մարդուն համար Աստուած չի նմանիր հեռու երկրի մը, որուն մասին լսած է առանց սակայն անձնապէս այցելած եւ ֆանչցած ըլլալու:

Մի՛ առարկեր որ կ'ուզես հաւատալ Աստուծոյ եւ սակայն պէտք եղած ուսումը կամ գիտութիւնը չունիս: Ո՛չ ալ նեղութիւնը կամ աղֆատութիւնը ներկայացուր իբրեւ պատճառ Աստուծոյ չհաւատալուդ: Աստուծոյ հաւատալը կամ չհաւատալը գիտուն կամ տգէտ, ուսեալ կամ անուս, հարուստ կամ աղֆատ ըլլալու հարց չէ, այլ՝ կամֆի հարց է: Եթէ Աստուծոյ հաւատալու փափաք ունիս, ոչինչ եւ ո՛չ ոք կրնայ արգելք ըլլալ քեզի որ իրագործես փափաքդ: Աստուած հաւատալու շնորհքը տուած է գիտունին եւ տգէտին, ուսեալին եւ անուսին, աղֆատին եւ հարուստին, գորաւորին եւ տկարին հաւասարապէս:

Ընթերցող եղբայր, եթէ կ'ուզես որ Քրիստոս ինքզինք յայտնէ քեզի, պէտք է բժշկուած կոյրին նման հարց տաս իրեն. «*Տէ՛ր, ո՞վ է, որպէսզի հաւատամ անոր*»: Այս խօսքին մէջ պարունակուած էր բժշկուած կոյրին գՔրիստոս գտնելու ու ֆանչնալու գործի փափաքը: ԶՔրիստոս ֆանչնալու իր փափաքը իր հետաքրքիր միտքին արդիւնքը չէր, այլ արտացոլացումն էր իր հաւատքի կրակին: Դուն ալ ունի՞ս հաւատքի նոյն այդ կրակը որ կրնայ քեզ առաջնորդել աստուածնանաչողութեան:

«ԾԱՐԱԻ ԵՄ»

«*Ծարաւ եմ*» (Յհ 19.28): Մեզմէ որո՞ւն սիրտը չի դորդար երբ կը լսէ սրտանմիկ այս բառերը: Այս բառերը լոկ բառեր չեն, այլ մեզմէ ամէն մէկուս ուղղուած հրաւեր մը, դառնալու Քրիստոսի եւ ապաշխարութեան արցունքով յագեցնելու անոր ծարաւը: Քրիստոս ծարաւ է եւ ծարաւ պիտի մնայ մինչեւ այն ատեն երբ նոր գինին իմէ մեզի հետ իր Հօրը արքայութեան մէջ (Մտ 26.29):

Քրիստոս ի՞նչ բանի ծարաւն ունի: Ան խաչով իր իրագործած փրկութիւնը մարդոց շնորհելու ծարաւն ունի: Իր սէրը մարդոց տալու եւ մարդոց սրտին սիրոյն արժանանալու ծարաւն ունի: Մեզմով կշտանալու եւ մեզ իրմով կշտացնելու, մեզմով ուրախանալու եւ մեզ իրմով ուրախացնելու, մեր մէջ հանգչելու եւ մեզ իր մէջ հանգչեցնելու ծարաւն ունի: Ան մեր կողմէ հասկցուելու, ընդունուելու, փնտոտուելու, սիրուելու եւ պաշտուելու ծարաւն ունի: Ան մեր ծարաւը դառնալու եւ մեր հոգեւոր ծարաւը յագեցնելու ծարաւն ունի:

Խաչին վրայ «*ծարաւ եմ*» ըսողը ո՛չ Աստուածն էր եւ ո՛չ ալ մարդը, այլ՝ աստուածամարդը ի՛նք: Քրիստոս աստուածամարդ ըլլալով, իր «*ծարաւ եմ*» խօսքը՝ Աստուծոյ խօսքն է ուղղուած մարդուն եւ մարդուն խօսքն է ուղղուած Աստուծոյ: Ուրեմն, Աստուծոյ ծարաւը ունեցող մարդը եւ մարդուն ծարաւը ունեցող Աստուած, մի՛այն Քրիստոսով կրնան իրենց ծարաւը յագեցնել:

Ընթերցող եղբայր, կենաց աղբիւրը՝ Քրիստոս ծարաւցաւ, որպէսզի քու սրտէդ կենսատու ջուրի գետեր բոխեցնէ (Յհ 7.38): Ծարաւցաւ, քեզ փրկելու համար մահացնող, եւ սակայն, անմահ մնացող ծարաւէն: Հոգիդ ծարաւ է առանց Քրիստոսի եւ Քրիստոսի հոգին ծարաւ է առանց քեզի: Եթէ կ'ուզես յագեցնել քու եւ քու Տիրոջդ ծարաւը՝ դարձի՛ եկուր անոր: Ընդառաջէ անոր հրաւերին. «*Ինձի՛ եկէ՛ք դու՛ք բոլորդ... եւ ես հանգիստ պիտի տամ ձեզի*» (Մտ 11.28): Ինչպէս դուն պէտք ունիս Քրիստոսի պարգեւած հանգիստին, նոյնպէս ալ Քրիստոս «պէտք ունի» քու պարգեւած հանգիստին, ահա թէ ինչո՛ւ ըսաւ. «*Մարդու Որդին գլուխը հանգչեցնելի՛ք տեղ չունի*» (Ղկ 9.58): Զե՞ս ուզեր ըլլալ այն տեղը ուր Մարդու Որդին կարենայ գլուխը դնել եւ հանգչիլ:

«*Ծարաւ եմ*» ըսաւ Քրիստոս: Մերժե՞նք ինդրանքն անոր որ մեր սրտի ինդրանքն չի՛ մերժեր: Անտեսե՞նք ամենատեսն Աստուած որ ամէն օր եւ ամէն վայրկեան մեզ տեսնելու կու գայ: Հեռանա՞նք մեզ դժբախտ յաւիտենականութենէն հեռացնել ուզող Փրկիչէն:

«*Ծարաւ եմ*»: Այս խօսքը ցոյց կու տայ որ Քրիստոս կ'ուզէ մեզի հետ մտերմութիւն հաստատել, բարեկամութիւն մշակել: Քրիստոս կը սիրէ մարդիկը եւ չ'ուզեր առանց անոնց ապրիլ: Ան կը փափաքի մարդիկը իր շուրջ համախմբուած տեսնել: Իրեն համար ուրախութիւն է սիրել մարդիկը եւ սիրուիլ մարդոց կողմէ: Եկուր եւ ուրախացուր գ՛րիստոս:

ԽՆԴՐԵՆՔ ԻՄԱՍՏՈՒԹԻԻՆ ԱՍՏՈՒԾՄԷ

«Եթէ ձեզմէ մէկը կը գգայ թէ անհրաժեշտ իմաստութիւնը չունի, թող խնդրէ Աստուծմէ, որ բոլորին կու տայ առատօրէն եւ սիրայօժար կերպով, եւ Աստուած պիտի տայ իրեն» (Յկ 1.5): Եթէ երբեք նկատի առնենք որ նախորդ համարները կը խօսին փորձութիւններու մասին, պարզ կը դառնայ որ Յակոբոս առաքեալ կը յորդորէ ընթերցողը, որ իմաստութիւն խնդրէ Աստուծմէ որպէսզի գիտնայ թէ ի՛նչպէս պէտք է դիմագրաւէ փորձութիւնները: Այս իմաստով, առաքեալը մեզ կը հրաւիրէ որ դժուարին պահերու ընթացքին վստահինք եւ ապաւինինք Աստուծոյ իմաստութեան փոխանակ մեր իմաստութեան:

Մեր սահմանափակ միտքով չենք կրնար ըմբռնել փորձութիւններուն ետին կանգնող Աստուծոյ նպատակը: Շատ յաճախ կը դժուարանանք հասկնալ թէ ինչո՛ւ Աստուած կ'արտօնէ որ ծանր փորձութիւններէ անցնինք: Աստուած եթէ կ'արտօնէ որ դժուարին պահերէ անցնինք, կ'արտօնէ անոր համար՝ որ ան յատուկ նպատակ մը եւ ծրագիր մը ունի իր միտքին մէջ: Միայն աստուածապարգեւ իմաստութեամբ կրնանք հասկնալ Աստուծոյ նպատակն ու ծրագիրը:

Առաքեալը կը խօսի նաեւ այն կերպին մասին որով Աստուած իմաստութիւն կու տայ խնդրող հաւատացեալին. «*առատօրէն եւ սիրայօժար կերպով*»: Աստուած առատաձեռնութեան Աստուած է: Ան ոչինչ կու տայ ժլատաբար: Անոր համար տալը հաճոյք է: Ան ոչինչ կը կորսնցնէ եւ ոչինչով կը պակսի եթէ առատօրէն տայ:

Սիրելի՛ հաւատացեալ, պէտք չունի՞ս իմաստութեան: Խնդրէ զանկէա Աստուծմէ եւ պիտի տայ քեզի (Մտ 7.7): Ճշմարիտ բաները Աստուած է որ կը յայտնէ (Ես 45.19): Ճշմարիտ իմաստութիւնը Աստուած է որ կու տայ (Առ 2.6): Դուն պէտք ունիս երկնային այս իմաստութեան, որպէսզի կարենաս աւելի լաւ հասկնալ Աստուծոյ կամքը, ծրագիրն ու նպատակը: Աստուածապարգեւ իմաստութիւնն է որ պիտի օգնէ քեզի աւելի լաւ հասկնալու Սուրբ Գիրքը եւ գիտնալու թէ ի՛նչպէս կրնաս հոգիներ վաստկիլ Քրիստոսի փառքին համար:

Երբ Աստուած երկնային իմաստութիւն շնորհէ քեզի, այն ատեն պիտի սկսիս խորհիլ եւ գործել այն ինչ որ աստուածահաճոյ է: Ս. Ներսէս Շնորհալի կ'ըսէ. «*Դուն՝ Հօրը իմաստութիւնը՝ Յիսուս, իմաստութի՛նն տուր ինձի՛ որ բարի բաներ խորհիմ՝, խօսիմ եւ գործեմ՝ քու առջեւը՝ ամէն ժամ*»: Աստուած բնա՛ւ չ'ուզեր որ դուն տգէտ մը ըլլաս հոգեւոր կեանքիդ մէջ: Ան կ'ուզէ որ իմաստութեամբ ապրիս քրիստոնէական կեանքիդ:

Աստուծմէ իմաստութիւն ստանալդ պատճառ մը պէտք չէ ըլլայ որ կորսնցնես պարգուքիւնդ: Քու կոչումդ է ըլլալ պարզ եւ իմաստուն միաժամանակ (Մտ 10.16): Եղի՛ր պարզ որպէսզի գրաւես եւ եղի՛ր իմաստուն որպէսզի համոզես: Եթէ կ'ուզես ըլլալ պարզ եւ իմաստուն միաժամանակ, խնդրէ Սուրբ Հոգիին միջամտութիւնը:

ՀԱԻԱՏՔՈ՛Վ Է ՈՐ ԿԸ ՅԱՂԹԵՆՔ ԱՇԽԱՐՀԻՆ

«Աշխարհին վրայ յաղթանակ տանողը մեր հաւատքն է» (Ա.Յհ 5.4): Աստուծոյ նկատմամբ հաւատք ունեցող մարդը չի՛ պարտուիր աշխարհին մէջ եւ աշխարհին դիմաց: Մեծ նեղութիւններ կը տապալին մե՛ծ հաւատք ունեցող անհատներուն առջեւ: Արդարեւ, հաւատքը կը զգեսնէ ամէն դժուարութիւն եւ ինք անզգեսնելի կը մնայ: Կը խորտակէ մեղքի ամէն յանդգնութիւն եւ ինք անխորտակելի կը մնայ: Հաւատքը խոչընդոտ մըն է աշխարհի խոչընդոտներուն դիմաց: Հաւատքի կրակին դիմաց կ'այրի՛ մեղքի փուշը: Հաւատքի զօրութեան դիմաց կը յաղթահարուին վատորակ ցանկութիւնները: Աննուանելի՛ է հաւատքը աշխարհային նուաճումներով լի այս աշխարհին մէջ:

Քրիստոնեայ մարդը նոր յաղթանակ մը չէ որ պիտի արձանագրէ: Քրիստոս արդէն յաղթած է աշխարհին (Յհ 16.33): Քրիստոս յաղթեց աշխարհին իր երկնաւոր Հօր նկատմամբ մինչեւ մահ իր ցուցաբերած հնազանդութեամբ (Փլպ 2.8): Քրիստոսով Աստուծմէ ծնած մարդը ինքնաբերաբար յաղթող կը նկատուի: Ա՛յս է Սուրբ Գիրքին ուսուցումը. «Ով որ Աստուծմէ ծնած է՝ կը յաղթէ աշխարհին» (Ա.Յհ 5.4): Խաչի զինուորներուն համար պարտութիւն չկայ: Խաչեալին զաւակներուն արդարութեան պսակն է որ կը սպասէ (Բ.Տմ 4.7-8):

Յաղթողն ու յաղթանակել տուողը Աստուած ի՛նքն է: Ան որ յաղթէ աշխարհին ու անոր իշխանին, անոր իրաւունք պիտի տրուի նստելու Քրիստոսի հետ իր գահին վրայ, այնպէս՝ ինչպէս որ Քրիստոս յաղթեց եւ բազմեցաւ Հօրը հետ իր գահին վրայ (Յյտ 3.21): Մենք հոգեւոր պատերազմի մէջ ենք «երկինքի տակ գտնուող չար ոգիներուն, իշխանութիւններուն եւ պետութիւններուն, այս խաւար աշխարհի տիրակալներուն դէմ» (Եփ 6.12): Առանց հաւատքի վահանին չենք կրնար «մարել Չարին արձակած բոլոր միացող նետերը» (Եփ 6.16): Այդ պատերազմին մէջ Սուրբ Հոգին է որ մեզ պէտք է առաջնորդէ:

Սիրելի՛ եղբայր, ֆո՛ւկդ է յաղթանակը եթէ երբեք Քրիստոսով հաշտուած ես երկնաւոր Հօրդ հետ: Մի՛ վախնար Սատանայէն եւ սատանայութիւն ընող մարդոցմէն: Անոնք «*Ֆեզի հետ պիտի պատերազմին, բայց պիտի չկրնան ֆեզի յաղթել*», որովհետեւ Աստուած ֆեզի հետ է՝ «*Ֆեզ փրկելու եւ ազատելու համար*» (Եր 15.20): Եթէ Աստուած ֆեզի հետ է, ո՞վ կրնայ ֆեզի հակառակ կենալ (Հո 8.31): Եթէ Աստուծոյ զաւակն ես՝ Աստուած պատասխանատուութիւնը ունի ֆեզ պաշտպանելու եւ յաղթանակէ յաղթանակ առաջնորդելու:

Աշխարհ լի է սպառնալիքներով, անհաւատութեամբ, սխալներով, հրապուրիչ երեւոյթներով, ատելութեամբ եւ հակառակութիւններով: Որպէսզի կարենաս յաղթանակ տանիլ այս բոլորին վրայ, պէտք է այս բոլորը դիմագրաւես հաւատքով, Աստուծոյ նշմարիտ խօսքով, սուրբ կենցաղով, Սուրբ Հոգիին պարգեւած զօրութեամբ եւ ուրախութեամբ:

ՄԱՔՍԱԻՈՐՈՒԹԵՆԷ ԱԻԵՏԱՐԱՆԶՈՒԹԵԱՆ

Մատթէոս աւետարանիչ ըլլալէ առաջ մաքսաւոր մըն էր, այսինքն՝ մաքս հաւաքող մը: Ի՞նչ էր մաքս հաւաքողի մը դիրքը Հրէական ընկերութեան կեանքին մէջ: Նախ ըսեմ, որ մաքս հաւաքողները ընդհանրապէս Հոռոմայեցի կ'ըլլային: Անոնք սարսափելի կերպով կ'ատուէին Հրեաներուն կողմէ, որովհետեւ կը նկատուէին թշուառին հանդէպ անգութ եւ աղքատին վրայ ննշում բանեցնող մարդիկ:

Կային սակայն նաեւ Հրեայ մաքսաւորներ. անոնցմէ էր Մատթէոս: Հրեաներ որքան կ'ատուէին Հոռոմայեցի մաքսաւորներուն, տասնապատիկ անգամ աւելի կ'ատուէին իրենց ազգակից Հրեայ մաքսաւորներուն եւ կը զգուշանային անոնցմէ, որովհետեւ զանոնք կը նկատուէին գործիքներ՝ Հոռոմէական լուծին լծակից, զանոնք կը նկատուէին դաւաճաններ, ապերախտներ եւ ազգուրացներ: Հրեայ մաքսաւոր մը կը նկատուէր թշնամի Հրեաներուն եւ բարեկամ՝ Հոռոմայեցիներուն: Ահա այսպիսի դիրքի մը մէջ կը գտնուէր Մատթէոս երբ մեր Տէրը Յիսուս Քրիստոս խօսքը իրեն ուղղելով ըսաւ. «Հետեւէ՛ ինձի» եւ իսկոյն «Մատթէոս *ոսփի ելաւ եւ հետեւեցաւ Յիսուսի*» (Մտ 9.9):

Քրիստոսի հայեացքը տարբեր է մարդոց հայեացքէն: Մարդիկ կ'ատեն «ատելի» եւ կը սիրեն սիրելին: Մատթէոսի պէս ատելիներն էին որ սիրոյ պէտք ունին: Փարիսեցիներն ու Օրէնքի ուսուցիչները կը մերժէին ընդունիլ մաքսաւորներն ու մեղաւորները իբրեւ հետեւորդներ Աստուծոյ. Քրիստոս եկաւ եւ փոխեց պատմութեան ընթացքը: Ան մերժեց Փարիսեցիներու եւ Օրէնքի ուսուցիչներու կեղծ հետեւորդութիւնը, եւ հրաւիրեց մաքսաւորներն ու մեղաւորները հետեւելու իրեն:

Քրիստոսի փրկութեան հրաւերը ուղղուած էր բոլոր դասակարգի մարդոց, անոնք ըլլան աղքատ թէ հարուստ, Օրէնքը գիտցող թէ չգիտցող, Փարիսեցի թէ Սադուկեցի, ուսուցիչ թէ աշակերտ, մեղաւոր թէ առաքիւնի, մաքս հաւաքող թէ մաքս տուող: Փարիսեցիներուն համար սակայն, փրկութիւնը միայն անոնց համար էր՝ որոնք տառացիօրէն կը գործադրէին Մովսէսի օրէնքները եւ կը պահէին հայրերուն աւանդութիւնները: Մենք չիյնանք այն սիսալին մէջ որ Փարիսեցիները ինկան: Երբեք չկարծենք որ փրկութիւնը միայն որոշ դասակարգի մարդոց առանձնաշնորհումն է: Քրիստոս իր արիւնը թափեց աշխարհի բոլոր մարդոց փրկութեան համար:

«Հետեւէ՛ ինձի»: Այս կոչը ուղղուած է քեզի՛ նաեւ սիրելի՛ ընթերցող: Ինչպէս Մատթէոս ընդառաջեց կոչին եւ հրաւիրեց Յիսուսը իր տունը (Մտ 9.10), դուն ալ կրնաս ընդառաջել փրկութեան կոչին եւ հրաւիրել Յիսուսը սրտիդ մէջ: Մատթէոս հետեւեցաւ Յիսուսի ու դարձաւ վկայ ու Աւետարանիչ: Դրամ հաւաքող էր, դարձաւ մարդիկ հաւաքող Աստուծոյ փառքին համար: Դուն ալ կրնաս նոյնը ըլլալ եթէ Մատթէոսեան քայլերով յանձնս առնես հետեւիլ առաջնորդներու Առաջնորդին՝ Քրիստոսի:

ԱՂՕԹՔԻ ՊԱՀ ՃՇՂԵԼ

Ո՛չ մէկ արարած կրցած է սուրբ դառնալ մէկ օրէն միւսը: Պատմութեան ընթացքին ապրած բոլոր սուրբերը յարատեւ աղօթքով է որ դարձած են հաւատքի ախոյեաններ: Յարատեւ աղօթքի կեանքին հասնելու առաջին քայլը աղօթքի ժամ նշդելն է եւ ամէն օր նշդուած ժամուն աղօթելն է: Եթէ կը դժուարանաս աղօթքիդ մէջ սիրտ եւ հոգի դնելու, հոգ մի՛ ըներ ատոր համար. աղօթքիդ ժամը յարգէ նոյնիսկ եթէ քեզի թուի որ չոր սովորութիւն մը յարգելու պէս է ատիկա: Ոմանք ամէն օր աղօթքի պահ մը ունենալը սովորութիւն դարձուցած են եւ հետագային մեծ աղօթողներ եղած են:

Երբ ամէն օր նշդուած ժամուն կ'աղօթես, խնդրէ Սուրբ Հոգիէն որ սէր դնէ սրտիդ մէջ Աստուծոյ եւ մարդուն հանդէպ: Մնայուն կերպով աղաչէ Սուրբ Հոգիին որ Աստուծոյ հետ ժամանակ անցնելու փափաք բռնկեցնէ ներսիդիդ: Շարունակէ խնդրել եւ քիչ ժամանակի ընթացքին պիտի զգաս որ աղօթքիդ պահերը ո՛չ միայն դադրեցան տանջանք եւ բեռ ըլլալէ, այլեւ դարձան հաճոյք եւ սիրով լի:

Եթէ երբեք տարի մը անցնի եւ փոփոխութիւն չզգաս աղօթքի ընթացքին, կը նշանակէ որ տեղ մը սխալ բան մը կայ աղօթական կեանքիդ մէջ: Նման պարագայի, անպայման պէտք է դիմես հոգեւոր կեանքի մէջ փորձառութիւն ձեռք ձգած անձի մը խորհրդատուութեան: Թոյլ մի՛ տար որ աղօթքիդ պահերը տարիներով չոր ու ցամաք սովորութիւն մնան այլ սովորութիւններու պէս, ուր չկայ ոգի, ապրում, զգացում եւ գորով. ուր միայն անոյշ խօսքեր կան բայց ո՛չ անոյշ հոգի:

Անհամար է թիւը այն մարդոց, որոնք կարգ մը աղօթքներ գոց սորված ըլլալով, ամէն օր զանոնք մեքենականօրէն կը կրկնեն, առանց սակայն անոնցմէ նուազագոյն հոգեւոր սնունդ մը ստանալու: Աղօթքի պահ մը ուր չկայ ջերմութիւն՝ օգտակար չ'ըլլար մեզի: Անապրում կերպով արտասանուած աղօթքները չե՛ն կրնար մեզ ապրեցնել: Սիրտէ չբղիխող աղօթքները չե՛ն կրնար կրնար մեր սիրտերը լիացնել:

Աղօթքը սովորութիւն մը յարգելու համար պէտք չէ ըլլայ: Աղօթքը մեր կողմէ Աստուծոյ վնարուող պարտք մը չէ: Զկարծեմք որ եթէ աղօթեմք զԱստուած պարտական դարձուցած կ'ըլլանք մեզի: Ոմանք կ'աղօթեն եւ կը կարծեն որ այդ ձեւով իրենց պարտականութիւնը ըրած կ'ըլլան Աստուծոյ հանդէպ: Աղօթքով Աստուծոյ հետ յարաբերութեան մէջ մտնելը մեր պարտականութիւնը չէ, այլ մեր կոչումն է, մեր սրտին բնական պահանջն է, մեր հոգիին իրաւունքն է, մեր էութեան կանչն է:

Սիրելի՛ ընթերցող, աղօթքի ժամ նշդելը շատ կարեւոր է, որովհետեւ եթէ աղօթքներդ պատահականութեան ձգես՝ ուշ կամ կանուխ պիտի դադրիս աղօթելէ: Եթէ աղօթող մէկը չես, որոշէ այսօր ունենալ աղօթքիդ առաջին պահը, եւ աղօթէ այն բացարձակ վստահութեամբ, որ Աստուծոյ Սուրբ Հոգին արդէն սկսած է գործել սրտիդ մէջ:

ՁԵՐ ԼՈՅՍԸ ԹՈՂ ՇՈՂԱՅ ՄԱՐԴՈՑ ԱՌՁԵԻ

«Ձեր լոյսը թող այնպես շողայ մարդոց առջեւ, որ անոնք ձեր բարի գործերը տեսնեն եւ փառաւորեն ձեր Հայրը, որ երկինքի մէջ է» (Մտ 5.16): Այս բառերը ցոյց կու տան, որ Աստուծոյ գաւակները Աստուծոյ ներկայացուցիչներն են երկրի վրայ: Ինչպէս երբ մարդիկ հայելիին նային իրենք զիրենք կը տեսնեն, այնպէս ալ երբ մեզի նային պէտք է զԱստուած տեսնեն: Քրիստոնեայ մարդը քառագայթոյ հայելի՛ն է Քրիստոսի քաղցրութեան, սիրոյն, գթութեան եւ ներողամտութեան:

Մարդիկ մեր կեանքը դիտելով, պէտք է գիտնան որ Աստուած միայն երկինքի մէջ չէ, այլ նաեւ երկրի վրայ, կ'ապրի եւ կը գործէ մարդոց կեանքին մէջ: Մարդիկ երբ սէր տեսնեն աստուածասէրներէս, ա՛յն ատեն պիտի գիտնան, որ այն Աստուածը որուն կը պաշտենք՝ սիրելի եւ սիրող Աստուած է: Մարդիկ զԱստուած իբրեւ հայր ընդունելու համար՝ որդիական հնազանդութիւն պէտք է տեսնեն մեր մօտ: ՉԱստուած իբրեւ ողորմած դաւանելու համար՝ ողորմածութիւն պիտի ակնկալեն Աստուծոյ ողորմութեամբ փրկուածներէս:

«Ձեր լոյսը...»: Մենք լոյս ենք որովհետեւ լուսաւորուեցանք աշխարհի Լոյսով (Յհ 8.12): Աստուած մեր մէջ դրաւ լոյս, որպէսզի այլոց առջեւ լուսաւորեմք յաւիտենական կեանքին առաջնորդող ցամբան: Մեզ ըրաւ աղ, որպէսզի պահպանեմք մեղքէն մեր նմանը, եւ մեր աղիութեամբ անոնց մէջ ծարաւ դնեմք Աստուծոյ եւ աստուածայինին հանդէպ: Քրիստոս մեզ փրկեց որպէսզի «մարդոց առջեւ» վկայեմք իրեն համար: Քրիստոսով փրկութեան ժառանգորդը դարձած մարդը՝ Քրիստոսի առաքեալն ու դեսպանն է այս աշխարհին մէջ: Ան որ կը ցանցնայ Տէր Յիսուսի սէրը իբրեւ ցամբայ յաւերժական կեանքին, ի՛ր կարգին պէտք է դառնայ ցամբայ՝ ուրիշները այդ յաւերժական կեանքին առաջնորդող:

Սիրելի՛ ընթերցող, կ'ապրի՞ս այնպիսի կեանք մը որ ուրիշներուն մէջ զԱստուած ցանցնալու փափակ մը կ'արթնցնէ: Յաջողա՞ծ ես հաւատնովդ եւ հաւատքովդ արտայայտութիւնը եղող գործերովդ մարդոց բերանները փառաբանութեամբ բանալու Աստուծոյ համար: Այո՛, Աստուծո՛յ համար եւ ո՛չ թէ քեզի համար: Պէտք չէ գործես այնպէս որ փառքը քեզի գայ: Քրիստոս կ'ըսէ որ փառաւորութիւնը Հայրդ պէտք է ըլլայ: Աստուած կը մերժէ իր փառքը ուրիշին տալ (Ես 42.8):

Երբ կը խօսինք գործելու մասին, մեր գործերով փրկութիւնը ձեռք ձգելու մասին չէ որ խօսած կ'ըլլանք: Թէպէտ փրկութիւնը մեր «գործերով շահուած չէ» (Եփ 2.9), բայց Քրիստոսով կենդանացած մը չի՛ կրնար չգործել: Ինչպէս ջուրով լեցուած ամպ մը չի՛ կրնար չանձրեւել, այնպէս ալ Քրիստոսով լեցուած մարդը՝ չի՛ կրնար չգործել: Սաղմոսագիրը կ'ըսէ. «Հաւատացի, անոր համար խօսեցայ» (Սղ 116.10): Հաւատքը խօսեցնել ու գործել կու տայ: Եթէ հաւատացեալ մըն ես, երկարէ՛ ձեռքդ ու գործէ, բա՛ց բերանդ ու խօսէ՛, այլապէս մեռա՛ծ է հաւատքդ (Յկ 2.17, 20):

ԱՍՏՈՒԱԾ ԿԱՄԱԻՈՐԱՊԷՍ ԶԻ՝ ՆԵՂԵՐ ՄԵԶ

Ոմանք դժբախտաբար այն համոզումը ունին որ Աստուած ո՛չ միայն կը կամենայ մեզ նեղութեան մատնել, այլեւ՝ հանոյ՛ կը ստանայ երբ մեզ նեղութեան մէջ ինկած կը տեսնէ: Այսպիսի մտածողութիւն Սատանան ի՛նքն է որ կը դնէ մարդոց միտքերուն մէջ: Այսպէս մտածողներուն կ'ուզեմ հետեւեալը ըսել. – Աստուած գիտէ թէ ինչպիսի՛ նեղութիւններու կրնանք հանդիպիլ, բայց բնա՛ւ չի՛ կամենար ու չի՛ փափաքիր որ անոնց հանդիպինք: Անոնք որոնք կը կարծեն որ Աստուած իր ազատ կամքով նեղութիւն կը պատճառէ, անոնց կ'ուզեմ յիշեցնել Երեմիա մարգարէին խօսքը. *«Աստուած իր կամքովը նեղութիւն չի տար ու մարդոց որդիները չի տրտմեցնէր»* (Ողբ 3.33): Ո՞վ է այն հայրը որ կը հրնուի երբ կը տրտմեցնէ իր զաւակը: Ո՞վ է այն մայրը որ կը միտքարուի երբ սուգի կը մատնէ իր զաւակները: Մի՛ կարծէ՛ք որ Աստուած կը բարձրանայ երբ մեզ կը ցածցնէ: Մի՛ խորհի՛ք որ Աստուած կը փառաւորուի երբ մեզ անարգանքի մատնուած կը տեսնէ:

Ինչպէ՞ս Աստուած նեղութիւն պիտի տայ մեզի, ի՛նք՝ որ նեղութեան մատնուեցաւ մեզի համար (Ես 53.8): Աստուած մեզ նեղութենէ ազատող Աստուած է եւ ո՛չ թէ մեզի նեղութիւն տուող Աստուած (Բ.Թգ 4.9): Աստուած չ'ուրախանար երբ կը տեսնէ որ չարիքներու կը հանդիպինք: Ընդհակառակը, Աստուած կը տանջուի երբ մեզ տանջանքի մէջ կը տեսնէ: Ասո՛ր է որ կ'ակնարկէ Եսայի մարգարէն երբ կ'ըսէ. *«Անոնց բոլոր նեղութիւններուն ատենը նեղութիւն քաշեց»* (Ես 63.9): Այս համարով կը հերքուի այն կարծիքը, ըստ որուն, Աստուած կ'ուրախանայ երբ կը տեսնէ որ նեղութեան կ'ենթարկուինք: Աստուծոյ զաւակները Աստուծոյ գիրկին մէջ է որ կը հանգչին: Հարուած մը ուղղուած Աստուծոյ զաւակներուն, հարուած մըն է ուղղուած նոյնիմէն Աստուծոյ:

Աստուած մեզի չարիք ընելով չ'ուրախանար, այլ՝ բարիք ընելով: Այս ուղմարտութիւնն է որ Աստուած կը ծանուցանէ Երեմիա մարգարէին բերնով երբ կ'ըսէ. *«Անոնց բարիք ընելով՝ անոնց համար պիտի ուրախանաւ»* (Եր 32.41): Սաղմոսագիրը կը հաստատէ որ Աստուած բարի ու բարեբար է (Սղ 119.68): Բարեգործութիւնը Աստուծոյ բնութեան մաս կը կազմէ: Աստուած ինքնիք բնութեան է որ հակասած կ'ըլլայ եթէ չարիք գործելով ուրախանայ: Ահա թէ ինչո՛ւ Քրիստոս ըսաւ. *«Զեր մէջ կա՞յ հայր մը, որուն զաւակը հաց ուզէ եւ ինք՝ քաղ տայ անոր, եւ կամ ո՞ճ տայ՝ երբ զաւակը ձուկ խնդրէ: Արդ, եթէ դուք որ չար է՛ք՝ գիտէ՛ք ձեր զաւակներուն յաւ պարգեւներ տայ, ձեր երկնաւոր Հայրը որքա՛ն աւելի յաւ պարգեւներ պիտի տայ անոնց, որոնք իրեն կը դիմեն»* (Մտ 7.9-11): Քրիստոսի այս խօսքը ցոյց կու տայ որ մեր երկնաւոր Հայրը մի՛այն բարին կամեցող եւ մի՛այն բարին պարգեւող Աստուած է (Յկ 1.17): Այս խօսքին համաձայն, սխալ գործելն ու նեղութիւն տալը մարդոց գործն է եւ ո՛չ թէ Աստուծոյ: Մարդոց կատարածը Աստուծոյ չվերագրենք:

ՔՐԻՍՏՈՒՄ Է ՄԵՐ ՄԻԱԿ ԱՌԱՋՆՈՐԴԸ

Սիսականերով լեցուն այս աշխարհին մէջ որքա՛ն պէտք ունինք անսխալական առաջնորդի մը: Աշխարհ բազմահարիւր ճամբաներ կը բանայ մեր առջեւ որոնք մեզ կրնան մոլորեցնել ճշմարտութենէն: Անոնք նոյնիսկ կրնան մեզ մահուան առաջնորդել, համաձայն Սողոմոնի խօսքին. *«Ճամբայ կայ, որ մարդուն շիտակ կ'երեւնայ, բայց անոր աւարտին մահուան է որ կը հանդիպինք»* (Առ 14.12): Ինչպէ՞ս կրնանք չփնտռել յաւիտենական կեանքին առաջնորդող Անձ մը, երբ կը դժուարանանք զանազանել իրարմէ կեանքին եւ մահուան առաջնորդող ճամբաները: Ինչպէ՞ս կրնանք վստահիլ մեր անձերուն կարողութեան երբ *«աջ ու ձախ ձեռքին տարբերութիւնը»* չենք գիտեր (Յվն 4.11):

Կեանքի այս թոհուրոհին մէջ մենք պէտք ունինք Քրիստոսի նման առաջնորդի մը: Քրիստոս աշխարհի մէջ գտնուող հազարաւոր առաջնորդներէն մին չէ, այլ միակ առաջնորդն է (Մտ 23.10): Ի՛նքն է ճշմարիտ առաջնորդը, որովհետեւ ի՛նքն է որ մեզ կ'առաջնորդէ ճշմարտութեան: Ան մեզ կ'առաջնորդէ Սուրբ Հոգիին միջոցաւ: Ան մեզ կ'օրհնէ, կը գորացնէ, կը վերանորոգէ, կը պահպանէ, կ'անեցնէ եւ կը փոխէ Սուրբ Հոգիին ճամբով:

Երբ Քրիստոս է մեր առաջնորդը այդ չի նշանակեր որ դժուարութեանց պիտի չբաղխուինք: Քրիստոս փորձութիւններէ գերծ կեանք մը չի ստացաւ մեզի: Քրիստոս իբրեւ առաջնորդ մեզ դիւրին ճամբաներէ չէ որ կ'առաջնորդէ: Ան խօսելով իր եւ իր հօտին յարաբերութեան մասին կ'ըսէ. *«Երբ իր ոչխարները դուրս հանէ՝ ի՛նք կ'առաջնորդէ, եւ ոչխարները կը հետեւին իրեն, որովհետեւ իր ձայնը կը ճանչնան»* (Յհ 10.4): Ո՞վ է այն հովիւը որ իր ոչխարները միշտ դիւրին ճամբաներէ կ'առաջնորդէ: Ինչպէս հովիւը իր ոչխարները երբեմն ձորերէն կ'առաջնորդէ եւ երբեմն ալ լեռներէն, այնպէս ալ Քրիստոս իբրեւ մեր «իրաւ հովիւը» (Յհ 10.11), երբեմն մեզ կ'առաջնորդէ կեանքի ձորերէն եւ երբեմն ալ կը բարձրացնէ կեանքի լեռները: Կարելորը սակայն այն չէ, թէ Քրիստոս ինչպիսի՛ ճամբաներէ մեզ կ'առաջնորդէ, կարելորը այն է, որ ի՛նքն է որ մեզ կ'առաջնորդէ: Խորքին մէջ, Քրիստոս ո՛չ միայն մեր առաջնորդն է, այլեւ այն անձն է որուն մենք կ'առաջնորդուինք, համաձայն իր խօսքին. *«Հա՛յր, անոնք որոնք ինձի տուիր՝ կ'ուզեմ որ ինձի հետ ըլլան՝ ո՛ւր որ ըլլամ»* (Յհ 17.24):

Սիրելի՛ բարեկամ, եթէ ապաւինած ու վստահած ես Քրիստոսի առաջնորդութեան, թէպէտ կրնայ պատահիլ որ չունենաս սրտիդ բոլոր փափաքները, բայց վստահ եղիր որ պիտի ունենաս այն՝ ինչ որ աշխարհի մարդիկ չեն կրնար ունենալ, այն է՝ ապահովութեան զգացում եւ վստահութեան շունչ: Քրիստոսի ձեռքերուն մէջ եղողը ապահով ձեռքերու մէջ է: Հարց կու տամ քեզի.– ինքզինքդ ապահով կը զգա՞ս անապահովութեամբ լի այս աշխարհին մէջ: Կը զգա՞ս...:

ԿԵԱՆՔԻ ԿԸ ՎԿԱՅԷ՞ ՈՐ ԴՈՒՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԿԸ ՊԱՏԿԱՆԻՍ

«Ես Յիսուսի կը պատկանիմ, ինչպէս մարմինիս վրայ վերջերուն սպիները կը վկայեն» (Գղ 6.17): Պօղոս առաքեալ իր կրած Ֆիզիքական չարչարաններուն եւ անոնց ձգած հետքերուն է որ կ'ակնարկէ: Կեանքի մէջ մէկը չկայ որ չի չարչարուիր, չի տագնապիր եւ չի յոգնիր: Կարելորդ սակայն չարչարուիլը չէ, այլ թէ ինչո՞ւ կը չարչարուինք: Առաքեալը կը հաստատէ թէ ինք Քրիստոսի պատկանած ըլլալուն համար է որ կը չարչարուի: Գալով մեզի, մենք ինչո՞ւ կը չարչարուինք. Քրիստոսի պատկանելնո՞ւս համար, թէ՛ Քրիստոսէ հեռու ըլլալնուս համար:

Առաքեալին ապրած կեանքը, խօսած խօսքերը, եւ անոր մարմինին վրայ գոյութիւն ունեցող «վերջերուն սպիները կը վկայեն» որ ինք Քրիստոսի գաւակն է: Քրիստոնեայ մարդուն կեանքը, գործը, խօսքը եւ Քրիստոսի անունին համար անոր կրած բոլոր նեղութիւնները կու գան ապացուցանելու որ ինք Քրիստոսի կը պատկանի:

Երբ սէր կը ցուցաբերենք մեզ ատողներուն նկատմամբ, երբ կը համբերենք զրկանքներու եւ նեղութիւններու, երբ կը տփնիմք Քրիստոսի փրկութիւնը տարածել ամէնուրեք, այս բոլորը վկայութիւն մը կը դառնան որ մենք Քրիստոսի կը պատկանինք:

Քրիստոնեայ ընտանիքի մէջ ծնիլը եւ քրիստոնեայ անունը կրելը երբեք փաստ մը չեն որ մենք Քրիստոսի հետեւորդներն ենք: Քրիստոս պարզապէս կրուելիք անուն մը չէ, այլ՝ ապրուող իրականութիւն մը: Քրիստոս սէր է եւ այդ սիրոյ մէջ պէտք է անիլ: Քրիստոս կեանք է եւ այդ կեանքը պէտք է ապրիլ: Ան մեր մեղքերը սրբելով մեզի նոր կեանքը, «առաւել կեանքը» պարգեւեց: Կ'ապրի՞նք այդ նոր կեանքը՝ «առաւել կեանքը», որ աստուածորդիին կեանքն է, անմեղութեան եւ սրբութեան կեանքն է, սիրոյ եւ ներողամտութեան կեանքն է, յարատեւ աղօթքի եւ համբերութեան կեանքն է, ներքին խաղաղութեան եւ երջանկութեան կեանքն է, յաղթանակի եւ նուաճումի կեանքն է:

Երբ մարդիկ մեր կեանքին մէջ կը տեսնեն ժպիտ եւ ուրախութիւն, համբերութիւն եւ ազնուութիւն, խոնարհութիւն եւ հեզութիւն, քաղցրութիւն եւ գութ, անոնք չեն կրնար ուրանալ որ մենք Աստուծոյ գաւակներն ենք: Յովհաննէս կ'ըսէ. «Մենք գիտենք՝ թէ մահէն կեանքի անցած ենք. ապացոյց՝ որ մեր եղբայրները կը սիրենք» (Ա.Յհ 3.14): Սիրելի՛ ընթերցող, համաձայն այս համարին, մահէն կեանքի անցած ըլլալուդ փաստը՝ քու եղբայրսիրութիւնդ է: Եթէ մարդասէր մը չես, ուրիշ ձեռով մը չես կրնար փաստել որ դուն Քրիստոսի աշակերտն ես: Մտաբերէ որ Քրիստոս նաեւ նոյն բանը ըսաւ. «Զեր իրար սիրելով է որ մարդիկ պիտի գիտնան, թէ դուք իմ աշակերտներս էք» (Յհ 13.35): Հարկաւ մեզ սիրողներուն սիրելը իբրեւ փաստ չի ծառայեր, այլ՝ մեզ չսիրողներուն սիրելը: Ունի՞ս Պօղոսեան ապացոյցը թէ դուն Քրիստոսի կը պատկանիս:

ՄԵՐ ԸՐԱԾԸ ՈՒՐԻՇԻՆ՝ ՈՒՐԻՇՆ Ա.Լ ՄԵԶԻ Կ'ԸՆԷ

Ուրիշին համար չարիք կամեցողը ինքզինքին համար է որ չարիք կը կամենայ, որովհետեւ «*փոս փորողը ի՛նքն անոր մէջը կ'իյնայ*» (Ժդ 10.8), եւ «*ան որ քար կը գորէ՝ քարը իրե՛ն պիտի դառնայ*» (Առ 26.27): Զսպասե՛նք որ մարդիկ մեզ մեծարեն երբ մենք զիրենք կը նախատենք: Զակնկալե՛նք սիրուիլ երբ մենք ատող ենք: Զյուսա՛նք գերծ մնալ աղէտներէ երբ մենք չարագործներ ենք:

Յանախ մեր ըրածը ուրիշին՝ ուրիշն ալ մեզի կ'ընէ: Յիշենք Աստուածաշունչէն օրինակներ որոնք կ'ապացուցանեն մեր այս ըսածը: Յակոբ երկու անգամ խաբեց Նսաւը (Մն 27.36), բայց ի՛ր կարգին երկու անգամ խաբուեցաւ իր քեռիին՝ Լաբանին կողմէ (Մն 29.25, 31.7): Ադոնիբեգեկ եօթանասուն թագաւորներու ձեռքերու եւ ոտքերու մատները կտրեց, սակայն ի՛ր ալ ձեռքերու եւ ոտքերու մատները կտրուեցան (Դտ 1.5-7): Աբիմելէ սպաննեց իր եօթանասուն եղբայրները (Դտ 9.5), բայց ի՛նքն ալ սպաննուեցաւ կնոջ մը եւ իր զինակիրին ձեռքով (Դտ 9.53-54): Հետաքրքրական է յիշել Աբիմելէին մահուան առիթով Սուրբ Գիբիին խօսքը. «*Աստուած Աբիմելէին հատուցանեց այն չարութիւնը, որ անկա իր հօրը ըրեր էր իր եօթանասուն եղբայրները սպաննելով*» (Դտ 9.56): Սաւուղ բազմաթիւ անգամներ փորձեց Դաւիթը սպաննել, բայց ի՛նք սպաննուեցաւ (Ա.Թգ 31.3-4): Դաւիթ կարգադրեց որ Ուրիան սպաննուի Ամմոնացիներուն ձեռքով որպէսզի անոր կինը առնէր (Բ.Թգ 11). ինչպէս Դաւիթ ուրիշին կնոջ հետ պառկեցաւ, այնպէս ալ ուրիշը (իր որդին՝ Աբիսողոմ), իր հարսներուն հետ պառկեցաւ (Բ.Թգ 16.22 հմմտ 12.9-11): Այն չարութիւնը որ Սեմէի ըրաւ Դաւիթին, նո՛յն չարութիւնը, եւ աւելի գէշը, իր գլխուն եկաւ (Գ.Թգ 2.44-46): Համան յիսուն կանգուն բարձրութեամբ փայտ մը պատրաստեց եւ փորձեց գրգռել Ասուերոս թագաւորը որպէսզի Մուրթէն կախէ անոր վրայ, բայց իր պատրաստած փայտին վրայ ի՛նք կախուեցաւ (Նսթ 7.9-10): Երբ Յուդա Իսկարիոտացին տեսաւ թէ պատճառ եղաւ որ Յիսուսը խաչափայտէ կախելու հրաման տրուէր, ի՛ր կարգին գնաց եւ ինքզինք կախեց (Մտ 27.5): Այս բոլոր մարդիկը հնձեցին այն ինչ որ ցանած էին (Գդ 6.8): Անոնք իրենց արարքներուն պատասխանատուութիւնն էր որ կրեցին (Գդ 6.5): Անոնք իրենց չար խորհուրդներուն պտուղն է որ ցանկեցին (Եր 6.19): Զգոյ՛շ ըլլանք հետեւաբար թէ ինչպիսի՛ խորհուրդներ կ'ունենանք:

Սիրելի՛ բարեկամներ, ինչպէս մուրին հետ խաղցողը կը մրոտի, այնպէս ալ ուրիշին անունը մրոտել ուզողը ինքնիր անունն ալ մրոտած կ'ըլլայ: Ո՛չ ոք կրնայ անբարեկամ ուրիշը սեւցնելով: Ո՛չ ոք կրնայ բարձրանալ ուրիշը գետին գարնելով: Զեր վերաբերմունքն ու ուրիշներուն մասին ձեր խորհածը ձեր ինքնութիւնն է որ կը յայտնէ,

հետեւաբար, «խորհեցէ՛ք այն բաները՝ որոնք մշմարիտ են, պարկեշտ, արդար, մաքուր, սիրելի, բարեհամբաւ, առաքինի եւ գովելի» (Փլպ 4.8):

«ՍԵՐԸ ՄԱՀՈՒԱՆ ՊԷՍ ԶՕՐԱԻՈՐ Է»

Ինչո՞ւ արդեօք Սողոմոն կը հաստատէ որ *«սէրը մահուան պէս գորաւոր է»* (Երգ 8.6): Ինչպէս մահուան գորութիւնը ամենահզօրներն անգամ իր դիմաց ծունկի կը բերէ, այնպէս ալ Աստուծոյ սիրոյն գորութեան առջեւ մարդկային ամէն սիրտ ջուրի պէս կը թափի (Ողբ 2.19): Դարձեալ, ինչպէս մահը կ'իշխէ մեղքի կեանքը սիրող բոլոր մարդոց վրայ, այնպէս ալ Քրիստոսի սէրը կ'իշխէ աստուածասէրներուն կեանքներուն մէջ:

«Սէրը մահուան պէս գորաւոր է», որովհետեւ Քրիստոս սիրեց մեզ եւ մեռաւ մեզի համար: Իր սէրն էր որ զինք առաջնորդեց մահուան: Իր սէրն էր որ զինք պատարագ իբրեւ բարձրացուց խաչի սուրբ սեղանին վրայ: Իր մարմինէն աւելի իր սիրող սի'րտն էր որ արիւնեցաւ խաչին վրայ: Իր Ֆիզիքական աչքերէն աւելի իր հոգեկան աչքերն էին լեցուած արիւնախառն արտասոււմով: Քրիստոս մահուան գորութեան յաղթող գորաւոր սէր ունէր իր սրտին մէջ: Սիրոյ իշխանը՝ Քրիստոս, խաչի նշանով տապալեց մահուան իշխանը՝ Սատանան, եւ դադրած յայտարարեց անոր իշխանութիւնը: Ահա թէ ինչո՞ւ սէրը մահուան պէս ու մահէն աւելի՛ գորաւոր է: Սէրը կ'անդրանցնի՛ մահն ու գերեզմանը: Սիրոյ մրնահարումներուն դիմաց կը փշրուին տապանաբարբը:

«Սէրը մահուան պէս գորաւոր է» Քրիստոսով Աստուծոյ գաւակները դարձած մարդոց համար: Անոնք մահուան գորութեամբ կը սիրեն զՔրիստոս, այսինքն՝ անոնք պատրաստ են մեռնելու Քրիստոսի սիրոյն համար: Իսկապէս ալ, առաջին դարերուն, քանի՛ հազարաւոր քրիստոնեաներ նախընտրեցին իրենց մարմինները յանձնել իբրեւ հաց՝ առիւծներուն, իբրեւ փայտ՝ կրակին, իբրեւ գառնուկ՝ սուրին, քան թէ ուրանալ զՔրիստոս: Անոնք չվախցան անոնցմէ, որոնք կրնային իրենց մարմինները սպաննել, եւ սակայն, չէին կրնար իրենց հոգիները սպաննել (Մտ 10.28): Անոնք լեցուած էին Աստուծոյ զօրեղ սիրովն ու արիութեան Հոգիովը: Անոնք չվախցան մահէն, որովհետեւ մահը իրենց համար սիրոյ քանապարհ մըն էր որ զիրենք սիրոյ Աստուծոյն կ'առաջնորդէր:

«Սէրը մահուան պէս գորաւոր է», որովհետեւ ան կը յաղթէ առանց սուրի, կը փայլատակէ առանց կայծակի, կրակի պէս կը մաքրէ առանց այրելու, կ'ուղղէ առանց գաւազանահարելու: Սէրը մահէն աւելի՛ գորաւոր է, որովհետեւ մինչ մահը առիթ կը փնտոէ կեանքը հնձելու, անդին սէրը անառիթ կերպով կեանք կը բաշխէ կեա՛նք ազդակող մարդոց: Սէրը գորաւոր է, որովհետեւ ամպ չէ՛ բայց կ'անձրեւէ եւ կ'ոռոգէ խոպանացեալ սիրտերը: Զուր չէ՛ բայց կը յագեցնէ ծարաւը բոլորին եւ բոլորովին: Ծծումբ չէ՛ բայց կը մոխրացնէ ամէն բան որ մեզ կ'առաջնորդէ դժոխքի ծծումբներուն: Սէրը չի՛ տեսնուիր բայց զԱստուած տեսանելի կը դարձնէ մեր կեանքներուն մէջ: Ո՛վ Յիսուսի մարդիկ, ունի՞՞ք զԱստուած տեսանելի դարձնող սէր ձեր սիրտերուն մէջ:

ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅԻՆ ԶՕՐՈՒԹԻՒՆԸ

Կարգ մը մարդոց մօտ կը գտնենք այն տպաւորութիւնը, թէ՛ հոգեւոր կեանք ապրող քրիստոնեաներ գուրկ կ'ըլլան զօրաւոր նկարագիրէ եւ անհատականութենէ: Եւ սակայն, իսկութեան մէջ Սուրբ Հոգիով առաջնորդուողները բոլոր մարդոցմէ աւելի զօրեղ նկարագիր եւ ուժեղ անհատականութիւն կ'ունենան, որովհետեւ ատոնք Աստուծո՛յ կողմէ իրենց շնորհուած կ'ըլլան: Մարդկային ցեղի պատմութեան մէջ ո՛չ ոք Քրիստոսէ աւելի ուժեղ նկարագիր եւ անհատականութիւն ունեցաւ: Ինքզինք Քրիստոսի յանձնող մարդը, ժամանակի ընթացքին Քրիստոսի նկարագիրն ու անհատականութիւնը իր վրայ կ'առնէ:

Աշխարհի մարդը պէտք է բարձրապաշտօն ըլլայ որպէսզի մարդիկ իր ներկայութիւնը նկատի առնեն եւ հաշիւով մօտենան իրեն եւ խօսին հետը: Նոյնը չէ պարագան Աստուծոյ Հոգիով լեցուած մարդուն: Ան պէտք չունի բարձրապաշտօն ըլլալու որպէսզի մարդիկ իր ներկայութեան հաշիւով խօսին: Աստուծոյ մարդուն ներկայութեան աշխարհի մարդը ո՛չ միայն հաշիւով կը խօսի, այլեւ՝ կը վախնայ խօսելու:

Սուրբ Հոգիով առաջնորդուող մարդուն ներկայութիւնը Քրիստոսի իսկ ներկայութիւնն է: Ատիկա ազդու եւ խօսող ներկայութիւն է, սանձող եւ զսպող ներկայութիւն է, զգօնութեան եւ զգաստութեան հրաւիրող ներկայութիւն է: Աստուծոյ մարդուն առջեւ անժուժկալը ժուժկալ կը դառնայ, ծաղրածուն՝ համր, անապաշխարը՝ ամօթահար, անզուսպը՝ զուսպ, անզգոյշը՝ զգոյշ: Աշխարհի մարդը չի՛ կրնար կատակաբանել երբ Աստուծոյ մարդը կը խօսի: Զի՛ կրնար հակադրուիլ երբ ան իր տեսակէտը կը յայտնէ: Ճշմարիտ քրիստոնեան ճշմարիտ կեցուածքի տէր մարդ է:

Ոմանք քրիստոնեայ մարդուն ցուցաբերած ներողամտութիւնը իբրեւ տկարութիւն կ'ըմբռնեն: Ներելը սակայն տկարութիւն չէ: Ներելը Աստուծոյ Հոգիին զօրութեամբ լեցուած մարդոց գործ է: Տկար մարդիկ չեն կրնար ներել: Քրիստոնեայի մը համար լուռ կենալը՝ իր անկարող ըլլալը ցոյց չի տար, այլ ապացոյց մըն է որ ան իր յոյսը ամբողջութեամբ Աստուծոյ վրայ դրած է: Սպասելն ու համբերելը՝ աննարակութեան արտայայտութիւն չէ, այլ՝ խոհեմութեան եւ իմաստութեան վկայութիւն մը: Աստուծոյ օգնականութիւնը խնդրելը՝ իր անատակ ըլլալը չէ որ կ'ապացուցանէ, այլ՝ իր Աստուծոյ զաւակ ըլլալը:

Սուրբ Հոգիով լեցուած մարդը ունի անթիւ բաներ որ աշխարհի մարդը ո՛չ միայն չունի, այլեւ չի կրնար ունենալ: Յիշեմ անոնցմէ մին. վերածնած քրիստոնեան Քրիստոսի համար անարգանքը ուրախութեամբ կրնայ տանիլ (Գրծ 5.40-41), իսկ աշխարհի մարդը ո՛չ միայն չի հանդուրժեր անարգանքի, այլեւ ի՛ր կարգին կ'անարգէ զինք անարգողը:

Սիրելի՛ հայրորդի, եթէ կը փափաքիս արժէք դառնալ Աստուծոյ եւ մարդոց համար, լէ՛ Սատանայի թագաւորութիւնը եւ խնդրէ Աստուծմէ որ բեզ բերէ «*իր սիրելի Որդիին իշխանութեան տակ*» (Կղ 1.13):

ԵՐԿՈՒ ԸՆԿԵՐԱՍԵՐՆԵՐՈՒ ՕՐԻՆԱԿՆԵՐ

Քրիստոս կը պատուիրէ սիրել մեր նմանները այնպէս՝ ինչպէս կը սիրենք մենք զմեզ (Մր 12.31): Այս պատուիրանը հակատրամաբանական չէ եւ ո՛չ ալ մարդկային մեր կարողութիւնը անդրանցնող խօսք մը: Յիշենք Աստուածաշունչէն նշմարիտ ընկերասերներու երկու օրինակներ.

Երբ Աբրահամ որոշեց բաժնուիլ իր եղբորորդիէն՝ Ղովտէն, անոր ըսաւ. *«Քոյոր երկիրը քու առջեւ չէ՞. կ'աղաչեմ, գատուէ ինձմէ. եթէ դուն ձախ կողմը երթաս՝ ես աջ կողմը կ'երթամ, իսկ եթէ աջ կողմը երթաս՝ ես ձախ կողմը կ'երթամ»* (Ծն 13.9): Աբրահամի այս խօսքը ցոյց կու տայ որ ան ո՛չ միայն կը սիրէր Ղովտը իր անձին պէս, այլեւ գայն կը գերադասէր իր անձէն: Աբրահամի կը պատկանէր բացարձակ իրաւունքը որոշելու թէ ո՛ւր պիտի բնակէր ինք եւ ո՛ւր պիտի բնակէր Ղովտը, բայց թոյլ տուաւ որ Ղովտ ի՛նք որոշէ այդ մէկը: Ան ուզեց որ Ղովտ ունենայ լաւագոյն բաժինը: Աստուած երբեք չմոռցաւ Աբրահամի եղբայրսիրական այս վերաբերմունքը: Ան ա՛յնքան օրհնեց Աբրահամը, որ Աբրահամ իր կարգին դարձաւ օրհնութիւն ո՛ւր որ գնաց:

Իսկ դո՛ւն, ի՞նչ կ'ընես երբ առօրեայ կեանքիդ ընթացքին ինքզինքդ գտնես դուն քեզ կամ ընկերդ գերադասելու մարտահրաւերին դիմաց: Սիրով կրնա՞ս տանիլ ընկերոջդ գերադասուիլը քու անձէդ աւելի:

Զմոռնանք Յովնաթանին օրինակը: Սաւուղ քանի՛ անգամներ փորձեց սպաննել Դաւիթը բայց չյաջողեցաւ, որովհետեւ Սաւուղի որդին՝ Յովնաթան, կ'օգնէր Դաւիթին խոյս տալու իր հօրը ձեռքէն. ինչո՞ւ արդեօք Յովնաթան կ'օգնէր Դաւիթին: Կ'օգնէր որովհետեւ Դաւիթին հետ ուխտ ըրած էր, որովհետեւ *«իր անձին պէս կը սիրէր զանհկա»* (Ա.Թգ 18.3): Ուրիշը իր անձին պէս սիրելու գեղեցկագոյն օրինակներէն մէկն է Յովնաթանին օրինակը: Ան ուխտ ըրած էր Դաւիթին հետ: Այդ ուխտը անխախտ եղբայրսիրութեան ուխտ մըն էր: Կարելոր կէտ մը կայ այստեղ զոր կ'արժէ մատնանիշ ընել: Եթէ Յովնաթան Դաւիթը յանձնէր իր հօրը ձեռքը՝ կրնար իր հօրը յաջորդել իբրեւ թագաւոր (Ա.Թգ 20.31): Յովնաթանին համար անկեղծ ընկերսիրութիւնը շատ աւելի կ'արժէր քան թագաւորական գահը: Ան նախընտրեց կորսնցնել թագաւորական գահը քան իր ընկերը՝ Դաւիթը:

Սիրելի՛ ընթերցող, ունի՞ս Յովնաթանին ընկերսիրութեան ոգին: Եթէ առջեւդ դրուի թագաւորական գահ մը եւ անկեղծ ընկեր մը եւ քեզի ըսուի անոնցմէ մին ընտրել, ո՞ր մէկը կ'ընտրես: Այսօր դժբախտաբար, քրիստոնեաներ կ'ուրանան իրենց նմանները ո՛չ թէ թագաւորական գահի մը համար, այլ իրենց անձերուն ամենաչնչին շահին համար: Մարդիկ զիրար կ'ոտնակոխեն գահի մը հասնելու համար: Կ'արժէ՞ երկրաւոր գահի մը համար խոցոտել մարդը, որ կոչուած է օր մը գահակից ըլլալու Քրիստոսի (Յյտ 3.21): Մի՛ տապալեր նմանդ որպէսզի դուն մեծնաս: Սիրէ՛ նմանդ: Սիրելով է որ կը մեծնաս:

ՔՐԻՍՏՈՍ Է ԿԱՊԸ ԵՐԿԻՆՔԻՆ ԵՒ ԵՐԿՐԻՆ

Մեղքի իբրեւ հետեւանք Աստուծմէ հեռացած մարդկութիւնը վերստին Աստուծոյ մօտեցուեցաւ Աստուծոյ Որդիին ձեռքով (Կղ 1.20): Արդարեւ, մեղքը «վախնալիք» դարձուցած էր զԱստուած: Մեղքը պատճառ եղած էր որ արարածը պահուրտէր իր Արարիչէն (Մն 3.8): Մեղքը վերածուած էր զօրեղ պատնէշի մը Աստուծոյ եւ մարդուն միջեւ: Մէկը պէտք էր որ կարենար փուլ բերել Աստուծոյ ու մարդուն միջեւ գոյութիւն ունեցող մեղքի այդ պատնէշը: Մէկը, որ մարդկութիւնը Աստուծոյ հետ հաշտեցնէր: Մէկը, որ դառնար Փրկիչն ու ազատարարը մարդկութեան: Եւ այդ մէկը եղաւ ու կը մնայ Քրիստոս ի՛նք:

Արդարեւ, Քրիստո՛ս է ազատարարը մարդկութեան (Յհ 8.36): Քրիստո՛ս է Փրկիչը մարդկութեան (Յհ 4.42): Քրիստո՛ս է քամբան իր քամբան կորսնցուցած մարդկային ցեղին (Յհ 14.6): Քրիստո՛ս է որ կ'արդարացնէ արդարութի՛ւն աղաղակող մարդ էակը: Մեղքով իրարմէ հեռացած Աստուած եւ մարդ, Քրիստոսի արդարութեամբ վերստին իրարու մօտեցան: Աստուած առաւ մեր մեղքերը եւ զանոնք դրաւ Քրիստոսի վրայ եւ առաւ Քրիստոսի արդարութիւնը եւ զանիկա դրաւ մեր վրայ: Այս իմաստով, մենք Քրիստոսո՛վ արդարացանք, Քրիստոսո՛վ դարձանք որդիները Աստուծոյ, Քրիստոսո՛վ դարձանք ժառանգորդները երկինքի արքայութեան:

Երկինքն ու երկիրը իրարու օղակող կամուրջը որ մեղքի պատճառով փուլ եկած էր՝ Քրիստոսով վերակառուցուեցաւ: Քրիստոս երկինքէն երկիր գալով, դարձաւ կապը երկինքին ու երկրին: Ան եղաւ այն կամուրջը որուն մէկ ծայրը երկինքի մէջ հաստատուեցաւ իսկ միւս ծայրը երկրի վրայ, եւ այդ ձեւով, իրմո՛վ Արարիչ եւ արարած, երկինք եւ երկիր վերստին իրարու հետ հաղորդակցութեան եւ յարաբերութեան մէջ մտան: Այնպիսի՛ յարաբերութեան մը՝ որ շատ աւելի խոր ու ջերմ է, շատ աւելի կատարեալ ու փափաքելի է, քան այն յարաբերութիւնը որ Ադամ եւ Եւա ունէին Աստուծոյ հետ երբ տակաւին չէին մեղանչած:

Քրիստոսի երկինքէն երկիր գալուն նպատակը երկրաւորները երկինք առաջնորդելն էր, զԱստուած եւ մարդ քով-քովի բերելն էր: Քրիստոս Աստուծոյ Որդի եւ Մարդու Որդի ըլլալով, զԱստուած եւ մարդիկ իր անձին մէջ եւ իր անձով իրարու հետ հաշտեցուց: Քրիստոս եղաւ Աստուծոյ ձեռքը կարկառուած մարդուն եւ մարդուն ձեռքը կարկառուած Աստուծոյ: Եղաւ այն սուրբ սենեակը ուր Աստուած եւ մարդ իրարու հանդիպեցան: Եղաւ այն սանդուխը ուրկէ Աստուած իջաւ դէպի մարդկութիւնը եւ ուրկէ մարդկութիւնը բարձրացաւ դէպի Աստուած:

Սիրելի՛ ընթերցող, առանց Քրիստոսի չես կրնար երկնաւոր Հօրդ երթալ (Յհ 14.6): Ինչպէս մահապարտը չի կրնար կանգնիլ դատաւորի առջեւ առանց իր փաստաբանին, այնպէս ալ դուն չես կրնար կանգնիլ Աստուծոյ առջեւ առանց բարեխօսիդ՝ Քրիստոսի (Եբր 7.25, Ա.Յհ 2.1):

ԱՂՕԹԵԼ ԱՌԱՆՑ ՎՀԱՏԵԼՈՒ

«Միշտ աղօթել՝ առանց վիստելու» (Ղկ 18.1): Քրիստոս մեզ կը հրաւիրէ անդադար աղօթքի կեանք մը ապրելու: Անդադար աղօթելը մնայուն կերպով Աստուծոյ հետ յարաբերութեան մէջ ըլլալ է: Իսկ Աստուծոյ հետ կրնանք ըլլալ միայն ա՛յն ատեն՝ երբ մեր նմաններուն հետ ենք իրենց նեղութեանց եւ ուրախութեանց, իրենց յաջողութեանց եւ ձախորդութեանց, իրենց հիւանդութեան եւ առողջութեան ընթացքին:

Ի՞նչ կը նշանակէ անդադար աղօթել եւ չվիստիլ: Ներողամտութեամբ եւ սիրով անցուած օր մը՝ անդադար աղօթքով անցուած օր մըն է: Բարի եւ մարդօգուտ գործերով անցուած օր մը՝ անդադար աղօթքով անցուած օր մըն է: Հաշմանդամներու, անկեալներու, ծերերու եւ որբերու տրուած այցելութիւններով անցուած օր մը՝ անդադար աղօթքով անցուած օր մըն է: Անտեսուածներուն տեսութեան երթալը անդադար աղօթել է: Ագաւորներուն միտքարութեան փութալը անդադար աղօթել է: Անտէրին տէր դառնալը, տապալած մը կանգնեցնելը, վիատածը գօտեակնելը, լճուածին նեցուկ կանգնիլը՝ անդադար աղօթել է: Այլ բացատրութեամբ մը, մարդասիրութեան կեանքը անդադար աղօթելու կեանք մըն է:

Աղօթող մարդը ընտիր անօթ մըն է Աստուծոյ ձեռքերուն մէջ: Իբրեւ աղօթողներ մեր ունեցածէն պէտք է բաժին հանենք Աստուծոյ եկեղեցիին: Պայման չէ որ հարուստ ըլլանք որպէսզի Աստուած մեզմով օգնէ աղփատներուն: Պայման չէ որ հօգօր ըլլանք որպէսզի մեզմով գօրացնէ ուրիշները: Առաքեալները աղփատ էին, բայց անոնք ո՛չ միայն հարստացուցին մարդկութիւնը, այլեւ դարձան հարստութիւնը մարդկութեան: Կը բաւէ որ մենք զմեզ յանձնենք Աստուծոյ կամքին եւ փափաք յայտնենք օգտագործուելու մեր եղբայրներուն բարիքին համար, եւ ահա Աստուած մեր միջոցաւ, ընկնուածներ պիտի խանդավառէ, մոլորածներ դարձի պիտի բերէ, վշտահարներ պիտի սփոփէ:

Սիրելի՛ բարեկամ, եղի՛ր աղօթող ներկայութիւն: Եթէ երբեք աղօթքի մարդ ես, ներկայութիւնդ ինքնաբերաբար շուրջիներուդ յոյս, կորով, փառալուծութիւն, ուրախութեան եւ վստահութեան զգացում ներշնչող ներկայութիւն կ'ըլլայ: Մարդիկ ա՛լ ձանձրացած են ձանձրացած ֆրիստոնեաներ տեսնելէ: Մարդիկ յուսահատած են յուսալուծած ֆրիստոնեաներու առատութենէն: Մարդկութիւնը կարիք ունի ուրախ ֆրիստոնեաներու, յաղթանակի ոգիով լեցուած ֆրիստոնեաներու, դժուարութեանց դիմաց չընկրկող ֆրիստոնեաներու:

Այս բոլորն ես եթէ երբեք աղօթքի մարդ ես: Անդադար աղօթող մըն ես եթէ երբեք այս բոլորն ես: Աշխարհ իր գոյութիւնը կը պարտի քեզի նման աղօթողներու: Եթէ մէկ օրուան համար աշխարհէն վերցուին բոլոր աղօթողները աշխարհ կը կործանի: Աղօթող մարդը մարդկութեան բարեբարն է, աշխարհին կեանք պարգեւողն է, երկինքին օրհնութիւնը երկրին վրայ թափողն է: Աղօթող մարդը՝ մարդոց հրեշտակն է:

ԱՍՏՈՒԾՄԷ ՀԵՌԱՆԱԼԸ ԴԺԲԱԽՏԱՆԱԼ Է

Շատ են այն պատճառները որոնք կրնան մեզ դժբախտութեան առաջնորդել: Այս յօդուածով պիտի յիշեմ անոնցմէ մին միայն, որ է՝ Աստուծմէ հեռանալը: Կան մարդիկ որոնք կը կարծեն որ Աստուծոյ հետեւիլը զիրենք դժբախտութեան կ'առաջնորդէ, Սուրբ Գիրքը սակայն ասոր հակառակը կ'ուսուցանէ: Երբ Աստուած տեսաւ որ Իսրայէլացիները զինք լքելով սկսան վստահիլ Եգիպտացիներուն եւ Ասորեստացիներուն, այն ատեն թոյլ տուաւ որ անոնք տեսակ-տեսակ նեղութիւններու հանդիպին, եւ երբ անոնք աղաղակեցին Տիրոջ, Տէրը անոնց ըսաւ. «*Չէ՞ որ ասիկա դուն քու վրադ բերիր քու Տէր Աստուածդ ձգելով, երբ անիկա նամբուն մէջ քեզի առաջնորդութիւն կ'ընէր*» (Եր 2.17):

Աստուծմէ հեռացողը որեւէ ձեւով չի՛ կրնար գերծ մնալ փորձանքներէ: «*Քանի որ դուք զիս թողուցիք... ես այ ձեզ սուրի պիտի մատնեմ*» կ'ըսէ Աստուած (Ես 65.11-12): Մարդիկ ստեղծուած են Աստուծո՛յ հետ եւ Աստուծո՛յ համար ապրելու նպատակով: Աստուած ծալապատիկ պիտի չնստի երբ մարդիկ շեղին աստուածադիր նպատակէն: Ասոր ապացոյցը կը տեսնենք Ադամին եւ Եւային կեանքին մէջ: Աստուած կ'ուզէր որ Ադամն ու Եւան մնայուն կերպով իր ներկայութեան մէջ ապրէին: Երբ անոնք մեղանչեցին եւ հեռացան Աստուծոյ ներկայութենէն, Աստուած լուռ չկեցաւ, այլ՝ զիրենք փնտոելու ելաւ, որովհետեւ անոնք շեղեցան այն նպատակէն որուն համար Աստուած զիրենք ստեղծած էր: Հոսկէ կը սորվինք այն, որ Աստուած բոլորովին լուռ եւ անտարբեր պիտի չկենայ երբ մարդիկ հեռանան իրմէ: Ան կրնայ լուրջ նեղութիւններու մատնել զանոնք, նպատակ ունենալով զիրենք իրե՛ն վերադարձնել: Աստուծմէ հեռացող մարդը վստահաբար չ'ակնկալեր որ Աստուած օրհնէ զինք եւ հեռու պահէ ամէն տեսակի փորձութիւններէ:

Աստուածաշունչին մէջ յիշուած Իսրայէլի կրած նեղութիւններուն իննսունհինգ տոկոսը, անոնց Աստուծմէ հեռանալուն եւ ուրիշ աստուածներ պաշտելուն պատճառով էր: Մովսէս Իսրայէլի ժողովուրդին վերաբերեալ կ'ըսէ. «*Քացին ուրիշ աստուածներու ծառայեցին ու երկրպագեցին այնպիսի աստուածներու... որոնք Տէրը որոշած չէր անոնց*» (Բ.Օր 29.26): Ի՞նչ կը նշանակէ. «*Տէրը որոշած չէր անոնց*»: Կը նշանակէ, որ Աստուծոյ ծրագիրին մաս չէր կազմեր որ Հրեաներ օտար աստուածներ պաշտէին: Հոսկէ կը սորվինք այն, որ ամէն անգամ երբ փորձանքի հանդիպինք, պէտք չէ յաւակնինք մտածելու որ Աստուած ի՛նքն է մեզ ատոր առաջնորդողը:

Սիրելի՛ ընթերցող, դուն ի՞նչ կը պաշտես: Քեզ շինող Աստուա՞ծը, թէ՛ քու շինած մէկ աստուածդ՝ դրամը, դիրքը, փառքը... եւայլն: Երբ նեղութեան մէջ իյնաս, որո՞ւն օգնութեան պիտի կանչես եթէ Աստուծմէ հեռու մէկն ես: Հետեւաբար, «*գիտցի՛ր ու տե՛ս թէ գէշ ու դառն բան մըն է, որ քու Տէր Աստուածդ կը թողու*» (Եր 2.19):

ՀՈԳԵԻՈՐ ՊԱՏԵՐԱԶՄ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՀԵՏ

Մինչ Աստուած եւ Յակոբ կը գօտեմարտէին, Աստուած Յակոբին ըսաւ. *«Թո՛ղ տուր որ երթամ, քանզի արշալոյսը ելաւ»*: Յակոբ պատասխանեց. *«Զե՛ս թողուր ինձ, մինչեւ որ զիս չօրհնես»* (Ծն 32.26): Աստուած կը պահանջէ որ հետապնդենք իր օրհնութիւնները: Ան չ'ուզեր որ տեղի տանք նեղութեանց դիմաց: Յակոբ նեղ կացութեան մատնուած էր երբ կը գօտեմարտէր Աստուծոյ հետ, բայց ան տեղի չտուաւ: Ան վնաս չէր չթողուլ զԱստուած՝ անոր օրհնութիւնը չստացած: Գօտեմարտը տեսց *«մինչեւ արշալոյս»* (Ծն 32.24): Այս երկու բառերը ցոյց կու տան, որ քրիստոնէայ մարդը կրնայ երկարատեւ ժամանակի համար հոգեւոր պատերազմի մէջ ըլլալ: Փրկութեան պարգեւին ձեռք բերումը օրերու կամ շաբաթներու հարց չէ: Աստուծոյ կամքն է որ անխոնջ եւ անձանձոյթ կերպով աղօթենք արդարացումի համար:

Ե՞րբ Յակոբ թոյլ տուաւ որ իրեն հետ Մենամարտողը (Աստուած) մեկնի: Այն ատեն միայն՝ երբ Աստուած նոր անուն մը տուաւ իրեն: Հետեւեալ, պէտք է շարունակենք աղօթել ու աղաղակել, մինչեւ որ Աստուած նո՛ր անուն մը տայ մեզի, այսինքն՝ նո՛ր նկարագիր մը, նո՛ր սիրտ մը: Մնայուն աղօթքի կեանքը հոգեւոր պատերազմի կեանք է: Այդ պատերազմը պէտք է շարունակուի մինչեւ ամբողջական հաշտութիւն Աստուծոյ հետ: Խորքին մէջ, Յակոբին գօտեմարտը Աստուծոյ հետ հաշտութեան գօտեմարտ մըն էր: Այդ գօտեմարտէն ե՛տք էր որ Յակոբին կեանքի ուղղութիւնը հիմնովին փոխուեցաւ: Պատերազմը մեր եւ Աստուծոյ միջեւ կը դադրի միայն այն ատեն՝ երբ հաշտուինք իր հետ: Հաշտութենէն ե՛տք է որ կը սկսինք նոր կեանք մը ապրիլ:

Սիրելի՛ ընթերցող, եթէ երբեք կը զգաս որ տակաւին չես հաշտուած Աստուծոյ հետ, յիշեցո՛ւր անոր իր կատարած խոստումները եւ ըսէ. *«Ո՛վ Փրկիչ, դո՛ւն ըսիր թէ նոր սիրտ պիտի տաս ինձի եւ իմ ներսիդիս նոր հոգի պիտի դնես եւ իմ մարմինէս քարեղէն սիրտը պիտի հանես եւ ինձի մարմնեղէն սիրտ պիտի տաս (Եզ 36.26): Տէ՛ր, ո՞ւր են այս խոստումներդ ինձի համար: Սիրտս նեխած է մեղքով, կ'աղաչեմ նոր սի՛րտ մը տուր ինձի: Դո՛ւն ըսիր թէ ինձի եկողը պիտի չմերժես (Յե 6.37): Ահա ինձի կու գամ, ո՛վ Տէր, զիս մի՛ մերժեր: Եթէ դուն զիս մերժես՝ ո՞վ զիս պիտի ընդունի: Տէ՛ր, դո՛ւն յայտնեցիր, որ եթէ տունը շինողը դուն չըլլաս՝ զուր տեղ կ'աշխատին անոր շինողները: Եթէ դուն չպահպանես քաղաքը՝ զուր տեղ կը հսկեն պահապանները (Սդ 127.1): Հետեւեալ, այսօր ու հիմա՛, ինձի կը փնտրես ու կը հոչակեմ՝ յաւիտեանական տունիս ու քաղաքիս շինարարն ու պահապանը»*:

Այսպէս, հետապնդէ գ՛րքիստոս եւ պահանջէ իրմէ հոգիիդ փրկութիւնը: Պահանջէ այնպէս՝ ինչպէս այրի կիւնը պահանջեց իր իրաւունքը (Ղկ 18): Փնտռէ գ՛րքիստոս այնպէս՝ ինչպէս Սուրբ Մարիամ փնտռեց մինչեւ որ գտաւ (Ղկ 2.48): *«Փնտրողը պիտի գտնէ»* (Մտ 7.8):

ԱՍՏՈՒԾՈՒՅ ԵԿԷՔ Ո՛Վ ԾԱՐԱԻ ՀՈԳԻՆԵՐ

«Աստուած մարդուն միտքին մէջ յաւիտենականութիւնը քանչնայու փափաք դրաւ» (Ժդ 3.11): Սիրելի՛ ընթերցող, Աստուած այնպիսի հոգիներ տուած է մեզի, որ միայն իրմով կրնան ապրիլ եւ գոհացուիլ: Հոգեւոր ծարաւի մը գոյութիւնը անխուսափելի է իւրաքանչիւր մարդուն ներսիդին: Աստուած ի՛նք դրած է այդ ծարաւը մարդուն բնութեան մէջ, որպէսզի մարդը դառնայ մնայուն որոնիչը ճշմարիտ Աղբիւրին: Եթէ յամառիմք այդ ծարաւը չգոհացնել, հետզհետէ ատիկա մեր ներսիդին կրնայ վերածուիլ անձայրածիր պարապութեան մը եւ ցերեկ ու գիշեր տանջել մեզ:

Ինչպէս Ֆիզիքապէս անօթի չզգացողը չի դիմեր նիւթական հացին, այնպէս ալ հոգեւոր անօթութիւն չզգացողը չի փնտոտեր աննիւթական հացը՝ Քրիստոս (Յհ 6.51): Անհամար է թիւը այն մարդոց որոնք հոգեւոր ահաւոր դատարկութենէ մը տանջուելով՝ քամբայ ելան փնտոտելու ճշմարտութիւնը: Ոմանք հանդիպեցան «Ես եմ՝ ճշմարտութիւնը» (Յհ 14.6) յայտարարող Փրկիչին եւ իրենց հոգիի դատարկութիւնը լեցուեցաւ մինչեւ բերան (Յհ 2.7), եւ ոմանք ալ փորձեցին աշխարհայիւնով գոհացնել իրենց էութեան մէջ հաստատուած մաշեցնող ծարաւը, եւ սակայն, անգոհունակ մնացին:

Ինչպէ՞ս կարելի է աշխարհէն ակնկալել ծարաւի յագեցում երբ աշխարհ ի՛նքն է այդ ծարաւը հրահրողը: Ինչպէ՞ս կարելի է ազատութիւն սպասել աշխարհէն երբ աշխարհ ինք գերի է կորուստի տանող մոլորութեանց (Բ.Պտ 2.19): Աշխարհի անկարողութիւնը գոհացնելու մեր ներքին ծարաւը, ապացոյց մըն է որ մեր հոգիները Աստուծոյ կողմէ եւ Աստուծոյ համար ստեղծուած են (Ժդ 12.7): Ո՛չ ոք եւ ո՛չ մէկ բան, ո՛չ հարուստներ եւ ո՛չ հարստութիւններ, ո՛չ բարձրաստիճան մարդիկ եւ ո՛չ բարձր աստիճաններ, կրնան յագուրդ տալ մեր ներքին ծարաւին:

Իմե՛նք աշխարհի մեծագոյն հոգեբաններուն եւ հոգեբոյժներուն եւ պիտի տեսնենք, որ անոնք ոչինչ պիտի կրնան ընել կասեցնելու համար մեր էութեան մէջ հաստատուած ծարաւի հրաբուխը: Խմե՛նք լեակներուն ջուրէն եւ պիտի տեսնենք որ անոնք օր մը պիտի չորնան: Քաշե՛նք ջուր մեզի համար հորերէն եւ պիտի նշմարենք որ անոնք հետզհետէ կը նուազին եւ կը ցամփին: Բանա՛նք մեր բերանները ծովու ջուրերուն առջեւ եւ հանդէս պիտի գայ որ անոնց աղիութիւնը առաւել եւս կը սաստկացնէ մեր ծարաւը: Ծովերուն ջուրերը չեն որ մեր ներքին ծարաւը կրնան գոհացնել, այլ ծովերուն ստեղծիչը՝ Քրիստոս:

Աշխարհ իր տուածով երեւութապէս եւ ժամանակաւորապէս կրնայ «գոհացնել» մեր ծարաւը, բայց ով որ Քրիստոսի տալիք ջուրէն խմէ՝ «յաւիտեան պիտի չծարաւնայ» (Յհ 4.14): Քրիստոսի տալիք ջուրին համար վնարելիք բան չունինք: Քրիստոս խոստացաւ ձրիաբար տալ մեզի կեանքի ջուրէն (Յյտ 22.17): Տրուելիք ջուրը Սուրբ Հոգին է (Յհ 7.37–39):

ՊԱՅՔԱՐՈՂ ՄԻՏՔ ՈՒՆԵՆԱԼՈՒ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

Աղօթող մարդուն միտքն ու մտածումները ո՛չ միայն ներդաշնակ կ'ընթանան Աստուծոյ միտքին ու մտածումներուն հետ, այլեւ կը պայքարին աստուածային գլխարկութեանց հակադրուող աշխարհիկ մտածողութեան եւ մտածելակերպին դէմ: Ասոր փաստը Պօղոս առաքեալ կու տայ երբ կ'ըսէ. *«Ես իմ ներքին էութեամբս հանոյժով կ'ընդունիմ Աստուծոյ Օրէնքը. բայց իմ մարմինս անդամներուն մէջ կը տեսնեմ տարբեր օրէնք մը, որ միտքիս ընդունած Օրէնքին դէմ կը պատերազմի...»* (Հո 7.22-23): Իր միտքին ամբողջ ուշադրութիւնը Աստուծոյ վրայ կեդրոնացնող մարդը, անպայման որ պիտի հանդիպի միտքի պայքարի:

Միտքի պայքարը մեզ պէտք է տրամեցնէ կամ մտահոգէ, որովհետեւ ասիկա փաստ մըն է, որ մենք մեր ներքին էութեամբ հաշտ չենք աշխարհի հետ: Ե՞րբ է որ հաւատացեալ մարդուն միտքը կը սկսի պայքարիլ: Կը սկսի պայքարիլ այն ատեն՝ երբ հանդիպի մտածումներու եւ գաղափարներու որոնք աստուածահանոյ չեն: Վա՛յ եկեր է մեզի եթէ երբեք մեր միտքերը մեղքին դէմ պայքարող միտքեր չեն: Մեր միտքերը անտեղիտալի կը դառնան մեղքին դէմ իրենց մղած պայքարին մէջ միայն այն ատեն՝ երբ մեր սիրտերը գգուին եւ գարշին մեղքէն: Հոն ուր չկայ գգուանք հանդէպ մեղքին հոն չի՛ կրնար պայքար ըլլալ: Հոն ուր չկայ ատելութիւն հանդէպ մեղքին հոն չի՛ կրնար ըլլալ սէր հանդէպ Աստուծոյ: Միտքի պայքար չապրող մարդը երբեք չէ հասկցած ու չի կրնար հասկնալ թէ ի՛նչ կը նշանակէ գԱստուած սիրել ամբողջ միտքով:

Միտքի պայքարը կը սաստկանայ երբ ստիպուած ըլլանք կատարելու չարը՝ գոր կ'ատենք: Առաքեալը կ'ըսէ. *«Բարին՝ որ կը կամենամ, չեմ ընէր, այլ կ'ընեմ չարը՝ որ չեմ ուզեր»* (Հո 7.19): Առաքեալին ըսել ուզածը այն չէ, որ ինք բարին միայն կամեցող մըն էր եւ ո՛չ երբեք գործող մը: Ան բարին կը գործէր բայց իր կամեցածին պէս չէր գործեր, քանի որ մեղքը ներկայութիւն էր: Տարբեր բան է մեր կամքէն անկախ կատարել չարը եւ բոլորովին տարբեր բան՝ գանհկա կատարել կամովին: Կամովին չարը կատարող մարդուն միտքը ո՛չ միայն չի՛ կրնար պայքարիլ չարին դէմ, այլեւ՝ չ'ուզեր պայքարիլ: Ան որ չարը կը կատարէ ակամայ, բայց ինք բարին է որ կը կամենայ, պիտի վարձատրուի Աստուծոյ կողմէ, որովհետեւ բարին կամենալը ինքնին ասպացոյց մըն է, որ ան երկար նամբայ կտրած է իր հաւատքի կեանքին մէջ: Առաքեալը բարին կամեցող մըն էր:

Շատ են այն ֆրիստոնեաները որոնք Պօղոսի նման բարին կը կամենան, բայց առաքեալը քայլ մը առջեւ գացած էր: Ան ո՛չ միայն բարին կը կամենար, այլեւ հանոյժ կը ստանար Աստուծոյ Օրէնքին համաձայն բարին գործելէն (Հո 7.22): Երբ բարին կամենալը դառնայ փափաք եւ բարին գործելը՝ հանոյժ, յաղթանակը մե՛րը կը դառնայ:

ԱՍՏՈՒԱԾ ՄԵՐ ԴԱՏԻՆ ՊԱՇՏՊԱՆՆ Է

Անարդարութիւններով եւ անարդարներով լի այս աշխարհին մէջ, ուր յանախ կ'իրաւագրկուինք, կ'անիրաւուինք եւ կը շահագործուինք, մեզմէ ո՞վ իր հայեացքը գոնէ պահուան մը համար չ'ուղղեր երկինք եւ չի բացականչեր.– «Արդարութի՛ւն»: Անարդարութիւնը օր մը վերջ պիտի գտնէ այս աշխարհին մէջ: Ասկէ շուրջ 4100 տարիներ առաջ, Աբրահամ ըսաւ. «*Բոլոր երկրի Դատաւորը արդարութիւն պիտի չընէ՞*» (Ծն 18.25):

Անարդար մարդիկ ընդհանրապէս անգութ կ'ըլլան: Այսպիսի մարդոց հետ կարենալ ապրելու համար՝ մարդոց Ստեղծիչը մեզի հետ պէտք է ըլլայ, որովհետեւ եթէ Աստուած մեզի հետ չըլլայ, մարդիկ կրնան ողջ ողջ կուլ տալ մեզ (Սղ 124.2–3): Աշխարհի Ապաւէնը եթէ տէր չկանգնի մեզի, աշխարհ կ'ոչնչացնէ մեզ: Աստուած տէր կը կանգնի իր տիրութեան ապաւինողներուն: Տիրոջ «*ապաւինողները պիտի չամչնան*» (Ես 49.23): Աստուած բնաւ առանձին պիտի չթողու իրեն վստահողները: «*Ահա միշտ ձեզի հետ պիտի ըլլամ, մինչեւ աշխարհիս վախճանը*» (Մտ 28.20): Ճշմարտախօս Փրկիչին խոստումն է ասիկա քեզի՝ եւ ինծի՝ ուղղուած: Վստահի՛նք անոր խոստումին, որովհետեւ. «*Իսրայէլի Ապաւէնը սուտ չի խօսիր*» (Ա.Թգ 15.29):

Երբ մարդիկ անարդար դատաստան կատարեն, ատիկա պատճառ մը թող չըլլայ որ մեր վստահութիւնը խախտի Աստուծոյ հանդէպ: Վստահինք Աստուծոյ որ կ'ըսէ. «*Ահա ես քու դատիդ պաշտպան պիտի կանգնիմ*» (Եր 51.36): Մեզմէ ո՞վ մտավախութիւնը կ'ունենայ իր դատը կորսնցնելու եթէ երբեք Աստուած ըլլայ իր դատին պաշտպանը: Անարդարութիւնը չի՛ կրնար յաղթանակել, քանի որ «*Աստուած արդար դատաւոր է*» (Սղ 7.11): Աստուած իր գաւակներուն դատաւորն ու փաստաբանն է միաժամանակ: Ան իբրեւ փաստաբան մեր դատին ջատագովը պիտի ըլլայ (Եր 50.34):

Ան յաւիտեանս լուռ պիտի չկենայ: Ան շուտով պիտի միջամտէ մարդկային ցեղի պատմութեան՝ վերջ դնելու համար աշխարհի մէջ գոյութիւն ունեցող ամէն տեսակի անարդարութիւններու: Ահա ա՛յս իրողութիւնն է որ Աստուած կը ծանուցանէ երբ կ'ըսէ. «*Ես երկար ժամանակ լուռ կեցայ, ձայնս կտրեցի եւ ինձգիմքս զսպեցի. բայց հիմա ծնանող կնոջ պէս պիտի պոռամ, պիտի աւերեմ ու մէկէն պիտի կլլեմ*» (Ես 42.14): Ինչո՞ւ Աստուած ինձգինք կը նմանցնէ ծնանող կնոջ մը որ կը պոռայ: Ըսել ուզուածը երկու բան է. *անաջիւն*.– պոռալը, աւերելը եւ կլլելը վերջին դատաստանին պատկերացումն է: Եւ *երկրորդ*.– ինչպէս յոյ կինը նոր գաւակ մը աշխարհ կը բերէ, այնպէս ալ Աստուած ժամանակներու աւարտին իրեն համար նոր ժողովուրդ մը հանդէս պիտի բերէ:

Սիրելի՛ ընթերցող, դուն պատրա՞ստ ես Աստուծոյ նոր ժողովուրդին անդամ ըլլալու: Երկինքի արքայութեան անդամագրուիլը երկինքի մէջ չէ որ տեղի պիտի ունենայ, այլ՝ երկրի վրայ: Անդամագրուա՞ծ ես:

ՍԵՐԴ ՈՒՐԻՇՆԵՐԸ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՍԻՐՈՅՆ Կ'ԱՌԱՋՆՈՐԴԷ

Քաջ գիտնանք որ եթէ սիրենք մեզ չսիրողները, առիթ մը տուած կ'ըլլանք անոնց դառնալու Յիսուսի սիրոյն: Աստուծմէ հեռու եղող մարդուն սիրելը՝ զինք Աստուծոյ մօտեցնել կը նշանակէ: Ինչպէս երբ աղփատի մը կ'օգնենք՝ անոր սիրտը շնորհակալութեամբ լեցուցած կ'ըլլանք Աստուծոյ հանդէպ, այնպէս ալ երբ սէրէ պարպուածի մը հանդէպ սէր ցոյց կու տանք, անոր սիրտը սիրով ողողած կ'ըլլանք Աստուծոյ նկատմամբ:

Ուրիշները սիրելով ո՛չ միայն անո՛նց առիթ մը տուած կ'ըլլանք Աստուծոյ դառնալու, այլեւ առիթ մը տուած կ'ըլլանք Աստուծոյ՝ դպնալու անոնց սրտին: Իւրաքանչիւր աստուածասէր մարդ, ճամբայ մըն է Աստուած մարդուն բերող եւ մարդը Աստուծոյ տանող: Սիրելի՛ հայորդի, Աստուած կ'ուզէ մեր ընդմէջէն գալ եւ մարդոց սիրտերուն դպնալ: Եթէ Աստուծոյ սէրը լեցուցած է մեզ, անպայման առիթ եւ պատճառ պիտի դառնանք որ ուրիշներ ալ լեցուին Աստուծոյ սիրով:

Ինչպէս ծառի մը պտուղները ո՛րքան աւելի առատ եւ քաղցր ըլլան, ա՛յնքան աւելի մարդ կը գրաւեն, նմանապէս ալ մենք իբրեւ ծառեր, մեր սիրոյ պտուղները ո՛րքան աւելի առատ եւ քաղցր ըլլան, ա՛յնքան աւելի մարդ կ'որսանք Աստուծոյ փառքին համար: Եթէ Աստուծոյ սէրն է որ մեզ կը լեցնէ, այդ սէրը անպայման որ պիտի յորդի, պիտի շողայ եւ պիտի փառագայթէ: Ինչպէս ջուր ունեցող ամպն է որ կ'անձրեւէ եւ կ'ոռոգէ ցամբած արտերը, նոյնպէս ալ սէր ունեցող մարդն է, որ սէր անձրեւելով իր նմաններուն վրայ՝ կը յագեցնէ անոնց անձկայրեաց ծարաւը:

Չմաննի՛նք ամպերու որոնք կ'որոտան բայց տեղացնելիք անձրեւ չունին: Չմաննի՛նք տերեւներով լեցուն ծառերու որոնց երբ Յիսուս մօտենայ տերեւէ գատ ուրիշ բան չգտնէ անոնց վրայ (Մտ 21.18-19): Չմաննի՛նք իր համը կորսնցուցած աղին որ ո՛չ մէկ բանի կրնայ ծառայել, հապա դուրս կը թափուի եւ մարդոց ոտքի կոխան կը դառնայ (Մտ 5.13): Չցեւանա՛նք ինչ որ չենք: Եթէ աղ ենք՝ ո՞ւր է մեր համը: Եթէ ամպ ենք՝ ո՞ւր է մեր ջուրը: Եթէ ծառ ենք՝ ո՞ւր են մեր պտուղները:

Սիրելիներ, սիրե՛նք այնպէս՝ որ մեր սէրը ուրիշները Աստուծոյ սիրոյն առաջնորդէ: Ապրի՛նք այնպէս՝ որ մարդիկ մեր կեանքերուն մէջ Աստուծոյ ապրիլը տեսնեն: Քալե՛նք այնպէս՝ որ մեզի հետեւիլ ուզողները Աստուծոյ հասնին: Ըլլա՛նք այնպիսին՝ որ մեզի նմանիլ ուզողները Քրիստոսի նմանած ըլլան: Պօղոս առաքեալ կ'ըսէ. *«Ինձի նմանեցէ՛ք, ինչպէս ես՝ Քրիստոսի»* (Ա.Կր 11.1): Իր սիրովը Քրիստոսի նմանող կեանք մը, մարդիկը Քրիստոսի նմանելու հրաւիրող կեանք մըն է:

Բացուի՛նք Աստուծոյ սիրոյն, որպէսզի Աստուած իր Հոգին եւ իր սէրը թափէ մեր եւ մեր ընդմէջէն ուրիշներուն վրայ, մի՛շտ ու մի՛այն իր յաւիտենական սիրոյն, փառքին ու փառաւորումին համար: Ամէն:

ՍԻՐԵՆՔ ՄԵՐ ՆՄԱՆՆԵՐԸ

Քրիստոս պատուիրեց մեզի կատարելալ ըլլալ (Մտ 5.48): Մարդասիրութիւնը մեզ կատարելութեան առաջնորդող ապահովագոյն ցամաքն է: Անկատար մարդասիրութիւնը չի՛ կրնար մեզ առաջնորդել ցանկացուած կատարելութեան: *«Եթէ իրար սիրենք՝ կը նշանակէ թէ Աստուծոյ հանդէպ սէրը մեր մէջ կատարելալ է եւ Աստուած մեզի միացած կը մնայ»* (Ա.Յհ 4.12): Առաջնալը կը պարզէ որ մեր մարդասէր ըլլալը ապացոյց մըն է մեր կատարելալ աստուածասէր ըլլալուն եւ Աստուծոյ մեզի միացած մնալուն: Այլ խօսքով, մենք չենք կրնար Աստուծոյ միացած ըլլալ եւ ո՛չ ալ Աստուած մեզի, եթէ երբեք սիրով չենք միացած իրարու: Չենք կրնար առողջ յարաբերութեան մէջ ըլլալ Աստուծոյ հետ եթէ երբեք առողջ յարաբերութեան մէջ չենք մեր նմաններուն հետ:

Ինչպէս կարելի չէ տունը ֆարկոծել եւ տանտէրը պատուել, այնպէս ալ կարելի չէ զԱստուած սիրել եւ անոր տունը չսիրել: Իսկ ո՞վ է Աստուծոյ տունը եթէ ոչ մարդը. *«Մե՛նք ենք իր տունը»* (Եբր 3.6): Տանտէրը իր տանը մէջ պէտք է պատուել: Այս պարագային, Աստուած իր տանը (մարդուն) մէջ եւ անոր միջոցաւ պէտք է պատուել: Ինչպէս թագաւորի մը տունը կործանողը չի կրնար գերծ մնալ պատիժէ, այնպէս ալ Աստուծոյ տունը (մարդը) կործանողը անպատիժ պիտի չմնայ:

Աստուած սիրողը, Աստուծոյ կողմէ եւ Աստուծոյ համար ստեղծուած մարդն ալ պէտք է սիրէ: Ինչպէս կարելի չէ արժէք տալ ծառին եւ սակայն անտեսել անոր պտուղը, նոյնպէս ալ կարելի չէ սիրել զԱստուած եւ անարգել անոր սիրոյն պտուղը՝ մարդ արարածը: Պայման չէ որ պտուղը լաւ ըլլայ որպէսզի զանիկա սիրենք: Ինչպէս որ որդնոտած պտուղներն են որ աւելի մեր խնամքին կը կարօտին, նմանապէս ալ մեղքի որդերով արատաւորուած մարդիկն են որ աւելի մեր սիրոյն կը կարօտին: Տէր Յիսուս ալ նոյն բանը սորվեցուցած չեղա՞ւ երբ ըսաւ. *«Առողջները չեն որ բժիշկի պէտք ունին, այլ՝ հիւանդները»* (Մտ 9.12): Հիւանդը անտեսող մարդը ի՛ր կարգին հիւանդ մըն է: Ինչպէս նիւթապէս աղֆատ եղողներն են որ աւելի դրամի կարիքը ունին, այնպէս ալ հոգեւորապէս աղֆատ եղողներն են որ աւելի մեր խնամքին կը կարօտին:

Ո՛չ մէկ վարձատրութիւն պիտի ստանանք Աստուծմէ եթէ միայն մեզ սիրողները սիրենք (Մտ 5.46): Աստուծոյ մարդը աշխարհի մարդէն տարբեր է անով, որ մինչ աշխարհի մարդը կը սիրէ զինք սիրողը, Աստուծոյ մարդը՝ կը սիրէ ու կ'օրհնէ զինք ատողն ու անիծողը: Քրիստոնեայ մարդը պէտք է նմանի պտղատու ծառի մը որ իր պտուղները առատօրէն կը թափէ զինք ֆարկոծողներուն: Մեզ ֆարկոծողները իրենք է որ Ստեփանոսեան մեր աղօթքին եւ սիրոյն կարիքը ունին (Գրծ 7.60): Քրիստոս սիրոյ մեծ Աստուածն է ո՛չ թէ որովհետեւ մեռաւ իր սիրելիներուն համար, այլ որովհետեւ մեռաւ իր «թշնամիներուն» համար (Հն 5.10): Հետեւինք իր օրինակին եթէ կ'ուզենք մեծ մարդ ըլլալ:

ԵԹԷ ԱՐՏՕՆՈՒԻ ՄԵՂԱԻՈՐԻՆ ԱՐՔԱՅՈՒԹԻՒՆ ՄՏՆԵԼ...

Շատեր (մասնաւորաբար դժոխքէն վախցողներ) կ'ըսեն.– «*Երանի՛ Աստուած թոյլ տայ որ անգիղջ մեղաւորներն ալ երկինքի արքայութիւն մտնեն: Անոնք "վագելով" պիտի մտնեն*»: Ասիկա չի՛ կրնար շիտակ ըլլալ: Երբ Քրիստոս երկրորդ անգամ գայ, մի՛շտ է որ անգիղջ մեղաւորները պիտի «վագեն», բայց ո՛չ թէ դէպի Քրիստոս պիտի «վագեն», այլ դէպի քարայրներու եւ լեռներու ժայռերը՝ անոնց մէջ պահուրտելու համար Քրիստոսի լուսաւոր ներկայութենէն (Յտ 6.15): Երբ Քրիստոս յայտնուի, անապաշխարները պիտի աղաղակեն լեռներուն եւ ժայռերուն ըսելով. «*Մեր վրայ ինկէ՛ք ու ծածկեցէ՛ք մեզ անոր աչքէն, անոր՝ որ գահին վրայ կը նստի. ազատեցէ՛ք մեզ Գառնուկին բարկութենէն, որովհետեւ անոր բարկութեան ահաւոր օրը եկաւ, եւ ո՞վ կրնայ անոր առջեւ դիմանալ*» (Յտ 6.15–16):

Այս խօսքը ցոյց կու տայ, որ չապաշխարած մարդը ո՛չ միայն պիտի չուզէ արքայութիւն մտնել եւ Արքան տեսնել, այլեւ դժոխային վիճակ մը պիտի ապրի եթէ ինքզինք Արքային դէմ յանդիման գտնէ: Այո՛, միշտ է որ արքայ Քրիստոսը սիրոյ արքան է, բայց զինք ատող մը կամ դաւաճանող բնա՛ւ պիտի չուզէր իր ներկայութեան բերուիլ: Ո՞ր դաւաճան զինուորը հանգիստ եւ ուրախ պիտի ըլլար եթէ երբեք իր թագաւորին առջեւ կանգնեցուէր: Կամ ո՞ր ապերախտ ծառան սիրայօժար կերպով մուտք պիտի գործէր իր տիրոջ տունը: Քրիստոսի չհետեւող մարդը ապերախտ ու դաւաճան ծառայ մըն է, որ երբե՛ք պիտի չցանկար երկինք մտնել ուր Քրիստոս կ'իշխէ:

Երկրի վրայ Աստուծոյ հետ ապրող եւ Աստուծոյ ներկայութենէն հանոյ՛ք առնող մա՛րդը միայն երկինքի մէջ պիտի կարենայ Աստուծոյ հետ ապրիլ: Իր երկրաւոր կեանքի ընթացքին Աստուծմէ հեռու եղող մարդը, ո՛չ միայն պիտի չկրնայ երկինքի մէջ Աստուծոյ մօտիկ ըլլալ, այլեւ պիտի չուզէ՛ մօտիկ ըլլալ: Երկրի վրայ դժոխային կեանք ապրող ո՞ր մարդուն համար Աստուծոյ ներկայութիւնը անտանելի պիտի չըլլար: Իր երկրաւոր կեանքի ընթացքին իսաւրային կեանք ապրող ո՞ր մարդը պիտի փափաքէր լոյս Աստուծոյ ներկայութեան կանգնեցուիլ:

Անգիղջ եւ անապաշխար մարդը ո՛չ միայն Աստուծոյ ներկայութեան պիտի չկրնայ եւ պիտի չուզէ կանգնիլ, այլեւ՝ իր նմանին ներկայութեան որ Աստուծոյ գաւակն է: Ել 34.30-ին մէջ կը կարդանք. «*Ահարոն եւ Իսրայէլի բոլոր որդիները տեսան Մովսէսը: Անոր երեսին մորթը լուսափայլ էր, ուստի անոր մօտենալու վախցան*»: Եթէ մարդիկ վախցան նայելու Մովսէսի երեսին որ ժամանակաւոր փայլք մը ունէր, հապա որքա՞ն անելի անհաւատները պիտի վախնան նայելու Աստուծոյ՝ որուն փառքին լոյսը յաւիտենապէս եւ զօրեղապէս պիտի ցառագայթէ: Հաւատացեալ մա՛րդը միայն կը սպասէ այդ ցառագայթին ըմբռնելուն:

ՍՈՒՐԻ ԿՈՅՍ ՄԱՐԻԱՄ ԵՒ ՀԱՅ ՄԱՅՐԸ

Սուրբ կոյս Մարիամին մասին ֆանի մը առիթներով խօսուած է Աստուածաշունչին մէջ, այստեղ պիտի անդրադառնամ Կանայի հարսանիքին ընթացքին անոր ցուցաբերած վերաբերմունքին ու կեցուածքին, միաժամանակ ցոյց տալով թէ Հայ մայրը ի՛նչ կրնայ սորվիլ Աստուածամայրէն:

1- Այն հարսնետունը ուր Մարիամ գտնուեցաւ, պակաս մը կար եւ Մարիամ զգաց այդ պակասը: Ուշագրաւ է որ մէկը չըսաւ Մարիամին որ գինին պակսեցաւ, բայց Մարիամ գիտցաւ: Թող Հայ մայրը Մարիամէն սորվի անդրադառնալ գոյութիւն ունեցող պակասին ու կարիքին:

2- Հարց մը կար մէջտեղ. գինին պակսած էր եւ ատիկա լուրջ խնդիր էր: Մարիամ այս խնդիրը ներկայացուց Քրիստոսի: Թող Հայ մայրեր Մարիամէն սորվին իրենց տուններուն մէջ կամ այլուր ծագած դժուարութիւնները ներկայացնել Յիսուսի եւ ո՛չ թէ ուրիշներուն:

3- Հարցը կամ խնդիրը ուրիշին տան մէջ էր: Մարիամ սակայն չէզոք դիրք չընեց: Ան չըսաւ. *«Ինծի ի՛նչ: Հարցը տունիս հետ կապ չունի»*: Ան ուրիշով, իր դրացիով, իր բարեկամուհիներով ալ մտահոգ էր: Ան անոնց երջանկութիւնը կը ցանկար: Թող Հայ մայրը Մարիամէն սորվի մտածել ուրիշին մասին նաեւ. նեցուկ կանգնիլ կարիքի մէջ եղողին ալ:

4- *«Ինչ որ ըսէ ձեզի՝ կատարեցէ՛ք»* (Յհ 2.5): Մարիամ թելադրեց սպասաւորներուն կատարել Յիսուսի ըսածը: Ան սորվեցուց մեզի ընել իր Որդիին կամքը: Թող Մարիամի նման, Հայ մայրը ինք եւս սորվեցնէ իր զաւակներուն եւ բոլորին՝ կատարել Քրիստոսի կամքը:

5- Թէեւ Մարիամ դրական պատասխան չառաւ իր Որդիէն, եւ սակայն, սպասաւորներուն պատուիրեց կատարել այն ինչ որ Յիսուս պիտի հրամայէր: Մարիամ իր խնդրանքին պատասխան ստանալու վառ ակնկալութեամբ լեցուն էր: Երբ աղօթքի կը կանգնինք, այս պարագայիս երբ աղօթքի կը կենայ Հայ մայրը, թող Մարիամէն սորվի պատասխան ստանալու հաւատով ու յոյսով սպառագինուած ըլլալ, նոյնիսկ եթէ կը թուի որ Յիսուս լուռ է:

6- *«Ինչ որ ըսէ ձեզի՝ կատարեցէ՛ք»*: Իր այս խօսքով, Մարիամ կարծէք սպասաւորներուն կ'ըսէր. *«Ձեզի ըսուածը ըրէ՛ք առանց առարկութեան: Ձեզմէ պահանջուածը կատարեցէ՛ք առանց հարցադրումներ կատարելու: Մի՛ հարցնէ՛ք ինչո՞ւ կամ ի՞նչպէս, այլ պարզապէս հնազանդեցէ՛ք ըսուածին»*:

Հայ մայրեր թող սորվեցնեն իրենց զաւակներուն կատարել Աստուծոյ կամքը առանց տրտունջի, առանց առարկութեան, առանց կասկածի եւ առանց հարցականներ մէջտեղ դնելու:

7- Մարիամ սպասաւորներուն ֆայլերը ուղղեց իր Որդիին: Անոնց ուշադրութիւնը կեդրոնացուց իր Որդիին վրայ: Թող Հայ մայրեր

Մարիամէն սորվին իրենց գաւակներուն քայլերը ուղղել Քրիստոսի: Ա՛յս պէտք է ըլլայ առաջնահերթ կոչումը Հայ մօր:

ՄԱՐԴՈՑ ՄԵԶԻ ԸՐԱԾԸ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԶՎԵՐԱԳՐԵՆՔ

Յանախ երբ դժուարութիւններու հանդիպինք, իսկոյն կը սկսինք դժգոհիլ եւ տրտնջալ Աստուծոյ դէմ, եւ կը մոռնանք Աստուծոյ խօսքը Եսայի մարգարէին բերնով ըսուած. *«Ահա անշուշտ քեզի դէմ ժողով պիտի ընեն, բայց ինձմէ չէ»* (Ես 54.15): Ի՞նչ ըսել կ'ուզէ Աստուած այս խօսքով: Ան կարծէք ըսել կ'ուզէ. *«Ո՛վ մարդ, ուրիշներ պիտի մտածեն վնաս հասցնելու քեզի, բայց իմ մատս չկայ անոր մէջ: Մարդոց ձեռքով քեզի պատահած դժբախտութիւններուն համար զիս մի՛ մեղադրեր: Մի՛ անհանգստանար ինձմէ երբ ուրիշներ քեզ կ'անհանգստացնեն: Մի՛ նեղուիր ինձմէ երբ ուրիշներ քեզ կը նեղացնեն»:*

Սիրելի՛ ընթերցող, որքա՛ն յանախ կը փորձենք մեզի պատահող անիրաւութեանց մէջ Աստուծոյ մատը տեսնել: Ասիկա վարկաբեկութի՛ւն է Աստուծոյ անուան: Ասիկա նախատի՛նք է իր սուրբ անունին: Ասիկա անիրաւութի՛ւն է գործուած Իրաւին եւ իրաւունքի ընդդէմ: Աստուած մեզի հետ է մեզ փրկելու մարդոց ձեռքէն եւ ո՛չ թէ մեզ իյնացնելու անգութ մարդոց ձեռքէ: Ան մեզ այնպէս կ'ազատէ մարդոց ձեռքէն ինչպէս ննդուկը կ'ազատի որսորդներուն որոգայթներէն (Սղ 124.6-7): Հետեւաբար, Աստուած մեզի համար պատերազմող մըն է եւ ո՛չ թէ մեզի դէմ պատերազմող մը:

Աշխարհ կը վիրաւորէ առանց փաթթելու, իսկ Աստուած *«կը վիրաւորէ ու կը փաթթէ. կը զարնէ ու իր ձեռքերը կը բժշկեն»* (Յոբ 5.18): Աստուած բժիշկն է մարդկային ցեղին: Երբ Աստուած թոյլ տայ որ որոշ նեղութիւններու հանդիպինք, իր նպատակը մեզ հոգեւորապէս բուժելն ու իրեն մօտեցնելն է, իսկ երբ աշխարհ մեզ նեղութեան ենթարկէ, իր նպատակը մեզ Աստուծմէ հեռացնելն ու ամբողջովին կործանելն է: Աշխարհ անգութօրէն կը ցաւցնէ, իսկ Աստուած՝ գթաատութեամբ (Ողբ 3.32): Անգութ եւ կործանիչ հարուածներուն հեղինակութիւնը Աստուծոյ վերագրելը ո՛չ միայն միշտ չէ, այլեւ անգթութիւն է:

Անոնք որոնք կը կարծեն որ Աստուած հանոյք կ'առնէ զիրենք իր բարկութեան առարկան դարձնելով, անոնց կ'ուզեմ յիշեցնել, որ *«Աստուած մեզ չէ՛ ընտրած որպէսզի իր բարկութեան առարկան դառնանք, այլ՝ որպէսզի իր փրկութիւնը ժառանգենք մեր Տիրոջ Յիսուս Քրիստոսի ձեռքով»* (Ա.Թ՛ս 5.9): Աստուած չի՛ նմանիր մարդոց որոնք կրնան մեզ իրենց թիրախը դարձնել եւ մեզի համար չար ծրագիրներ մշակել: Աստուծոյ ծրագիրը մեզի համար բարի՛ն է: *«Ձեզի համար ծրագիրս գիտեմ: Ծրագիր մը բարօրութեան եւ ո՛չ թէ չարիքի, ձեզի ապագայ մը եւ յոյս մը տալու»* (Եր 29.11):

Մարդիկ գէշ բաներ թող չմտածեն Աստուծոյ մասին եւ ո՛չ ալ չար ծրագիրներ մշակեն իրարու համար, երբ անդին Աստուած բարին կը ծրագրէ բոլորին համար: *«Միայն բարի ցանկութիւններն ու կատարեալ պարգեւներն են որ կու գան երկինքէն, Հօր Աստուծմէ...»* (Յկ 1.17):

ՆԱԽ ԽՆԴՐԵՑԷՔ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԱՐՔԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

«Դու՛ք նախ խնդրեցէ՛ք որ Աստուծոյ արքայութիւնը գայ եւ աշխատեցէ՛ք իր կամքը կատարել, եւ Աստուած այդ բոլորը աւելիով պիտի տայ ձեզ» (Մտ 6.33): Նախորդող համարներուն (Մտ 6.24-32) մէջ, Քրիստոս կը բացատրէ որ հեթանոսներուն յատուկ է ուտելիքի, խմելիքի, հագնելիքի համար մտահոգուիլը: Տիրուր բան է մտահոգուիլ նիւթական ուտելիքի համար, իսկ կեանքի Հացին (Յհ 6.48) հանդէպ բնա՛ւ հետաքրքրութիւն չցուցաբերել: Ողբալի է մտածել մեր խմելիքին մասին, իսկ կեանքի ջուրին (Յհ 7.37-39) նկատմամբ անտարբեր ըլլալ: Յաւալի է փնտոել մեզ մարդոց դիմաց գեղեցիկ երեւցնող հագուստներ, եւ սակայն, երբե՛ք չխնդրել Աստուծմէ այն «լաւագոյն պատմունանը», որ մեզ կ'արդարացնէ մեր երկնաւոր Հօր եւ անոր սուրբ հրեշտակներուն առջեւ:

Հարկաւ ուտելիք, խմելիք եւ հագնելիք ըսելով միայն հացը, ջուրն ու հագուստը չէ որ կը հասկնանք, այլ ընդհանրապէս նիւթական աշխարհը, երկրաւորը, ժամանակաւորը: Քրիստոս չ'արգիլեր որ մենք ունենանք նիւթական հարստութիւն, բայց ան միաժամանակ չ'ուզեր որ ատիկա մեզի համար ըլլայ առաջնահերթութիւն: Քրիստոս կ'ուսուցանէ որ մեզի համար առաջնահերթը պէտք է Աստուծոյ թագաւորութեան խնդրանքը ըլլայ: Աշխարհային հարստութիւնը չի կրնար պատճառ ըլլալ որ մենք չծառայենք Աստուծոյ արքայութեան, ընդհակառակը, ատիկա կրնայ մեր ծառայութիւնը դիւրացնել եւ արդիւնաւորել, կը բաւէ որ Աստուծոյ արքայութիւնը մեզի համար առաջնահերթ իրականութիւն ըլլայ: Ան որ իր ունեցածը չի դնել ի սպաս Աստուծոյ արքայութեան, այդ պարզապէս ցոյց կու տայ, որ իրեն համար նիւթական այս աշխարհը աւելի՛ կարեւոր է քան Աստուածն ու անոր կամքին կատարումը:

«Նախ խնդրեցէ՛ք որ Աստուծոյ արքայութիւնը գայ»: Աստուած կը տրտմի եթէ իր արքայութենէն առաջ նախ ուրիշ բաներ խնդրենք: Նախ իր արքայութիւնը խնդրել, կը նշանակէ ամէն բանէ առաջ հետապնդել մեր անձերուն փրկութիւնը, որպէսզի անդամ դառնանք իր արքայութեան: Աստուծոյ համար մեր յաւիտեանական փրկութիւնը, ամէն խնդրանքէ եւ ամէն բանէ աւելի կարեւոր է: Ահա թէ ինչո՛ւ, երբ հանգստաւետ պայմաններ եւ նիւթական հարստութիւններ խնդրենք իրմէ, ան չի տար մեզի այդ բոլորը, եթէ երբեք գիտնայ որ ատոնք պատճառ պիտի ըլլան որ մեր փրկութիւնը վտանգուի:

Սիրելի՛ բարեկամ, եթէ կան բաներ որ խնդրած ես Աստուծմէ եւ չես ստացած, հարց կու տամ քեզի. *«Ի՞նչ բան եւ ինչո՞ւ խնդրած ես: Արդեօ՞՞ք խնդրած ես բան մը որպէսզի զանիկա քու հանոյ՛նք որոնք ծառայեցնես»:* Յակոբոս առաքեալ կ'ըսէ. *«Կը խնդրէ՛ք եւ Աստուած չի տար, որովհետեւ գէշ նպատակով կը խնդրէ՛ք, ձեր հանոյ՛նքնուն ծառայեցնելու համար»* (Յկ 4.3): Շատ կարեւոր է մեր միտքը պահել, որ Աստուած չի տար մեզի ինչ որ խնդրենք, այլ կու տայ ինչ որ օգտակար է:

ԶԳՈՅՇ ԸԼԼԱՆՔ ԹԷ ԻՆՉ ՈՐՈՇՈՒՄ ԿՄԱՌՆԵՆՔ

Աստուած աղետաբեր որոշումներ չ'առնել մէկու մը նկատմամբ որ աստուածահանոյ որոշումներ կ'առնէ, եւ ո՛չ ալ հակառակը: Մարդ արարածը ի՛նչ որոշում որ առնէ՝ պատրա՛ստ պէտք է ըլլայ իր որոշումին հետեւանքը կրելու: Յուդա Իսկարիոտացիին որոշեց մատնել Յիսուսը (Մտ 26.14-16) եւ անոր հետեւանքը եղաւ այն, որ ինքզինք կախէր (Մտ 27.5):

Աստուած ուզեց որ Սաւուղ յարձակի Ամաղէկացիներուն վրայ եւ բնաջինջ ընէ ամէն ինչ, մարդ թէ անասուն: Սաւուղ յարձակեցաւ Ամաղէկացիներուն վրայ եւ ջարդեց զանոնք, բայց ողջ թողուց անոնց թագաւորը՝ Ագագ, եւ ինայեց պարարտ ոչխարներն ու արջառները, եւ անոր արդիւնքը եղաւ այն, որ Աստուած «զղջար» զինք թագաւոր ընելուն (Ա.Թգ 15.3, 8-9, 11):

Յուդայի Ամասիա թագաւորը գնաց եւ ջարդեց Եդովմայեցիները, վերադարձին, որոշեց իրեն հետ բերել անոնց աստուածները: Բերաւ եւ «զանոնք կանգնեցուց, որպէսզի իրեն աստուածներ ըլլան» (Բ.Մն 25.14): «Ամասիա դադրեցաւ Տիրոջը հետեւելէն» եւ ասոր արդիւնքը եղաւ այն, որ ան սպաննուի իր ժողովուրդին կողմէ (Բ.Մն 25.27):

Յովսէփին եղբայրները որոշեցին զինք ծախել Իսմայելացիներուն եւ ծախեցին (Մն 37.28), անոր արդիւնքը եղաւ այն, որ շուրջ երեք օր տան մը մէջ բանտարկուին եւ մեծ նեղութիւններու հանդիպին (Մն 42.18-22): Աստուածաշունչը լի է սխալ որոշում առած մարդոց օրինակներով:

Եթէ մարդը որոշէ կորուստի փամբուն մէջ մնալ, Աստուած տարբեր որոշում մը պիտի չառնէ անոր նկատմամբ: Երեմիայի 18-րդ գլխուն մէջ կը կարդանք, որ Աստուած կ'որոշէ չարիք հասցնել Երուսաղէմի եւ Յուդայի բնակիչներուն, բայց չարիք հասցնելէ առաջ, դարձի գալու եւ իրենք զիրենք սրբագրելու կոչ կ'ուղղէ անոնց: Անոնք կը պատասխանեն ըսելով. «Յոյս չկայ, վասնզի մենք մեր խորհուրդները պիտի կատարենք եւ մեր յամատ ընթացքին մէջ պիտի մնանք» (Եր 18.11-12): Կարելի՞ է ըսել «յոյս չկայ» երբ յոյսի Տէրը ի՛նքն է որ դարձի գալու հրաւեր կ'ուղղէ: Աստուած յոյսն է իւրաքանչիւր մարդու որ կ'ապրի այս աշխարհին մէջ: «Յոյս չկայ» ըսելը, Աստուծոյ ամենակարողութիւնը սահմանափակել է:

Սիրելի՛ բարեկամ, Աստուած անդադար դարձի գալու կոչ կ'ուղղէ: «Ինծի՛ դարձէ՛ք...» (Զբ 1.3): «Ինծի՛ դարձէ՛ք...» (Մդ 3.7): «Ինծի՛ եկէ՛ք...» (Մտ 11.28): «Աստուծոյ դարձէ՛ք...» (Գրծ 3.19): Աստուած դարձի գալու կոչ պիտի չուղղէր մեզի եթէ մեզ կորսնցնելու մտադրութիւնը ունենար:

Դարձի գալը որոշումի հարց է: Եթէ մէկը որոշէ դարձի գալ, Աստուած ո՛չ միայն արգելք պիտի չհանդիսանայ, այլեւ եղած արգելքներն ալ պիտի չէզոքացնէ: Հետեւաբար, ո՛չ ոք պէտք է մեղադրէ զԱստուած եթէ ինքնիր առած որոշումին գոհը երթայ: Եկէ՛ք առնենք դրական որոշում, որպէսզի հասնինք դրական արդիւնքի, որովհետեւ «մարդ ինչ որ ցանէ՛ այն կը հնձէ» (Գդ 6.8):

ՃԻՇԴ ՁԵԻՈՎ ՍՐԲԱԳՐԵԼՈՒ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

Սիրոյ հոգիով չկատարուած սրբագրութիւն մը ո՛չ միայն օգտակարութիւն չ'ունենար, այլեւ կը գրգռէ եւ կը դառնացնէ մարդը: Երբեք մի՛ սրբագրեր մէկը որ կ'անդրադառնաս որ բեզ չի սիրեր: Մի՛ փորձեր ուղղել մէկը որուն մօտ ինքնարդարացումի ոգին գորաւոր է: Զուր տեղ մի՛ խօսիր մէկու մը որ մի՛շտ ինքզինք ուղիղ, շիտակ եւ ճիշդ կը նկատէ: Երբ կը տեսնես մէկը որ ինքնասրբագրութիւնը կեանքի նպատակ դարձուցած է, այդպիսիին կրնաս խօսիլ եւ թելադրութիւն ընել, քանի որ սիրայօժար կերպով ականջ կու տայ ըսուածին եւ կ'աշխատի ինքզինք սրբագրել: Այլ խօսքով, մի՛ սրբագրեր ոեւէ մէկը որ ինքնասրբագրութենէ հեռու մարդ է:

Քարոզիչ մը եթէ ուզէ եկեղեցի յանախողներուն խօսիլ որոշ մեղքի մը կամ սխալի մը մասին, ի՞նչ ձեւ կ'որոշգրէ: Եթէ քարոզ մը սխալ կերպով ներկայացուի՝ սխալ արդիւնք կու տայ: Քննադատական, մեղադրողական եւ այսպէսով բնոյթ ունեցող քարոզ մը ո՛չ կրնայ հոգեւոր դարձի պատճառ ըլլալ եւ ո՛չ ալ ինքնագիտակցութեան գալու խթան մը կրնայ հանդիսանալ: Մարդկային խօսքը չի՛ կրնար փոխել մարդոց սիրտը: «*Զօրութեամբ չէ եւ ուժով չէ, հապա իմ Հոգիովս*» կ'ըսէ Աստուած (Զբ 4.6): Քարոզ մը պէտք է Աստուծոյ Սուրբ Հոգիով օծուն ըլլայ, որպէսզի ներթափանցէ մարդոց սիրտերէն ներս:

Ո՛չ ոք պէտք է համարձակի սրբագրել ուրիշը եթէ սրբագրելու կերպը չի գիտեր: Մեր ընկերը սրբագրել չի՛ նշանակեր յարձակիլ անոր վրայ: Անուղիղ միջոցներով չենք կրնար ուրիշը ուղղութեան բերել: Անճիշդ կերպերով չենք կրնար ուրիշը ճշդել: Ոմանք սրբագրելը կը շփոթեն քննադատութեան հետ: Մատնացոյց ընել մէկու մը սխալը կամ մեղքը, երբեք չի՛ նշանակեր հրապարակել գանձիկ: Ո՛չ ոք իրաւունք ունի ուրիշի մը մեղքը ծանուցանելու ամբողջ ժողովուրդին: Այդ իրաւունքը մի՛այն Աստուծոյ կը պատկանի: Ամէն օր բազմահազար կեանքեր կը կործանին, պարզապէս որովհետեւ անդուլօրէն կը քննադատուին, կը բամբասուին եւ կը գրպարտուին: Նման մարդիկ քիչ մըն ալ քաջալերանքի կարիք ունին:

Ոմանք «սրբագրութիւն» անունին տակ բամբասանք եւ գրպարտութիւն է որ կ'ընեն: Այսպէս ընողները, կը նմանին Մեծն Հերովդէսին որ «երկրպագութիւն» (Մտ 2.8) անունին տակ, գՔրիստոս սպաննել կը ծրագրէր (Մտ 2.13): Սխալ ձեւի սրբագրութեամբ իր նմանին հոգին կոտորող խաչահաններու հետ պիտի դասուի, որովհետեւ կոտորած սիրտերուն համար էր որ Քրիստոսի սիրտը կոտրեցաւ խաչին վրայ: Քրիստոնեայ մարդուն կոչումն է բալասան ըլլալ կոտորած հոգիներուն:

Սիրելի՛ ընթերցող, աւելի պատրաստ եղիր սրբագրուելու քան սրբագրելու: Ինքնարդարացումի մի՛ դիմեր երբ սխալներէդ մին մատնանշուի բեզի: Ինքնարդարացումը արգելք է ինքնասրբագրութեան:

ԴՈՒՔ ԷՔ ԵՐԿՐԻ ԱՂԸ

«Դու՛ք է՛ք երկրի աղբ: Բայց եթե՛ աղբ իր համը կորսնցնե՛ք, ինչն՞ով պիտի աղեն գայն: Այլեւս ո՛չ մէկ բանի կը ծառայէ, հապա գայն կը թափեն, եւ մարդոց ոտքի կոխան կը դառնայ» (Մտ 5.13): Քրիստոս իր այս խօսքով նախ կը ճշդէ թէ ո՛վ է հաւատացեալը, եւ երկրորդ, անոր կը յանձնէ առաքելութիւն մը այս աշխարհի մէջ:

Աղը խորհրդանիշ է անապականութեան: Ինչպէս աղը հեռու կը պահէ ուտելիքը նեխածութենէ, փնացումէ եւ ապականութենէ, այնպէս ալ հաւատացեալ քրիստոնեային կոչումն է, հեռացնել մարդկութիւնը հոգիի նեխածութենէն եւ բարոյական ապականութենէն: Առանձին պահուած աղը ո՛չ մէկ օգուտ ունի: Աղը արժէք կը ստանայ երբ գործածութեան կը դրուի: Այս իմաստով, հաւատացեալ մարդուն ներկայութիւնը ո՛չ միայն մաքուր ներկայութիւն մը պէտք է ըլլայ, այլեւ մաքրող ներկայութիւն մը, աղող ներկայութիւն մը:

Աղը անհամ բանին համ կու տայ (Յոր 6.6): Աղը խորհրդանիշ է այն մաքրութեան եւ սրբութեան որ պէտք է արտացոլայ մեր խօսքերուն մէջ. *«Զեր խօսքերը միշտ շնորհալի թող ըլլան, աղով համեմուած...»* (Կղ 4.6): Աղը նշանակ է խաղաղութեան. *«Աղ ունեցէ՛ք ձեր մէջ եւ իրարու հետ խաղաղութեամբ ապրեցէ՛ք»* (Մր 9.50): Աղը Աստուծոյ եւ մեր միջեւ կնքուած յաւիտեանական ուխտի մը նշան է. *«Տիրոջը առջեւ քեզի եւ քեզի հետ քու սերունդիդ աղի ուխտ մըն է յաւիտեան»* (ԹԼ 18.19):

Վերոյիշեալ համարներուն լոյսին տակ, եկէ՛ք հարց տանք մենք մեզի: Քրիստոսով դարձա՞ծ ենք աղ իր համը կորսնցուցած այս աշխարհին մէջ: Մաքնու՞մք ենք մեր խօսքերուն ու խօսակցութիւններուն մէջ: Քանի աղը նշանակ է խաղաղութեան, ունի՞մք մեր ներսիդին պէտք եղած խաղաղաբեր աղի գանգուածը, որուն դիմաց խոսվութիւններ կ'անհետանան: Կնքա՞ծ ենք Աստուծոյ հետ յաւիտեանական հաշտութեան ուխտ մը: Ո՛վ ընթերցող, եթէ երբեք կը զգաս աղի պակաս ներսիդիդ, խնդրէ Յիսուսէն եւ ան առատօրէն պիտի շնորհէ քեզի:

Ի վերջոյ, աղը խորհրդանիշ է անմահութեան եւ պտղաբերութեան: Երբ քաղաքի մը *«ջուրերը գէշ ու հողը անպտուղ»* էր, Եղիսէ աղ առաւ եւ ջրաղբիւրներուն վրայ նետեց եւ ըսաւ. *«Այս ջուրերը բժշկեցի, անգամ մըն ալ ասկէ մահ ու անպտղութիւն չըլլայ»* (Դ.ԹԳ 2.19-22): Աստուծոյ Հոգիով լեցուած մարդուն պարտականութիւնն է իր նմանը առաջնորդել անմահութիւն պարգեւող կեանքի Հացին (Յհ 6.51): Սիրելի՛ ընթերցող, ունի՞ս մէջդ այն աղը որ կրնաս նետել «գէշ» եւ «անպտուղ» մարդոց վրայ եւ Եղիսէի նման ըսել. *«Այս մարդը բժշկեցի, անգամ մըն ալ ասկէ մահ ու անպտղութիւն չըլլայ»*: Եղիսէ ամբողջ քաղաքի մը ջուրն ու հողը «բժշկեց»: Դու՛ք, ո՛վ հաւատացեալներ, բժիշկ է՛ք մեզի հիւանդութեամբ լի այս աշխարհին մէջ: Դու՛ք, պահողն է՛ք աշխարհին, օրհնութիւնն է՛ք աշխարհին, գօրութիւնն է՛ք աշխարհին, եւ ուրախութիւնն է՛ք Քրիստոսի:

«ԱՆՈՐ ՎԵՐԲԵՐՈՎԸ ՄԵՆՔ ԲԺՇԿՈՒԵՑԱՆՔ»

Քրիստոսի ծնունդէն շուրջ եօթը դար առաջ Եսայի մարգարէն խօսելով Տէր Յիսուսի մասին կ'ըսէ. *«Անիկա մեր ցաւերը վերցուց ու մեր վիշտերը իր վրայ առաւ...: Մեր մեղքերուն համար վիրաւորուեցաւ եւ մեր անօրէնութիւններուն համար ծեծուեցաւ: Մեր խաղաղութեան պատիժը անոր վրայ եղաւ եւ անոր վերքերովը մենք բժշկուեցանք»* (Ես 53.4-5): Մարդկային ո՞ր սիրտը կրնայ չհամուիլ երբ կարդայ այս բառերը: Բառեր՝ որոնց ետին պահուած է հիւլէական ոռւմբի գորութիւնը ունեցող Յիսուսի սէրը: Բառեր՝ որոնք ծունկի կը բերեն մեզ սիրելի Խաչեալին առջեւ:

Ան *«մեր անօրէնութիւններուն համար ծեծուեցաւ»*: Մեզմէ ո՞վ կը հանդուրժէ ծեծ ուտել ուրիշի մը անօրէնութեան համար: Քրիստոս ա՛յնքան ծեծ կերաւ, որ իր ամբողջ դիմագիծը փոխուեցաւ. ասո՛ր է որ կ'ակնարկէ մարգարէն երբ կ'ըսէ. *«Անիկա կերպարանք կամ վայելչութիւն չունէր, որպէսզի անոր նայէինք...»* (Ես 53.2): Ան ծեծ չկերաւ Հրէական օրէնքին համաձայն, որ կ'արգիլէր քառասուն գաւազանէ աւելի հարուած տալ յանցապարտին, այլ ան ծեծուեցաւ Հոռոմէական օրէնքին համաձայն, որ գաւազանի հարուածներուն չափ ու սահման չէր դնէր:

«Անոր վերքերովը մենք բժշկուեցանք»: Ո՞ր երկրաւոր բժիշկը ինքնիր հանդէպ անհոգ գտնուող հիւանդի մը վերքերը բուժելու համար յանձն կ'առնէ անոր վերքերը ինքնիր վրայ առնել: Ո՞ր իշխանը իրմէ փախչող իր ապերախտ ստրուկը մահէն ազատելու համար յանձն կ'առնէ մահը: Քրիստոս չեղա՞ւ այն միակ իշխանը, որ խաղաղութեան իշխանը ըլլալով հանդերձ (Ես 9.6), մեր մեղքերուն համար յանձնուեցաւ խոռովութեան «սիրահարներուն»: Քրիստոս չպահանջեց որ դադրինք իրեն թշնամութիւն ընելէ եւ չսպասեց որ հրաժարինք մեր մեղքերէն որպէսզի մեզի համար մեռնէր, այլ մեռաւ այն ատեն՝ *«երբ տակաւին մեր մեղքերուն մէջ էինք»* (Հո 5.8), այն ատեն՝ *«երբ տակաւին թշնամի էինք իրեն»* (Հո 5.10):

«Անիկա մեր ցաւերը վերցուց ու մեր վիշտերը իր վրայ առաւ...»: Քրիստոս մեր հոգեւոր ցաւերն ու վիշտերը առնելով ծով չթափեց, այլ գանոնք դրաւ իր անձին վրայ, գանոնք նոյնացուց իր անձին հետ: Ան իր մարմինով ֆաւեց մեր մեղքերը (Ա.Պտ 2.24): Ան իր ցաւերով մեր ցաւերը փարատեց: Ան սեփականացուց մեր մեղքերուն խոռովութիւնը եւ անոր փոխարէն իր սեփական խաղաղութիւնը շնորհեց մեզի:

«Մեր մեղքերուն համար վիրաւորուեցաւ»: Անոր վերքերուն ցաւը խորունկ էր: Ան վերքեր ունեցաւ իր ամբողջ մարմինին վրայ, գուլիէն (փշեպսակ) մինչեւ ոտքերը (հաստկեկ գամ): Անոր վերքը միայն Ֆիզիքական չէր, այլ նաեւ հոգեկան: Թէպէտ անոր ոսկորներէն որեւէ մէկը չկոտրեցաւ խաչին վրայ (Յհ 19.36), բայց անոր սիրտը կոտրեցաւ, ի տես բազմահազար մարդոց անզիղջ կեցուածքին: Սիրելի՛ ընթերցող, դո՛ւն ալ Յիսուսի սիրտը կոտորող մըն ես եթէ սիրտդ չես յանձնած իրեն:

ՓԱՓԱՔՆԵՐԴ ԻՆՔՆՈՒԹԻՒՆԴ ԿԸ ՅԱՅՏՆԵՆ

Զգո՛յժ եղիր թե ի՛նչ տեսակ փափաֆներ կ'ունենաս, որովհետեւ քու փափաֆներդ կը յայտնեն ինֆնութիւնդ, նկարագիրդ, աստուածասէր կամ աստուածատեաց ըլլալդ, փրկուած կամ կորսուած ըլլալդ: Աստուածասէր մարդիկ պէտք է աստուածահաճոյ փափաֆներ ունենան: Փրկութեան կոչին ընդառաջող մը, պէտք չէ իր սրտին մէջ սնուցանէ կորստեան առաջնորդող փափաֆներ: Ինչպէս առափինի հօր մը որդիին չի՛ վայելեր վատորակ ցանկութիւններ ունենալ, այնպէս ալ Աստուծոյ զաւակներուն չի վայելեր աշխարհաբոյր փափաֆներ տածել իրենց միտքերուն մէջ:

Պօղոս առաքեալ կ'ըսէ. *«Միակ փափաֆս է՝ նանչնալ Քրիստոսը...»* (Փլպ 3.10): Իսկ ի՞նչ է քո՛ւ միակ փափաֆդ, սիրելի՛ ընթերցող: Քրիստոսը նանչնալու փափաֆ ունի՞ս: Եթէ ունիս, որքա՞ն գօրեղ է այդ փափաֆը ներսիդիդ: Առաքեալը տեսական նանաչողութեան մասին չէ որ կը խօսի, այլ այնպիսի նանաչողութեան մը մասին՝ որ յառաջ կու գայ Քրիստոսի հետ անձնական եւ խոր յարաբերութիւն մշակելով:

Ճանչնալու համար գՔրիստոս նախ պէտք է հանդիպիլ անոր: Պօղոս առաքեալ աղօթքի եւ խոկումի ընթացքին չէր որ նանչցաւ գՔրիստոս, այլ Դամասկոսի նամբուն վրայ: Կեանքի ո՞ր նամբուն վրայ դուն հանդիպած ես Քրիստոսի: Շատե՛ր Պօղոսի նման գՔրիստոս նանչցան երբ գայն կը հալածէին: Աստուածնանաչողութիւնը պարգեւ մըն է որ կը տրուի բոլոր փափաֆողներուն անխտիր: Պօղոս ունէ՛ր այդ փափաֆը:

Հոգեւոր մարդը հոգեւոր փափաֆներ պէտք է ունենայ: Մարմնական պահանջներով դեկավարուող մարդիկ չեն կրնար հոգեւոր փափաֆներ ունենալ, համաձայն առաքեալի խօսքին. *«Անոնք որ միայն իրենց մարմնական պահանջներով կը դեկավարուին, անոնց մտածելակերպը մարմնական է. մինչդեռ անոնք որ Հոգիի թելադրած ձեւով կ'ապրին, անոնց մտածելակերպը հոգեւոր է»* (Հո 8.5):

Հոգեւոր մտածելակերպ ունեցող մարդը՝ գԱստուած կը փնտռէ իր ամբողջ հոգիով եւ սրտով, ինչպէս Եսայի մարգարէն կ'ըսէ. *«Գիշերը հոգիով քնի ցանկացի ու առաւօտուն քնի փնտրեցի բոլոր սրտովս»* (Ես 26.9): Եսայի մարգարէն գիշեր ու ցերեկ Աստուծոյ հետ ժամանակ անցնելու փափաֆ ունէր: Այլ խօսքով, ան իր ամբողջ կեանքը Աստուծոյ ընծայաբերած էր: Ան երբեմն-երբեմն չէ որ Աստուծոյ հետ ըլլալու փափաֆ կ'ունենար, այլ մնայուն կերպով:

Սաղմոսագիրը կ'ըսէ. *«Ինչպէս եղջերուն ջուրի վտակներուն կը փափաֆի, այնպէս ալ իմ անձս քնի՛ կը փափաֆի, ո՛վ Աստուած»* (Սղ 42.1): ԶԱստուած անչափօրէն սիրող մարդու մը աղօթքն է ասիկա: Աստուծոյ սաստիկ ծարաւն ու կարօտը ունեցող մարդու մը աղաղակն է ասիկա: Աստուծոյ ծարաւը Աստուած է որ կը դնէ մարդուն սրտին մէջ: Ինչ որ սիրենք՝ այդ ցոյց կու տայ մեր ո՛վ ըլլալը: Եթէ գԱստուած է որ կը սիրենք, այդ ցոյց կու տայ որ մենք իսաչին վստահելի զինուորներն ենք:

ԻՆՉՊԵՊՍ ԿԸ ԴԱՌՆԱՆՔ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՈՐԴԻՆԵՐ

Մեր Տէրն ու Փրկիչը Յիսուս Քրիստոս Աստուծոյ Որդին է իր բնութեամբ, իսկ մենք Աստուծոյ որդիները կ'ըլլանք երեք կերպերով.–

1.– Հաւատով: *«Զիմք ընդունողներուն եւ իրեն հաւատացողներուն իշխանութիւն տուաւ Աստուծոյ որդիներ ըլլալու»* (Յհ 1.12): ԶՔրիստոս ընդունիլն ու անոր հաւատալը նախապայման է որպէսզի կարենանք Աստուծոյ որդիները ըլլալ: Աստուած ի՛նքն է հարկաւ որ *«Քրիստոսի հաւատալու շնորհքը»* կու տայ մեզի (Փլպ 1.29): Քրիստոսի հաւատալ չի՛ նշանակեր պարզապէս հաւատալ իր գոյութեան, կամ ցանցնալ իր փրկչական հանգամանքը, կամ նոյնիսկ ընդունիլ որ ան մարդկային ցեղի փրկութեան համար էր որ իսաչուեցաւ: Այս բոլորը կարելոր են բայց բաւարար չեն: Քրիստոսի հաւատալը՝ զայն անձնապէս դաւանիլ է իբրեւ մեր անձերուն Տէրն ու Փրկիչը: Հաւատալը՝ մեր փրկութեան համար իրեն վստահիլ է, իրեն հետ սիրալիք յարաբերութեան մէջ մտնել է:

2.– Աստուծոյ սիրով: *«Տեսէ՛ք թէ ինչպիսի՛ սիրով Հայրը մեզ սիրեց, ուզելով որ Աստուծոյ որդիներ կոչուինք եւ արդարեւ Աստուծոյ որդիներն ենք»* (Ա.Յհ 3.1): Աստուծոյ որդիներ ըլլալը արդիւնքն է Աստուծոյ սիրոյն եւ ո՛չ թէ մեր նիզիկ կամ արժանաւորութեան: Թէեւ մեր երկնաւոր Հայրը ի՛նքն է որ մեզ իր սիրով կ'որդեգրէ, բայց այդ որդեգրութիւնը Քրիստոսի ձեռնով է որ տեղի կ'ունենայ, համաձայն Պօղոս առաքելի խօսքին. *«Իր սիրով մեզ նախասահմանեց՝ Յիսուս Քրիստոսի ձեռնով իր որդիները ըլլալու, որովհետեւ ա՛յդ էր իր կամքը եւ ծրագիրը»* (Եփ 1.5, Գղ 4.4):

3.– Որդեգրութեամբ: *«Ո՛չ միայն ստեղծագործութիւնը, այլ մենք եւս, որ Սուրբ Հոգին ստացած ենք իբրեւ Աստուծոյ պարգեւներուն երախայրիքը, մենք եւս ներքնապէս կը հեծենք՝ ակնդէտ սպասելով որդեգրութեան, այսինքն մեր մարմինին փրկութեան»* (Հո 8.23): Այն որդեգրութիւնը որուն մասին կը խօսի տուեալ համարը, Քրիստոսի երկրորդ գալուստէն ետք ըլլալիք որդեգրութիւնն է, որովհետեւ անիկա կը վերաբերի մեր մահկանացու մարմիններուն վերակենդանացումին եւ վերանորոգութեան: Մարմիններու վերակենդանացման արարողութիւնը Սուրբ Հոգին ի՛նքն է որ պիտի կատարէ, ինչպէս Պօղոս կ'ըսէ. *«Եթէ Աստուծոյ Հոգին ձեր մէջ կը բնակի, Աստուած, որ Յիսուս Քրիստոսը մեռելներէն յարուցանեց, իր Հոգիին միջոցաւ որ ձեր մէջ կը բնակի՝ պիտի կենդանացնէ նաեւ ձեր մահկանացու մարմինները»* (Հո 8.11): Եթէ երբեք կ'ուզեմք Քրիստոսի երկրորդ գալուստէն ետք, Սուրբ Հոգիով մեր մահկանացու մարմիններուն վերանորոգութեան հասնիլ, նախ պէտք է թոյլ տալ որ Սուրբ Հոգին վերանորոգէ մեր հոգիները, որովհետեւ, ան որ *«Հոգիէն չձնի՛՛ չի կրնար Աստուծոյ արժայութիւնը մտնել»* (Յհ 3.5):

Մենք Աստուծոյ գաւակները կ'ըլլանք մեր երկնաւոր Հօր կամքով (Եփ 1.5), *«Քրիստոսի հաւատալով»* (Գղ 3.26), Սուրբ Հոգիէն ծնելով (Յհ 3.5):

ԿՐՆԱՅ ԸԼԼԱԼ ՈՐ ԱՌԱՆՁԻՆԴ ՎԿԱՅԵՍ

Հաւատացեալ մարդը կ'անդրադառնայ թէ որքան դժուար է դաւանիլ զԱստուած եւ անոր վկան ըլլալ երբ շրջապատուած եմք զԱստուած ծաղրող եւ անկէ չվախցող մարդոցմով: Յանախ խօսելու, վկայելու, կամ գործ մը ստանձնելու մարտահրաւերին դիմաց կը գտնուինք, եւ սակայն, այդ մարտահրաւերին ընդառաջելու համար, մենք զմեզ առանձին կը գտնենք: Տանք քանի մը օրինակներ.–

Դաւիթ եղաւ միակը որ յանձն առաւ կոռուելու Գողիաթին դէմ երբ ան մենամարտի կը հրաւիրէր Իսրայէլացիները (Ա.Թգ 17.40-50): Եղիա առանձին էր իբրեւ Աստուծոյ մարգարէ, երբ Բահադին 450 սուտ մարգարէները իր շուրջ հաւաքուած էին (Գ.Թգ 18.22): Դանիէլ առանձին մնաց ճշմարիտ Աստուծոյ աղօթող մարդոց բանակին մէջ, երբ Դարեհ հրովարտակ մը հանեց եւ խստիւ արգելեց «ուրիշ» Աստուծոյ մը աղօթել (Դն 6.6-13): Բժշկուած տասը բորոտներէն միայն մէկ հոգի դարձաւ եւ շնորհակալութիւն յայտնեց Յիսուսի (Ղկ 17.15-18): Ատեանին մէջ հաւաքուած բազմութենէն մի'այն Ստեփանոս էր որ տեսաւ *«Մարդու Որդին որ Աստուծոյ աջին կանգնած է»* (Գրծ 7.56): Խաչելութեան վայրը մէկտեղուած հսկայ ամբոխին մէջէն մի'այն Յիսուսի խաչակից եղող աջակողմեան «աւագակն» էր որ վկայեց Յիսուսի համար ըսելով. *«Ասիկա գէշ բան մը չէ ըրած»* (Ղկ 23.41): Նոյ իր դարու մարդոց մէջ մինակ էր իբրեւ արդար մարդ (Մն 7.1):

Սիրելի՛ ընթերցող, վախը կը պատէ՞ էութիւնդ երբ շուրջդ նայիս եւ դուն քեզ առանձին գտնես իբրեւ վկայ Քրիստոսի: Կրնա՞ս Յովհաննէս առաքելի նման ըսել. *«Թէպէտ ամբողջ աշխարհը Չարին ենթակայ ըլլայ, մենք գիտենք թէ Աստուծմէ ենք»* (Ա.Յհ 5.19): Կ'ապրինք այնպիսի աշխարհի մը մէջ որ չէ հետաքրքրուած Աստուծմով: Նման աշխարհի մը մէջ Աստուծմով հետաքրքրուիլը կը գրգռէ մարդիկը: Աստուածասէր ըլլալ երբ աստուածատեաց մարդոցմով շրջապատուած եմք՝ յանդուգն արարք է, կենդանի վկայութիւն է:

Մեր ինչպիսի՛ հաւատացեալ մը ըլլալը հանդէս կու գայ երբ ապականեալ ընկերութեան մը մէջ կ'ապրինք: Մեր հաւատարմութեան ճշմարտացիութիւնը աւելի՛ բացայայտ կը դառնայ երբ անհաւատարիմ մարդիկ կը վիտան մեր չորս դին: Մեր անկեղծութիւնը աւելի՛ կը շողայ երբ կեղծաւոր մարդոցմով շրջապատուած եմք:

Երբ դէմ յանդիման կը գտնուինք աշխարհին եւ աշխարհասէրին, պէտք չէ ընկրկողի եւ ետ քաշուողի կեցուածք ցուցաբերենք: Սուրբ Հոգիին զօրութեամբ լեցուած մարդուն առջեւ աշխարհ ի՛նքն է որ պէտք է ընկրկի: Երբ Յիսուս զինք փնտոողներուն *«Ես եմ»* ըսաւ, *«անոնք ետ-ետ քաշուեցաւ եւ գետին ինկան»* (Յհ 18.6): Ո՛վ հաւատացեալ, եթէ Քրիստոսով դարձած ես Աստուծոյ գաւակը, ոտքի՛ կանգնիր աշխարհին դիմաց եւ ըսէ՛ «Ես եմ», եւ աշխարհ ետ-ետ պիտի քաշուի ու տապալի:

ԻՐԻ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ԶԱՐԶԱՐՈՒԻԼ

Ի՞նչ կը նշանակէ իբր քրիստոնեայ չարչարուիլ: Շա՛տ կարելոր է որ չարչարանքները որոնց կը հանդիպինք, Քրիստոսի՛ համար ըլլան եւ ո՛չ թէ մեր անձնական շահերուն կամ գործած մեղքերուն համար: Ոմանք իրենց գործած մեղքերուն համար կը չարչարուին, եւ կը կարծեն, որ իրենց անմեղութեան համար է որ կը չարչարուին: Պետրոս առաքեալ երանի՛ կու տայ Քրիստոսի անունին համար նախատուողներուն եւ կը զգուշացնէ մեզ, չչարչարուելու *«իբրեւ մարդասպան կամ գող, իբրեւ չարագործ կամ խառնակիչ»* (Ա.Պտ 4.14-16):

Թէպէտ կեանքը չարչարանքով լեցուն է, բայց ամէն չարչարանք կարելի չէ չարչարանք նկատել: Յանախ երբ մարդոց խօսինք Քրիստոսի համար չարչարուելու անհրաժեշտութեան մասին, անոնք մեզի կ'ըսեն. *«Մեր ամբողջ կեանքը չարչարանք է. ասկէ աւելի ի՞նչ պիտի չարչարուինք»*: Կարելորը սակայն, այն չէ որ կը չարչարուինք թէ ոչ, կարելորը այն է, թէ ինչո՛ւ կը չարչարուինք: Ոնրագործ մարդն ալ կը չարչարուի: Գող աւագակ մարդն ալ կը չարչարուի: Իր նմանը ատողն ու անկէ նախանձողն ալ կը չարչարուի: Այս ձեւով չարչարուողները Աստուծոյ համար չարչարուողներ չեն, այլ՝ զԱստուած չարչարողներ:

Կարելի՞ է ստութեան համար չարչարուող մարդը, նշմարտութեան համար չարչարուող կոչել: Եթէ մէկը մարդասպանութիւն մը գործած է եւ բանտին մէջ կը տառապի, կրնա՞յ ըսել թէ ինք իր մարդասէր ըլլալուն համար է որ կը տառապի: Եթէ մէկը իրաւագրկած է իր եղբայրը եւ խիղճը զինք կը տանջէ, կրնա՞յ ըսել թէ ինք կը տանջուի իր եղբոր իրաւունքին պաշտպանութեան ի խնդիր: *«Աւելի լաւ է բարիք գործելով չարչարուիլ... , քան թէ չարիք գործելով»* (Ա.Պտ 3.17):

Ոմանք իրենց ապրած կեանքով զԱստուած կը չարչարեն, եւ կը կարծեն, որ իրենք Աստուծոյ համար կամ Աստուծոյ պատմառով է որ կը չարչարուին: Ինքնիր փառքին համար չարչարուող մարդը, Աստուծոյ փառքին համար չարչարուող մը պէտք չէ նկատել: Քրիստոսի մէջ հանգստանալու համար չարչարուիլը ուրիշ բան է, եւ զՔրիստոս մեր հանգիստին համար չարչարելը՝ բոլորովին ուրիշ բան:

Քրիստոս երանի կու տայ իրեն համար նախատուողներուն եւ հալածուողներուն (Մտ 5.11): Ոչինչ կայ երանելի նախատուելուն մէջ եթէ Քրիստոսի համար չէ որ կը նախատուինք: Զուր տեղ չարչարուիլը չէ որ մեզ արժանի կը դարձնէ օրհնութեան, այլ Քրիստոսի՛ համար չարչարուիլը: Միթէ դաւանան գինուորի մը կրած վերքը կարելի՞ է նոյնացնել հաւատարիմ գինուորի մը կրած վերքին հետ:

Սիրելի՛ ընթերցող, անոնք որոնք Քրիստոսի արքայութեան համար կը չարչարուին, անո՛նք են որ Քրիստոս-արքային կողմէն պիտի վարձատրուին եւ փառաւորուին: Եթէ դուն չարչարուող մըն ես, հարց կու տամ քեզի, ինչո՞ւ կը չարչարուիս, ի՞նչ բանի համար կը տառապիս:

ՔՐԻՍՏՈՍ ՄԵՐ ԲԱՐԵՒՕՄՆ Է

«Որդեակներս, այս բաները կը գրեմ՝ ձեզի, որպէսզի մեղքի մէջ չիյնաք: Իսկ եթէ ոեւէ մէկը մեղքի մէջ իյնայ, Հօրը քով բարեխօս ունիմք միակ Արդարը՝ Յիսուս Քրիստոսը» (Ա.Յհ 2.1): Յունարէն լեզուի մասնագէտներ մեր ուշադրութեան կը յանձնեն որ «Որդեակներս» բառին համար գործածուած Յունարէն բառը, բառացիօրէն կը նշանակէ «Ծնած փոքրիկներ»: Եթէ երբեք տառացի այս թարգմանութիւնը ունենանք մեր միտքին առջեւ, որեւէ կասկած չի մնար որ «Որդեակներս» բացատրութիւնը ակնարկութիւն է Աստուծոյ Հոգիէն վերածնած եւ Աստուծոյ զաւակները դարձած քրիստոնեաներու:

«Եթէ ոեւէ մէկը մեղքի մէջ իյնայ, Հօրը քով բարեխօս ունիմք միակ Արդարը՝ Յիսուս Քրիստոսը»: Վերել տրուած բացատրութեան լոյսին տակ, կը հասկնանք որ բոլոր մարդիկը անխտիր մեղք կը գործեն, անոնք ըլլան Աստուծոյ Հոգիէն ծնած թէ ոչ, բայց անոնց տարբերութիւնը կը կայանայ անոր մէջ, որ վերածնած քրիստոնեան եթէ մեղք գործէ «Հօրը քով բարեխօս ունի միակ Արդարը՝ Յիսուս Քրիստոսը», իսկ եթէ աշխարհի մարդը մեղք գործէ, ան բարեխօս եւ միջնորդ չունի Աստուծոյ ներկայութեան: Անպաշտար մարդը անպաշտպան է Աստուծոյ առջեւ: Հո՛ւ է հետեւաբար որ հանդէս կու գայ բացարձակ անհրաժեշտութիւնը հաշտուելու մեր երկնաւոր Հօր հետ Քրիստոսի միջոցաւ (Բ.Կր 5.18): Աստուածորդին կը դառնայ բարեխօսն ու միջնորդը, պաշտպանն ու պահապանը բոլոր անոնց՝ որոնք իր միջոցաւ իր Հօրը կու գան (Յհ 14.6):

«Եթէ ոեւէ մէկը մեղքի մէջ իյնայ...»: Յովհաննէս իր այս խօսքով ըսել չ'ուզեր որ հաւատացեալ անձը կրնայ որեւէ տեսակի մեղք գործել եւ ինքզինքն ապահով զգալ, քանի որ Քրիստոս իր բարեխօսն է: Աստուծոյ շնորհքը մեղք գործելու արտօնագիր չի տար մեզի: Այստեղ ըսել ուզուածը այն է, որ եթէ մեղք գործենք, ատիկա մեզ յուսախաբութեան պէտք չէ առաջնորդէ: Անհամար է թիւը այն հաւատացեալներուն, որոնք երբ պարտուին որոշ մեղքի մը դէմ իրենց մղած պայքարին մէջ՝ յուսահատութեան կը մատնուին: Մեղք գործելը մեզ յուսահատութեան պէտք չէ մատնէ, որովհետեւ մենք առիթը ունիմք խոստովանելու մեր մեղքերը եւ ներում ստանալու անոնց համար (Ա.Յհ 2.9):

Հաւատացեալ մարդուն փրկութիւնը սկսաւ Քրիստոսի մահով եւ կը շարունակուի անոր կեանքով. *«Պիտի փրկուիմք Քրիստոսի կեանքով»* (Հո 5.10): Ըսել ուզուածը այն է, Քրիստոս յաւիտենապէս *«կենդանի ըլլալով՝ տեւաբար բարեխօս կ'ըլլայ»* մեզի համար (Եբր 7.25):

Սիրելի՛ ընթերցող, այսօրուայ մեր Բարեխօսը ժամանակներու աւարտին մեր Դատաւորը պիտի ըլլայ: Գա՛նք Քրիստոսի ժամանակները իրենց աւարտին չհասած: Ան մեզ պիտի չդատապարտէ. ան՝ *«որ մեզի համար մեռաւ՝ բայց մանաւանդ յարութիւն առաւ, եւ հիմա Աստուծոյ աջ կողմն է ու կը բարեխօսէ մեզի համար»* (Հո 8.34):

ՀՐԵԱՆԵՐՈՒՆ ԸՄԲՌՆՈՒՄԸ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԹԱԳԱԻՈՐՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ

Երբ առիթով մը Փարիսեցիները Յիսուսի հարցուցին, թէ ե՞րբ պիտի գայ Աստուծոյ թագաւորութիւնը, անիկա պատասխանեց. *«Աստուծոյ արքայութիւնը արտաքինապէս տեսանելի նշաններով պիտի չգայ. կամ պիտի չըսեն թէ.– ահա հոս է կամ՝ հոն, որովհետեւ ահա Աստուծոյ թագաւորութիւնը ձեր մէջ կը գտնուի»* (Ղկ 17.20-21): Փարիսեցիներուն համար Աստուծոյ թագաւորութիւնը այս աշխարհին մաս կազմող թագաւորութիւն մը պէտք էր ըլլար, մինչ Քրիստոս յայտարարեց որ իր թագաւորութիւնը այս աշխարհին մաս չի կազմեր (Յե 18.36): Փարիսեցիները երկրաւոր թագաւորութիւն մը կը պահանջէին երկնաւոր Թագաւորէն: Անոնք ժամանակաւոր թագաւորութիւն մը կը սպասէին յաւիտենապէս Թագաւոր Եղողէն:

Ի՞նչ կը հասկնային Փարիսեցիները «Աստուծոյ թագաւորութիւն» ըսելով: Փարիսեցիներուն համար իրական թագաւորութիւնը Հռոմայեցիներուն տիրապետութենէն ձերբագատիլն էր, ազգային ազատագրութիւն մը իրականացնելն էր, Երուսաղէմ քաղաքը հեթանոսներուն ձեռքէն ազատելն էր, արտաքին ազատութիւն եւ խաղաղութիւն վայելելն էր, Դաւիթին թագաւորական գահը վերականգնելն էր, երկրային հանգստաւէտ պայմաններ ստեղծելն էր, քաղաքականօրէն անկախանալն էր, եւ ի վերջոյ, բանակային իմաստով գորանալն էր:

Որպէսզի այս բոլորը իրականութիւն դառնային, Փարիսեցիները կը սպասէին որ խոստացեալ Մեսիան Դաւիթի նման արիւնահեղ եւ Յուդա Մակաբէի նման ապստամբ ոգի ունենար: Այո՛, անոնց ըմբռնումով, խոստացեալ Մեսիան պէ՛տք էր որ ծայրայեղ հայրենասէր մը ըլլար, որպէսզի կարենար հայրենասիրութեան կրակը բորբոքել իւրաքանչիւր Հրեայի սրտին մէջ: Ան պէ՛տք էր որ գորաւոր ըլլար, պէ՛տք էր որ գինուորական բանակներ ունենար իր իշխանութեան ներքեւ, պէ՛տք էր որ ըմբոստ նկարագիրի տէր մարդ ըլլար, պէ՛տք էր որ պայքարի ոգի ներշնչող անձնաւորութիւն մը ըլլար, պէ՛տք էր որ ընդդիմութիւնը անոր կեանքին նշանաբանը ըլլար, պէ՛տք էր որ ընկերային անարդարութեան եւ թշուառութեան դէմ ահագանգ հնչեցնող մը ըլլար: Փարիսեցիները չէին ուզեր Մեսիա մը որ ինքնիր արիւնը թափէր, այլ Մեսիա մը՝ որ ուրիշին արիւնը թափող մը ըլլար, առանց որուն չկար ազատագրութիւն:

Փարիսեցիները չտեսան այս բոլոր յատկութիւնները Քրիստոսի անձին մէջ, եւ մերժեցին զինք: Անոնք չհաւատացին որ մտուրի մէջ ծնած, խանձարուրի մէջ փաթթուած, ատաղձագործի որդի իբրեւ ֆանչցուած, բանակ եւ զինամթերք չունեցող մէկը, թշնամին սիրել, անիծողը օրհնել եւ մեզ հալածողներուն համար աղօթել սորվեցնող անձ մը, կրնար իրենց ազգին վերականգնիչն ու ազատարարը ըլլալ:

ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԹԱԳԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆԸ ՁԵՐ ՄԷՋՆ Է

«Աստուծոյ թագաւորութիւնը ձեր մէջ կը գտնուի» (Ղկ 17:21): Յիսուս իր այս յայտարարութեամբ յստակօրէն ցոյց կու տայ, որ Աստուծոյ թագաւորութիւնը մեզմէ հեռու գտնուող բան մը չէ, միայն գալիք իրականութիւն մը չէ, այլ նաեւ մեր ներսիդին ապրող ու ապրուող իրականութիւն:

«*Ձեր մէջ կը գտնուի*»: Այո՛, մեր մէջ կը գտնուի Աստուծոյ թագաւորութիւնը: ԶԱստուած փնտրող մարդը ո՛չ լեռները պէտք է ելլէ եւ ո՛չ ալ ձորերը պէտք է իջնէ: Աստուծոյ հանդիպիլ ուզող մարդը ո՛չ մեղաւոր մարդոցմէ պէտք ունի հեռանալու եւ ո՛չ ալ սուրբ մարդոց հետ տեսակցելու: Եթէ երբեք գԱստուած գտնելու փափաք չունիմք, ո՛չ ֆարայրները ֆաշուիլը օգտակար կը դառնայ մեզի եւ ո՛չ ալ խցիկներու մէջ առանձնանալը:

«*Ձեր մէջ կը գտնուի*»: Յիսուս մեզ կը հրաւիրէ որ իր թագաւորութիւնը փնտռենք մեր սիրտերուն մէջ: ԶԱստուած ինքնիր սրտէն դուրս փնտրող մարդը յուսախաբ պիտի ըլլայ: Աստուած մեր սիրտերուն մէջ յաւիտեանականութիւնը ճանչնալու փափաք դրած է (Ժդ 3:11), հետեւաբար, առանց մեր սիրտերուն կարելի չէ այդ փափաքը գոհացնել: Շատեր «գերեզմանած» են գԱստուած իրենց սիրտերուն մէջ: Եթէ կ'ուզեն հանդիպիլ Աստուծոյ, կը բաւէ որ ապաշխարութեան ցուպով զարնեն այդ գերեզմանին բերնին դրուած ժայռին ու փշրեն զանիկա, որպէսզի Աստուած դուրս գայ եւ ընդունի զիրենք:

«*Ձեր մէջ կը գտնուի*»: Այո՛, Աստուծոյ թագաւորութիւնը մեր մէջ կը գտնուի եւ ո՛չ թէ աշխարհին մէջ: Թէպէտ Քրիստոսի թագաւորութիւնը այս աշխարհին մաս չի կազմեր, բայց առանց այս աշխարհին չենք կրնար ժառանգել իր թագաւորութիւնը: Ըսել ուզածս այն է, որ մեր երկրաւոր կեանքի ընթացքին է որ կ'անդամագրուինք Աստուծոյ թագաւորութեան: Ոեւէ մարդ որ կ'ընդունի զՔրիստոս իբրեւ իր անձին Փրկիչն ու Տէրը, կը դառնայ անդամ Աստուծոյ թագաւորութեան: Մենք կրնանք Աստուծոյ թագաւորութեան ժառանգորդները ըլլալ միայն ա՛յն ատեն՝ երբ թոյլ տանք որ թագաւորն Աստուած ի՛նք ժառանգէ մեր սիրտերը: Առանց ժառանգուելու Աստուծոյ կողմէ չենք կրնար ժառանգել գԱստուած:

Սիրելի՛ ընթերցող, որպէսզի անդամ դառնաս այս աշխարհի մէջ շուտով հաստատուելիք Քրիստոսի թագաւորութեան, քեզ կը հրաւիրեմ որ անձդ իբրեւ ժառանգութիւն յանձնես Քրիստոսի որ Տէրն է ամէն բանի: Իր թագաւորութեան պարգապէս սպասող մը մի՛ ըլլար, այլ՝ իր թագաւորութիւնը ապրող մը, տարածող մը:

Թէպէտ Աստուծոյ թագաւորութիւնը յաւերժօրէն ներկայ է Մեծ Ներկային Անձով, բայց շուտով կու գայ ՅԱԻԵՐԺ ՆԵՐԿԱՆ, իր ներկայութեան ցանկացողներս իր ներկայութեան մէջ ընկղմելու առ յաւէտ: Ամէն:

ՀԵՐՈՎԴԴԵՍ ՄԵԾ ԵՒ ԽՈՍՏԱՑԵԱԼ ՄԵՍԻԱՆ

Հերովդէս Մեծ երբ լսեց որ թագաւոր մը ծնած է եւ արեւելէն մոգեր եկած են երկրպագելու համար գայն, *«վրդովեցաւ, եւ իրեն հետ՝ Երուսաղէմի բոլոր բնակիչները»* (Մտ 2.3): Հերովդէս շատ բան լսած էր օրէնքի ուսուցիչներէն եւ քահանաներէն Աստուծոյ Մեսային ծնելուն եւ յայտնուելուն մասին: Ան գիտէր որ Մեսիան պիտի յայտնուի բայց ինք անձնապէս սպասողը չէր անոր յայտնութեան: Ան վերջին անգամ ըլլալով իր մօտ կանչեց կարգ մը օրէնքի ուսուցիչներ եւ քահանաներ եւ հարցուց անոնց, թէ *«ո՛ւր պիտի ծնէր Քրիստոսը»:*

Հերովդէս գիտնալէ ետք որ Մեսիան Հրէաստանի Բեթլեհէմ քաղաքին մէջ պիտի ծնէր, գաղտնաբար իր մօտ կանչեց մոգերը եւ զանոնք Բեթլեհէմ դրկեց, պատուիրելով. *«Պացէ՛ք եւ ստոյգ տեղեկութիւններ փառելով գտէ՛ք երեխան, եւ երբ գտնէ՛ք՝ ինծի իմացուցէ՛ք, որպէսզի ե՛ս ալ գամ եւ երկրպագեմ իրեն»* (Մտ 2.8): Հերովդէս երկրպագութեան մասին կը խօսէր բայց իր սրտին մէջ մա՛հ է որ կը պատրաստէր Անմահին համար: Իրեն համար երկրպագութիւնը աստուածասպանութիւն էր: Ինչպէ՞ս կրնար երկրպագել երբ ինք կ'երկրպագուէր ուրիշներէն:

Ճշմարիտ երկրպագուն անձնապէս գԱստուած փնտոող մարդն է: Հերովդէս չգնաց փնտոելու ծնեալ Մանուկը, այլ մոգերը դրկեց: Այսօր ալ մեր կեանքերուն մէջ քիչ չէ թիւը Հերովդէսներուն: Անոնց՝ որոնք գԱստուած երկրպագողներ եւ սիրողներ կը ձեւանան, բայց իրենց ապրած կեանքով՝ Աստուծոյ սիրտը կ'արիւնեն:

Երբ Հերովդէս տեսաւ որ Բեթլեհէմ գացող մոգերը չվերադարձան, բարկութեամբ գրգռուեցաւ, եւ սպաննելու համար մանուկ Յիսուսը, ջարդել տուաւ Բեթլեհէմի մէջ եւ անոր շրջակայքը գտնուող բոլոր երեխաները (Մտ 2.16): Ամէն կասկածէ վեր է որ Հերովդէս շատ լաւ գիտցաւ որ ծնեալ Մանուկը ակնկալուած եւ սպասուած Մեսիան էր, նոյնինքն Քրիստոսը՝ Փրկիչը աշխարհի: Բայց ի՛նչ փոյթ, իրեն համար ո՛չ մէկ արժէք կը ներկայացնէր անոր ծնունդը:

Առաջին բանը որուն մասին մտածեց Հերովդէս, իր թագաւորական գահն էր: Նորածին թագաւորի մը գոյութիւնը իրեն համար շատ լուրջ սպառնալիք մըն էր: Ան թագաւոր ըլլալով չհանդուրժեց ուրիշ թագաւորի մը գոյութեան: Իր եսը, իր աթոռը, իր փառքը, իր հանոյքները, իր հանգիստը ապահովելու համար, ան պատրաստ գտնուեցաւ սպաննելու կեանքի աղբիւրը՝ Քրիստոս: Հերովդէս մրցակից մը նկատեց ծնեալ մանուկ Յիսուսը: Այո՛, ես-ը ամէն մարդ եւ ամէն բան իրեն մրցակից կը նկատէ: Երբեմն մեր ես-երուն բարձրացման համար կ'աշխատինք ուրիշ ես-եր նգմել: Երբեք չենք հանդուրժեր ուրիշ ես-ի մը որ մեր ես-ին վրայ կրնայ շուք ձգել: Ես-ը չի հանդուրժեր նոյն պաշտօնը, նոյն դիրքը, նոյն կարողութիւնը, նոյն իրաւասութիւնը ունեցող ներկայութիւն մը:

Սիրելի՛ ընթերցող, յաղթէ ես-իդ եւ յաղթած կ'ըլլաս ողջ աշխարհին:

ՄԱՐԴ ՄԻԱՅՆ ՀԱՑՈՎ ԶՄՊՐԻՐ

«Մարդ միայն հացով չ'ապրիր, այլ բոլոր այն խօսքերով, որ Աստուած խօսած է» (Մտ 4.4): Աստուծոյ խօսքը կը կշտացնէ մարդուն անօթի հոգին: Կենդանին ապրելու եւ կշտանալու համար պէտք չունի Աստուծոյ խօսքին. նիւթական ուտելիքը բաւարար է իրեն համար: Մարդը սակայն, ապրելու համար իբրեւ մա'րդ եւ ո'չ իբրեւ կենդանի՝ պէտք ունի Աստուծոյ հօրացնող եւ սննդարար խօսքին:

Մարդը նիւթականէ աւելի՛ բան մըն է, որովհետեւ ան ունի հոգի մը որ կ'անդրանցնի նիւթականն ու ժամանակաւորը: Մարդ արարածը հոգի եւ մարմին է: Ինչպէս մարմինը նիւթական հացի պէտք ունի որպէսզի կարենայ ապրիլ, այնպէս ալ հոգին աննիւթական հացի պէտք ունի որպէսզի կարենայ գոյատեւել: Կեանքը կախեալ չէ հացէն միայն, այլ նաեւ ու մանաւանդ, Աստուծմէ եւ անոր խօսքէն: Ի՛նչ դժբախտութիւն է որ մարդիկ համադամ կերակուրներով կը պարարտացնեն իրենց մարմինները, որ կարն ժամանակէն որդերու կեր պիտի դառնայ, իսկ իրենց հոգիները որ գերեզմանէն ալ անդին պիտի շարունակեն գոյատեւել՝ սովամահ կը դարձնեն, գրկելով զանոնք Աստուծոյ խօսքէն:

Սիրելի՛ ընթերցող, նայի՛նք մեր չորս դին. մարդոց մեծ բաժինը կը տառապի ո'չ թէ նիւթական հացի չգոյութեան իբրեւ հետեւանք, այլ Աստուծոյ խօսքին չգոյութեան պատճառով: 27 դարեր առաջ, Աստուած Ամովսայ մարգարէին բերնով ըսաւ. «*Ահա օրեր կու գան, երբ երկրի վրայ սով մը պիտի դրկեմ, ո'չ թէ հացի սով եւ ո'չ թէ ջուրի ծարաւ, այլ Տիրոջը խօսքը լսելու սովը*» (Ամս 8.11): Սովն ու սովամահութիւնը կը տիրեն այն հոգիներուն մէջ, որոնք չեն սնանիր Աստուծոյ կենդանի ու կենդանարար խօսքով: Աստուծոյ բերնէն ելած խօսքը կերակուրն է մեր հոգիներուն, ուրախութիւնն է մեր սիրտերուն, ինչպէս Երեմիայ մարգարէն կ'ըսէ. «*Քու խօսքերդ գտածիս պէս զանոնք կերայ: Քու խօսքդ իմ սրտիս ցնծութիւն եւ ուրախութիւն պարգեւեց*» (Եր 15.16): Աստուծոյ խօսքը սերտելը եւ անկէ յորդող հարուստ աւիշը ըմբռնելը մեր ալ սիրտերուն ցնծութիւն եւ ուրախութիւն կը պատճառե՞ն:

Երանի՛ թէ ինչպէս Ֆիզիքական անօթութիւնը կը զգանք եւ հացի կը վագենք, այնպէս ալ հոգեկան անօթութիւնը զգանք, որպէսզի մենք ալ փնտռէինք Աստուծոյ խօսքը, եւ զանիկա գտածնուս պէս՝ «ուտէինք»: Դժբախտ երեւոյթ է, որ մարդ արարածը եթէ օր մը կամ երկու օր առանց ուտելիքի անցնէ, անմիջապէս անօթութիւնը կը զգայ, մինչ կրնայ օրեր, շաբաթներ եւ նոյնիսկ ամիսներ շարունակ հեռու մնալ Սուրբ Գիրքէն, աղօթական կեանքէն, եկեղեցիէն եւ բնա՛ւ հոգեկան անօթութիւն չզգալ:

Սիրելի՛ ընթերցող, ամէն անգամ երբ Սատանան խօսի մեր ականջներուն նիւթականին եւ երկրաւորին անհրաժեշտութեան մասին, յիշեցնե՛նք անոր այն ինչ որ Քրիստոս ըսաւ. «*Մարդ միայն հացով չ'ապրիր, այլ բոլոր այն խօսքերով, որ Աստուած խօսած է*»:

ՃՇՄԱՐԻՏ ԱՆՁՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ընդհանրապես «անձնասիրութիւն» բառը ժխտական իմաստ եւ նշանակութիւն ունի մարդոց համար: Մարդկային մտածողութեան համար անձնասէրները անոնք են՝ որոնք միայն իրենց անձերուն շահին, փառքին, աթոռին, կեանքին եւ բարձրացումին մասին կը մտածեն: Երբ Խնդիր մը ծագի, անձնասէր մարդուն համար միշտ ուրիշն է յանցաւորն ու դատապարտելին: Երբ իրաւունքի հարց մը կայ, անձնասէր մարդուն համար միշտ ի՛նքն է իրաւատէրն ու իրաւագօրը: Անձնասէր մարդը միշտ կը ձգտի հասնիլ աւելիին, ունենալ ամէն ինչ եւ տիրանալ ամէն բանի: Անձնասէր մարդը կը սիրէ ուրիշներուն կողմէ ծափահարուիլ, փնտռուիլ, գովուիլ, մեծարուիլ եւ երանուիլ:

Ասիկա չէ՛ նշմարիտ անձնասիրութիւնը: Ասիկա անձնասպանութիւն է: Ճշմարտապէս անձնասէր եղողը պէտք չէ վնաս հասցնէ իր անձին: Յուդա Իսկարիոտացին այնպիսի անձնասէր մըն էր, որ յետոյ անձնասպան եղաւ: Ումանք Յուդա Իսկարիոտացին անձնասէր կը կոչեն: Ես գայն անձնասէր չեմ կոչեր, որովհետեւ անոր «անձնասիրութիւնը» զինք առաջնորդեց անձնասպանութեան: Պէտք չէ անձնասիրութիւն կոչել այն անձնասիրութիւնը որ մեզ անձնասպանութեան կ'առաջնորդէ:

Ճշմարիտ անձնասիրութիւնը նշմարտութեան է որ մեզ պէտք է առաջնորդէ: Իր անձը մեղքերով սպաննողը երբեք ալ անձնասէր պէտք չէ կոչել: Նման մէկը ո՛չ թէ անձնասէր մըն է, այլ՝ անձնատեսաց մը: Ինչպէս եղբայրասպան մարդը կարելի չէ եղբայրասէր կոչել, այնպէս ալ անձնասպան մարդը կարելի չէ անձնասէր կոչել: Իր անձը իսկապէս սիրողը պէտք է անխոնջ որոնիչը ըլլայ իր անձին փրկութեան:

Ո՛չ ոք իր անձին փրկութիւնը լքելով իր սէրը յայտնեած կ'ըլլայ ինքնիւր անձին նկատմամբ: Քրիստոս կը սիրէ մեզ եւ անոր համար ալ կը հետապնդէ մեր փրկութիւնը: Քրիստոս մեր անձերու փրկութեան համար իր անձը մահուան մատնեց. իսկ մենք մեր անձերու փրկութեան համար մեր ի՞նչը մահուան կը մատնենք. մեր մարմինի ցանկութիւնները, մեր երկրաւոր փափաքները, մեր նախանձն ու ատելութիւնը, մեր աշխարհասիրութիւնը, մեր ընչասիրութիւնը:

Ճշմարտապէս ինքզինք սիրողն ու իր հոգիին արժէքը գիտցողը միայն կրնայ իր նմանները սիրել եւ անոնց հոգիին արժէքը գիտնալ: Իր անձին փրկութեամբ չհետաքրքրուող մարդը՝ ուրիշին ալ փրկութեամբ չի հետաքրքրուիր: Անձնասիրութիւնը պէտք է մեզի սորվեցնէ գթասիրտ ըլլալ մեր անձերուն հանդէպ: Իր անձին նկատմամբ գթասիրտ եղողը՝ իր նմաններուն նկատմամբ նաեւ գթասիրտ կ'ըլլայ: Իր անձէն գոհ չեղողը՝ իր շրջապատէն ալ գոհ չ'ըլլար: Ուրեմն, նշմարիտ անձնասիրութիւնը մեզ պէտք է առաջնորդէ նշմարիտ եղբայրասիրութեան: Մեր նմաններն ու մեր անձերը Աստուծոյ սեփականութիւնն են: Մենք իրաւունք չունինք չսիրելու Աստուծոյ սեփականութիւնը:

ՇՆՈՐՀՔ ԵՒ ՕՐԷՆՔ ԲԺԻՇԿՆԵՐԸ

Հետեւեալ պատմութիւնը շատ գեղեցիկ կերպով ցոյց կու տայ թէ Շնորհքը կ'ընէ այն ինչ որ Օրէնքը անգոր է ընելու:

Երկու բժիշկներ կան. մէկուն անունը՝ Օրէնք, միւսին անունը՝ Շնորհք: Հիւանդ մը Օրէնք կոչուող բժիշկին կը ներկայանայ եւ իր ցաւը կը պատմէ: Բժիշկը անոր կ'ըսէ. *«Գիտեմ որդեակ իմ թէ ի՛նչ տեսակ դարմանի պէտք ունիս: Դուն պէտք ունիս նոր սրտի մը»*: Հիւանդը սարսափահար կ'ըսէ. *«Ո՛չ բժիշկ. ես սրտի հարց չունիմ: Իմ հարցս իմ աչքերս են: Աչքերս կը նային այնպիսի բաներու եւ կը փնտոեն այնպիսի բաներ որ պէտք չէ փնտոեն. կրնա՞ս բուժել աչքերուս հիւանդութիւնը»*: Օրէնք-բժիշկը կը պատասխանէ. *«Դուն աչքերու հարց չունիս, դուն սրտի հարց ունիս. սի՛րտդ է որ պէտք է փոխուի»*: Հիւանդը դարձեալ կ'առարկէ որ սրտի հարց չունի եւ կ'ըսէ. *«Կարծեմ իմ ցաւս իմ լեզուիս մէջ կը կայանայ, որովհետեւ երբեմն բաներ մը կ'ըսեմ որ պէտք չէ ըսեմ. դեղ մը ունի՞ս որ կրնայ լեզուիս օգտակար դառնայ»*: Օրէնք-բժիշկը կը վստահեցնէ հիւանդին թէ ինք պարզապէս նոր սրտի կարիք ունի: Հիւանդը վերստին կ'առարկէ ըսելով. *«Պարոն բժիշկ, ես կը կարծեմ խնդիր յարուցանողը իմ ոտքերս են. անոնք գիս կ'առաջնորդեն այնպիսի տեղեր ուր պէտք չէ երթամ. ունի՞ս դեղ մը որ կրնայ ոտքերուս այս հիւանդութիւնը դարմանել»*: Օրէնք-բժիշկը կը պատասխանէ ըսելով. *«Դուն ոտքի հարց չունիս, այլ՝ սրտի: Սիրտդ է որ պէտք է փոխուի»*: Հիւանդը խօսելէ ետք իր մարմինին զանազան անդամներուն մասին եւ Օրէնք-բժիշկէն լսելէ ետք նոյն խօսքը, անոր կ'ըսէ. *«Պարոն բժիշկ, կը ներէ՞ որ պիտի չկրնամ ձեր պատուիրածը կատարել: Պիտի երթամ ուրիշ բժիշկներ տեսնելու»*: Հիւանդը կը դիմէ ուրիշ բժիշկներու եւ աչքի, քիթի, բերանի, լեզուի, ոտքի ու ձեռքի գործողութիւն ընելէ ետք, յուսահատ կը վերադառնայ Օրէնք-բժիշկին մօտ եւ կ'ըսէ. *«Գացի եւ ամէն տեսակ բժիշկներու հանդիպեցայ եւ ամէնուն թելադրածները ըրի, բայց տակաւին նոյն խնդիրները ունիմ՝ մարմինիս նոյն անդամներուն հետ: Պատրաստ եմ ընելու ի՛նչ որ կը յանձնարարես, միայն թէ խնդրեմ օգնէ՛ ինձի»*: Օրէնք-բժիշկը կը պատասխանէ. *«Գիտեմ որ նոր սրտի կարիք ունիս, բայց ես ճեզի նոր սիրտ չեմ կրնար պարգեւել. եկուր ճեզ ծանօթացնեմ ուրիշ բժիշկի մը որուն անունն է Շնորհք: Ա՛ն միայն կրնայ ճեզի տալ նոր սիրտ մը»*: Շնորհք-բժիշկը մեծ ուրախութեամբ կ'ընդունի հիւանդը եւ կը կատարէ անոր սրտի գործողութիւնը եւ անոր մարմինին բոլոր անդամներուն ցաւերը կը փարատին: Հիւանդը անհունօրէն կ'ուրախանայ եւ շնորհակալութիւն յայտնելէ ետք, կ'ըսէ. *«Հետս դրամ չունիմ գործողութեան ծախսը վճարելու համար, քիչ մը համբերէ եւ կը վճարեմ»*: Շնորհք-բժիշկը կ'ըսէ. *«Զաւակս խղաղութեամբ գնա: Սրտիդ գործողութեան ծախսը վճարուեցաւ ասկէ երկու հազար տարի առաջ, երբ Քրիստոս խաչին վրայ իր արիւնը թափեց»*:

«Ո՞ՒՐ Է ՔՈՒ ԵՂԲԱՅՐԴ ԱԲԵԼԸ»

Կայէն նախանձի պատճառով սպաննած էր իր եղբայրը Աբելը եւ հետզհետէ սկսած էր մոռնալ անոր պարագան, երբ յանկարծ լսեց Աստուծոյ ձայնը. *«Ո՞ւր է քու եղբայրդ Աբելը»* (Ծն 4.9): Մարդասպան մը երբեք պիտի չուզէր որ նման սարսազդեցիկ հարցում մը ուղղուէր իրեն: Կայէն գուցէ մտածեց որ յաջողած էր ծածկել իր արարքը: Ան երբեք չէր ակնկալեր որ դէմ յանդիման բերուէր իր գործած ահաւոր մեղքին: Աստուած սակայն, Կայէնին ըրածը իր աչքին առջեւ շարեց (Սղ 50.21):

«Ո՞ւր է քու եղբայրդ Աբելը»: Այս հարցումը ուղղուած է մեզմէ իւրաքանչիւրին: Աստուած իր այս հարցումով ցոյց կու տայ եւ կը սորվեցնէ մեզի, որ մենք պատասխանատու ենք մեր եղբայրներուն եւ քոյրերուն անվտանգութեան համար: Մարդասպանը միայն Ֆիզիքապէս սպաննող մարդը չէ: Մարդասպան են բոլոր անոնք՝ որոնք իրենց յարատեւ քննադատութիւններով, մեղադրանքներով, այպանումներով, գրպարտութիւններով եւ քաղաքամբ, կը կոտորեն իրենց նմաններուն սիրտերը եւ կը տրտմեցնեն անոնց հոգիները:

Մեծ է թիւը այն մարդոց որոնց երբ հարցուի *«Ո՞ւր է քու եղբայրդ Աբելը»*, Կայէնի նման կը պատասխանեն. *«Ձեմ գիտեր, միթէ ես իմ եղբորս պահապանն եմ»* (Ծն 4.9): Այո՛ սիրելիս, մենք մեր եղբայրներուն եւ քոյրերուն պահապաններն ենք: Աստուած մեզ ստեղծած է որպէսզի օգտակար դառնանք մեր շուրջիներուն: Մեր կոչումը գործները վերականգնելն է: Մեր պարտականութիւնը յուսալքուած մարդիկը գօտեպնդելն է: Իր կոչումին եւ պարտականութեան տէր չկանգնող մարդուն ուղղուած է *«Ո՞ւր է քու եղբայրդ Աբելը»* հարցումը:

Ան որ կրնայ օգտակար ըլլալ մարդոց եւ չ'ըլլար, անիկա վնաս է որ հասցուցած կ'ըլլայ մարդկային ցեղին: Լաւութիւն չընելը՝ չարիք գործել է: Նոյնը կը հաստատէ Սուրբ Գիրքը. *«Ով որ շիտակը գիտէ եւ չ'ըներ՝ մեղք է որ կը գործէ»* (Յկ 4.17): Քրիստոնեայ մարդուն առաքելութիւնն է համեմտող աղ ըլլալ իր շրջապատին մէջ: Համեմելու իր կարողութիւնը կորսնցուցած աղը դուրս կը թափուի *«եւ մարդոց ոտքի կոխան կը դառնայ»* (Մտ 5.13): Համեմելու իրենց կարողութիւնը կորսնցուցած մարդիկը բոլոր անոնք են՝ որոնք կը զլանան Աստուծոյ պարգեւած փրկութիւնը հասցնել ուրիշներուն: Աստուած իր շնորհին լոյսը չի ծագեցնէր մեր վրայ որպէսզի գանիկա պահենք կաթսայի տակ (Մտ 5.15):

Սիրելի՛ ընթերցող, եթէ Քրիստոսի փրկութեան պարգեւը ընդունած ես կեանքիդ մէջ, հարց կու տամ քեզի. *«Ո՞ւր են քու եղբայրներդ եւ քոյրերդ: Ո՞ւր են անոնք՝ որոնց փրկութեան պատճառ կրնայիր ըլլալ եւ չեղար: Ո՞ւր են անոնք՝ որոնք քեզի հետ երկինք կը տանիս»*: Ճշմարիտ հաւատացեալը առանձին չի մտներ երկինք: Մենք կրնանք անտարբեր ըլլալ որոշ մարդոց հանդէպ, բայց Աստուած անտարբեր չէ: Աստուած կը հետաքրքրուի ըսելով. *«Ո՞ւր է քու եղբայրդ Աբելը»*:

ԶՎԱԽՆԱԼՈՒ ԳԱՂՏՆԻՔԸ

«Տէրը իմ լոյսս ու փրկութիւնս է, ես որմէ՞ պիտի վախնամ: Տէրը իմ կեանքիս ապաւենն է, ես որմէ՞ պիտի դողամ» (Սղ 27.1): Տուեալ համարով Դաւիթ մարգարէն պատմաոր կու տայ թէ ինչո՞ւ չի՛ վախնար ու չի՛ դողար իր նմաններէն: Մարգարէին գորութեան, անվախութեան եւ քաջութեան գաղտնիքը կը կայանար Աստուծոյ հետ իր ունեցած յարաբերութեան մէջ: Ան գԱստուած դարձուցած էր իր լոյսը, իր փրկութիւնը եւ իր ապաւենը:

Ո՞վ կը վախնայ սայթափելու կեանքի խաւարին դիմաց երբ գԱստուած իր լոյսը դարձուցած է: Ո՞վ կը խորհի որ կրնայ յաւիտենապէս կորսուիլ երբ գԱստուած հոչակած է Փրկիչը իր անձին: Ո՞վ կը մտահոգուի որ կրնայ առանձին, անպաշտպան եւ անապաւեն մնալ Զարին եւ չարագործներուն մղած պայքարին առջեւ երբ գԱստուած յայտարարած է ապաւենը իր կեանքին:

Ամփոփ կերպով անդրադառնանք Դաւիթ մարգարէին Աստուծոյ համար գործածած երեք բնորոշումներուն.–

1– Աստուած մեր ԼՈՅՄՆ է: Լոյսը ամէն բանի ճշմարիտ ինքնութիւնը հանդէս բերող իրականութիւնն է: Լոյսը մեր կեանքի ցամաքն է լուսաւորող եւ յստակացնող տարրն է: Զարագործ մարդը *«կ'ատէ լոյսը եւ լոյսին չի գար, որպէսզի իր գործերը չյայտնուին: Սակայն ով որ կը կատարէ ինչ որ ճշմարիտ է՝ լոյսին կու գայ, որպէսզի յայտնի ըլլայ թէ իր գործերը Աստուծոյ կամօքն համաձայն գործուած են»* (Յե 3.20–21): Սղ 27.1–ին մէջ լոյսը աւելի "աստուածային առաջնորդութեան" իմաստը ունի: Դաւիթին ըսել ուզածը այն է, որ Աստուած առաջնորդեց զինք իր կեանքի ամենամուտք պահերուն ընթացքին: Աստուած լուսաւորեց իր միտքը երբ ան կարեւոր որոշումներ առնելու մարտահրաւերին դիմաց գտնուեցաւ:

2– Աստուած մեր ՓՐԿՈՒԹԻՒՆՆ է: Մարգարէն փրկութիւն բառին ամբողջական գիտակցութիւնը ունէր, որովհետեւ ան յաճախ վայելեց Աստուծոյ փրկութիւնը երեւելի եւ աներեւոյթ թշնամիներուն դէմ պայքարած ատեն: Աստուած մնայուն կերպով փրկեց զինք Ֆիզիքական եւ հոգեւոր վտանգներէ: Այն ինչ որ Աստուած ըրաւ Դաւիթին համար, նո՛յնը կ'ընէ այսօր մեզի համար: Ան կը փութայ փրկելու մեզ ամէն անգամ երբ իր օգնութեան կը դիմենք: Ան ժամանակաւոր փրկութեան կողմէն, կը պարգեւէ նաեւ յաւիտենական փրկութիւն:

3– Աստուած մեր ԱՊԱԻԷՆՆ է: Դաւիթ մարգարէին կեանքը սերտողներ գիտեն, որ եթէ Աստուած Դաւիթին ապաւեն եւ գորավիզ չկանգնէր, Դաւիթ ո՛չ միայն իր թշնամիներուն կողմէ կրնար սպաննուիլ, այլեւ յաւիտենապէս կրնար կորսուիլ: Երկար տարիներով վախն ու սոսկումը տիրեցին Դաւիթի սրտին, մինչեւ որ ան փորձառաբար սորվեցաւ ամբողջապէս վստահիլ եւ ապաւինիլ Աստուծոյ: Դաւիթին թշնամիները շա՛տ էին: Ան պէտք ունէր Աստուծոյ նման Ապաւենի մը: Իսկ դուն, սիրելի՛ բարեկամ, պէտք չունի՞ս տիեզերքի մեծ Ապաւենին:

ԿԱՐԻՔԸ ԿԱՅ ԱՆԿԵՂԾ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐՈՒ

Յանախ երբ լուրջ նեղութիւններու կը հանդիպինք եւ մենք զմեզ յուսահատութեան սեմին կանգնած կը գտնենք, կարիքը կը զգանք անկեղծ բարեկամներ մեր շուրջ տեսնելու: Բարեկամներ, որոնք ունենան օգնող ձեռք, խրախուսիչ լեզու, ունկնդրող ականջ եւ հասկացողութիւն ցուցաբերող սիրտ: Նեղութեանց ժամանակ է որ իրական բարեկամները հանդէս կու գան: Նեղութեան ընթացքին չօգնող եւ բարիք չընող բարեկամը արժանի չէ իբրեւ բարեկամ բնորոշուելու:

Բարեկամը միայն մեր յաջողութեանց ատեն մեր հետ պտըտողն ու մեր կողքին եղողը չէ, այլ նաեւ ան է՝ որ նեցուկ կը կանգնի մեզի, երբ ձախորդութիւններու կը հանդիպինք: Գրիչ մը հետեւեալը ըսած է. *«Յաջողութիւնը բարեկամներ ձեռք կը ձգէ, իսկ ձախորդութիւնը կը փորձէ զանոնք»:* Այո՛, մեզի պատահող պատահարները փորձաքարեր են որոնց կը բաղիսին մեր բարեկամները, կա՛մ փշրուելու անոնց կողմէ եւ կա՛մ փշրելու համար զանոնք եւ մեզի օգտակար դառնալու:

Հարկաւ զգոյշ պէտք է ըլլանք «բարեկամ» անունը չտալու ամէն մարդու որ կ'օգնէ իր նմաններուն նեղութեան ընթացքին: Քիչ չէ թիւը կարծեցեալ այն բարեկամներուն որոնք անձնական հաշիւներէ եւ շահերէ մղուած կ'օգնեն իրենց նմաններուն: Մէկը կրնայ հոգ տանիլ ծերուկի մը, խնամել զինք, հիւանդանոց տանիլ, ո՛չ թէ որովհետեւ անկեղծ քրիստոնեայ բարեկամ մըն է, այլ որովհետեւ աչք ունի տնկած անոր դրամին եւ ամբողջ ունեցուածքին վրայ:

Նեղութեանց ժամանակ անձնական հաշիւներէ մղուելով մեզի մօտեցող ու օգնող «բարեկամը», չարագործ թշնամի մը կը նկատուի Աստուծոյ աչքին: Նման մէկը մեր ցաւը կը կրկնապատկէ: Նման «բարեկամ» մը կարեկցական ո՛չ մէկ զգացում ունի մեզի հանդէպ: Այսպիսի մարդ մը Սատանայէն աւելի գէշ է, որովհետեւ ան կ'օգտագործէ իր եղբոր գորուածութիւնն ու ինկածութիւնը ինքզինքնէ բարձրացնելու համար: Այսպիսին էին Յոբին երեք բարեկամները: Անոնք որպէս թէ միտքարելու եկան (Յոբ 1.11), բայց ամէն ճիշդ թափեցին Յոբին անընտիր եւ յանցապարտ ըլլալը ապացուցանելու, որպէսզի կարենային իրենք զիրենք արդար ցուցնել: Կեղծաւոր բարեկամը աւելի վնասակար է քան անկեղծ թշնամին: Հեղինակ մը հետեւեալը կը հաստատէ. *«Կը նախընտրեմ անկեղծաբար ատուիլ քան կեղծաւորաբար սիրուիլ»:*

Սիրելի՛ ընթերցող, պէտք է ընդունինք որ առանց պակասութեան բարեկամ չկա՛յ: Գրիչ մը կ'ըսէ. *«Ով որ առանց պակասութեան բարեկամ կը փնտռէ առանց բարեկամի կը մնայ»:* Մենք սէ՛ր է որ պէտք է փնտռենք մեր բարեկամներուն մէջ եւ ո՛չ թէ կատարելութիւն: Միայն մէկ Բարեկամ կայ որուն մէջ պակասութիւն չկա՛յ, այն ալ Քրիստոս է (Յե 15.13-15): Քրիստոս այն կատարեալ բարեկամն է, որ զոհուեցաւ անկատարներու համար որպէսզի մեզ կատարելութեան առաջնորդէ:

ՄԻՇՏ ԶԷ ՈՐ Կ'ԸՄԲՈՒՆԵՆՔ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԳՈՐԾԵԼԱԿԵՐՊԸ

Աստուած Եսայի մարգարէին միջոցաւ կը յիշեցնէ մեզի որ իր մտածելակերպն ու գործելակերպը ամբողջութեամբ տարբեր է մերինէն (Ես 55.8-9): Հետեւեալ պատմութիւնը կրնայ պատիկ գաղափար մը տալ մեզի Աստուծոյ գործելակերպին մասին:

Ժամանակին կ'ապրէր նգնաւոր մը որ կը դժուարանար հասկնալ Աստուծոյ գործելակերպը: Ան կը խնդրէ Աստուծմէ որ օգնէ իրեն իր գործելակերպը հասկնալու: Աստուած անոր մօտ կը դրկէ հրեշտակ մը որպէսզի բացատրէ անոր իր գործելակերպը: Օր մը հրեշտակն ու նգնաւորը նամբայ կ'ելլեն տեղ մը երթալու համար: Երբ գիշերը վրայ կը հասնի, կը մտնեն տուն մը եւ հոն կը գիշերեն: Առաւօտ երբ պիտի մեկնէին, հրեշտակը այդ տունէն կը գողնայ ոսկեղէն կուժ մը: Ճգնաւորը այս տեսնելով կը զարմանայ բայց բան մը ըսելու չի համարձակիր:

Կը շարունակեն իրենց նամբան մինչեւ մթննալը: Գիշերը աղֆատ մարդու մը հիւրերը կ'ըլլան: Առաւօտուն երբ պիտի մեկնէին, հրեշտակը կ'այրէ աղֆատ մարդուն տունը: Ճգնաւորը անհանգիստ կ'ըլլայ բայց դարձեալ չի խօսիր: Երրորդ օրը կը գիշերեն հաւատացեալ ընտանիքի մը մօտ: Առաւօտուն հրեշտակը տանտիկիւնէն կը խնդրէ որ թոյլ տայ որ իր գաւակը ուղեկցի իրենց, որպէսզի նամբան ցոյց տայ իրենց: Տանտիկիւնը կը յօժարի: Երբ կամուրջի մը վրայէն կ'անցնէին, հրեշտակը կամուրջէն վար ջուրին մէջ նետեց մանուկը եւ մանուկը մեռաւ: Ճգնաւորը այս տեսնելով, ալ չկրցաւ հանդուրժել եւ բացատրութիւն պահանջեց հրեշտակէն իր կատարածներուն վերաբերեալ:

Հրեշտակը ըսաւ.- *«Առաջինին կուժը գողցայ, որովհետեւ կուժին մէջի ջուրը թունաւորուած էր եւ առաւօտուն եթէ անկէ խմէին՝ պիտի մեռնէին: Երկրորդին տունը այրեցի, որովհետեւ գիտեմ որ հիմա քանի մը մեթր առջեւ պիտի փորէ նոր տուն մը շինելու համար իրեն, եւ երբ փորէ՝ հողին տակ բաւական ոսկի պիտի գտնէ: Հետեւաբար, տունը այրեցի որպէսզի գինձ այդ ոսկիին առաջնորդեմ: Իսկ գալով երրորդ ընտանիքին, անոնք երկար տարիներով աղօթեցին որ Աստուած իրենց գաւակ մը շնորհէ: Երբ գաւակ մը ունեցան, դադրեցան աղօթական կեանք մը ապրելու եւ զԱստուած պաշտելու փոխարէն սկսան իրենց միածին գաւակը պաշտել: Ես մեոցուցի իրենց գաւակը որպէսզի վերադառնան աղօթական իրենց կեանքին»:*

Սիրելի՛ ընթերցող, պայման չէ որ հասկնամք մեր կեանքին մէջ Աստուծոյ բոլոր կատարածները որպէսզի հաւատանք իրեն: *«Անիկա ամենակարող է, չենք կրնար հասկնալ զանիկա»* (Յոր 37.23): Աստուած չ'ուզեր որ անպայման հասկնամք իր գործելակերպը, բայց ան կ'ուզէ որ մէկ բան հասկնամք, այն՝ որ ինք մեզի ի նպաստ կը գործէ:

ՄԵՆՔ ԿՈՉՈՒԱԾ ԵՆՔ ՅԱՂԹԵԼՈՒ

Յայտնութեան Գիրքին 5-րդ եւ 6-րդ գլուխներուն մէջ եօթը «տարբեր» խոստումներ կը տրուին յաղթող մարդուն: *Առաջին*.- յաղթող մարդուն իրաւունք պիտի տրուի քաղաքը Սատուծոյ դրախտին մէջ գտնուող կեանքի ծառէն (Յյտ 2.7): *Երկրորդ*.- յաղթող մարդը «երկրորդ մահէն պիտի չվնասուի» (Յյտ 2.11): *Երրորդ*.- Քրիստոս կը խոստանայ որ յաղթողին քաղաքի պիտի տայ պահուած մանանայէն. ինչպէս նաեւ պիտի տայ «մահուր գիրքը, ուր գրուած է նոր անուն մը, որ բացի ստացողէն՝ ո՛չ ոք գիտէ» (Յյտ 2.17): *Չորրորդ*.- յաղթողին իշխանութիւն պիտի տրուի ազգերուն վրայ (Յյտ 2.26): *Հինգերորդ*.- յաղթանակողը ներմակ պիտի հագնի. եւ անոր անունը պիտի չջնջուի կեանքի գիրքէն, եւ Քրիստոս իր Հօրը եւ անոր հրեշտակներուն դիմաց զայն իրեն հետեւորդ պիտի դաւանի (Յյտ 3.5): *Վեցերորդ*.- յաղթող մարդը պիտի դառնայ Սատուծոյ տաճարին սիւներէն մէկը, «ուրկէ այլեւս դուրս պիտի չելլէ» (Յյտ 3.12): Եւ *եօթներորդ*.- ով որ յաղթանակէ՝ անոր իրաւունք պիտի տրուի Քրիստոսի հետ նստելու իր գահին վրայ, այնպէս՝ ինչպէս որ Քրիստոս յաղթեց եւ բազմեցաւ իր Հօրը հետ իր գահին վրայ (Յյտ 3.21):

Ճշմարիտ քրիստոնեայ մարդը պատերազմի մէջ է «երկինքի տակ գտնուող չար ոգիներուն, իշխանութիւններուն եւ պետութիւններուն, այս խաւար աշխարհի տիրակալներուն դէմ» (Եփ 6.12): Պատերազմէ պէտք չէ վախնանք, որովհետեւ Սատուած մեզի հետ է մեզ յաղթական դուրս բերելու համար պատերազմէն: Ասիկա Սատուծոյ խոստումն է մեզի. «Անոնք ինչպէս որ դէմ պիտի պատերազմին, բայց պիտի չկրնան ինչպէս յաղթել, որովհետեւ ես ինչպէս որ հետ եմ ինչպէս որ պատերազմելու համար» (Եր 1.19):

Վախը կը ջլատէ պայքարելու մեր գորութիւնը: Վախը պատճառ կը դառնայ որ յաղթելու ամէն յոյս կորսնցնենք: Աստուած չ'ուզեր որ փորձիչին եւ փորձութեանց դիմաց նկիւնք, նահանջենք եւ ընկրկինք: Աստուած կ'ուզէ որ ընդդիմամարտութեան եւ ընդդիմադրութեան ոգին մեր յատկանիշը ըլլայ, մեր կեանքի ընթացքն ու նկարագիրը ըլլայ: Աստուածասէր մարդիկ նաեւ պատերազմասէր մարդիկ կ'ըլլան: Աստուան շատ լաւ գիտէ որ իրենց հոգիներուն փրկութեան համար կատաղօրէն պայքարող մարդիկ՝ կը մերժեն պարտութիւն կրել:

Յաղթելու մտադրութեամբ քամբայ պէտք է ելլենք: Չմտածենք մեր Ոստիին գորութեան մասին, այլ փորձենք մեր ուշադրութիւնը կեդրոնացնել Սատուծոյ գորութեան վրայ: Պէտք է մնայուն կերպով յիշենք որ մեր «Փրկիչը գորաւոր է» (Եր 50.34): Մենք ամենայաղթ եւ ամենագոր Փրկիչին գինուորներն ենք: Մեր Փրկիչը ի՛նքն է որ մեր ձեռքերը «պատերազմի կը վարժեցնէ» (Սղ 18.34): Մենք ամէնիշխան Սատուծոյ իշխանաւոր գաւակն ենք: Օգտագործենք մեզի տրուած իշխանութիւնը եւ ճգնենք Չարին գլուխը (Ղկ 10.19): Միշտ հաւատքի բարի պատերազմը ինչպէս միշտ Պօղոս առաքեալ եւ յաղթեց (Բ.Տմ 4.7-8):

ՄԵՆՔ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՏՈՒՆՆ ԵՆՔ

Քրիստոնեայ մարդը իբրև անհատ կոչուած է Աստուծոյ տաճարը (Ա.Կր 3.16), Քրիստոսի տունը (Եբր 3.6), Սուրբ Հոգիին տաճարը (Ա.Կր 6.19): Քրիստոնեաներ իբրև հաւաքականութիւն նաեւ կոչուած են տաճար եւ բնակարան Աստուծոյ (Եփ 2.20-22): Անոնք կը ներկայանան իբրև «հոգեւոր տաճար» (Ա.Պտ 2.5): Տուեալ համարներու լոյսին տակ, Աստուած կը բնակի թէ՛ անհատ քրիստոնեային մէջ եւ թէ՛ եկեղեցիին (հաւատացեալներու բազմութեան) մէջ: Սա արդէն ցոյց կու տայ, որ անհատ հաւատացեալը արժէք է Աստուծոյ համար:

Աստուած չի բնակիր անապաշխար մարդոց մէջ: Անապաշխար մարդը մեղքի բնակարան է: Աստուած եւ մեղքը միասնաբար եւ միատեղ չեն կրնար բնակիլ: Ինչպէս մեզմէ ո՛չ ոք կ'ընդունի բնակիլ գարշահոտ բնակարանի մը մէջ, այնպէս ալ Աստուած չի բնակիր մեղքերով գարշահոտ դարձած անհատներու մէջ: Մեղքի գարշահոտութիւնը միայն Սուրբ Հոգիին բուրմունքով կրնայ փարատիլ: Մեղքի գարշահոտութենէն մեզ ձերբզատելու համար էր որ Քրիստոս մարդկային մեր բնութիւնը առաւ եւ *«մարդ եղաւ եւ մեր միջեւ բնակեցաւ»* (Յհ 1.14): Ան մեր միջեւ բնակելով՝ մաքրեց մեզ եւ մեր մէջ բնակեցաւ: Մենք չէ որ մենք զմեզ իբրև տուն ընծայեցինք Քրիստոսի: Քրիստոս մեզ իր արիւնով գնեց (Յյտ 5.9, Ա.Կր 6.20) եւ դարձուց իր տունը: Պօղոս առաքեալ մեզ կը կոչէ Քրիստոսի սեփական տունը (Եբր 3.6): Այլուր, ան կը յիշէ որ մենք մեր մարմինները իբրև տաճար առինք Աստուծմէ, ահա թէ ինչո՛ւ մենք չենք մեր անձերուն տէրը (Ա.Կր 6.19): Մեր անձերուն տէրը Տէրը ի՛նքն է:

Սուրբ Գրիգոր Տաթեւացի կ'ըսէ. *«Ինչպէս կառուցողը կը բնակի իր կառուցած շէնքին մէջ, այնպէս ալ՝ մեզ (կառուցող) ստեղծող Աստուած՝ կը բնակի մեր մէջ»*: Աստուած երբեք պիտի չյայտարարէր որ ինք կը բնակի կամ կ'ուզէ բնակիլ մարդոց մէջ, եթէ երբեք զանոնք չէր ստեղծած իբրև բնակարան իրեն: Շատեր հարց կու տան թէ ինչպէ՞ս ողորմածն Աստուած կրնայ բնակիլ մեղքով ողորմելի դարձածներու մէջ: Ինչպէ՞ս Կատարեալն ու Կատարելութիւնը կրնան բնակիլ կատարելապէս անկատարներու մէջ: Ինչպէ՞ս բացարձակ Սուրբը բնակութիւն կրնայ հաստատել աշխարհով ու աշխարհայինով եղծուածներու ներսիդին:

Ո՞ւր պէտք է փնտոյնել այս բոլորին պատասխանը եթէ ոչ Քրիստոսի հրաշալի մարդասիրութեան մէջ: Քրիստոս մեզ սիրելուն համար է որ կու գայ մեր մէջ բնակելու: Քրիստոսն է եւ Քրիստոսի՝ մէջ ամէն բանի պատասխանը: Քրիստոսն է պատասխանը տանջահար սիրտերու կանչին: Քրիստոսէ հեռու ամէն հարց եւ հարցում անպատասխան կը մնայ, ամէն փափաք՝ անկատար, ամէն եռանդ՝ ապարդիւն: Քրիստոսէ դուրս ամէն բան դառն ու դատարկ է, ամէն բան անհամ եւ անբոյր է: Ան որուն մէջ կը բնակի Քրիստոս՝ կը դառնայ բնակարան սրբութեան, փարոս խաղաղութեան, հրաբուխ սիրոյ եւ աղբիւր զօրութեան:

ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՄԱՐԴՆ ՈՒ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԱՐԴԸ ՓՈՐՁՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԴԷՄ ՅԱՆԴԻՄԱՆ

Աշխարհի երեսին վրայ ապրող ամեն մարդ, հարուստ թե աղքատ, բարձրաստիճան թե խոնարհ դասակարգի պատկանող, ուսեալ թե անուս, բոլորն ալ անխտիր ենթակայ են փորձութիւններու: Փորձութիւններու դիմաց անյողողող մնալը կապ չունի վերոյիշեալ դասակարգերէն մէկու կամ միւսին պատկանելուն հետ, այլ հաւատացեալ կամ անհաւատ ըլլալուն հետ կապ ունի: Քրիստոսով Աստուծոյ չորդեգրուած մարդը եւ Սուրբ Հոգիին գորութեամբ չլիցֆաւորուած մարդը, չի կրնար անդրդուելի մնալ ծանրակշիռ փորձութիւններու դիմաց: Աստուած նեցուկ, պաշտպան եւ առաջնորդ կ'ըլլայ իր գաւակներուն, իսկ անոնք որոնք հաւատքի ցամբով իր գաւակները չեն դարձած, անոնք փորձութիւններու ժամանակ չեն վայելեր նախախնամութեան գորակցութիւնն ու առաջնորդութիւնը:

Խաչեալին զինուորը չեղող մարդը առանձին է փորձութիւններու դիմաց: Ի՞նչ ողբերգութիւն է առանձին մնալ փորձութեանց ալիքներուն կատաղութեան դիմաց երբ առիթը ունինք Քրիստոսի գալու եւ զայն մեր թիկնապահը դարձնելու: Ճշմարիտ քրիստոնեայ մարդը առանձին չէ իր յաջողութիւններուն եւ ձախողութիւններուն մէջ, իր վիշտերուն եւ ուրախութիւններուն մէջ: Քրիստոս իրեն հետ է այդ բոլորին մէջ: Եսայի մարգարէն կը վկայէ որ Աստուած կը ցաւի երբ մեզ ցաւի ու նեղութեան մէջ կը տեսնէ (Ես 63.9):

Հոգեւոր վերածնունդ ապրած մարդուն վերաբերմունքը փորձութեան ընթացքին տարբեր է հոգեւոր վերածնունդ չապարած մարդուն վերաբերմունքէն: Հաւատացեալ մարդը երբ փորձութեան հանդիպի, առաւել եւս կը փարի աստուածապարգեւ իր հաւատքին, իսկ թերահաւատ մարդը երբ փորձութեան հանդիպի, աւելի՛ կը մխրճուի անհաւատութեան տիղմին մէջ: Հոգեւոր մարդուն համար յարուցուած դժուարութիւն մը օրհնութեան պատճառ կը դառնայ, իսկ մարմնասէր մարդուն համար՝ անէծքի առիթ:

Փորձութիւնը հաւատացեալ մարդուն սիրտը կը կակուղցնէ եւ կը գորացնէ, իսկ թերահաւատ մարդուն սիրտը աւելի՛ կը խստացնէ եւ կը տկարացնէ: Փորձութիւններու հանդիպիլը ոմանց փրկութեան կ'առաջնորդէ եւ ոմանց ալ կործանումի: Քրիստոսի սիրոյն փորձանքներէ անցնիլը մի՛շտ օրհնութեան է որ կ'առաջնորդէ: Ամօթ չհամարենք Քրիստոսի համար չարչարուիլը, այլ փառք: Փառքի Տիրոջ համար չարչարուիլը մեզ փառքի՛ է որ կ'առաջնորդէ: *«Քրիստոսի չարչարանքներուն մասնակից կ'ըլլանք՝ որպէսզի իր փառքին եւս մասնակից ըլլանք»* (Հո 8.17): Քրիստոս փորձառաքար գիտէ թէ ի՞նչ կը նշանակէ փորձութեան մէջ ըլլալ: Քանի որ *«Քրիստոս չարչարուելով փորձուեցաւ, կրնայ օգնել փորձութեան մէջ եղողներուն»* (Եբր 2.18):

ԲԱՐԵԼՈՆԻ ԱՇՏԱՐԱԿԸ ՇԻՆՈՂՆԵՐԸ ԵՒ ՄԵՆՔ

Ընդարձակ բացատրութիւններ կարելի է ներկայացնել Բաբելոնի աշտարակաշինութեան դրուագին վերաբերեալ, բայց մեր միտքը կ'ամփոփենք հիմնական չորս կէտերու մէջ.–

1.– Բաբելոնի աշտարակաշինութիւնը ցոյց կու տայ մարդոց անվստահութիւնը Աստուծոյ եւ անոր խոստումին նկատմամբ: Աստուած խոստացած էր անգամ մըն ալ ջրհեղեղ չընել եւ մարդիկը չբնաջնջել (Մն 8.21–22), բայց մարդիկ չուզեցին հաւատալ Աստուծոյ խոստումին, ընդհակառակը, մտածեցին շինել աշտարակ մը *«որուն գլուխը մինչեւ երկինք հասնի»* (Մն 11.4), որպէսզի գերծ մնային ջրհեղեղի վտանգէն: Մենք ալ արդեօք անվստահութեամբ չե՞նք լեցուած Աստուծոյ հանդէպ: Մեր շրջապատին մէջ բազմաթիւ են անոնք՝ որոնք իրենց կեանքին մէջ ունին տեսակ–տեսակ «Բաբելոնի աշտարակներ», որոնց կը վստահին եւ որոնցմով *«մինչեւ երկինք հասնի»* կը կարծեն: Ոմանց համար դրամն է իրենց «Բաբելոնի աշտարակը», ուրիշներուն համար՝ դիրքն ու աթոռն է, այլոց համար՝ մարմնաւոր կամ մտային կարողութիւններն են, եւայլն:

2.– Բաբելոնի աշտարակաշինութիւնը Աստուծմէ անկախ ապրելու փորձ մըն էր: Բաբելոնի աշտարակը շինողները չուզեցին կախեալ ըլլալ իրենց Արարիչէն: Անոնք մերժեցին Աստուծոյ իշխանութեան ենթակայ ըլլալ: Խորքին մէջ, Բաբելոնի աշտարակաշինութիւնը ինքնագլխութիւն հռչակելու փորձ մըն էր: Իսկ գալով մեզի, մենք եւս երբեմն չե՞նք փորձեր Աստուծմէ անկախ կեանք մը ապրիլ: Ինչո՞ւ մէկ եւ միակ Գլուխին դէմ փորձենք գլուխ ցցել: Ինչո՞ւ մերժենք Աստուծոյ սիրոյ եւ խաղաղ իշխանութեան ենթակայ ըլլալ, եւ անոր փոխարէն, կամաւորաբար յանձն առնենք իշխուիլ աշխարհի կործանարար հրապոյրներուն կողմէ:

3.– Աստուծոյ ծրագիրն էր որ մարդիկ անին, բազմաճան եւ ամբողջ աշխարհը լեցնեն, իսկ Բաբելոնի աշտարակը շինողներուն նպատակն ու ծրագիրը Աստուծոյ ծրագիրին նիշդ հակառակն էր: Անոնք իրարու ըսին. *«Եկէ՛ք աշտարակ մը շինենք... որ չըլլայ թէ բոլոր երկրի վրայ ցրուինք»* (Մն 11.4): Աստուած խանգարեց անոնց ծրագիրը եւ իր ծրագիրը իրագործեց (Մն 11.8): Նայի՛նք մեր անձերուն: Մենք ալ արդեօք մեր ծրագիրներու իրականացման համար չի՞ պատահիր որ անտեսենք Աստուծոյ ծրագիրն ու նպատակը: Աստուծոյ կամքին կատարումը մեզի համար առաջնահերթութիւն պէտք է ըլլայ (Մտ 6.33):

4.– Բաբելոնի աշտարակաշինութիւնը ամբարտաւանութեան եւ փառամոլութեան պատկերացումն էր. *«Մեզի անուն շինենք»* (Մն 11.4): Բաբելոնի աշտարակը շինողներուն կարելոր նպատակներէն մին էր նաեւ համբաւ ունենալ իրենց ժամանակի աշխարհին մէջ: Անոնք կ'ուզէին իրենց շրջակայ երկիրներուն փառաբանանքին առարկան դառնալ: Մեր մէջ ալ քիչ չէ թիւը նման փափաք ունեցողներուն: Եկէ՛ք երբեմն յիշեցնենք իրարու Աստուծոյ խօսքը. *«Իմ փառքս ուրիշին չեմ տար»* (Ես 42.8):

ՀԵՐՈՎԴԷՍ ԱԳՐԻՊՊԱՍԸ ԵՒ ՄԵՆՔ

Առիթով մը երբ Հերովդէս Ագրիպպաս իր թագաւորական գգեստը հագած՝ նստած էր ատեան եւ հրապարակաւ կը խօսէր ժողովուրդին հետ, յանկարծ ամբոխը աղաղակեց, ըսելով. *«Մարդ մը չէ՛ խօսողը, այլ Աստուած»*: Այս խօսքը արտասանուածին պէս *«տեղնուտեղը Տիրոջ հրեշտակը հարուածեց գայն, քանի որ փառքը Աստուծոյ չվերագրեց: Որդնալից եղաւ եւ այդպէս շունչը փչեց»* (Գրծ 12.21-23):

Այս դրուագը ազդարարութիւն մըն է բոլոր անոնց՝ որոնք կը փորձեն Աստուծոյ փառքը յափշտակել: Արարածը իբրեւ Արարիչ պէտք չէ յոխորտայ: Մարդոցմէ փառք ու փառաբանութիւն փնտոող մարդը՝ Աստուծոյ իրաւունքն է որ յափշտակած կ'ըլլայ: Աստուծոյ բացարձակ իրաւունքն է իր արարածներուն կողմէ մեծարուիլն ու բարձրացուիլը, փառաւորուիլն ու փառաբանուիլը: Աստուած Եսայի մարգարէին բերնով կ'ըսէ. *«Ես իմ փառքս ուրիշին չեմ տար»* (Ես 48.11): Այն ինչ որ Աստուած չ'ուզեր ուրիշին տալ՝ մենք «բո՛ւ կերպով» չփորձենք առնել իրմէ:

Դատապարտելին միայն մեր անձերուն համար փառք փնտոելը չէ, այլ նաեւ ուրիշները փառաւորելն է Աստուծոյ չափ եւ Աստուծմէ աւելի: Մենք տեսած ենք մարդիկ որոնք աժան գովեստներով կը փափայեն բարձր պաշտօններու վրայ գտնուողները՝ անոնց «աչքը մտնելու» համար: Մենք հանդիպած ենք մայրերու որոնք իրենց գաւակները Աստուծմէ աւելի կը սիրեն: Հանդիպած ենք ամուսիններու որոնք իրենց կիները Աստուծմէ աւելի կը պատուեն: Այս բոլորին մէջ ամենավատը, հանդիպած ենք մարդոց *«որոնք չարին բարի կ'ըսեն ու բարիին՝ չար. որոնք խաւարը՝ լոյսի տեղ ու լոյսը խաւարի տեղ կը դնեն»* (Ես 5.20):

Հերովդէս Ագրիպպասի կեանքէն շատ կարեւոր դաս մը ունինք սորվելու: Ան կը գտնուէր նիւթական բացառիկ պայմաններու մէջ: Ան դարձած էր իրեն մօտիկ եղող մարդոց փառաբանանքին ու պաշտամունքին առարկան: Ան ինքզինք ամէն իմաստով ապահով եւ հանգիստ կը գգար: Մեզմէ ո՞վ չի գիտեր որ կործանումը յանկարծ կրնայ վրայ հասնիլ ճիշդ այն պահուն երբ մենք գմեզ ապահով կը գգանք: Պօղոս առաքեալ նաեւ կը հաստատէ այս իրողութիւնը. *«Երբ որ մարդիկ ըսեն՝ "Հանգիստ ենք եւ ապահով", ճիշդ այն ատեն՝ յանկարծակի վրայ պիտի հասնի կործանումը...»* (Ա.ԹԿ 5.3):

Զկա՛յ հանգիստ առանց *«Ես հանգիստ պիտի տամ ձեզի»* ըսողին (Մտ 11.28): Զկա՛յ ապահովութիւն առանց Աստուծոյ, որ իշխանութիւն ունի մարդիկը ապահովութեամբ բնակեցնելու (Սղ 4.8): Աշխարհի ամենահարուստ եւ բարձրագոյն դիրք ունեցող մարդն անգամ օր մը կրնայ ըսել. *«Հանգիստ էի ու զիս ննջեց ու վիզէս բռնելով՝ զիս ջախջախեց...»* (Յոբ 16.12): Զգո՛յ՛ ըլլանք: Մարդոց կողմէ եւ մարդոց ներկայութեան փառաւորուիլ սիրող մարդը՝ կրնայ թշուառագոյն կեանքի աւարտ մը ունենալ ինչպէս էր պարագան Հերովդէս Ագրիպպասի:

ԱՍՏՈՒԱԾ ԿՐՆԱՅ ՀԵՌԱՆԱԼ ՄԱՐԴԷՆ ՈՐՈՇ ԺԱՄԱՆԱԿԻ ՄԸ ՀԱՄԱՐ

«Քանզի ես Եփրեմին առիւծի պէս եւ Յուդայի տանը առոյգ առիւծի պէս պիտի ըլլամ. ես, ե՛ս պիտի պատանեմ ու պիտի երթամ: Պիտի տանիմ ու ազատող մը պիտի չըլլայ: Ես կրկին իմ տեղս պիտի դառնամ, մինչեւ անոնք իրենց յանցաւոր ըլլալը խոստովանին ու իմ երեսս փնտռեն: Երբ նեղութեան մէջ փութով գիս փնտռեն ու ըսեն. "Եկէ՛ք, Տիրոջը դառնանք, որովհետեւ անհկա զարկաւ ու անհկա մեզ պիտի բժշկէ: Անհկա վիրաւորեց ու անհկա պիտի կապէ, երկու օրէն մեզ պիտի կենդանացնէ, երրորդ օրը մեզ պիտի կանգնեցնէ ու անոր առջեւ պիտի ապրինք"» (Ովս 5.14-15 եւ 6.1-2):

Այս խօսքը ազդարարութիւն մը չէ Եփրեմի եւ Յուդայի համար միայն, այլ ազդարարութիւն մըն է բոլոր անոնց համար՝ որոնք յամառօրէն կը շարունակեն մերժել դարձի գալ եւ հնազանդիլ Աստուծոյ կամքին: Եթէ մարդ անհատը որոշ մեղքի մը հանդէպ սէր ունի եւ հաճոյք կը ստանայ անկէ եւ չ՛ուզեր այդ մեղքէն ձերբազատիլ, կրնայ հանդիպիլ պատմութեան մեծագոյն աղէտին: Այդ աղէտը Աստուծոյ հեռացումն է անզիղջ մարդէն. *«Ես կրկին իմ տեղս պիտի դառնամ»:*

Թէպէտ Աստուած կը յայտարարէ որ կրնայ *«կրկին իր տեղը դառնալ»*, այսինքն՝ հեռանալ անզիղջ մարդէն, բայց այդ հեռացումը յաւիտենական հեռացում չէ, այլ՝ ժամանակաւոր եւ նպատակաւոր: Ի՞նչ է Աստուծոյ նպատակը անզիղջ մեղաւորէն հեռացումին: Իր նպատակը մեղաւորը մեղքերու խոստովանութեան եւ Աստուած փնտռելու աշխատանքին մղելն է: Ա՛յդ է ինչ որ ցոյց կու տայ տուեալ համարին երկրորդ կէտը. *«Մինչեւ անոնք յանցաւոր ըլլալը խոստովանին ու իմ երեսս փնտռեն»:*

Այդ «մինչեւ» բառը կը պարզէ որ Աստուծոյ գթութեան եւ շնորհի դուռը մի՛շտ բաց է անզիղջ մեղաւորին առջեւ: Այս իրողութիւնը սակայն, պատճառ մը պէտք չէ ըլլայ մտածելու որ հիմա կրնանք Աստուծմէ հեռու կեանք մը ապրիլ եւ յետոյ գոջալ եւ կրկին Աստուծոյ դառնալ: Աստուած եթէ որոշէ *«կրկին իր տեղը դառնալ»*, մեղաւորը առաւել եւս կը միսրնուի մեղքի տիղմին մէջ (Հո 1.28): *«Ես կրկին իմ տեղս պիտի դառնամ»* խօսքով, Աստուած ըսել կ՛ուզէ որ ինք այլեւս պիտի զլանայ առաջնորդել մեղաւոր մարդը եւ թոյլ պիտի չտայ որ ան զգայ իր պաշտպանարար ներկայութիւնը: Երբ Աստուած հեռանայ մարդէն, մարդը լիովին կը կորսնցնէ սրբութեամբ ապրելու իր փափաքը եւ կատարելութեան հասնելու ամէն ձգտում կը ցամքի իր ներսիդին: Աստուած կրնայ որոշել յաւիտենապէս հեռանալ մարդէն միայն այն ատեն՝ երբ սպառին բոլոր այն միջոցները որոնց ան դիմեց մարդը իրեն դարձնելու համար: Սիրելի՛ ընթերցող, բոլոր միջոցները չսպառած, երկու՛ր դառնանք Աստուծոյ եւ ան *«երկու օրէն»* այսինքն՝ շուտով *«մեզ պիտի կենդանացնէ»:*

ՅԻՍՈՒՍԻ ՁԵՌՔԵՐԸ

Յիսուսի ձեռքերը մեզ ստրկացնող ձեռքեր չեն, մեր ազատութիւնը կաշկանդող ձեռքեր չեն, մեզ հարուածող ձեռքեր չեն: Քրիստոսի ձեռքերը մեղքի ստրուկներուն ազատութիւն շնորհող ձեռքեր են, աղփատը փոշիէն վեր բարձրացնող ձեռքեր են, տապալածը վերականգնեցնող եւ հոգեւորապէս մեռածները վերակենդանացնող ձեռքեր են: Տակաւին, Յիսուսի ձեռքերը գթութեամբ եւ սիրով լեցուն ձեռքեր են, շնորհաբաշխ եւ պարգեւաբաշխ ձեռքեր են, օրհնող եւ օգնող ձեռքեր են, մաքրող եւ սրբող ձեռքեր են, զօրացնող եւ ամրապնդող ձեռքեր են:

Յիսուսի ձեռքերը բուժող ձեռքեր են: Երբ բորոտ մը ծնրադրեց Յիսուսի առջեւ եւ աղաչեց իրեն որ գինք մաքրէ, «*Յիսուս գթաց եւ ձեռքեր կրկարելով դպաւ անոր*» եւ մաքրեց (Մր 1.40-41): Սիրելի՛ ընթերցող, չե՞ս ուզեր որ Յիսուս քեզի ալ դպնայ եւ մաքրէ: Հաւանաբար Ֆիզիքապէս բորոտ մը չես, բայց քեզ կը հրաւիրեմ որ մտածես այլ տեսակի բորոտութիւններու մասին, որոնք աւելի վտանգաւոր են եւ յաւիտենապէս կործանող: Եթէ երբեք ունիս նախանձի կամ ատելութեան բորոտութիւնը, բամբասանքի կամ գրպարտութեան բորոտութիւնը, անապաշխարութեան կամ թերահաւատութեան բորոտութիւնը, կամ այլ տեսակի հոգեւոր բորոտութիւն, թոյլ տուր որ Յիսուս ձեռքեր կրկարելով դպնայ քեզի, որպէսզի մաքրէ քեզ քո հոգեւոր բորոտութենէդ եւ քեզ առաջնորդէ հոգեւոր այլակերպումի:

Յիսուսի ձեռքերը մեռածները վերստին կեանքի կոչող ձեռքեր են: Ղուկասու Աւետարանին 7-րդ գլուխին մէջ կը կարդանք այրի կնոջ որդիին յարութեան մասին: Յիսուս տեսնելով մեռած պատանիին մայրը որ կը հետեւէր իր որդիին դագաղին, գթաց անոր ու «*Մօտեցաւ եւ դպաւ դագաղին: Դագաղը շալկողները կանգ առին: Յիսուս ըսաւ. – պատանի՛, քեզի կ'ըսեմ՝ ե՛լ: Մեռած պատանին ելաւ նստաւ եւ սկսաւ խօսիլ*» (Ղկ 7.11-15): Ո՛վ բարեկամ, եթէ երբեք Քրիստոսով չես թօթափած մեղքի ու մահուան փոշին քո վրայէդ, գիտցի՛ր որ հոգիդ կը գտնուի դագաղի մէջ եւ գերեզմանուելու կը տարուի: Հոգիդ դագաղը շալկողներուն հրամայէ որ կանգ առնեն եւ խնդրէ Յիսուսէն որ ձեռքեր կրկարելով դպնայ դագաղուածիդ եւ գերեզմանի ցամաքն արձակէ: Յիսուսի ձեռքին հպումը յարութեան եւ յաղթանակի լոյսն է որ պիտի շողացնէ դագաղուած հոգիդ մէջ: Այդ հպումով է որ կը սկսի նոր կեանքը, յաւիտենական կեանքը, սրբութեան եւ յաղթանակի կեանքը:

Երբ Յիսուսի ձեռքին մէջ ըլլաս՝ յաւիտենապէս ապահով կ'ըլլաս: Ապահովութիւնը փորձութիւններէ գերծ ըլլալը չէ, այլ փորձութեանց դիմաց յաղթող ըլլալն է: Ապահովութեան եւ վստահութեան այդ զգացումը մեզի ներշնչելու համար է որ Յիսուս ըսաւ. «*Ո՛չ ոք պիտի կարենայ զանոնք յափշտակել իմ ձեռքէս*» (Յհ 10.28): Այո՛, Յիսուսի ձեռքին մէջ եղող մարդը՝ անյափշտակելի է այժմ եւ յաւիտեանս: Ամէն:

ՍԻՐԵԼՈՎ Է ՈՐ ՄԵՐ ՍԵՐԸ Կ'ԱՃԻ

Ինչպէս որքան փայտին կրակ տանք կրակը այնքան աւելի կը գորանայ, այնպէս ալ որքան սիրենք մեր նմանները ա՛յնքան աւելի յորդաբուխ կը դառնայ սէրը մեր սրտին մէջ: Արդարեւ, որքան սիրենք ա՛յնքան աւելի կ'անի մեր սէրը եւ սիրելու փափաքը: Սէրը որքան բաշխէ՝ աւելի՛ կ'առատանայ, որքան յորդի՛ աւելի՛ կը լեցուի:

Մեր սէրը կ'անի մանաւանդ երբ սիրենք մեզ չսիրողները: Մեր սէրը սո՛ւրբ կը դառնայ երբ սէր կը ցուցաբերենք մեր անունը մրտադրողներուն նկատմամբ: Մեզ սիրողները սիրելը, մեզ որեւէ վարձատրութեան եւ գնահատանքի չ'արժանացներ (Մտ 5.46): ԶԱստուած չնանչցող մարդը կը սիրէ զինք սիրողները, իսկ զԱստուած նանչցող մարդը՝ կը սիրէ զինք սիրողն ու ատողը, օրհնողն ու անիծողը, փառաւորողն ու անարգողը:

Մեզ անարգողները սիրելով է որ արժանի պիտի ըլլանք աստուածային փառքի ժառանգութեան: Փոքրերը սիրելով է որ մեր սէրը կը մեծնայ: Մոռցուածները սիրելով է որ մեր սէրը ինքնամոռաց կը դառնայ: Աղքատները սիրելով է որ մեր սէրը կը հարստանայ: Տկարները սիրելով է որ մեր սէրը կը գորանայ: Անտեսուածները սիրելով է որ Ամենատեսին տեսութեան պիտի արժանանանք:

Աստուած կը գորացնէ մեր ձեռքերը եթէ երբեք կը սիրենք գորացնել տկար ձեռքերը: Աստուած կը հետապնդէ մեր փրկութիւնը եթէ սէր ունինք հանդէպ մոլորածներուն: Կ'օգնէ մեզի եթէ կը սիրենք օգնել անօգնականներուն: Կը բարձրացնէ մեզ եթէ խոնարհութեան եւ խոնարհներուն հանդէպ սէր ունինք: Այո՛, խոնարհները սիրելով է որ կը բարձրանանք: Փոքրերը սիրելով է որ կը մեծանանք: Սրտով կոտորածները սիրելով է որ մեր կոտորած սիրտերը կը բուժուին:

Զսպասենք որ մարդիկ զիրենք մեր սիրոյն արժանի դարձնող գործեր կատարեն որպէսզի սկսինք սիրել զանոնք: Սէրը կը սորվեցնէ մեզի չնայիլ երկինքին մէջ կուտակուող սեւ ամպերուն, այլ նայիլ այն պսպղուն աստղերուն՝ որոնք այդ մոայլ ամպերուն ընդմէջէն մեզի կը ժպտան: Սէրը կը սորվեցնէ մեզի, չնայիլ գետնի վրայ հաւաքուած տիղմին, այլ նայիլ այդ տիղմին մէջ կորսուած դրամին՝ զոր Քրիստոս փնտոնեց եւ գտաւ (Ղկ 15.8-10): Ըսել ուզածս այն է, որ փորձենք փնտոնել եւ տեսնել մարդոց մէջ այն՝ ինչ որ լաւն է, գեղեցիկն է, գնահատելին է, նշմարիտն է: Ինչպէս արեւը մութ ամպերը նեղֆելով իր նառագայթները կը հասցնէ մարդկութեան, նոյնպէս ալ Քրիստոսի սիրով արեւացած մարդը, նեղֆելով զինք շրջապատող չարիքները, պէտք է իր սիրոյ նառագայթները հասցնէ մեղքի խաւարին մէջ խարխափող մարդոց:

Սիրելի՛ ընթերցողներ, եկէ՛ք ըլլանք անկեղծ սիրողներ, որովհետեւ անկեղծ եւ բուռն սիրոյ դիմաց ֆարացած սիրտերը կը փշրուին, պաղած հոգիները կը ջերմանան, ցրտացածները կը հալին, մեղկացածները առոյգ կը դառնան եւ Աստուած կը ցնծայ ու կը փառաւորուի:

ՄԱՐԴՈՑ ՎԱԽԸ ՄԵՉ ԹՈՂ ՉՀԵՌԱՑՆԷ ԱՍՏՈՒԾՄԷ

«Դու՛ք ո՞վ ծաղր կ'ընե՛ք, ձե՛ր բերանը որո՞ւ վրայ կը լայնցնե՛ք ու լեզունիդ կ'երկնցնե՛ք» (Ես 57.4): Սոյն համարը իր շրջագիծին մէջ պէտք է նկատի առնել որպէսզի կարենանք անոր նշգրիտ իմաստին թափանցել: Եսայի 57-րդ գլուխը Իսրայէլի կոապաշտութեան դատապարտութիւնն է որ կ'ընէ: Եսայի մարգարէին ժամանակ կոապաշտները Իսրայէլի ժողովուրդին մէջ մեծ թիւ կը ներկայացնէին: Անոնք ծաղրանքի առարկայ կը դարձնէին իրենց նմանները որոնք նշմարիտ Աստուածը կը պաշտէին: Աստուած զինք պաշտող իր գաւակներուն ծաղրուիլը՝ ուղղակիօրէն իր դէմ գործուած յանցանք կը նկատէ, իր դէմ բարձրացուած ձայն կը սեպէ: Արդարեւ, Աստուծոյ գաւակներուն դէմ յարուցուած հալածանք մը՝ հալածանք մըն է յարուցուած նոյնիմէն Աստուծոյ դէմ:

Անհաւատը զԱստուած է որ կը ծաղրէ հաւատացեալ մարդուն ընդմէջէն, ահա թէ ինչո՛ւ, Աստուած ինքն է որ իր գաւակներուն պաշտպանողականը կը կատարէ: Վերոյիշեալ համարին երկրորդ կէտը կ'ըսէ. «*Ձե՞ որ դո՛ւք անօրէնութեան գաւակներ եւ ստութեան սերունդ է՛ք: Դու՛ք ամէն կանաչ ծառերու տակ դէպի կուռքերը ցանկութեամբ կը տա՛նաք*» (Ես 57.4-5): Կոապաշտները ամբողջական համոզումը ունէին որ իրե՛նք էին արդարութեան գաւակները եւ նշմարիտ աստուածպաշտները, տուեալ համարով սակայն, Աստուած կու գայ իրենց ուշադրութեան յանձնելու որ իրենք «*անօրէնութեան գաւակներ եւ ստութեան սերունդ*» են: Ի՞նչ է այն դասը որ հոսկէ կը սորվինք: Կը սորվինք այն, որ մենք զմեզ երբեք ուրիշներէն աւելի լաւ եւ աւելի շիտակ պէտք չէ նկատենք: Պէտք չէ յանդգնինք խորհելու որ միայն մե՛ր հաւատքն է որ իրական է, որ մե՛նք ենք նշմարիտ աստուածպաշտները, Աստուծոյ իսկական գաւակները: Նման մտածողութիւն մեզ կ'առաջնորդէ արհամարհելու մեր նմանները:

Նոյն գլխուն 11-րդ համարին մէջ կը կարդանք. «*Դուն որմէ՞ զարհուրեցար ու վախցար, որ ստախօս եղար, զիս չյիշեցիր ու իմ մասիս չխորհեցար: Ձե՞ որ երկար ատեն լուռ կենալուս համար է որ ինձմէ չես վախնար*»: Երեմիայի ժամանակ Իսրայէլ յանախ ասպատակութեան եւ գերեվարութեան կ'ենթարկուէր Ասորիներուն կողմէ: Տուեալ խօսքը հետեւաբար, ուղղուած է այն գերեվարուած Իսրայէլացիներուն որոնք վախի պատճառով Ասորիներուն պաշտած կուռքերը կը պաշտէին:

Աստուած կը զգուշացնէ մեզ մարդավախութենէ: Այնպիսի մարդավախութենէ՝ որ կրնայ մեզ առաջնորդել աստուածուրացութեան: Քննե՛նք մենք զմեզ: Մենք ալ արդեօք մարդոց քննադատութիւններէն վախնալով յանախ չե՞նք ուրանար մեր ապաշխարութիւնը, մեր հաւատքը, մեր Փրկիչը: Մարդիկը սիրաշահելու կամ հանեցնելու համար չե՞նք խոցոտեր Աստուծոյ սիրտը: Գործ մը կամ գործակից մը չկորսնցնելու համար չե՞նք ժխտեր Աստուծոյ Հոգիին գործակցութիւնը:

ԴՈՒՆ ՈՒՐԻՇՆՆ ԳԵՐԱԴԱՍ ԶԵՍ

Տարօրինակ բան է որ որոշ դասակարգի մարդիկ իրենք գիրենք առանձնաշնորհեալներ եւ Աստուծոյ կողմէ յատուկ կերպով սիրուած ու ընտրուած կը նկատեն, իսկ ուրիշները՝ յիշուելու անգամ անարժանի: Զի՛ կրնար լաւ մէկը ըլլալ ան՝ որ ինքզինք ուրիշէն լաւ կը սեպէ: Աստուած սէր չի ցուցաբերեր այն մարդուն հանդէպ՝ որ կը զլանայ սէր ցուցաբերել իր նմաններուն նկատմամբ: Ո՛չ մենք կրնանք գԱստուած դարձնել մեր փառաբանութեան առարկան եւ ո՛չ ալ Աստուած կրնայ մեզ դարձնել իր փառաբանութեան առարկան, եթէ երբեք արհամարհալից կերպով կը վերաբերինք մեր հաւասարներուն հետ:

Մեր հաւատացեալ ըլլալը պատճառ մը պէտք չէ ըլլայ որ մենք զմեզ անհաւատներէն գերադաս նկատենք եւ նախատինքով նայինք անոնց վրայ: Եթէ երբեք հաւատքի հիմնադիրը՝ Քրիստոս, չանգոսնեց անհաւատները, որքա՛ն աւելի մենք, որ Քրիստոսով հաւատքի եկանք, պէտք չէ անտեսենք զանոնք: Աստուած թէպէտ բարձր, բարձրեալ եւ բացառիկ է, եւ սակայն, կը տեսնէ հեզն ու համեստը, խոնարհն ու սրտով կոտրածը: *«Ես բարձր ու սուրբ տեղը կը բնակիմ բայց կոտրած ու խոնարհ հոգի ունեցողին հետ եմ»* (Ես 57.15): Երանի՛ մարդիկ օրինակ առնէին Աստուծմէ եւ պատրաստակամ ըլլային քիչ մը ժամանակ անցնելու խոնարհ հոգի ունեցողներուն հետ:

Աստուծոյ սուրբ ըլլալը պատճառ մը չէ որ ան չնշմարէ անարբութեան տիղմին մէջ թաւալողները: Աստուծոյ մեծափառութիւնը չի կրնար պատճառ մը ըլլալ որ իր ուշադրութենէն վրիպին անշուք եւ ոամիկ դասակարգին պատկանող մարդիկ: Աստուծոյ ամենագոր եւ ամենակարող ըլլալը չ'արգիլեր անոր տեսնելու վատոյժ, համբակ եւ անձեռնհաս մարդիկը: *«Աստուած հգոր է, բայց մէ՛կը չ'արհամարհեք»* (Յոր 36.5): Իսկական հգոր մարդը այն մարդն է որ օգնութեան ձեռք կ'երկարէ տկարին եւ անկեալին:

Սիրելի՛ բարեկամ, անտարբեր մի՛ ըլլար նմանիդ հանդէպ: Քեզի պէս քու նմանդ ալ Քրիստոսի արեան գինն է: Քեզի պէս քու ընկերդ ալ փրկութեան կոչուած է: Ինչպէս դուն այնպէս ալ համայն մարդիկ ստեղծուած են Աստուծոյ կողմէ, Աստուծոյ պատկերով եւ Աստուծոյ համար: Մի՛ արհամարհեք ո՛չ ոք: Դուն քեզ ո՛չ ոքէ լաւ ու աւելի թանկարժէք նկատէ: Երբեք մի՛ մտածեք որ Աստուած քեզի համար յատուկ ծրագիր մը ունի, իսկ ուրիշներուն համար՝ ոչ: Աստուած մէկ եւ նոյն ծրագիրը ունի ողջ մարդկութեան համար: Մի՛ խնդրեք Աստուծմէ որ տարբեր աչքով քեզի նայի: Մի՛ պաղատիր Աստուծոյ որ բացառութիւն մը նկատէ քու պարագայ: Դուն ո՛չ բացառութիւն ես եւ ո՛չ ալ բացառիկ: Դուն ինձի պէս մեղաւոր մըն ես: Ինձի պէս պէտք ունիս ազատարար Յիսուսին: Վա՛յ մեզի եթէ չզգանք որ պէտք ունինք Յիսուսին: Գիտակցիլ թէ պէտք ունինք Յիսուսին՝ մեզ կ'առաջնորդէ մշտնջենական փրկութեան:

ԲԱՐԵԿԱՄԷ ԴԱԻԱՃԱՆՈՒԱԾԻ ՄԸ ԽՕՍԲԸ

«Թշնամին չէր գիտ նախատողը, որ համբերէի. կամ ատողը չէր իմ վրաս հպարտացողը, որ անկէ պահուէի: Հապա դո՛ւն, ո՛վ մարդ, իմ հաւասարս, իմ ընկերս ու նանչուո՛րս, որ իրարու հետ անոյշ խօսակցութիւն կ'ունենայինք եւ բազմութեան հետ Աստուծոյ տունը կ'երթայինք» (Սղ 55.12-14): Այս տողերուն ուշադիր քննութիւնը կը պարզէ որ Սաղմոսագիրը՝ Դաւիթ, յատուկ անձի մը մասին է որ կը խօսի:

Սուրբ Գիրքի մեկնութեամբ զբաղողներուն մեծ մասը կը հաստատէ, որ այդ անձը Ափտոփէլն է, որ խորհրդակիցն էր Դաւիթին (Բ.Թգ 15.12): Ափտոփէլին տուած խորհուրդները այնքան ծանրակշիռ էին Դաւիթին եւ Աբիսողոմին համար՝ որքան ծանրակշիռ էր նոյնիման Աստուծոյ խօսքը: Այս է նաեւ վկայութիւնը Աստուածաշունչին. *«Այն օրերը Ափտոփէլին տուած խորհուրդը այնպէս էր, ինչպէս մէկը Աստուծոյ խօսքը հարցնէր: Ափտոփէլին ամէն խորհուրդը թէ՛ Դաւիթին ինչ էր եւ թէ՛ Աբիսողոմին ինչ այնպէս էր»* (Բ.Թգ 16.23):

Դաւիթ յաճախ անկեղծ եւ սրտբաց խօսակցութիւններ ունեցած էր Ափտոփէլին հետ: Շատ մը հարցերու եւ խնդիրներու լուծման համար դիմած էր անոր կարծիքին: Դաւիթ ամբողջական վստահութիւն եւ սէր կը տածէր Ափտոփէլին նկատմամբ: Ափտոփէլ լաւապէս ծանօթ էր Դաւիթին գաղտնիքներուն, գործելակերպին, ձգտումներուն, երազներուն եւ փափաքներուն: Դաւանանուիլ Ափտոփէլի պէս մէկու մը կողմէ որ ամէն ինչ գիտէր Դաւիթի մասին, շատ սուղի կրնար նստիլ Դաւիթի համար: Արդարեւ, Ափտոփէլ դաւանանեց Դաւիթը: Երբ Աբիսողոմ ապստամբեցաւ իր հօրը՝ Դաւիթին դէմ եւ ինքզինք թագաւոր հռչակեց Երուսաղէմի մէջ, մարդիկ եկան Դաւիթի եւ ըսին իրեն. *«Ափտոփէլ Աբիսողոմին հետ դաւանանութիւն ընողներուն մէջ է»* (Բ.Թգ 15.31): Դաւիթ այնքան չվախեցաւ Աբիսողոմին դաւանանութենէն որքան Ափտոփէլին դաւանանութենէն, ահա թէ ինչո՛ւ, երբ լսեց Ափտոփէլին դաւանանութեան մասին, իսկոյն աղաղակեց Աստուծոյ ըսելով. *«Ո՛վ Տէր, կ'աղաչեմ, Ափտոփէլին խորհուրդը խափանէ»* (Բ.Թգ 15.31):

Սիրելի՛ ընթերցող, դուն ալ արդեօք ունեցա՞ծ ես ինչ կեանքիդ մէջ Ափտոփէլ մը որուն յայտնած ես գաղտնիքներդ, փափաքներդ, իղձերդ, երազներդ, տեսիլներդ, մտադրութիւններդ, տկարութիւններդ եւ զօրութիւններդ: Զգո՛յշ եղի՛ր թէ որո՞նց հետ է որ սրտբաց խօսակցութիւններ կ'ունենաս: Սիրտդ մի՛ բանար մէկու մը առջեւ որ իր սիրտը չէ յանձնած Քրիստոսի: ԶԱստուած չնանչցող եւ չսիրող մարդը որեւէ առեւ կրնայ Ափտոփէլի մը վերածուիլ եւ քեզ մէջտեղ ձգել: Անոյշ խօսքերուն ետին յաճախ մաղան է սօղոուած: Քաղցր բառին տակ կրնայ դառնութիւնը կուտակուած ըլլալ: Մեր շուրջ կան Ափտոփէլներ որոնք ժպիտ կը սփռեն աչ ու ձախ ինչպէս Սատանան որով կը սփռէ ամէնուրեք: Զգուշանա՛նք Զարին գործակալները եղող այսպիսի նուկ մարդոցմէ:

Ի՞՞ՆՉ Է ԱՂՕԹՔԸ

Աղօթելը, մեր ձեռքերը Աստուծոյ գահին կարկանդակ է: Աղօթելը, փրկութեան դիմումագիր ներկայացնել է:

Աղօթելը, Աստուծոյ կամփին յանձնուիլ է: Աղօթելը մեր սէրը Աստուծոյ հանդէպ յայտարարել եւ հրապարակել է:

Աղօթելը, Աստուծոյ առիթ տալ է մեր սիրտերուն մէջ գործելու: Աղօթելը, զԱստուած մեր փրկութիւնը հետապնդելու մղել է:

Աղօթելը, դէպի երջանիկ յաւիտեանականութիւն նաւարկել է: Աղօթելը, մեր սիրտերուն մէջ Աստուծոյ միածինին ծնունդ տալ է:

Աղօթելը, կերպարանափոխուելով Քրիստոսի կերպարանքը առնել է: Աղօթելը, Յիսուսի սրտին նման սիրտ եւ հոգիին նման հոգի ունենալ է:

Աղօթելը, Անբովանդակելիին ձեռքերուն մէջ բովանդակուիլ է: Աղօթելը, Անկարօտով մեր հոգիներուն կարօտը գոհացնել է:

Աղօթելը, զԱստուած մեր պաշտպանը հոչակել է, մեր դատին ջատագովը նշանակել է, մեր իրաւունքներուն տէր կանգնեցնել է:

Աղօթելը Աստուծոյ թեւերուն տակ մտնել է, անոր տաճակ շունչով մեր հոգիները ջերմացնել է:

Աղօթելը, Քրիստոս-որթին վրայ պատուաստուիլ է, նոր կեանքին համար ընձիւղիլ է, յաւիտեանական պտուղ բերել է:

Աղօթելը, Քրիստոս-ժայռին վրայ հիմնուիլ է, Չարը իր սրտէն խոցոտել է, դժոխքը իր հիմէն սասանել է:

Աղօթելի պահը, Աստուծոյ սիրով վառուելու եւ Աստուծոյ սիրոյ կրակով մեր սիրտերը կլայելելու պահն է:

Աղօթելի պահը, Քրիստոսի գօրութեամբ լիցփաւորուելու եւ աշխարհաբոյր ցանկութիւններուն վրայ արշաւելու պահն է:

Աղօթելի պահը, Աստուծոյ Հոգիով բորբոքելու, անոր փաղցրութեամբ տոգորուելու եւ անոր շնորհով համակուելու պահն է:

Աղօթելի ընթացքին է որ Աստուծոյ աննառելի սէրը մեր տառապող սիրտերուն նարը կը դառնայ եւ Աստուծոյ անպատմելի սէրը մեր հոգիները կը պատէ:

Աղօթելի ընթացքին է որ Աստուած իր կամփն ու ծրագիրը կը յայտնէ մեզի եւ իր փառքն ու շնորհքը կը հեղու մեր վրայ:

Աղօթող մարդը, կը դառնայ խորան Սուրբ Հոգիին, բնակարան Աստուծոյ Բանին, տանար Երկնաւորին, զինուոր սուրբ խաչին, պատերազմակից հաւատացեալներուն, ընկերակից սուրբերուն, փառաբանակից հրեշտակներուն, փառակից երկնայիններուն, իսուակից մարգարէներուն, գործակից Աստուծոյ, ժառանգակից առաքեալներուն:

Աղօթող մարդը կեանքն է աշխարհին, հոգի՛ն է տիեզերքին, բարեբա՛րն է մարդկութեան: Աշխարհի մէջ աղօթող մարդոց ներկայութիւնն է, որ թոյլ չի տար Աստուծոյ կրակ թափելու երկինքէն՝ երկինքը մոռցած եւ երկինքը ծաղրող մարդկութեան վրայ:

ՍՈՐՎԻՆՔ ՆԱՅԻԼ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

Կեանքի տեսակ-տեսակ փորձութիւնները յաճախ կը յանդգնին կատղած ալիքներու նման մեր վրայ վազել, բայց Քրիստոս իշխանութիւն տուաւ մեզի յաղթականօրէն քալելու անոնց վրայէն: Յիշեցէ՛ք որ երբ Յիսուս հրամայեց Պետրոսի ջուրերուն վրայէն քալել, «*Պետրոս նաւակէն իջաւ եւ ջուրերուն վրայէն քալելով սկսաւ երթալ Յիսուսի*» (Մտ 14.29): Ինչո՞ւ Պետրոս սկսաւ ընկղմիլ: Ան սկսաւ ընկղմիլ, որովհետեւ իր հայեացքը հեռացուց Քրիստոսի վրայէն եւ կեդրոնացուց հովին սաստկութեան վրայ: Հոսկէ կը սորվինք այն, որ եթէ մեր ուշադրութիւնը կեդրոնացնենք փորձութիւններուն վրայ, զանոնք յաղթահարելու միջոցները պիտի վրիպին մեր ուշադրութենէն: Երբ փորձութիւններու հանդիպինք, մեր հայեացքը պէտք է սեւեռենք մեր Փրկիչին մեծութեան վրայ եւ ո՛չ թէ փորձութեանց մեծութեան վրայ: Փորձութիւնները որքան ալ մեծ ըլլան՝ ատոնք չեն կրնար մեզի հանդէպ Քրիստոսի ունեցած սէրէն եւ անոր մեզի շնորհած պաշտպանութենէն աւելի մեծ ըլլալ:

Հարկաւ միայն փորձութեանց ժամանակ չէ որ Քրիստոսի պէտք է նայինք, այլ մի՛շտ, բոլոր պարագաներու տակ: Քրիստոսի պէտք է նայինք ուրախութեան թէ տրտմութեան պահերուն: Քրիստոսի պէտք է նայինք աղֆատութեան թէ փարթամութեան օրերուն: Քիչ չէ թիւը այն մարդոց որոնք կը նային Աստուծոյ եւ անոր փառաբանանքը կը հիւսեն այնքան ատեն երբ Աստուած կը կատարէ անոնց սրտի խնդրանքները եւ կը գոհացնէ անոնց նիւթական բոլոր կարիքները: Ան որ Աստուծոյ օրհնութիւնները վայելելուն համար է որ կը սիրէ Աստուած, այդ կը նշանակէ որ երբ օրհնութիւնները դադրին՝ իր սէրն ալ կը դադրի:

Մեր սէրը հանդէպ Աստուծոյ, կախեալ պէտք չէ ըլլայ իր մեզի տուածէն: Քրիստոս կ'ուզէ որ մեր ուշադրութեան առարկան ողորմածն Աստուած ի՛նք ըլլայ եւ ո՛չ թէ Աստուծոյ ողորմութիւնները: Քրիստոս կը սպասէ որ մեր պաշտամունքին առարկան բարեբարն Աստուած ի՛նք ըլլայ եւ ո՛չ թէ Աստուծոյ բարեբարութիւնները: Մենք պէտք է սորվինք Աստուծո՛յ նայիլ եւ ո՛չ թէ Աստուծոյ ձեռքերուն: Աստուծոյ ձեռքերուն նայիլը՝ վաճառականի եւ ծառայի հոգեբանութիւն է որմէ պէտք է ձերբազատի քրիստոնեայ մարդը: Աստուած զինք սիրողներն է որ կը սիրէ (Առ 8.17) եւ ո՛չ թէ իրեն հետ վաճառականութիւն ընողները:

Հետեւաբար, մեզմով հետաքրքրուողն Աստուած ի՛նք պէտք է ըլլայ մեր հետաքրքրութեան առարկան: Մեզ փառաւորել ուզողն Աստուած ի՛նք պէտք է մեր փառաբանանքին առարկան դառնայ: Աստուած կը փափաքի մեր միակ փափաքը դառնալ: Պօղոս առաքեալ կ'ըսէ. «*Միակ փափաքս գ՛րքրիստոս նանչնայն է*» (Փլպ 3.10): Սիրելի՛ ընթերցող, ի՞նչ են քու փափաքներդ: Ի՞նչ կը փափաքիս: Կը փափաքի՞ս Աստուծոյ հետ ըլլալ: Փափաք ունի՞ս Աստուծոյ նայելու, աղօթքով Աստուծոյ հետ ժամանակ անցնելու, իր հետ մտերմանալու, իր սիրոյն մէջ խորասուզուելու:

ՔՐԻՍՏՈՍ ԱՅՍՕՐ ՄԵՐ ՓԱՍՏԱԲԱՆՆ Է, ԱՆ ՇՈՒՏՈՎ ՄԵՐ ԴԱՏԱԻՈՐԸ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՅ

Սիրելի՛ բարեկամ, կ'անդրադառնա՞ս թե՛ Քրիստոս որ այսօր ֆու պաշտպանդ է, քեզ անպաշտպան պիտի թողու դատաստանի օրը եթե երբեք չապաւիճես իրեն եւ ինքզինքդ չդնես իր ձեռքերուն մէջ: Եթե ընդունիս Քրիստոսը՝ ան կը դառնայ անհակամատելի փաստաբանդ, իսկ եթե մերժես զայն՝ կը դառնայ անաչառ դատաւորդ: Դուն չես կրնար երկնաւոր Հօրդ գալ առանց Քրիստոսի: Քրիստոս ինքն իսկ ըսաւ. *«Միայն ինձմով կարելի է Հօրս երթալ»* (Յհ 14.6): Այո՛, մի՛այն Քրիստոս-Ճամբայով կարելի է մօտենալ մեր երկնաւոր Հօր: Քրիստոս դէպի Աստուած երթալու մամբան բացաւ իր արիւնով: Պօղոս առաքեալ կը հաստատէ որ *«Աստուած իր Որդիին մահովը մեզ իր հետ հաշտեցուց»* (Հռ 5.10): Մեզ Աստուծոյ հետ հաշտեցնող տարբեր անձ կամ միջոց չկայ:

Քրիստոս չբաւարարուեցաւ մեզ Աստուծոյ հետ հաշտեցնելով, այլ յանձն առաւ միջնորդի եւ բարեխօսի հանգամանքով կանգնիլ իր եւ մեր Հօր առջեւ: Աստուածաշունչը կը վկայէ որ *«մէկ Աստուած կայ միայն, եւ Աստուծոյ եւ մարդոց միջեւ միակ միջնորդ մը՝ Յիսուս Քրիստոս մարդը, որ ինքզինք իբրեւ փրկագին տուաւ բոլոր մարդոց համար»* (Ա.Տմ 2.5-6 հմմտ Եբր 8.6, 9.15, 12.24): Յովհաննէս առաքեալ կը գրէ. *«Որդեակներս, այս բաները կը գրեմ ձեզի, որպէսզի մեղքի մէջ չիյնաք: Իսկ եթե ոեւէ մէկը մեղքի մէջ իյնայ, Հօրը ֆով բարեխօս ունիմք միակ Արդարը՝ Յիսուս Քրիստոսը»* (Ա.Յհ 2.1): Իսկ Պօղոս առաքեալ կ'ըսէ. Քրիստոս *«վերջնականապէս կրնայ փրկել անոնք՝ որոնք իր միջոցաւ Աստուծոյ կու գան, որովհետեւ միշտ կենդանի ըլլալով՝ տեւաբար բարեխօս կ'ըլլայ անոնց համար»* (Եբր 7.25 հմմտ Հռ 8.34):

Կը պատմուի որ օր մը Վասակ անունով երիտասարդ մը սպաննեց իր դրացին եւ դատարան տարուեցաւ որպէսզի դատուի: Փաստաբանը Վասակին բարեկամը ըլլալով, ո՛չ միայն կրցաւ զինք պաշտպանել եւ ստոյգ մահէ ազատել, այլեւ թոյլ չտուաւ բանտ անգամ նետուէր: Տարիներ ետք, Վասակը դարձեալ սպաննեց մարդ մը եւ տարուեցաւ դատարան որպէսզի դատուէր: Ան շատ ուրախացաւ երբ դատարանին մէջ տեսաւ իր փաստաբան բարեկամը: Վասակը տեղեակ չէր որ իր բարեկամին պաշտօնը բարձրացած եւ դատաւոր եղած էր: Վասակ անոր ըսաւ. *«Կ'աղաչեմ քեզի, այս անգամ ալ զիս ազատէ եւ ես մի՛շտ երախտապարտ պիտի մնամ քեզի»*: Իր բարեկամը պատասխանեց ըսելով. *«Անցեալ անգամ քեզ ազատեցի քանի որ ֆու փաստաբանդ էի, բայց հիմա քեզ պիտի դատեմ քանի որ դատաւորդ եմ»*: Դատաւորը իսկոյն մահուան վճիռը արձակեց:

Սիրելիներ՛ր, եկէ՛ք մօտենանք Քրիստոսի երբ տակաւին ան շնորհքի եւ փաստաբանի աթոռը լքելով չէ բազմած դատաւորի իր աթոռին վրայ: Ան շուտով դատաւորի իր գահին վրայ պիտի բազմի:

ՅԱԶՈՂ ՄԱՐԴԸ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՀԱՅԵԱՑՔՈՎ ՅԱԶՈՂ ՄԱՐԴԸ ԱՇԽԱՐՀԻ ՀԱՅԵԱՑՔՈՎ

Աստուածասէր եւ աշխարհասէր մարդոց ըմբռնումները յաջողութեան վերաբերեալ ո՛չ միայն հիմնովին կը տարբերին իրարմէ, այլեւ կը հակադրուին իրարու: Օրինակ, աշխարհը սիրող մարդուն համար յաջող կը նկատուի ա՛յն մարդը՝ որ կրցած է ձեռք ձգել նիւթական լայն կարելիութիւններ եւ կ'ապրի հանգստաւէտ պայմաններու մէջ, իսկ զԱստուած սիրող մարդուն համար յաջողը ա՛յն մարդն է՝ որ կրցած է ձեռք ձգել նո՛ր սիրտ եւ նո՛ր հոգի, որոնք Աստուած խոստացած է տալ իրեն դիմողներուն (Եզ 36.26) եւ որոնք նշմարիտ եւ մնայուն հարստութիւնը կը կազմեն:

Հարկաւ այս չի՛ նշանակեր որ վերածնած ֆրիստոնեայ մարդը պարտի թշուառութեամբ լի կեանք մը ապրիլ եւ ո՛չ ալ կը նշանակէ որ արգիլուած է անոր նիւթական հարստութիւն ունենալ: Քրիստոս բնա՛ւ չ'ուզեր որ իր հետեւորդները տառապին եւ հիւծին աղքատութեան մէջ: Քրիստոս կ'ուզէ որ իր զաւակները վայելեն Աստուծոյ նիւթական պարգեւները, բայց չ'ուզեր որ անոնք իրենց վայելքն ու ուրախութիւնը, իրենց յաջողութիւնն ու հանգիստը տեսնեն այդ նիւթական հարստութեանց մէջ:

Մէկը կրնայ առատ դրամ չունենալ, ինքնաշարժ չունենալ, արտեր չունենալ, բայց ֆրիստոնեական հասկացողութեամբ կրնայ յաջող մէկը նկատուիլ: Ճշմարիտ ֆրիստոնեայ մարդը չ'այլայլիր ո՛չ նիւթական հարստութեան դիմաց եւ ո՛չ ալ աղքատութեան դիմաց: Պօղոս առաքեալ այս երկուքն ալ տեսաւ բայց մնաց անայլայլ: Ա՛յս է ինչ որ ցոյց կու տայ իր հետեւեալ խօսքով. *«Զփառորութիւն ալ նանչցայ, առատութիւն ալ տեսայ: Վարժուեցայ ամէն տեսակի կացութիւններու եւ պայմաններու. թէ՛ կուշտ ըլլայու եւ թէ՛ անօթի մնայու, թէ՛ առատութեան եւ թէ՛ չփառորութեան»* (Փլպ 4.12):

Աշխարհի հայեացքով յաջող մարդը ա՛ն է՝ որ կրնայ իր ներկայութիւնը ապացուցանել աշխարհին մէջ, իսկ Աստուծոյ հայեացքով յաջող մարդը ա՛ն է՝ որ կրնայ Աստուծո՛յ ներկայութիւնը ապացուցանել ինքնիւր կեանքին մէջ: Աշխարհի համար յաջող մարդը աշխարհի հետ լեզու գտած մարդն է, իսկ Աստուծոյ համար յաջող մարդը՝ Աստուծո՛յ հետ լեզու գտած եւ անոր հետ հաշտուած մարդն է: Ճշմարիտ յաջող մարդը ա՛ն է՝ որ խաղաղութեան մէջ է Աստուծոյ, իր նմանին եւ ինքնիւր անձին հետ: Յաջող մարդը ա՛ն է՝ որ կ'ապրի ներքին ուրախութիւն մը, խաղաղութիւն մը, որ մնայուն է, որ Սուրբ Հոգիին պարգեւն է իրեն:

Սիրելի՛ բարեկամ, դուն կրցա՞ծ ես հասնիլ նման յաջողութեան մը: Յաջողա՞ծ ես Քրիստոսի երկնահրաւեր սրինգին ձայնը լսել եւ ընդառաջել անոր: Յաջողա՞ծ ես Սուրբ Հոգիին առաջնորդութեան ներքեւ ապրիլ հոգեւոր արթնութիւն մը, առանց որուն չկա՛յ նշմարիտ յաջողութիւն:

ՆՈՅՆ ԲԱՌԵՐԸ ՏԱՐԲԵՐ ԻՄԱՍՏՈՎ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՆԱՆ ՀՈԳԵԻՈՐ ԵՒ ԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՄԱՐԴՈՑ ՀԱՄԱՐ

Երբ հոգեւոր մը եւ աշխարհային մը գործածեն նոյն բառը, մեր ուշադրութենէն պէտք չէ վրիպի որ տուեալ բառը նոյն իմաստն ու նշանակութիւնը չունի անոնց միտքերուն մէջ: Օրինակ, աշխարհ "սէր" ըսելով ի՞նչ կը հասկնայ: Աշխարհային հասկացութեամբ, "սէր"ը՝ սիրելն է այս ժամանակաւոր աշխարհը եւ սիրելն է անոնք՝ որոնք կը սիրեն մեզ. իսկ քրիստոնէական ըմբռնումով, "սէր"ը՝ սիրելն է գԱստուած, սիրելն է մեզ ատողները, սիրելն է յաւիտենականը, մնայունը եւ ճշմարիտը:

Նոյնն է պարագան "հաւատք" բառին: Աշխարհի մարդը "հաւատք" ըսելով, կը հասկնայ *«հաւատք եւ վստահութիւն մեր անձերուն հանդէպ»*, իսկ քրիստոնէայ մարդը "հաւատք" ըսելով, կը հասկնայ *«հաւատք եւ վստահութիւն Քրիստոսի՝ հանդէպ»*: Քրիստոնէայ մարդն ալ հարկաւ պէտք է որոշ վստահութիւն մը ունենայ ինքնիւր անձին նկատմամբ. վստահութիւն մը սակայն, որ զինք չառաջնորդէ յանձնապաստանութեան եւ անբարեաւանութեան: Աշխարհի մարդը կը հաւատայ որ իր սեփական միգրեթով կրնայ ինքզինք իրագործել, իսկ քրիստոնէայ մարդը, թէպէտ միգ կը տանի եւ պէտք է տանի ինքզինք իրագործելու, եւ սակայն, ան իր վստահութիւնն ու յոյսը ամբողջութեամբ Աստուծոյ վրայ կը դնէ:

Քանի գործածեցինք "յոյս" բառը, անդրադառնանք անոր: Ի՞նչ կը խորհի աշխարհիկ մտածողութիւն ունեցող մարդը "յոյս" բառին վերաբերեալ: Երբ աշխարհ կ'ըսէ. *"Կը յուսամ որ գայ"*, ըսել կ'ուզէ. *«Հաւանաբար գայ, թերեւս գայ»*: Խօսքը կը պարզէ որ ստոյգ եւ յստակ բան չկայ. իսկ երբ քրիստոնէայ մարդը կ'ըսէ. *"Կը յուսամ որ գայ"*, ըսել կ'ուզէ. *«Վստահ եմ որ պիտի գայ»*: Բացայայտ է որ աւետարանը "յոյս" ըսելով, վստահութեան եւ ապահովութեան զգացում է որ կը ներշնչէ, իսկ աշխարհ "յոյս" ըսելով, անգոր կը մնայ հաւանականութեան սահմաններէն անդին անցնելու: Որքա՞ն դժբախտ պէտք է ըլլայ Քրիստոսէ հեռու եղող մարդուն կեանքը, ուր ոչինչ կայ որոշ եւ յստակ, ոչինչ կայ ստոյգ եւ բացայայտ, ոչինչ կայ ապահով եւ հաստատ:

Առնենք մէկ-երկու բառեր որ ամէն օր կը գործածենք: Ընդհանրապէս երբ երկու անձեր իրար հանդիպին եւ խօսակցին, իրարմէ կը բաժնուին «բարի օր» մաղթելով իրարու: Աշխարհի մարդը «բարի օր» ըսելով, ըսել կ'ուզէ. *«Կը յուսամ որ անօրեայ գործերդ յաջող ընթանան, ամէն ինչ կամֆիդ համաձայն ըլլայ եւ կարենաս ծրագիրներդ իրականացնել»*. իսկ հոգեւոր մարդը «բարի օր» ըսելով, ըսել կ'ուզէ. *«Կը մաղթեմ որ Աստուծոյ օրհնութեամբ լի օր մը ունենաս, Աստուծոյ կամֆր կատարուի կեանքիդ մէջ եւ կարենաս նպաստդ բերել երկրի վրայ Աստուծոյ ծրագիրին իրականացման»*: Աշխարհ "լա՞ւ ես" ըսելով, ըսել կ'ուզէ. *«Կը յուսամ որ արտաճնապէս ամէն ինչ յաջող կ'ընթանայ»*, իսկ դո՛ւն, սիրելի՛ ընթերցող, ընկերոջդ "լա՞ւ ես" ըսելով, ի՞նչ ըսել կ'ուզես:

ԱՍՏՈՒԱԾ ԿԸ ԶԱՆԱՅ ՄԱՔՐԵԼ ՄԵՐ ՄԵՂՔԵՐՈՒՆ ԺԱՆԳԸ

Աստուած իր ազատ կամֆով թոյլ չի տար որ մեղաւոր մարդը դժոխքի նամբան բռնէ: Ան ամէն միջոցի կը դիմէ ազատագրելու համար մարդը մեղքի ստրկութենէն եւ յաւիտենական աքտրավայրէն՝ դժոխքէն: Նոյն բանը Աստուածաշունչը նաեւ կը սորվեցնէ. *«Աստուած մարդու մը հոգին չ'առնէր, հապա միջոցներ կը հնարէ, որպէսզի աքտրուածը իրմէ աքտրուած չ'մնայ»* (Բ.Թգ 14.14): Ըստ այս համարին, Աստուած ո՛չ միայն ընծայուած առիթներն ու պատեհութիւնները կ'օգտագործէ մեղաւորը իրեն դարձնելու համար, այլ ի՛նք *«կը հնարէ»* նման առիթներ:

Աստուած կ'աշխատի մեղաւորը իրեն մօտեցնել բայց մեղաւորը ի՛նքն է որ կը մերժէ Աստուծոյ մօտենալ: Մեղքը սիրող մարդուն քով Աստուծոյ մօտենալու փափաք չենք գտներ: Աստուած յանախ կը փորձէ շիջեցնել մեղքին սիրոյն կրակը մեղաւորին սրտին մէջ, որպէսզի ան Աստուծոյ դատնալու փափաք ունենայ, բայց մեղաւորը զանիկա վերստին կը հրահրէ: Ահա թէ ինչո՛ւ Աստուած կ'ըսէ. *«Անիկա աշխատութիւնով զիս յոգնեցուց ու անոր ժանգը չեյաւ, անոր ժանգը կրակով չեյաւ...: Քեզ մաքրելու աշխատեցայ բայց դուն չ'մաքրուեցար»* (Եզ 24.13):

Սիրելի՛ եղբայր եւ քոյր, չըլլայ որ մենք եւս այնպիսի մարդիկ ենք, որոնց մեղքի ժանգը կրակով անգամ չ'ելլեր, եւ որոնք գԱստուած կը յոգնեցնեն բայց չեն մաքրուիր: Այստեղ կրակը խորհրդանիշ է այն բոլոր նեղութիւններուն, որ Աստուած թոյլ կու տայ որ անոնց բաղիւնք, որպէսզի մեզ իրեն վերադարձնէ, մաքրէ եւ սրբէ: Հետեւաբար, ասկէ ետք ջանանք մեզ շրջապատող փորձութիւններուն մէջ տեսնել Աստուծոյ դաստիարակիչ ձեռքը եւ խոնարհիւնք այդ ձեռքին տակ, որպէսզի այդ ձեռքով ալ մաքրուինք, սրբուինք եւ բարձրանանք:

Աստուած երբեք մեզ չ'առաջնորդէր փորձութիւններու նպատակ ունենալով մեզ իրմէ հեռացնել: Փորձութիւնները մեզ չեն կրնար հեռացնել Աստուծմէ եթէ մենք Աստուծոյ մօտենալու փափաք ունինք: Ուրեմն, մեզ Աստուծմէ հեռացնողը ո՛չ թէ փորձութիւններն են, այլ մեր անզիղջ կեցուածքն ու յամառ անտարբերութիւնն է, մեր կամապաշտութիւնն ու Աստուծոյ դատնալ չուզելն է:

Մեզ մեղքի ստրկութեան ծախողը մեր անօրութիւններն են եւ ո՛չ թէ Աստուած որ *«մեր անօրէնութիւններուն համար ծեծուեցաւ»* (Ես 53.5): Աստուած նոյն բանը կը հաստատէ Եսայի մարգարէին բերնով երբ կ'ըսէ. *«Ո՛ւր է ձեր մօրը ապահարգանին թուղթը, որով ես զանիկա արձակեցի. կամ ո՞վ է այն պարտատէրս, որուն ես ձեզ ծախեցի: Ահա դուք ձեր անօրէնութիւններուն համար ծախուեցաք»* (Ես 50.1): Աստուած մեզ ծախող Աստուած չէ, այլ մեզ իր Որդիին արիւնով գնող Աստուած է: Երբ մարդ իր գործած անօրէնութիւններուն եւ ապրած մեղսալից կեանքին համար դժոխք կը նետուի, Աստուած չէ որ զինք դժոխք նետած կ'ըլլայ:

ՄԵՐՆ Է ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ ԵՐԲ ՔՐԻՍՏՈՍ ՄԵՐ ԿՈՂՔԻՆ Է

Դաւիթ եւ Գողիաթ պատրաստուեցան մենամարտելու իրարու հետ: Երբ Դաւիթ մօտեցաւ Փղշտացի Գողիաթին, անոր ըսաւ. «Դուն ինձի սուրով, նիզակով եւ գեղարդով կու գաս, բայց ես գօրութեան Տիրոջը անունով քեզի կու գամ» (Ա.Թգ 17.45): Գողիաթ Աստուծոյ անունը նախատեց, ահա թէ ինչո՛ւ Դաւիթ անհրաժեշտ սեպեց Աստուծոյ անունով երթալու անոր: Դաւիթ չէր կրնար պարտութիւն կրել, որովհետեւ առանձին չիջաւ պատերազմի դաշտ, այլ հետը իջեցուց Աստուած:

Սիրելի՛ ընթերցող, մեզ մենամարտի հրաւիրող Գողիաթներն ու Գողիաթանման երեւոյթները կը վիտան մեր չորս դին: Դաւիթէն սորվինք Տիրոջ անունով եւ Տիրոջ գօրութեամբ դիմակալել զանոնք: Մենք խաչեալ եւ յարուցեալ Զօրավարին ուխտաւոր զինուորներն ենք: Առանց մեր Զօրավարին առաջնորդութեան չիջնենք պատերազմի դաշտ: Մե՛րն է յաղթանակը երբ Քրիստոս մեր կողմին է եւ մեր կողմէն:

Սորվինք Դաւիթի նման ըսել, ո՛վ աշխարհ, դուն ինձի կու գաս սուրով ու հուրով, իսկ ես քեզի կու գամ Կարմիր Ծովը նեղող Մովսէսեան ցուպով եւ ամենայաղթ խաչին սիրովը լիցֆաւորուած:

Դուն ինձի կու գաս ժանգապատ ոսկիով եւ փխրուն արծաթով, իսկ ես քեզի կու գամ երկինքի անկորնչելի Գանձով՝ Յիսուս Քրիստոսով:

Դուն ինձի կու գաս մեղքով պղծուած եւ անօրէնութեամբ սեւցած, իսկ ես քեզի կու գամ Սուրբ Հոգիին կրակով մաքրուած, Կենաց գետին ջուրով լուացուած եւ Աստուծոյ սիրով հրաշակեալուած:

Դուն ինձի կու գաս պղծալից մեհեաններովդ ու բագիններովդ ուր Աստուած կ'ուրացուի, իսկ ես քեզի կու գամ տաճարացած հոգիովս եւ եկեղեցիացած սրտովս ուր Աստուած կը պաշտուի եւ կ'երկրպագուի:

Դուն ինձի կու գաս յուսալքիչ խոստումներովդ եւ յուսախար ընող խօսքերովդ, իսկ ես քեզի կու գամ հետս բերելով Յոյսը աշխարհին, Կեանքը աշխարհին՝ Քրիստոս:

Դուն ինձի կու գաս ագռակներուդ անախորժ կոնչներով, իսկ ես քեզի կու գամ Սուրբ Հոգիին երկնաէջ աղանձիին ախորժալուր հծծիւնով:

Դուն ինձի կու գաս մարմնաւոր ցանկութեանց խոցոտիչ փուշերով, իսկ ես քեզի կու գամ խոցեր դարմանող բալասանով, որ շաղուած է Քրիստոսի խաչին վրայ թափած սուրբ արիւնով:

Դուն ինձի կու գաս Յուդայաշունչ մահասփիւռ համբոյրով, իսկ ես քեզի կու գամ Աստուծոյ եւ իմ կենսապարգեւ հաշտութեան համբոյրով:

Դուն ինձի կու գաս հին խմորին գարշահոտութեամբ, իսկ ես քեզի կու գամ խաչին վրայ Քրիստոսի հեղած արեան անուշահոտութեամբ, որ կը պարուրէ ամբողջ տիեզերքը եւ կը դրախտացնէ զանիկա:

Գողիաթին զինակիրը մարդ մըն էր, իսկ Դաւիթին զինակիրը՝ Աստուած: Սիրելի՛ ընթերցող, Աստուած ի՛նքն է զինակիրն ու զինակիցը իր զաւակներուն որոնք հոգեւոր պատերազմի մէջ են:

Ի՞նչ կը նշանակէ ՀԱԻԱՏԱԼ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Աստուծոյ հաւատալ չի՛ նշանակեր հաւատալ Աստուծոյ գոյութեան: Ամէն մարդ կը հաւատայ Աստուծոյ կամ աստուծոյ մը գոյութեան, եւ սակայն, ամէն մարդ չի՛ ֆանջնար զԱստուած: Հաւատալը տարբեր բան է, ֆանջնալը՝ տարբեր: Աստուծոյ մասին բաներ մը գիտնալը ուրիշ բան է, զԱստուած գիտնալը՝ ուրիշ բան: Մեռած է հաւատքը անոր որ կը հաւատայ թէ Աստուած կա՛յ ու կ՛ապրի՛, եւ սակայն, չի՛ ֆանջնար զանիկա, չի՛ հետեւիր անոր, չի՛ հաղորդակցիր, չի՛ գործեր ու չի՛ գործակցիր անոր հետ:

Քրիստոս կը սորվեցնէ մեզի, որ նշմարիտ ոչխարները կը լսեն Աստուծոյ ձայնը, կը ֆանջնան զայն եւ կը հետեւին անոր (Յհ 10.4): Իրական հաւատացեալը աշխարհէն եկող եւ զինք աշխարհին տանող բազմահազար ձայներէն գիտէ ու կրնայ զանազանել Քրիստոսի ձայնը: Վաւերական հաւատացեալը աշխարհէն եկող բազմաբնոյթ հրաւերներէն մի՛այն Քրիստոսի «*Ինձի՛ եկէ՛ք...*» հրաւերին է որ կ՛ընդառաջէ:

Հետեւաբար, Աստուծոյ հաւատալ կը նշանակէ ֆանջնալ զԱստուած: Տեսական ֆանաչողութեան մասին չէ որ կը խօսիմ: Մարդիկ կրնան որոշ անհատներու մասին լսած ըլլալ աչէն ու ձախէն եւ ամենայն համարձակութեամբ հաստատել թէ կը ֆանջնան այդ անհատները: Անոնք սակայն, կրնան երբե՛ք ալ այդ անհատներուն հանդիպած չըլլալ եւ անոնց հետ խօսակցած չըլլալ: Արդեօք ա՞յս ձեւով է որ մենք կը ֆանջնանք զԱստուած: Աչէն ու ձախէ՞ն լսած ենք Աստուծոյ մասին: Մեր կրօնի ուսուցիչներէն կամ քարոզիչներէ՞ն իմացած ենք անոր մասին: Ա՛ն միայն կը ֆանջնայ զԱստուած որ անձնապէս հանդիպած է անոր իր սրտին մէջ:

Հաւատացեալին կեանքը աստուածֆանաչողութեան մնայուն ընթացք մըն է: Ճշմարիտ հաւատացեալը ա՛ն է՝ որ ամէն օր նոր բան մը ունի գիտնալիք եւ ֆանջնալիք Աստուծոյ մասին: Աստուած ամէն օր ինքզինք կը յայտնէ հաւատացեալին կեանքին մէջ նոր եւ տարօրինակ գործով ու գործելակերպով մը: Իրաւ հաւատացեալը ամէն օր նոր օրհնութիւն մը ունի ստանալիք Քրիստոսէ: Ամէն օրհնութիւն գալիք նոր օրհնութեան մը ֆամբան կը պատրաստէ: Հաւատացեալը միշտ պատրաստ պէտք է ըլլայ Տիրոջ նորանոր եւ մեծամեծ օրհնութիւնները ընդունելու, որպէսզի իր կարգին իր շրջապատին օրհնութիւնը դառնայ:

Աստուծոյ հաւատալը անոր վստահիլ ու յուսալ է, անոր հետ անկեղծ սիրոյ յարաբերութեան մէջ ըլլալ է, անոր փառքին ու փառաւորումին համար աշխատիլ է: Աստուծոյ հաւատալը անոր ապաւինիլ ու կոթնիլ է, անոր ընկերակցութիւնն ու պաշտպանութիւնը վայելել է, անոր սէրէն՝ սէր, գորութենէն՝ գորութիւն եւ սրբութենէն՝ սրբութիւն առնել է:

Սիրելի՛ բարեկամ, եթէ կը հաւատաս Աստուծոյ, պէտք է գործնապէս արտայայտես հաւատքդ՝ յանձնուելով իրեն եւ իր կամքը կատարելով: Հաւատքին կենդանի ըլլալը ինքնաշարժութիւնով է որ կ՛ապացուցուի:

ԿԸ ԿԱՍԿԱԾԻՕՍ ՈՐ ԱՍՏՈՒԱԾ ՔԵԶ ԿԸ ՍԻՐԷ ԵՒ ՔԵԶ ՓՐԿԵԼ Կ՛ՈՒԶԷ

Զսիրուած գգալը ահաւոր գգացում մըն է որ կրնայ մեզ առաջնորդել հոգեւոր փլուզումի եւ կատարեալ դառնութեան: Մեր մեծաւորներուն կողմէ չսիրուած եւ անտեսուած գգալը կրնայ մեզ ատելութեամբ լեցնել անոնց նկատմամբ: Եթէ կը տառապիմք մեր մեծաւորներուն կողմէ չսիրուած ըլլալու պարագային, որքա՛ն աւելի կրնանք տառապիլ երբ կը գգանք կամ կը կարծենք որ Աստուած մեզ չի սիրեր եւ մեզ փրկել չ՛ուզեր:

Այսպիսի գգացում կամ մտածողութիւն Սատանան ի՛նքն է որ կը դնէ մեր միտքերուն մէջ, որպէսզի մեզ անվստահութեամբ լեցնէ Աստուծոյ նկատմամբ: Ան կը ջանայ մեր հայեացքները ուղղել հարուստներուն ունեցուածքներուն եւ անոնց ապրած ոճի կեանքին, որպէսզի այն տպաւորութիւնը տայ մեզի որ Աստուած խտրութիւն դնող Աստուած է: Զարը նոյնիսկ մեր առջեւ կրնայ հանել հոգեւոր մարդիկ, որոնք Սուրբ Հոգիին ուրախութեամբ լեցուն ըլլան, որպէսզի փորձէ համոզել մեզ, որ Աստուած անոնց փրկութեան պարգեւը տուած է, իսկ մեզի՝ ո՛չ:

Աստուած փրկութեան պարգեւը բոլորին տուած է, կը բաւէ որ մարդիկ ընդունին սոյն նշմարտութիւնը եւ իրենց սիրտերը լայն բանան խաչին փրկարար շնորհքին լոյսին առջեւ, որուն արդիւնքը պիտի ըլլայ անբացատրելի ներքին խաղաղութիւն մը եւ անգուսպ ուրախութիւն մը: Նման խաղաղութիւն եւ ուրախութիւն կրնանք ապրիլ միայն ա՛յն ատեն՝ երբ ներուած գգանք:

Սիրելի՛ բարեկամ, եթէ դուն քեզ արժանի չես նկատեր Աստուծոյ ժողովուրդին անդամ ըլլալու, յիշէ Աստուծոյ խօսքը քեզի ուղղուած. *«Ան որ իմ ժողովուրդս չէր՝ իմ ժողովուրդս պիտի կոչեմ, ան որ սիրելի չէր ինծի՝ սիրելի պիտի կոչեմ»* (Հո 9.25): Եթէ մինչեւ հիմա Աստուծմով հետաքրքրուող մը չես եղած, մի՛ յուսահատիր, այլ մտաբերէ թէ ի՛նչ կ'ըսէ Աստուած. *«Զիս չհարցնողներէն փնտռուեցայ, զիս չխնդրողներէն գտնուեցայ: Իմ անունս չկանչող ազգին "ահա հո՛ւ եմ, ահա հո՛ւ եմ", ըսի»* (Ես 65.1): Այո՛, Աստուած հո՛ւ է, եւ ո՛չ թէ հոն՝ երկինքի մէջ: Ան քեզի մօտ է (Սղ 145.18): Ան քեզի հետ է (Եր 20.11): Քու կողմէդ է (Եզ 36.9): Ան գտնող (Ղկ 15.5) եւ գտնուող Աստուած է (Ես 55.6): Ան փնտրող (Մտ 18.12) եւ փնտրուող Աստուած է (Մր 1.37): Ան քեզ կը փնտռէ փրկելու համար քեզ (Ղկ 19.10):

Ինչո՞ւ Աստուած պիտի չուզէ փրկել քեզ եւ բոլոր մարդիկը: Արդեօք իրեն համար տեղի հա՞րց կրնայ ծագիլ: Բայց չէ՞ որ Քրիստոս ըսաւ. *«Հօրս տան մէջ շատ տեղ կայ»* (Յհ 14.2): Կամ արդեօք Աստուած բոլոր մարդիկը փրկելու կարող չէ՞: Ի՛նքն իսկ պատասխանը կու տայ այս հարցումին երբ կ'ըսէ. *«Միթէ իմ ձեռքս կարճացա՞ւ, որ փրկելու կարող չըլլամ, կամ թէ ազատելու զօրութիւն չունի՞մ»* (Ես 50.2): Աստուած ո՛չ միայն մեզ ազատելու զօրութիւն ունի, այլեւ՝ վառ փափաք:

ՈՂՈՐՄԱԾ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՈՐԴԻՆԵՐԸ՝ ՈՂՈՐՄԱԾ ՈՐԴԻՆԵՐ ՊԷՏՔ Է ԸԼԼԱՆ

Նիւթապէս բաւարարուածը պէտք է սորվի մտածել կարօտեալներուն մասին: Հարուստ եղողը պէտք է յիշէ որ Աստուած է տէրն ու տուիչը իր հարստութեան: Աստուած է *«աղփատացնողն ու հարստացնողը»* (Ա.ԹԳ 2.7): Ուրեմն, հարուստ մարդը իրաւունք չունի իր հարստութիւնը միայն իրեն պահելու, մանաւանդ երբ շուրջը անօթի մարդիկ կան: Ինչպէս Աստուած *«հաց կու տայ անօթիներուն»* (Սղ 146.7), այնպէս ալ Աստուծոյ մարդը հաց պէտք է տայ անօթիին: 14-րդ դարու հեղինակ, Ս. Գրիգոր Տաթեւացի, իր Ամարան կոչուող ֆարոգագիրքին մէջ, կ'ըսէ. *«Ինչպէս երկնային յուսաւոր մարմինները կ'օգնեն երկրային մարմիններուն, այնպէս ալ հարուստները պէտք է օգնեն աղփատներուն եւ որբերուն: Եւ ինչպէս որ մեր մարմինի անդամները իրարու կը ցաւակցին, նոյնպէս ալ մենք պէտք է ցաւակցինք մեր եղբոր պակասութեան: Ի վերջոյ, ինչպէս որ բնութեա՛մբ է որ ստամոքսը սնունդ կը բաշխէ ամբողջ մարմինին, նոյնպէս ալ մենք պէտք է որ մեր հարստութիւնը հաւասարապէս բաշխենք եկեղեցւոյ ամբողջ մարմինին, հոգալով թշուառներուն պէտքերը»:*

Անձ մը կրնայ Յիսուսի անունով աղփատի մը հագուստ եւ կերակուր տալ, բայց նոյն այդ անձը, դարձեալ Յիսուսի անունով, կրնա՞յ այդ աղփատը իր տունը առնել եւ տարիներով պահել: Դիւրին է Տէր Յիսուսի համար սիրելի մարդիկը, բայց դժուար՝ Յիսուսի պէս սիրելի: Յիսուսի սիրով լեցուած մա՛րդը միայն կրնայ սիրել Յիսուսի պէս: Յիսուս ըսաւ. *«Սիրեցէ՛ք իրարու ինչպէս ես ձեզ սիրեցի»* (Յհ 13.34): Սիրելը ողորմիլ է:

Աստուած երբ բան մը տայ մեզի, մի՛շտ նկատի կ'ունենայ մեր շրջապատը եւ մենք երբ բան մը տանք մեր շրջապատին, մի՛շտ նկատի պէտք է ունենանք զԱստուած: Աստուա՛ծ է տուողը եւ Աստուա՛ծ պէտք է ըլլայ փառաւորուողը: Չտանք այնպէս որպէս թէ մենք մեր անձերէն է որ կու տանք: Ո՛չ ալ տանք այնպիսի ձեւով մը որ մարդոց ուշադրութիւնը մեր վրայ կեդրոնացնենք: Մեր տուածին ցամբով Քրիստո՛ս է որ պէտք է տրուի մեր նմանին: Մեր տուածին մէջ Քրիստո՛ս է որ պէտք է տեսնուի եւ ո՛չ թէ մենք: Մենք Յիսուսով լեցուն բաժակներու պէտք է նմանինք: Մարդոց հրամցուելիքը բաժակին մէջինը պէտք է ըլլայ եւ ո՛չ թէ բաժակը:

Սիրելի՛ս, աղփատ մը ուրախացնելու համար պայման չէ որ անոր տանք նիւթական մեծ գումար մը, այլ ֆաղցր ժպիտ մը, սիրոյ խօսք մը, սիրոյ բարեւ մը կամ բառ մը, կը բաւեն հրճուեցնելու անոր հոգին: Շատ մը պարագաներու, աղփատները աւելի սիրոյ եւ եղբայրական մօտեցումի կարօտ կ'ըլլան քան դրամի: Անոնց նիւթական տալու կողմին, ջանամք նաեւ անոնց խօսիլ իրական Ոսկիին եւ Ածաթին մասին որ Աստուած է (Յոր 22.25): Երբեմն նիւթապէս աղփատ եղողները հոգեպէս նաեւ աղփատ կ'ըլլան: Ուրիշներուն Յիսուսի փրկութեան մասին խօսիլը՝ մեծագոյն ողորմութիւնն է: Դուն ալ չե՞ս ուզեր նման մեծ ողորմութիւն կատարել:

ԱՐՔԱՅՈՒԹԻՒՆԸ ՅԻՍՈՒՍԸ ԸՆԴՈՒՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ Է ՄԻԱՅՆ

Նշանաւոր քարոզիչ՝ Ճոն Ուէսլի, երազ մը տեսաւ: Երազին մէջ ան ինքզինք տեսաւ դժոխքի մուտքին կեցած, կը պոռար ըսելով. *«Մկրտչականներ կա՞ն դժոխքին մէջ»:* «Այո՛» պատասխանուեցաւ ներսէն: *«Բողոքականներ եւ Հոգեգալստականներ կա՞ն դժոխքին մէջ»:* «Այո՛, անոնց թիւը շատ է այստեղ» պատասխանուեցաւ: *«Կաթոլիկներ եւ Օրթոտոկսներ ալ կա՞ն դժոխքին մէջ»:* «Ո՛հ այո՛, անոնց թիւն ալ շատ է այստեղ» եղաւ պատասխանը: Վերջապէս, Ճոն Ուէսլին հարց տուաւ. *«Ուէսլիեաններ ալ կա՞ն դժոխքին մէջ»:* Պատասխանն էր. *«Այո՛, Ուէսլիեաններուն թիւը ամէնէն շատն է այստեղ»:*

Ճոն Ուէսլին այս լսելով՝ շատ տրամեցաւ: Քիչ ետք ան ուրիշ երազ մը տեսաւ: Ան այս անգամ ինքզինք կանգնած տեսաւ արքայութեան մուտքին՝ նոյն հարցումները կը կրկնէր ըսելով. *«Մկրտչականներ, Բողոքականներ կամ Հոգեգալստականներ կա՞ն արքայութեան մէջ»:* «Ո՛չ» պատասխանուեցաւ ներսէն: *«Կաթոլիկներ, Օրթոտոկսներ կամ Ուէսլիեաններ կա՞ն այստեղ»:* Պատասխանը դարձեալ ժխտական էր: Ճոն Ուէսլին զարմացած հարցուց. *«Հապա որո՞նք կան երկինքի արքայութեան մէջ»:* Ներսէն մէկը պատասխանեց ըսելով. *«Այս յիշածներէդ ոեւէ մէկը չկա՛յ այստեղ: Միակ անունը գոր ունինք՝ այստեղ "Քրիստոնեայ" անունն է: Հոս՝ երկինքի մէջ, բոլորս Քրիստոնեայ ենք»:*

Այս պատմութիւնը կը սորվեցնէ մեզի որ ոեւէ մէկը պիտի չկարենայ երկինք մտնել այս կամ այն յարանուանութեան, այս կամ այն եկեղեցիին պատկանած ըլլալուն համար: Երկինք մտնողները պիտի ըլլան միայն անոնք՝ որոնք ընդունած են Յիսուսը իրենց կեանքին մէջ, իբրեւ Տէրն ու Փրկիչը իրենց կեանքին:

Մէկը կրնայ ամէնէն ուղիղ աստուածաբանութիւնը ունեցող եկեղեցիի մը անդամը ըլլալ, ասիկա սակայն չ'օգնէր իր փրկութեան: Ամէնէն ուղիղ աստուածաբանութիւնը ունեցող եկեղեցին կրնայ հոգեւորապէս ամէնէն խակ եկեղեցին ըլլալ:

Ուրիշ մը կրնայ յանախել այնպիսի՝ եկեղեցի մը ուր սուրբ պատարագները կատարեալ լրջութեամբ եւ անթերի կերպով կը մատուցին, ուր առատ նուիրատուութիւններ կ'ըլլան, որոտաձայն քարոզներ կը տրուին, բազմահագար մումեր կը հալին, անուշահոտ խունկեր կը բուրեն, բայց այս բոլորը ապացոյց մը չեն որ այդ եկեղեցին կենդանի է, եւ ո՛չ ալ ապացոյց մըն են որ հոն յանախողները փրկուած են:

Մարդ արարածին փրկութիւնը կախեալ չէ այսինչ կամ այնինչ տեղական եկեղեցիէն, այլ մէկ եւ միակ եկեղեցւոյ Գլուխէն՝ Տէր Յիսուս Քրիստոսէն: Փրկութիւնը՝ Փրկիչի՛ն գալով կը սկսի եւ ո՛չ թէ եկեղեցի գալով: Արքայութիւնը Արքային ապաւինելով ձեռք կը ձգենք եւ ո՛չ թէ այս կամ այդ յարանուանութեան ապաւինելով:

ԻՐ ԹՇՆԱՄԻՆԵՐԸ ՍԻՐԵԼ ՈՒԶՈՂ ՄԱՐԴԸ ԹՈՂ ՀԵՏԵԻԵԱԼ ԱՂՕԹՔԸ ԸՆԷ ԻՆԾԻ ՀԵՏ

Տէր Յիսուս, դուն ըսիր. *«Սիրեցէ՛ք ձեր թշնամիները»*. կը պաղատիմ Տէր, թշնամին սիրող սի՛րտ տուր ինձի:

Տէր, դուն պատուիրեցիր. *«Օրհնեցէ՛ք ձեզ անիծողները»*. կ'աղաչեմ Օրհնեա՛լ, շնորհէ ինձի, զիս անիծողները օրհնող բերան:

Բարերա՛ր Քրիստոս, դուն թելադրեցիր. *«Բարի՛ք ըրէ՛ք ձեզ ատողներուն»*. կը խնդրեմ ո՛վ Բարեգործ, պարգեւէ՛ ինձի, զիս ատողներուն բարիք ընող ձեռքեր:

Հալածուած բայց ներա՛ծ Փրկիչ, դուն հրահանգեցիր. *«Աղօթեցէ՛ք անոնց համար որոնք ձեզ կը չարչարեն ու կը հալածեն»*. Օգնէ՛ ինձի Հոգի՛ն, աղօթելու զիս չարչարողներուն ու հալածողներուն համար:

Խաչեալ Տէր, Հոգիէդ թափէ վրաս, որպէսզի կարենամ սիրել զիս նախատող հոգիները եւ աշխատիլ անոնց փրկութեան համար:

Գթութենէդ կաթիլ մը դի՛ր մէջս, որպէսզի գթամ ինձի հանդէպ անգուր ինչ մարդոց եւ որպէսզի գթութիւնդ հայցեմ անոնց համար:

Քաղցր Տէր, քաղցրութեամբդ համակէ զիս, որպէսզի կարող ըլլամ քաղցրահայեաց ներկայանալ զիս դառնացնողներուն:

Խաղաղութեա՛ն Իշխան, տո՛ւր որ խաղաղութեամբ տանիմ կեանքի խոռվութիւնները եւ խաղաղութիւնս չկորսնցնեմ երբ խոռվարարներու դէմ յանդիման կը կանգնիմ: Ընդհակառակը, ազդեմ անոնց վրայ, փոխանակ ազդուելու անոնցմէ:

Վիշտերը փարատող Բժիշկ, գօրացո՛ւր զիս, եւ թոյլ մի՛ տար որ զիս վշտացնողներուն վշտացնելու մասին խորհիմ, այլ օգնէ՛ որ աղօթեմ անոնց անվիշտ յաւիտեանականութեան համար:

Բարին կամեցող Աստուած, մի՛ թողուր որ իմ դժբախտութիւնս կամեցողին դժբախտութիւնը կամենամ եւ մի՛ արտօներ որ ձախորդութիւնս ցանկացողին ձախորդութիւնը ցանկամ. այլ քու առատ բարերարութեանդ եւ քու բարի կամեցողութեանդ հուրը լեցուր սրտիս մէջ, որպէսզի կարենամ ցանկալ բարին անոնց համար՝ որոնք չարիքս կը ցանկան, բարձրացնել անոնց՝ որոնք զիս նուաստացնել կ'ուզեն:

Տէր Յիսուս Քրիստոս, շնորհէ՛ որ անունս մրոտողներուն համար աղաչեմ քեզի որ դարձի գան, որպէսզի իրենց աննունները կեանքի Գիրքին մէջ գրուին:

Զիս չարախօսներուն համար բարեխօսող հոգի՛ տուր ինձի:

Զիս անտեսողներուն ցաւերը տեսնող ա՛չք տուր ինձի:

Ինձի հանդէպ անկարեկից եղող մարդոց նկատմամբ կարեկի՛ց դարձուր զիս, եւ պարգեւէ՛ որ զիս անիրաւողներուն պատժուիլը չպահանջեմ քեզմէ, այլ աղաչեմ քեզի, որ տաս իրենց գիտակից հոգի, զղջացող սիրտ, անդրադարձող միտք եւ կամք ու փափաք՝ ապաշխարութեամբ դարձի գալու, քու փառքիդ համար: Ամէն

ՍԵՒ ԱՄՊԵՐՈՒ ԵՏԻՆ՝ ՕՐՀՆԱԲԵՐ ԱՆՁՐԵՒՆԵՐ

«Թէպէտ դուք ինծի դէմ չարութիւն խորհեցաք, բայց Աստուած զայն աղէկի դարձնել խորհեցաւ. այնպէս որ այս օրուան եղածին պէս՝ շատ ժողովուրդ ապրեցնէ» (Ծն 50.20): Յովսէփին եղբայրները ուզեցին զինք սպանել նախանձի պատճառով, եւ ահաւասիկ իրենք ստոյգ սովամահութենէ կ'ազատին իր ձեռքով: Զինք փոսը նետելով՝ անօթի թողուցին, իսկ հիմա իր ձեռքի հացին կարօտով կը տոչորին: Զինք ուզեցին հեռացնել իրենց գլուխէն, բայց Աստուած զինք գլուխ եւ իշխան ըրաւ ամբողջ ժողովուրդին:

Հաւատացեալ մարդը մնայուն կերպով թող յիշէ որ իրեն պատահող չարիքներէն Աստուած կարող է բարիքներ դուրս բերել: Թող մարդիկ մեզ գետին գարնեն, մենք գիտենք որ Աստուած կրնայ մեզ բարձրացնել: Թող մարդիկ մեր ոտքերուն դիմաց փոսեր փորեն, մենք գիտենք որ Աստուած կարող է այդ փոսերը օրհնութիւններով լեցնել, որպէսզի երբ իյնանք անոնց մէջ, օրհնուած ու հարստացած դուրս գանք անոնցմէ:

Թող մարդիկ անիծեն մեզ, մենք գիտենք որ Աստուած օրհնած է մեզ: *«Աստուած անէծքը օրհնութեան դարձուց» (Նե 13.2):* Այո՛, Յիսուս անէծքը օրհնութեան փոխող Աստուած է: Երբ Մովսէսի Բաղակ թագաւորը լուր դրկեց Բաղամին որ գայ եւ Իսրայէլացիները անիծէ, Բաղամ եկաւ եւ անիծելու փոխարէն օրհնեց ըսելով. *«Աստուծոյ չանիծածը ի՞նչպէս անիծեմ, կամ Տիրոջը չնզովածը ի՞նչպէս նզովեմ» (Թւ 23.8):*

Սխալ է մտածել որ Աստուած ի՛նքն է որ մեր բայերը կ'ուղղէ դէպի փորձութիւն՝ որպէսզի անոնցմէ օգուտներ փառէ մեզի համար: Կեանքը չարիքներով ու փորձութիւններով լեցուն է եւ մենք բնականաբար անոնց պիտի հանդիպինք: Աստուած իմաստուն Աստուած ըլլալով՝ գիտէ այդ չարիքներն ու փորձութիւնները առնել եւ օրհնութեանց վերածած մեզի դարձնել: Փորձութիւնը ինքնին սիրելի բան չէ, բայց պէտք է միշտ յիշել որ մեծ օրհնութիւնները յաճախ մեծ փորձութեանց ետին թափնուած են:

Ինչպէս փոթորիկին ետին խաղաղութիւնը կը կանգնի, փշալից թուփերուն ետին՝ բուրեան վարդերը, սեւ ամպերու ետին՝ օրհնաբեր անձրեւները, այնպէս ալ մեզի պատահող ամէն մէկ չարիքի ետին կը կանգնին աստուածային օրհնութիւններ: Մենք սովորաբար չենք ուզեր հանդիպիլ նեղութիւններու եւ կը փորձենք խուսափիլ անոնցմէ, բայց կը մոռնանք որ շատ բան ունինք առնելիք ու սորվելիք նեղութիւններէն:

Theodore L. Cuyler կ'ըսէ. *«Երբ երկինք հասնինք պիտի տեսնենք թէ ամենախորունկ եւ ամենաօրհնեալ փորձառութիւնները սորված ենք ա՛յն նամբաներէն, որոնցմէ սարսափով ետ փաշուած ենք եւ չենք ուզած ընթանալ: Դառնութեան այն գաւաթները որոնք մէկդի ըրած ենք եւ չենք ուզած խմել, կը պարունակէին մեզի օգտակար եղած յաւազոյն բալասանները»:*

ԻՍԿԱԿԱՆ ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆԸ

Keith L. Brooks անուն հեղինակ մը կը պատմէ, թէ մեծ մրցանակ մը խոստացուած էր այն նկարիչին որ լաւագոյն կերպով պիտի կարենար ներկայացնել «Խաղաղութիւն» խորհրդանշող կամ պատկերացնող նկար մը: Ծառեր մասնակցեցան մրցումին: Մասնակցողներէն միայն երկուքին նկարները ընտրուեցան:

Առաջին նկարը կը պարզէր դաշտային նկար մը ամառուան ընթացքին, ուր առուակը հանդարտօրէն եւ անաղմուկ կերպով կը հոսէր կանաչ մարգագետիններուն մէջէն: Ծառերն էին տարածուած եւ հանդարտ: Հօտը կ'արածէր հսկայ կաղնիի մը գով շուքին տակ: Հրաշագեղ թելերով թիթեռնիկները կը հանգչէին գոյնգոյն վարդերու եւ ծաղիկներու վրայ, թռչունները թառած էին ծառերու նիւղերուն վրայ եւ կ'երգէին: Եւ կապոյտ երկնակամարը կը հովանաւորէր ամէն ինչ: Ասիկա նկարուած «Խաղաղութիւն» խորհրդանշող առաջին պատկերն էր:

Բայց մրցանակը տրուեցաւ երկրորդ նկարիչին որ իր պաստառին վրայ կը պարզէր սաստիկ ալեկոծ ովկիանոս մը, որուն ալիքները կատաղօրէն կը զարնուէին եզերքի ժայռերուն ու կը փշրուէին: Մութ էր երկինքը եւ ամպամած: Կայծակը կ'այրէր ամպերուն սիրտը: Սակայն մօտակայ բարձր ժայռի մը կողմին, խոռոչի մը մէջ բոյն մը կար ուր թռչուն մը կը հանգչէր իր ձագերուն հետ զանոնք իր թելերուն տակ առած: Ալիքները կատաղօրէն կը հարուածէին այդ ժայռը, բայց մայր թռչունը եւ անոր ձագուկները վախի նշաններ ցոյց չէին տար: Անոնք կատարելապէս խաղաղ ու հանդարտ էին, որովհետեւ գիտէին թէ այն ապառաժը որուն վրայ կը հանգչէին, ամուր, անսասան եւ ապահով էր:

Հոգեւոր դասը գոր կարելի է ֆաղել այս դրուագէն, այն է՝ որ ինչպէս թռչունները խաղաղ էին փոթորիկի մէջ, այնպէս ալ վերածնեալ քրիստոնեայ մարդը կրնայ խաղաղ ըլլալ խոռվութեան ժամանակ, հանգիստ՝ անհանգստութիւններու ատեն, անսասան՝ սասանեցնող փորձութիւններու մէջ:

Կեանքի փոթորիկները կ'ընկնեն մարդը եթէ ան չէ ընդունած Յիսուսը իր կեանքին մէջ, եւ եթէ ան չէ սորված վստահիլ ու ապաւինիլ Քրիստոսի: Քրիստոսի վստահիլն ու ապաւինիլը մեզ գերծ չի պահէր փորձութիւններէն, բայց մեզ յաղթող կը դարձնէ անոնց դէմ: Աստուծոյ հանդէպ Դանիէլի հաւատքը զինք առիւծներու գուրէն հեռու չպահեց, բայց զինք յաղթող դարձուց առիւծներու դէմ:

Քրիստոնեան այն չէ որ փորձութիւններու չի հանդիպիր, այլ այն՝ որ կրնայ զանոնք խաղաղութեամբ եւ համբերութեամբ տանիլ: Քրիստոնեան այն չէ որուն դէմ մեղքը չի մարտնչիր, այլ այն՝ որ յաղթանակ կը տանի մեղքին դէմ՝ Յիսուսի անունով ու արիւնով: Յիսուսի վրայ խարսխուածը չի կրնար խարխիլի՝ խախտեցնող մրրիկի ատեն: Փորձութեան կրակը չի կրնար այրել Քրիստոս-որթատունկին վրայ հաստատուած նիւղը:

ՏՈՒՆ ՄԸ ՈՒՐ ԱՂՕԹՔ ԶՂԼԼԱՐԻ ԱՅԴ ՏՈՒՆԸ ԱՊԱՀՈՎ ԶԷ

Քսաներկու տարեկան երիտասարդ մը գործ գտնելու նպատակով իր երկրէն ուրիշ երկիր մը մեկնեցաւ: Բաժանման պահուն, մայրը իրեն ըսաւ. «*Զաւակս, թող Աստուած առաջնորդէ քայլերդ: Զաւակս, յիշէ՛ որ ամէն իրիկուն ժամը 9-ին ես քեզի համար աղօթքի կանգնած պիտի ըլլամ*»:

Երիտասարդը ամէն օր գործի երթալու համար ստիպուած էր անցնելու հանրատունի մը բովէն: Ան մոռցաւ մօրը վերջին խօսքը իրեն ըսուած: Եւ օր մը, երբ գործէն տուն կը դառնար, կանգ առաւ հանրատան դուռին բով եւ հարց տուաւ հոն գտնուող պահակին, թէ՛ ժամը քանիին կ'արտօնուի մուտքը: Պահակը ըսաւ. «*Ժամը 9-ին*»: Երիտասարդը տուն դարձաւ եւ սկսաւ պատրաստուիլ հանրատուն երթալու համար:

Տունէն ելլելէն տասը վայրկեան առաջ, յանկարծ դուռը զարնուեցաւ եւ նամակաբաշխը նամակ մը յանձնեց իրեն: Նամակը մօրը կողմ դրկուած էր: Բացաւ նամակը եւ հոն մեծ գիրերով հետեւեալը կարդաց. «*Յիշէ՛ զաւակս, որ ամէն իրիկուն ժամը 9-ին ես քեզի համար աղօթքի կանգնած պիտի ըլլամ*»: Երիտասարդը մեծապէս ցնցուեցաւ եւ արտասուելու սկսաւ: Ան կը պատրաստուէր ժամը 9-ին հանրատուն երթալու, բայց մայրը եկաւ իրեն յիշեցնելու որ ինք ամէն օր ժամը 9-ին կ'աղօթէր իրեն համար: Երիտասարդը ժամը 9-ին հանրատուն երթալու փոխարէն, եկեղեցի գնաց, եւ շնորհակալութիւն յայտնեց Աստուծոյ աղօթող մայր մը ունենալուն համար:

Որքա՛ն կարեւոր է աղօթող մայրեր ունենալը: Որքա՛ն կարեւոր է որ տունի մէջ աղօթող մը կամ աղօթողներ ըլլան: Տուն մը ուր աղօթք կ'ըլլայ՝ հոն ապահովութիւն եւ խաղաղութիւն կը տիրէ: Եթէ այդ տան մէջ փորձանք մը պատահի՝ Աստուած օգնութեան կը փութայ: Եթէ մահ ըլլայ՝ Սուրբ Հոգին իր միտքարութիւնը կը հեղու տան սգաւոր անդամներուն վրայ: Եթէ խոռվութիւններ գլուխ ցցեն՝ Յիսուս իր խաղաղութեան կամարը կը տարածէ այդ տան վրայ:

Սիրելի՛ ընթերցող, երբ կը պատրաստուիս չարիք մը գործելու՝ յիշէ՛ բարի մօրդ աղօթքները քեզի համար մատուցուած: Երբ կը մտածես լքել հաւատքդ՝ յիշէ՛ որ անհամար թիւով հաւատացեալներ կ'աղօթեն քեզի համար: Երբ համագործակցութեան ձեռք կ'երկնցնես պիղծ ոգիներուն՝ մտաբերէ՛ որ երկինքի հրեշտակները կը համագործակցին փրկութեանդ համար: Երբ ականջ կու տաս չարախօսներուն՝ մի՛ մոռնար որ արդարներն ու սուրբերը կը բարեխօսեն քեզի համար: Երբ սէր կը ցուցաբերես աշխարհի հանդէպ՝ յիշէ՛ որ աշխարհը չի սիրեր քեզ: Քեզ սիրողը Յիսուս Քրիստոսն է, որ մեռաւ ու յարութիւն առաւ քեզի համար:

Այս բոլորը յիշելդ, կրնայ պատնառ ըլլալ որ հրաժարիս չար ընթացքէդ եւ Աստուծոյ դառնաս:

ԵՐՐ ՔՐԻՍՏՈՍ ՅԱՅՏՆՈՒԻ ՄԵԶԻ...

Երբ Յիսուս Քրիստոս յայտնուի մեզի՝ կ'անդրադառնանք մեր մեղաւորութեան եւ մեղքի տգեղութեան: Ան երբ յայտնուեցաւ Պետրոսի՝ Պետրոս ըսաւ. «*Ես մեղաւոր մարդ մըն եմ*» (Ղկ 5.8): Երբ Աստուած տեսիլով յայտնուեցաւ Եսայի մարգարէին՝ մարգարէն ըսաւ. «*Վա՛յ ինձի, ահա կը կորսուիմ, քանի որ ես պիտի չըթուեմ ունեցող մարդ մըն եմ*» (Ես 6.5): Երբ Նաթան մարգարէն Տիրոջ անունով եկաւ Դաւիթին եւ խօսեցաւ անոր իր գործած մեղքին մասին՝ Դաւիթ ըսաւ. «*Տիրոջը դէմ մեղք գործեցի*» (Բ.Թգ 12.13): Եթէ մէկը չտրվի Պօղոս առաքեալի նման ըսել. «*Առաջին մեղաւորը ես եմ*» (Ա.Տմ 1.15), չի կրնար ապրիլ անկեղծ պաշխարութիւն:

Սուրբ Հոգին է որ մեր մեղքերուն տատասկները կը պարզէ մեր հոգիին աչքերուն դիմաց, որպէսզի մեզ առաջնորդէ արտասուալից ապաշխարութեան: Կան մարդիկ սակայն, որոնք բռնի ուժով կ'ուզեն արցունք հոսեցնել իրենց աչքերէն, այն քաջ համոզումով՝ որ եթէ չարտասուեն ու չողբան իրենց մեղքերուն համար՝ կը նշանակէ որ չեն ապաշխարած, եւ ուստի՝ չեն փրկուած: Սխա՛լ է այս համոզումը:

Քրիստոս կը ներէ մեր մեղքերը ո՛չ թէ որովհետեւ կ'արտասուենք մեր մեղքերուն համար, այլ՝ որովհետեւ մեզ կը սիրէ: Ան քաւութիւն կը շնորհէ մեզի ո՛չ թէ որովհետեւ արցունք կը թափենք, այլ որովհետեւ ինք իր արիւնը թափեց այդ քաւութիւնը իրագործելու համար: Մեր բաժինը Աստուծոյ մօտենալու անկեղծ փափաք ունենալն է, մեր կեանքի ընթացքը փոխելն է, Աստուծոյ վստահիլն ու ապաւինիլն է. իսկ ապաշխարութեան արցունք շնորհելը՝ Աստուծոյ բաժինն է: Աստուծոյ բաժինը՝ թողունք Աստուծոյ: Ան յարմար ժամանակին կը շնորհէ այդ արցունքը:

Իսկ եթէ Աստուծոյ դառնալու անկեղծ փափաք ունենանք, առաջին գործը որ պէտք է ընենք՝ խոստովանահայր մը գտնելն ու մեր մեղքերը անոր խոստովանիլն է, եւ այնուհետեւ, անոր թելադրութիւններուն հետեւիլն է: Աստուծոյ դառնալու փափաք ունեցող մարդը, թող բնա՛ւ չխորհի որ չարագործութիւնը դադրեցնելով եւ բարեգործութեան սկսելով՝ հարցը լուծուած եւ ինք մեղքերու քաւութիւն ստացած կ'ըլլայ:

Ո՛չ ոք բարեգործութեան ցամբով կրնայ մեղքերու քաւութիւն ձեռք ձգել: Մեղքերու քաւութեան արժանի կը դառնանք խոստովանութեան եւ հնազանդութեան միջոցաւ միայն: «*Եթէ խոստովանիմք մեր մեղքերը, վստահ եղէ՛ք թէ Աստուած, որ արդար է, պիտի ներէ մեր մեղքերը...*» (Ա.Յհ 1.9): Բարին գործելը չի բաւեր երբ անոր չ'ընկերանար անկեղծ խոստովանութիւնն ու հնազանդութիւնը: Աշխարհի ամէնէն բարեգործ մարդն անգամ կարիքը ունի Աստուծոյ ողորմութեան ու փրկարար շնորհիին: Մէկը չի կրնար ա՛յնքան բարի ըլլալ որ փրկուի առանց Աստուծոյ ողորմութեան ու շնորհիին: Ան մեզ չի ներեր որովհետեւ բարի ենք ու բարեգործ, այլ որովհետեւ ինք ողորմած ու բարեարար է:

ԿՐ ՀԱՍԿՆԱՊ ՄԵԶ

Կեանքի ամենէն դժուար բաներէն մէկն է ուրիշներուն կողմէ չհասկցուիլը: Յիսուս յանախ չհասկցուեցաւ ուրիշներուն կողմէ: Իր աշակերտները չէին հասկնար զինք (Յի 12.16, 13.28): Փարիսեցիները չէին հասկնար զինք (Յի 8.43): Պետրոս յանախ չէր հասկնար զինք (Յի 13.7): Առիթով մը ժողովուրդին կը խօսէր մեր երկնաւոր Հօր մասին, *«սակայն անոնք չհասկցան թէ Յիսուս Հօրը մասին կը խօսէր»* (Յի 8.27):

Ինչպէս Յիսուս չէր հասկցուէր իր ժամանակակից մարդոց կողմէ, այնպէս ալ այսօրուան Յիսուսաւէր մարդիկը չեն հասկցուիր աշխարհաւէր մարդոց կողմէ: Մարմնաւոր կեանք ապրող մարդը չի կրնաս հասկնալ հոգեւոր կեանք ապրող մարդուն, որովհետեւ *«անոնք որոնք միայն իրենց մարմնական պահանջներով կը դեկավարուին, անոնց մտածելակերպը մարմնական է. մինչդեռ անոնք որոնք Հոգիին թելադրած ձեւով կ'ապրին, անոնց մտածելակերպը հոգեւոր է»* (Հո 8.5):

Ահաւասիկ երկու հակոտնեայ մտածելակերպեր: Աշխարհին կառչած մարդուն մտածելակերպը աշխարհային է, իսկ երկինքին կապուած մարդուն մտածելակերպը՝ երկնային: ԶԱստուած սիրող մարդը կը հասկնայ աշխարհաւէր մարդուն իրավիճակը, բայց աշխարհաւէր մարդը չի հասկնար եւ չի կրնար հասկնալ աստուածաւէր մարդուն հոգեվիճակը:

Ինչպէս խաւարաբնակ մը երբ լուսաբնակ ըլլայ, կը փանջնայ խաւարաբնակին վիճակը, իսկ խաւարաբնակը որ լուսաբնակ չէ եղած՝ չի փանջնար անոր վիճակը, այնպէս ալ, ուշմարտապէս դարձի եկած անձ մը, կը հասկնայ դարձի չեկած անձի մը ներաշխարհը, եւ սակայն, ինք անհասկնալի կը մնայ անոր համար:

Այո՛, անհասկնալի կը մնանք աշխարհի մարդոց համար, որովհետեւ կ'ընենք տարօրինակ բայց սովորական բաներ, գոր օրինակ՝ կ'օրհնենք մեզ անիծողը, կ'աղօթենք մէկու մը համար որ կը հալածէ մեզ, Աստուծոյ գթութիւնը կը հայցենք անձի մը համար որ անգութ է մեզի հանդէպ: Այս չէ աշխարհի վերաբերմունքը: Աշխարհ ատելութեան դիմաց ատելութիւն կը ցուցաբերէ: Աշխարհ չի ներեր ու չի կրնար ներել, որովհետեւ ներելու համար՝ պէտք է ապրած ըլլալ Յիսուսի շնորհած մեղքերու ներումը:

Սուրբ Ներսէս Շնորհալի կ'ըսէ. *«Ո՛վ Տէ՛ր, թողութիւն շնորհէ ինձի դէմ՝ յանցանք գործած թշնամիներուս եւ զիս ատողներուն եւ դարձնէր զանոնք իրենց չար ծրագիրներէն որ ունին ինձի համար, որպէսզի քու ողորմութեանդ արժանի ըլլան»*: Այո՛, Աստուծոյ մարդը կրնայ Աստուծոյ ողորմութիւնը հայցել զինք ատողներուն համար: Աշխարհի մարդը չի կրնար: Աշխարհի մարդը Աստուծոյ հարուածն ու պատիժը, դժոխքին անէծքն ու կրակը կը ցանկայ իր հակառակորդներուն համար:

Կը հասկնա՞ք մեզ, ո՛վ աշխարհաւէր մարդիկ: Կը հասկնա՞ք որ մենք ձեր ոտքերուն առջեւ ծաղիկներ փոռող ենք, թէպէտ դուք կրնաք մեր ոտքերուն դիմաց ծուղակներ փորողներ ըլլալ: Կը հասկնա՞ք որ եթէ դուք

մեզի համար դժոխք կը մաղթէք, մենք ձեր անձերուն դժոխքէն ազատումին համար կ'աղօթենք: Կը հասկնա՞ք որ մենք ձեզի դէմ չէ որ կը պայքարինք, այլ՝ Չարին թագաւորութեան դէմ, եւ հասկնա՞ք որ դուք մեզի դէմ չէ որ կը պայքարիք, այլ՝ Աստուծոյ դէմ:

ԻՍԼԱՄ ՈՒՍՈՒՑԶԱՊԵՏԻ ՄԸ ԴԱՐՁԸ

Տաւուտ Ռահպար Փափստանի Փեննապ համալսարանի Իսլամական բաժնին մէջ ուսուցչապետ էր: Իր տոբթորայի թէզին խորագիրն էր՝ *«Աստուծոյ անձր՝ Գորանի մէջ»*: Երբ ուսումնասիրեց Գորանը, իր ուշադրութիւնը գրաւեց, որ Գորանը երբեք չի ներկայացներ զԱստուած իբրեւ մէկը որ տեղեակ է մեր ցաւերէն: Միաժամանակ, ուշադրութիւնը գրաւեց որ Գորանը երբեք չ'ըսեր թէ Աստուած մեզի համար կամ մեզի հետ տառապեցաւ անցեալին կամ կը տառապի այսօր: Տաւուտ խորհեցաւ այս երեւոյթէն եւ բացականչելով՝ ըսաւ. *«Այս ի՞նչ տեսակ աստուած է որ մեր ցաւերէն ամբողջովին անտեղեակ է եւ բնաւ մեզի համար չի ցաւիր»*:

Անձ մը իրեն թելադրեց Աստուածաշունչ կարդալ: Կարդաց Յիսուսի հրաշքներուն եւ բժշկութիւններուն մասին, կարդաց մեզի համար կրած իր չարչարաններուն մասին, մահուան եւ յարութեան մասին, եւ մեծապէս ազդուած ու յուզուած՝ բացականչեց. *«Եթէ երբեք երկինքի մէջ գահ մը կայ, եւ եթէ երբեք այդ գահին վրայ նստող Աստուած մը կայ, եւ եթէ երբեք գահին վրայ նստող Աստուածը տարբեր է Յիսուս Քրիստոսէն, թող հանի իր գահը անմիջապէս պարպել Տէր Յիսուսի համար, որովհետեւ մեզ ա՛յսօր սիրած եւ մեզի համար ա՛յսօր չարչարուած, մեռած ու յարութիւն առած մէկը, արժանի է Աստուած ըլլալու»*:

Այս պատմութիւնը կը պարզէ որ քրիստոնէութիւնը զԱստուած չի ներկայացներ իբրեւ մէկը որ քաշուած է երկինքի մէկ անկիւնը՝ անտեղեակ ըլլալով մեր ցաւերէն ու վիշտերէն: Աստուածաշունչը կ'ուսուցանէ որ երբ Աստուած կը տեսնէ որ մենք նեղութիւն կը քաշենք՝ ի՛նք եւս նեղութիւն կը քաշէ մեզի հետ եւ մեզի համար (Ես 63.9):

Խորքին մէջ մե՛նք ենք որ անտեղեակ ենք Աստուծոյ ցաւէն, եւ ո՛չ թէ Աստուած՝ մեր ցաւէն: Եթէ գիտնայինք թէ որքա՛ն կը տառապի Աստուած երբ կը տեսնէ մեզ հեռու իրմէ եւ անհետաքրքիր իրմով, անկասկած որ արտասուալից աչքերով իրեն պիտի դիմէինք եւ ներում հայցէինք:

Սիրելի՛ ընթերցող, դուն եւս Տաւուտ Ռահպարի նման չե՞ս ուզեր քեզ ա՛յսօր սիրած ու քեզի համար ա՛յսօր չարչարուած Յիսուսը հոշակել կեանքիդ Տէրը, Փրկիչն ու Աստուածը: Յիսուս որ քեզի համար եւ քեզ փոխարէնդ մեռաւ՝ արժանի չէ՞ կեանքիդ առանցքը ըլլալու: Յիսուս որուն սիրտը արիւնեցաւ աւելի քան ձեռքերն ու ոտքերը, պէտք չէ՞ տեղ ունենայ սրտիդ մէջ: Ինք որուն հոգին մահուան չափ տրտմեցաւ քեզ անտեսողովդ, պէտք չէ՞ արտօնես որ ուրախանայ հոգիիդ փրկութեամբ:

Տաւուտ Ռահպարի նման դուն եւս քա՛ց Սուրբ Գիրքը եւ կարդայ: Ան կրնայ փոխել կեանքդ, եթէ երբեք աղօթքով եւ ակնկալութեամբ կարդաս ու սերտես: Ան Փրկիչին Գիրքն է, ուստի՝ կրնայ փրկութեան առաջնորդել քեզ եթէ ծարաւ ես փրկութեան: Խնդրէ՛ Սուրբ Հոգիէն որ օգնէ քեզի տեսնելու Յիսուսի սէրը անոր էջերուն մէջ, եւ դուն կարող պիտի ըլլաս տեսնելու Յիսուսի սէրը որ առատօրէն կը յորդի Սուրբ Գիրքի էջերէն:

ՄԵՂՔԸ ԲԱԼԱՍԱՆ ՁԷ

Եկեղեցի մը կար որուն հոգեւոր հովիւը համարձակախօս անձ մըն էր: Ան մեղքը մե'ղք կը կոչէր եւ կը զգուշացնէր մարդիկը մեղքին մահացու հետեւանքներէն: Օրին մէկը, մարդ մը եկաւ անոր մօտ եւ ըսաւ. *«Եկեղեցի յանախող մարդիկը կը խնդրեն որ չխօսիմ մեղքին մասին այսօր քաջայայտօրէն, որովհետեւ անոնք կրնան խրտչիլ եւ հեռանալ եկեղեցիէն: Մեղքը իբրեւ մեղք որակելու փոխարէն, կրնամ զանհկա կոչել "սխալ մը" կամ "անգիտակից արարք մը"»:*

Հովիւը այս լսելով, առաւ սրուակ մը որուն վրայ թղթիկով մը գրուած էր. "Սրգիւուած է դպնալը, մահացու թոյն", եւ ապա մարդուն դառնալով ըսաւ. *«Ճիշդ պիտի ըլլա՞ր վերցնել այս թղթիկը սրուակիկն վրայէն եւ անոր փոխարէն դնել ուրիշ թուղթ մը որուն վրայ արձանագրուած ըլլայ "Բալասանի անուշահոտութիւն": Ձէ՞ք կարծեր որ վտանգը աւելի կը մեծնայ եթէ երբեք նման քայլ մը առնենք»:*

Այս դրուագը կը յիշեցնէ մեզի որ այսօր մարդիկ միջոցներ ու բաներ կը փնտոեն պարտկելու համար մեղքին քանդիչ ազդեցութիւնը, փոխանակ Բրիստոսի գալու եւ իրենց մեղքերը խաչին ոտքին թափելու:

Զգո՛յճ ըլլանք մեղքը գեղեցիկ գոյներով ու պատկերներով ներկայացնել: Քաջութիւնը ունենանք մեղքը մե'ղք կոչելու, եւ հեռանանք անկէ: Մէկը չի կրնար մեղքը գեղեցիկ պատմունքան մը իբրեւ ներկայացնել երբ արտաքինապէս այդ գեղեցիկ պատմունքանը ներքինապէս լեցուն է մարդուն հոգին արիւննոյ փուշերով:

Ընէ՛ք ինծի, սիրելիներ՛, մէկը կրնա՞յ փոշին աւելնելու եւ գորգին տակ հրելով՝ անկէ ձերբազատիլ: Ի՞նչ պէտք է ընել անկէ ձերբազատելու համար: Զայն տունէն դուրս պէտք չէ՞ հանել, եւ տունը ջուրով լաւ մը պէտք չէ՞ լուալ: Յստակ է ըսել ուզուածը: Փոշին մեղքն է, գորգը մեղքը ծածկելու մեր փափակն է, տունը մեր սիրտն է, իսկ ջուրը՝ Բրիստոսի արիւնն է: Մեղքի փոշիէն ազատագրուելու համար, պէտք է դիմենք Յիսուսի եւ աղաչենք իրեն որ սրբէ մեր սիրտը իր սուրբ արիւնով:

Բարեկամ մը իր ընկերները կը հրաւիրէ լողալու: Երբ գետ կը հասնի, կը տեսնէ որ գետին ջուրը ցեխոտած է, բայց որպէսզի չխրտչեցնէ իր ընկերները, անոնց կ'ըսէ. *«Նայեցէ՛ք թէ ջուրը որքա՛ն ջինջ ու յստակ է»:* Սիրելի՛ ընթերցող, եթէ դուն այդ ընկերներէն մէկը ըլլայիր՝ անհանգիստ պիտի չըլլայիր՝ բարեկամիդ խօսքին համար: Պիտի չնախընտրէիր որ ան անկեղծ ըլլար իր արտայայտութեանը մէջ եւ տղմոտ ջուրը չներկայացնէր իբրեւ ջինջ ու յստակ ջուր:

Ես չեմ ուզեր այդ բարեկամին ըրածը ընել: Զեմ կրնար մեղքը իբրեւ ջինջ բան մը ներկայացնել երբ գիտեմ որ անհկա բու անունդ կրնայ ջնջել Կենաց Գիրքէն: Մեղքը մահացու թոյն մըն է որ կը մահացնէ բոլոր գինք ըմպողները: Եկո՛ւր Յիսուսի եւ թոյլ տուր որ ան խզէ կապդ մեղքի հետ եւ քեզ կապէ իր սրտին սիրոյ պարաններով: Եկո՛ւր անվարան:

ՍԻՈՐԻ ԱՏԵՓԱՆՈՍԻ ՔԱՅԼԵՐՈՎ

«Ատեանին մէջ նստողները իրենց հայեացքը Ստեփանոսի դարձուցին եւ տեսան անոր դէմքը, որ հրեշտակի դէմքի կը նմանէր» (Գրծ 6.15):

Իսկական ֆրիստոնեայ մարդը՝ Սուրբ Հոգիով վերածնած, լեցուած ու օծուած մարդն է. Յիսուսի սիրով արբեցած եւ Յիսուսի սրբութեամբ պարուրուած մարդն է. երկրի վրայ ապրող երկնային արարած մըն է. հրէշներու մէջ ապրող հրեշտակ մըն է: Այդպիսին էր սուրբ Ստեփանոս նախասարկաւագը, որ եղաւ առաջին նահատակ վկան Քրիստոսի:

Քանի որ յարութենէն ետք հրեշտակներու նման պիտի ըլլանք (Մտ 22.30), աշխատինք հետեւաբար, հիմակուրնէ հրեշտակներու նմանիլ: Աղաչենք եւ աղօթենք Յիսուսի՝ ըսելով.–

«Տէր Յիսուս, օգնէ մեզի որ կամֆդ կատարող հրեշտականման Ստեփանոս մը ըլլանք մեր շրջապատին մէջ, որպէսզի կարենանք մարդիկը առաջնորդել կամֆիդ ֆանաչողութեան եւ հնազանդութեան:

Գթառատ Տէր, թո՛ղ որ մարդիկ գթութիւնդ տեսնեն մեր կեանքին մէջ, որպէսզի իմանան որ դուն գործվալից եւ առատագութ Փրկիչ ես, եւ կը գթաս բոլոր անոնց՝ որոնք գթութեանդ կ'ապաւինին:

Քա՛ղցր Խաչեալ, թո՛ղ որ ֆաղցրութիւնդ ֆառագայթէ մեր սիրտերէն, որպէսզի մարդիկ գիտնան որ դուն ֆաղցր ես եւ ֆաղցրութեամբ կը մերձենաս դառնացածներուն:

Տէր, տո՛ւր որ Ստեփանոսի նման կարենանք հրեշտակային ժպիտը պահել մեր երեսին վրայ՝ երբ մարդիկ մեզ դատելու ելլեն:

Տէր, տո՛ւր որ Ստեփանոսի նման չկորսնցնենք մեր սրտի ու դէմքի խաղաղութիւնը՝ երբ խոռվարարներու ու խոռվութիւններու դէմ յանդիման կը կանգնինք:

Տէր, տո՛ւր որ Ստեփանոսի նման անմեղութիւն ֆառագայթենք՝ երբ մարդիկ մեզ մեղադրեն. սէր արտացոլացնենք՝ երբ ատելութեան դրօշը ցցեն մեր դիմաց. ներում շնորհենք՝ երբ ներել չգիտցողի հանդիպինք:

Տէր, տո՛ւր որ Ստեփանոսի նման ֆաջութիւնը եւ համարձակութիւնը ունենանք ոտքի կենալու ֆշմարտութեան համար՝ երբ շրջապատուած ենք կեղծաւոր եւ ֆշմարտութիւնը խեղաթիւրող մարդոցմով:

Տէր, տո՛ւր որ Ստեփանոսի նման անվեհեր ըլլանք եւ չզարհուրինք նոյնիսկ եթէ մեր կեանքը պիտի տանք արֆայութեան սուրբ դատին համար: Ամէն»:

Սիրելի՛ ընթերցող, եթէ կրնաս սրտաբուխ կերպով ընել այս աղօթքը, գիտցի՛ր, որ ինչպէս Ստեփանոսը դատելու համար ատեան նստողները՝ գայն հրեշտակի նման տեսան, այնպէս ալ քեզ դատողներն ու ֆննադատողները, վերջ ի վերջոյ պիտի ընդունին որ դուն Տիրոջ հրեշտակն ես: Բայց ասիկա պատճառ պիտի չըլլայ որ քեզի վնաս հասցնելու իրենց չար միտումէն հրաժարին: Յիշէ որ ատեան նստողները

ընդունեցին Ստեփանոսի հրեշտականման ըլլալը, բայց չֆաշուեցան
հրեշաբար ֆարկոծելու գայն:

ՄԱՐԴՈՒՆ ՎԱԽԵՐԸ ԵՒ ԱՆՈՆՑՄԷ ՁԵՐԲԱԶԱՏԵԼՈՒ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ

«Աստուած իր Հոգին մեզի տուաւ՝ որպէսզի մեր վախկոտութիւնը յաղթահարենք եւ զօրանանք, սիրով լեցուինք եւ զգաստ կեանք մը վարենք» (Բ.Տմ 1.7):

Առանց Աստուծոյ Սուրբ Հոգիին ներբնակութեան՝ մարդ արարածը կը վախնայ ամէն բանէ՝ ամէն ատեն: Աշխարհ լեցուն է վախնալիք բաներով: Աշխարհի ներկան վախնալիք է, իսկ ապագան՝ աւելի՛ վախնալիք: Ուստի, կեանք մը որ Սուրբ Հոգիով չէ որ կ'առաջնորդուի՝ լի է վախով ու սարսափով, կասկածով եւ մտահոգութեամբ:

Ի՞նչ բաներէ կը վախնայ մարդը եւ Սուրբ Հոգին կարո՞ղ է մեզ ազատագրել այդ վախերէն:

1- Մարդը կը վախնայ դժոխքէն: Սուրբ Հոգի՛ն միայն կրնայ դուրս շարտել այդ վախը մեր սրտէն եւ մեզ յստահութեան շունչով լեցնել՝ եթէ երբեք իսաչին վրայ հեղած Քրիստոսի արիւնով հաշտուած ենք մեր երկնաւոր Հօր հետ: Առանց Աստուծոյ հետ հաշտուելու՝ չենք կրնար ազատագրուիլ մեզ հալումաշ ընող վախէն:

2- Մարդը կը վախնայ յաւիտենական կորուստէն, այլ իսոյ՞նով՝ Աստուծոյ արքայութիւնը կորսնցնելէն: Սուրբ Հոգին այս վախը եւս հեռո՛ւ կը վանէ մեզմէ, քանի որ *«Սուրբ Հոգին գրաւական է՝ թէ պիտի ժառանգենք Աստուծոյ խոստումը, երբ Աստուած պիտի փրկէ իր սեփական ժողովուրդը, որպէսզի իր փառքը գովերգենք»* (Եփ 1.14):

3- Մարդը կը վախնայ Աստուծոյ ներկայութեան կանգնեցուելէն կամ կանգնելէն: Նման վախէ կը ձերբազատինք երբ Սուրբ Հոգիով ապրինք մշմարիտ վերածնունդ մը եւ դառնանք Աստուծոյ զաւակ եւ Աստուած դառնայ մեզի հայր (Հո 8.15-16):

4- Մարդը կը վախնայ կեանքի պայքարէն: Երբ ընդունինք Քրիստոսի փրկութեան շնորհքը, կը դառնանք անդամ իր բանակին, կը զինուինք իր հաւատով, եւ սկսինք առաջնորդուիլ Սուրբ Հոգիով (Հո 8.14), եւ ատեն կը դառնանք անվախ պատերազմիկները Քրիստոսի իսաչին:

5- Մարդը կը վախնայ մշմարտութեան համար վկայելու ինչպէս կը վախնային առաքեալները իրենք. բայց երբ Սուրբ Հոգին հանգչի մարդուն վրայ ինչպէս հանգչեցաւ առաքեալներուն վրայ, ան կը դառնայ կենդանի վկան Քրիստոսի՝ ամէն տեղ եւ ամէն մարդու դիմաց: (Գրծ 1.8):

6- Մարդը կը վախնայ իր նմանէն: Մարդոց միջեւ գոյութիւն ունեցող կասկածամտութիւնները, անվստահութիւնը, վերապահութիւնը, ըսի-ըսաւները, պատճառ կ'ըլլան որ անոնք վախնան իրարմէ: Բայց երբ Սուրբ Հոգին հպի անոնց սիրտերուն եւ լեցնէ ու այլակերպէ գանոնք, անոնց վերաբերմունքը կը փոխուի իրարու նկատմամբ, անոնց ատելութիւնը կը փոխուի սիրոյ, կասկածամտութիւնը՝ վստահութեան, չարախօսութիւնը՝ բարեխօսութեան, բամբասանքը՝ աղօթքի:

ՆԻԻԹԵՐՈՒ ՑԱՆԿ

- 1- Քրիստոս կը ֆանչնայ
մեզ մեր անուններով
- 2- Փոխադարձ ինֆանանաչողութիւն
- 3- Դժոխքի վա՞խ,
թէ արքայութեան սէր
- 4- Առաջնորդել ուրիշը Քրիստոսի
- 5- Մանուկներուն արքայութիւնը
- 6- Տէ՛ր, որո՞ւն պիտի երթանք
- 7- «Սիրէ՛ քու Տէր Աստուածդ
ամբողջ սրտովդ»
- 8- «Սիրէ՛ քու Տէր Աստուածդ
ամբողջ հոգիովդ»
- 9- «Սիրէ՛ քու Տէր Աստուածդ
ամբողջ զօրութեամբդ»
- 10- «Սիրէ՛ քու Տէր Աստուածդ
ամբողջ միտքովդ»
- 11- Եթէ Աստուած հեռանայ մարդէն...
- 12- Աղօթքով է որ կը ֆանչնանք գԱստուած
- 13- Իսկական բորոտութիւնը
- 14- Գիտնալ թէ որո՞ւ է որ կը հաւատանք
- 15- «Ծարաւ եմ»
- 16- Խնդրենք իմաստութիւն Աստուծմէ
- 17- Հաւատքով է որ կը յաղթենք աշխարհին
- 18- Մաքաւորութենէ աւետարանչութեան
- 19- Աղօթքի պահ մշտել
- 20- Զեր լոյսը թող շողայ մարդոց առջեւ
- 21- Աստուած կամաւորապէս չի՛ նեղեր մեզ
- 22- Քրիստոս՝ է մեր միակ առաջնորդը
- 23- Կեանքդ կը վկայէ՞ որ դուն

- Քրիստոսի կը պատկանիս
- 24- Մերը ըրածը ուրիշին՝
ուրիշն ալ մեզի կ'ընէ
- 25- «Սէրը մահուան պէս գորաւոր է»
- 26- Քրիստոնեային գորութիւնը
- 27- Երկու ընկերասէրներու օրինակներ
- 28- Քրիստո՛ս է կապը երկինքին եւ երկրին
- 29- Աղօթել առանց վհատելու
- 30- Աստուծմէ հեռանալը՝ դժբախտանալ է
- 31- Հոգեւոր պատերազմ Աստուծոյ հետ
- 32- Աստուծո՛յ եկէ՛ք ո՛վ ծարաւ հոգիներ
- 33- Պայփարող միտք ունենալու
անհրաժեշտութիւնը
- 34- Աստուած մեր դատին պաշտպանն է
- 35- Սէրդ ուրիշները Աստուծոյ
սիրոյն կ'առաջնորդէ
- 36- Սիրենք մեր նմանները
- 37- Եթէ արտօնուի մեղաւորին
արքայութիւն մտնել...
- 38- Սուրբ կոյս Մարիամ եւ Հայ մայրը
- 39- Մարդոց մեզի ըրածը
Աստուծոյ չվերագրենք
- 40- Նախ խնդրեցէ՛ք Աստուծոյ արքայութիւնը
- 41- Զգո՛յ՛ջ ըլլանք թէ ինչ որոշում կ'առնենք
- 42- Ճիշդ՝ ձեռով սրբագրելու
անհրաժեշտութիւնը
- 43- Դու՛ք է՛ք երկրի աղը
- 44- «Անոր վերփերովը մենք բժշկուեցանք»
- 45- Փափաքներդ ինքնութիւնդ կը յայտնեն
- 46- Ինչպէ՞ս կը դառնանք Աստուծոյ որդիներ

- 47- Կրնայ ըլլալ որ առանձինդ վկայես
- 48- Իբր ֆրիստոնեայ չարչարուիլ
- 49- Քրիստոս մեր բարեխօսն է
- 50- Հրեաներուն ըմբռնումը Աստուծոյ
թագաւորութեան վերաբերեալ
- 51- Աստուծոյ թագաւորութիւնը ձեր մէջն է
- 52- Հերովդէս Մեծ եւ խոստացեալ Մեսիան
- 53- Մարդ միայն հացով չ'ապրիր
- 54- Ճշմարիտ անձնասիրութիւնը
- 55- Շնորհք եւ Օրէնք բժիշկները
- 56- «Ո՞ւր է քու եղբայրդ Աբէլը»:
- 57- Զվախնալու գաղտնիքը
- 58- Կարիքը կայ անկեղծ բարեկամներու
- 59- Միշտ չէ որ կ'ըմբռնենք
Աստուծոյ գործելակերպը
- 60- Մենք կոչուած ենք յաղթելու
- 61- Մենք Քրիստոսի տունն ենք
- 62- Աստուծոյ մարդն ու աշխարհի մարդը
փորձութիւններու դէմ յանդիման
- 63- Բարելոնի աշտարակը շինողները եւ մենք
- 64- Հերովդէս Ագրիպասը եւ մենք
- 65- Աստուած կրնայ հեռանալ մարդէն
որոշ ժամանակի մը համար
- 66- Յիսուսի ձեռքերը
- 67- Սիրելով է որ մեր սէրը կ'անի
- 68- Մարդոց վախը մեզ
թող չհեռացնէ Աստուծմէ
- 69- Դուն ուրիշէն գերադաս չես
- 70- Բարեկամէ դաւանանուածի մը խօսքը
- 71- Ի՞նչ է աղօթքը

- 72- Սորվիմք նայիլ Քրիստոսի
- 73- Քրիստոս այսօր մեր փաստաբանն է,
ան շուտով մեր դատաւորը պիտի ըլլայ
- 74- Յաջող մարդը Աստուծոյ հայեացքով
Յաջող մարդը աշխարհի հայեացքով
- 75- Նո՛յն բռտերը տարբեր իմաստ ունին
հոգեւոր եւ աշխարհային մարդոց համար
- 76- Աստուած կը ջանայ մաքրել
մեր մեղքերուն ժանգը
- 77- Մե՛րն է յաղթանակը
երբ Քրիստոս մեր կողմին է
- 78- Ի՞նչ կը նշանակէ հաւատալ Աստուծոյ
- 79- Կը կասկածի՞ս որ Աստուած
քեզ կը սիրէ եւ քեզ փրկել կ'ուզէ
- 80- Ողորմած Աստուծոյ որդիները՝
ողորմած որդիներ պէտք է ըլլան
- 81- Արքայութիւնը Յիսուսը
ընդունողներուն համար է միայն
- 82- Իր թշնամիները սիրել ուզող մարդը՝
թող հետեւեալ աղօթքը ընէ ինծի հետ
- 83- Սեւ ամպերու ետին՝
օրհնաբեր անձրեւներ
- 84- Ցանկալի խաղաղութիւնը
- 85- Տուն մը ուր աղօթք չ'ըլլար՝
այդ տունը ապահով չէ
- 86- Երբ Քրիստոս յայտնուի մեզի...
- 87- Կը հասկնա՞ք մեզ
- 88- Իսլամ ուսուցչապետի մը դարձը
- 89- Մեղքը բալասան չէ
- 90- Սուրբ Ստեփանոսի քայլերով
- 91- Մարդուն վախերը եւ անոնցմէ
ձերբազատելու միջոցները